

CARL TORP

DEN DANSKE
SELSKABSRET

KØBENHAVN

I KOMMISSION HOS G. E. C. GAD

1919

**BIBL. UNIV.
HAFNIENSIS**

Forord.

Nærværende Fremstilling af den danske Selskabsret er en omarbejdet Udgave af min Bog »Om Interessentskab«, 3. Udgave 1904. Lov om Aktieselskaber af 29. September 1917 har nødvendiggjort en fuldstændig ny Fremstilling af Læren om Aktieselskaber. Men ogsaa de øvrige Afsnit er helt igennem reviderede, hvorved Afsnittene om navngivne Interessentskaber og Kommanditselskaber bl. a. paa forskellige Punkter er blevet væsentlig forkortede, medens samtidig nyere Love, Domme og Litteratur er tagne i Betragtning.

Til Oplysning om den ældre Ret henvises undertiden dels til min i 1887 som Manuskript trykte: Den danske Obligationsrets specielle Del, II. Afdeling, dels til 3. Udgave af min Bog: Om Interessentskab.

København i Februar 1919.

Carl Torp.

Indholdsfortegnelse.

Indledning.

	Side.
§ 1. Begrebet Selskab. Begrebet og dets Afgrænsning S. 1—3. Gennemførelse af en sondret Fremstilling nødvendig S. 3—4.....	1—4.
§ 2. De forskellige Selskabs-Arter. Ældre Inddelingsgrundlag S. 4—5. Sondring paa Grundlag af Hæftelsens Art S. 5—7.....	4—7.

I. Afsnit.

De navngivne (ansvarlige) Interessentskaber.

§ 3. Begreb og Arter. Begrebet S. 8—9. Terminologien S. 9. Sondring efter Virksomhedens Art (anmeldelsespligtige, ikke anmeldelsespligtige) S. 10—11.	8—11.
---	-------

A. Navngivne Interessentskabers Stiftelse og nogle i Forbindelse dermed staaende Forhold.

§ 4. De almindelige Betingelser for Stiftelsen. Særlig om Virkningen af en Deltagers Ufuldmyndighed S. 12—13. Former er ikke foreskrevne S. 13—14. Anmeldelse og Næringsadkomst ikke Betingelse for Selskabets Stiftelse S. 14. Reglerne om Anmeldelse til Handelsregistret m. m. S. 14 flg. Særlig om Begrebet Handel S. 15—17. Anmeldelsens Foretagelse S. 18. Anmeldelsesret (L. 1. Marts 1889 § 35) S. 18—20. Firmaet S. 20—21. — Stiftelse ved Kvasi-Retshandel S. 22..	12—22.
--	--------

B. Interessenternes indbyrdes Retsforhold.

§ 5. I. Interessentskabets Etablering. Kapitalindskudene S. 23—24. Retsforholdet med Hensyn til disse S. 24—27. Arbejdsydelser S. 27—28.....	22—28.
--	--------

VI

	Side.
§ 6. II. Om Myndigheden til at fatte Beslutninger paa Interessentskabets Vegne. (Selskabsviljen). Enstemmig Vedtagelse; Vedtagelse efter de i Kontrakten fastsatte Regler S. 28—29. Ved Selskaber, der driver Handel, Haandværk og Fabriksvirksomhed maa gensidig Fuldmagt formodes S. 29—30. Andre Selskaber. Om Majoriteten kan fatte gyldig Beslutning S. 30—32. Blot konserverende Foranstaltninger S. 32—33.....	28—33.
§ 7. III. Om de ved Varetagelsen af Interessentskabets Anliggender opstaaende Krav. Ansvarsbetingelserne S. 34—35. Ansvarets Omfang S. 35—37. Andre Virkninger af Pligtforsømmelse S. 37. Kommunikationsforpligtelsen S. 37—41. Tilsynsretten S. 41. Regnskabspligten S. 41—42. Den handlende Interessents Krav paa Skadesløsholdelse S. 42—43.....	34—43.
§ 8. IV. Om Interessenternes Andel i Vinding og Tab. Vedtagelse S. 43—44. Formodningen er for, at Vinding og Tab fordeles paa ensartet Maade; dog en Modifikation heri S. 44—45. Om Fordelingen, hvor intet er vedtaget S. 45—47. Tidspunktet for Fordelingen S. 47—48.....	43—48.
§ 9. V. Optagelse af nye Medlemmer. Overdragelse af Andele. Almindelige Bemærkninger S. 48. — I. Optagelse af nye Medlemmer S. 49. — II. Overdragelse af en Interessents Andel i Interessentskabet S. 49—51.....	48—51.
C. Interessentskabets og Interessenternes Retsforhold til Tredjemand.	
§ 10. I. Fra hvilket Tidspunkt maa Interessentskabet i Forhold til Tredjemand anses som eksisterende?.....	51—52.
§ 11. II. Hvem er i Forhold til Tredjemand kompetent til at handle paa Interessentskabets Vegne? Selskaber der ikke er eller skulde være anmeldte S. 53—54. — Anmeldte og anmeldelsespligtige Selskaber S. 54 flg. Den gen-	

VII

	Side.
sidige Fuldmagt S. 54—55. Kundgørelsens Betydning S. 56. Indskrænkninger i Signaturbeføjelsen S. 57. Dens Omfang S. 58—61. Naar kan Handlinger anses foretagne paa Interessentskabets Regning? S. 61—62. Ratihibition S. 62—63. Interessentskabets Hæftelse for Deltagernes Retsbrud S. 63—65.....	53—65
§ 12. III. Omfanget af Interessenternes Hæftelse for Interessentskabets Gæld. Umiddelbart solidarisk Ansvar S. 65—66. Undtagelser (L. 1. Marts 1889 § 37) S. 66—68. Betingelse for Ansaret, at vedkommende var Deltager S. 68. Betydningen af, at en Persons Navn er optaget i Firmaet S. 68—69. Udtrædelse S. 69—70. Indtrædelse S. 70—71.	65—71.
§ 13. IV. Om Maaden, hvorpaa Interessentskabets Rettigheder eller Forpligtelser gøres gældende af eller mod Interessentskabet eller dets enkelte Medlemmer. a. Interessentskabets Rettigheder. Serlig om, hvorledes Interessentskabets Fordringer kan benyttes til Modregning S. 71—73. — b. Fordringer mod Interessentskabet, Søgmaal mod Interessentskabet S. 73—74. Søgmaal mod en enkelt Interessent S. 74—75	71—75.
§ 14. V. Interessentskabets Retsstilling overfor den enkelte Deltagers Særkreditorer. 1. Særkreditorerne kan kun holde sig til Interessentens Nettoandel S. 76—79. 2. Kreditor kan kun fordre Andelen udredet paa samme Maade som Interessenten selv S. 79—80. — 3. Kreditorerne maa respektere Interessentskabskontraktens Bestemmelse om Uopløselighed indenfor en vis Tid S. 80—85. — Om Betydningen af Konfirmation i Henhold til Resol. 18. Aug. 1814 S. 85—86.....	75—86.
§ 15. Sammenstød mellem Interessentskabskreditorer og Særkreditorer. — Interessentskabets Konkurs. Interessentskabets Konkurs = alle Interessenters Konkurs S. 86—88. Fælleskreditorernes Fortrinsret kan ikke grundes paa,	

VIII

at Interessentskabet er en juridisk Person S. 89. Heller ikke som en selvstændig Ret for Kreditorerne i disses egen Interesse S. 89—90. Men som en Konsekvens af Interessenternes Ret over Selskabsmassen S. 90—97. Kreditorernes Fyldestgørelse af Interessenternes Særformuer S. 97—99. Processuelle Spørgsmaal S. 100.. 86—100.

Side.

D. Interessentskabets Opløsning.

(Enkelte Medlemmers Udtræden og Udelukkelse).

- § 16. I. Ophørsgrunden e. Almindelige Bemærkninger S. 100—101. a. Oprindelig sat Begrænsning S. 101. b. En Interessents Død (hvorvidt Vedtagelse om Uopløselighed er bindende for Interessents Arvinger) S. 102—105. c. Overenskomst S. 105—106. d. Ensidig Opsigelse S. 106—109. e. Bristende Forudsætninger S. 109 flg. 1. Formaalets Uopnaaelighed o. l. S. 109—110. 2. Misligholdelse S. 110—111. 3. En Interessents Fallit S. 112. Umyndiggørelse S. 112—113. 4. Andre ekstraordinære personlige Forhold S. 113—114. 100—114.
- § 17. II. Opløsningens Virkninger for Deltagerne. Indledende Bemærkninger S. 114—115. Hvorvidt Udløsning efter Vurdering kan fordres S. 115—116. a. Egentlig Likvidation. Likvidatorernes Myndighed S. 116—117. Delingsnormen S. 117—118. b. Overtagelse af Aktiva og Passiva efter Vurdering S. 118—119. 114—119.
- § 18. III. Opløsningens Virkninger overfor Tredjemand. Ingen Indflydelse paa alt bestaaende Retsforhold S. 119—120. Ved ikke anmeldte eller anmeldelsespligtige Selskaber S. 120—121. Ved anmeldte Selskaber S. 121—124. 119—124.
- § 19. IV. Om Formen for Opløsningen og Afgørelsen af eventuelle Tvistigheder i Anledning af samme. 124—125.

IX

Side.

II. Afsnit.

Partrederier.

- § 20. I. Stiftelsen. Særlig om Registreringen S. 126—128.
II. Partrederies indbyrdes Forhold S. 128—130. III.
Retsforholdet til Tredjemand S. 130—132. IV. Op-
løsningen S. 133..... 126—133.

III. Afsnit.

Om Kommanditselskaber og dermed beslægtede Interessentskabsformer.

- § 21. Begreb og Arter. Indledende Bemærkninger
S. 134—138. Forskellige Hovedformer S. 138—140.
Dansk Ret S. 140 flg. Terminologiske Bemærkninger
S. 140—141. Den normale Fremtrædelsesform i dansk
Ret S. 141—142. Lejlighedsselskaber S. 143..... 134—143.
- § 22. Kommanditselskabers Stiftelse og
nogle dermed i Forbindelse staaende
Forhold 143—149.
- § 23. Interessenternes indbyrdes Retsfor-
hold. Om Retsforholdet med Hensyn til den ind-
skudte Formue S. 149—150. Myndigheden til at fatte
Beslutning S. 150—151. Ansaret for Varetagelsen af
Selskabets Anliggender S. 151—152. Fordeling af
Vinding og Tab S. 152—153. Optagelse af nye Med-
lemmer o. l. S. 153—154. Retsforholdet mellem flere
passive Deltagere S. 154 149—154.
- § 24. Kommanditisternes Retsforhold til
Tredjemand. Omfanget af Kommanditistens
Hæftelse S. 155—157. Tilfælde, hvor fuldt Ansvar
indtræder: 1. Forsømmelse af Anmeldelse har ikke
denne Virkning S. 157—158. 2. Optagelse af Komman-
ditistens Navn i Firmaet S. 158—159. 3. Deltagelse
i Bestyrelsen S. 159—160 — Kommanditisten kan
ikke søge direkte S. 160. Retsstillingen overfor Kom-
manditistens private Kreditorer S. 160—161. For-
holdet mellem Fælles- og Særkreditorer S. 161—163. 155—163.

X

	Side.
§ 25. Kommanditselskabets Opløsning. Opløsningsgrunde S. 163—164. Opløsningens Virkninger for Interessenterne S. 164—165. Hvorvidt Kommanditisten hæfter overfor Tredjemand for det modtagne S. 165—166. Anmeldelse om Selskabets Ophør m. m. S. 166—167.....	163—167.
§ 26. Nogle Bemærkninger om det stille Selskab.....	167—169.

IV. Afsnit.

De anonyme Selskaber.

(Selskaber med begrænset Ansvar).

§ 27. Indledning. Karakteristik og Terminologi S. 170—171. Lovgivningens almindelige Standpunkt S. 171—172. Hovedarter af anonyme Selskaber og Afgrænsningen mellem disse S. 173—174.....	170—174.
---	----------

A. Aktieselskaber og dermed beslægtede Selskabsformer.

§ 28. Begreb. Historisk Udvikling. Begrebet Aktieselskab. A. L. § 1 S. 174—178. Historisk Udvikling S. 178—183.	174—183.
§ 29. Aktieselskabets Elementer. I. Aktiekapitalen S. 184—190. II. Aktie, Aktieret, Aktiebrev S. 190 flg. 1. Aktie som Andel af Grundkapitalen S. 190—191. 2. Aktierettens Indhold S. 191—194. Overdragelse. Ophør S. 194—196. 3. Aktiebrevet. Form og Indhold S. 196—198. Interimsbeviser S. 199. Anvendelse af Reglerne om eksstinktiv Erhvervelse og Mortifikation S. 199—200. III. Udelukkelse af personligt Ansvar S. 201—202.....	183—202.
§ 30. Aktieselskabets Stiftelse. Formuer. A. L. § 2 S. 202—204. A. Stiftelses-Overenskomsten S. 204—209. B. Fastsættelse af Vedtægterne S. 210—211. C. Aktietegningen S. 211 flg. Underhaandstegning og offentlig Tegningsindbydelse S. 211—214. Offentlig Tegningsindbydelse (Form og Indhold) S. 214—216. Afhændelse af Aktier, tegnede underhaanden S. 216—217. Betingelser for Aktietegnerens Bundethed	

XI

	Side.
S. 217—219. Omfanget af den ved Tegningen paa- tagne Forpligtelse S. 219—220. Aktionærforskrivninger S. 220—222. Bortfald af den ved Tegningen paa- tagne Forpligtelse S. 222—224. Den ved Tegningen erhvervede Ret. Reduktion ved Overtegning S. 224. D. Anmeldelse til Aktieselskabs-Registret S. 224 flg. Registreringsmyndigheden S. 225. Anmeldelsens Form og Indhold S. 226—228. Nægtelse af Registrering S. 228—229. Retsvirkningerne af Anmeldelse, Regi- strering og Bekendtgørelse S. 229—231	202—231.
§ 31. Selskabsmyndighederne. Indledning S. 231—232. A. Generalforsamlingen S. 232 flg. Incl- kaldelsen S. 232—234. Dagsordenen S. 234. Beslut- ningsdygtighed. Stemmeret S. 234—237. Behandling af Forslag. Kompetensspørgsmaal S. 237. Anlig- gender, hvis Afgørelse er forbeholdt Generalforsam- lingen S. 238—239. Grænserne for Generalforsamlingens Kompetence S. 239—242. Særlig om Fastsættelsen af Udbyttet (Aktionærernes Dividendekrav) S. 242	231—242.
§ 32. Selskabsmyndighederne. (Fortsættelse). B. Bestyrelse, Direktion S. 242 flg. Almindelige Be- mærkninger om Bestyrelsens Retsstilling S. 242—244. Personlige Betingelser, Valg, Rettigheder S. 244—246. Bestyrelsens Pligter S. 246—248. Myndighedens Om- fang S. 248—250. Ansvar S. 250—251. Direktionen S. 251. C. Revisorer S. 252—253	242—253.
§ 33. Regnskabsaflæggelsen. Grundsætninger for Opgørelsen S. 253—255. Forholdet mellem Drifts- regnskab og Statusopgørelse S. 255—257. Regnska- bets Godkendelse (Decharge) S. 257—259	253—259.
§ 34. Forhøjelse og Nedsættelse af Aktie- kapitalen. 1. Forhøjelse S. 259—261. 2. Nedsæt- telse S. 261—266. 3. Erhvervelse af egne Aktier S. 266—267	259—267.
§ 35. Aktieselskabets Retsforhold til Tredje- mand. I. Selskabets Repræsentation udadtil S. 268 flg. 1. Ved Afslutning af Retshandler. Signatur- tilføjelse og særlig Bemyndigelse S. 268—270. Signa-	

XII

	Side.
turbeføjelsens Omfang S. 270—273. 2. I processuelle Forhold S. 273. II. Hæftelsen for de paa Selskabets Vegne stiftede Forpligtelser S. 273—274. III. Selskabets Ansvar for sine Organers Retsbrud S. 274—275	267—275.
§ 36. Aktieselskabets Opløsning. I. Opløsningsgrundene S. 276 flg. Almindelige Bemærkninger S. 276—277. a. Antallet af Aktionærer under tre S. 277. b. Beslutning om frivillig Likvidation S. 277—278. c. Konkurs S. 278—279. II. Opløsningsmaader S. 279 flg. a. Konkurs S. 279—280. b. Likvidation S. 280—283. c. Fusion og Overdragelse af Selskabets Formue som Helhed S. 283—285. III. Opløsningens Retsfølger (Anmeldelsens Betydning) S. 285—287....	276—287.
§ 37. Udenlandske Aktieselskaber.....	287—292.
B. Kommandit-Aktieselskaber.	
§ 38. Almindelige Bemærkninger S. 292—294. Dansk Ret S. 294—298.....	292—298.
C. Selskaber med vekslende Medlemstab og (eller) vekslende Kapital.	
(Kooperative Selskaber).	
§ 39. I. Kreditforeninger, Hypotekforeninger o. l. Begreb S. 298—300. Stiftelse S. 300—301. Organisation, Retsforholdet mellem Medlemmerne S. 302. Retsforholdet til Tredjemand S. 302—304. Opløsning S. 304. Beslægtede Selskabsformer S. 305....	298—305.
§ 40. II. Gensidige Forsikringsselskaber og dermed beslægtede Selskabsformer. Karakteristik S. 305—306. Stiftelse S. 306. Retsforholdet indadtil S. 307. Retsforholdet til Tredjemand S. 307—309. Opløsning S. 309. Beslægtede Selskabsformer S. 309.....	305—309.
§ 41. Forbrugs- og Produktionsforeninger (Andelsforeninger). Karakteristik, Afgræns-	

XIII

	Side.
ning S. 310—312. Stiftelse (Anmeldelsespligt, Nærings-	
adkomst) S. 312—314. Organisation S. 314. Medlem-	
mernes Hæftelse S. 314—316. Sparakasser S. 316 .. 310—316.	

D. Videnskabelige, selskabelige, velgørende, faglige o. l. Foreninger.

§ 42.	316—317.
S a g r e g i s t e r	319—327.

Forkortelser.

- Aagesen: Interessentskab betyder Aagesen: Bidrag til Læren om Interessentskab og til Fortolkningen af Fimaloven 23. Januar 1862, i Ugeskrift for Retsvæsen 1877 Nr. 1—7.
- Aagesen: Indledning betyder Aagesen: Indledning til den danske Formueret. 1881.
- Bang i J. T. betyder Bang: Udvikling af Læren om Interessentskab og de samme nærmest vedkommende Retsforhold, i Juridisk Tidsskrift XVI. og XXI. Bind.
- B. G. B. betyder Bürgerliches Gesetzbuch.
- D. H. G. B. betyder Allgemeines Deutsches Handelsgesetzbuch (1870).
- Gram. II. 2. betyder Gram: Den danske Formueret II. Andet Bind. Om de enkelte Fordringsretsforhold i Særdeleshed. 1864.
- Hagströmer betyder Hagströmer: Om Aktiebolag enligt svensk rätt. Akademisk Afhandling. Upsala 1872.
- Hallager-Aubert betyder Hallager: Den norske Obligationsret. Andet Opl. ved Aubert. Christiania 1879.
- Hamnarskjöld: Redogörelse betyder Hj. L. Hamnarskjöld: Redogörelse för den utländska bolags och föreningsrättens utveckling och nuvarande ståndpunkt etc. Stockholm 189c.
- K. U. I. betyder: Udkast til Lov om Aktieselskaber m. m. med tilhørende Motiver. Kobenhavn 1901.
- K. U. II. betyder: Udkast til Love om Aktieselskaber, Kommanditaktieselskaber samt Andelsforeninger med tilhørende Motiver og Bilag. København 1910.
- Jul. Lassen: Haandb. I. betyder Jul. Lassen: Haandbog i Obligationsretten. Almindelig Del. 2. Udg. 1908.
- K. Lehmann: Aktiengesellschaften betyder Karl Lehmann: Das Recht der Aktiengesellschaften I. Berlin 1898, II. Berlin 1904.
- Montgomery: betyder R. Montgomery: Om bolagskontraktet i 1734 års lag. Helsingfors 1870.
- Nellemann: Exekution betyder Nellemann: Læren om Exekution. 3. Udg. 1896.
- Norsk Kommissions Betænkning betyder Betænkning angaaende Udarbejdelse af Lov om Aktieselskaber af den under 8. Januar 1881 nedsatte kgl. Kommission. Christiania 1883.

XVI

- Norsk Udkast betyder Foreløbigt Udkast til Lov om Aktieselskaber m. v. og om Kontrol med Forsikringsselskaber. Christiania 1885. Trykt som Manuskript.
- Norsk Udk. (1894) betyder Udkast til Lov om Aktieselskaber med Motiver. Christiania 1894.
- Norsk Udk. (1898) betyder Udkast til Lov om Kommanditselskaber, Foreninger med vekslende Kapital, Selskabsmedlemmernes Ansvar, Selskaber med personligt — solidarisk eller delt — Ansvar med Motiver. Afgiven af en af Justitsdepartementet i 1898 nedsat Komité. Christiania 1898.
- Ny tysk H. L. (1897) betyder Handelsgesetzbuch 10. Maj 1897.
- Platou I. og II. betyder Oscar Platou: Forelæsninger over Norsk Selskabsret I. Christiania 1906, II. Christiania 1911.
- Platou: Handelsselsk. betyder O. Platou: Det navngivne Handels-selskabs Retsforhold ligeoverfor Tredjemand. (Særtryk af Norsk Retstidende). 1875.
- Platou: Livsforsikringskontrakten betyder O. Platou: Om Livsforsikringskontraktens Natur. Bilag til Aktielovkommissionens Indstilling. Christiania 1887.
- Renaud: Aktiengesellschaften betyder A. Renaud: Das Recht der Aktiengesellschaften. Leipzig 1875.
- Torp: Interessentskab betyder Carl Torp: Om Interessentskab. 3. Udg. 1904.
- Torp: Tingsret betyder Carl Torp: Dansk Tingsret, 2. Udg. ved L. A. Grundtvig. 1905.
- Vogt betyder Den nordiske Obligationsret ved G. W. Gram og Hans H. Vogt. II. Obligationsrettens specielle Del ved Hans H. Vogt. (I Nordisk Retscyklopædi. II.). København 1888.
- Ørsted: Haandb. betyder A. S. Ørsted: Haandbog over den danske og norske Lovkyndighed. Københvan 1822—35.
- H. R. T. betyder Højesteretstidende.
- J. A. betyder Juridisk Arkiv.
- J. T. betyder Juridisk Tidsskrift.
- J. U. betyder Juridisk Ugeskrift.
- N. R. T. betyder Norsk Retstidende.
- Schl. Saml. betyder Samling af Højesteretsdomme, udgivne af N. F. Schlegel.
- T. f. Rvds. betyder Tidsskrift for Retsvidenskab, udgivet af Bestyrelsen for den Stang'ske Stiftelse i Christiania.
- U. f. R. betyder Ugeskrift for Retsvæsen.
-

Indledning.

§ 1.

Begrebet Selskab.

Et Selskab i formueretlig Betydning (Interessentskab) er et Retsforhold mellem 2 eller flere Personer, som til Fremme af et fælles Formaal virker ved fælles økonomiske Midler, Kapital (Kredit) eller Arbejde eller begge Dele i Forening¹⁾. Dette Retsforhold hviler i Reglen paa en Retshandel, Selskabs- eller Interessentskabskontrakten, men kan ogsaa skyldes et Kvasi-Løfte eller en anden Retsgrund²⁾. Det økonomiske Grundlag, hvorpaa Selskabet bygger, kan være af den forskelligste Art. Det kan dannes ved Indskud af Ting, derunder Penge, eller andre Goder af Formueværdi, f. Eks. Retten til at føre et vist Firma, udnytte en Eneret o. l., ved Tilsagn om Arbejdsydelser eller Overtagelse af mere eller mindre vidtgaaende Hæftelse for de paa Selskabets Vegne ind-

¹⁾ Jfr. Bang i J. T. XVI. 1. S. 11; Gram: Formueret II. 2. S. 639; Hallager-Aubert II. S. 212; Vogt S. 375—76; Hagstrømer S. 106—107; Platou I. S. 11 fig. — Selskaber kan vel forekomme uden noget som helst økonomisk Grundlag eller økonomisk Formaal. Men Formueretten vedrører de kun, forsaavidt der ved dem opstaar formueretlige Retsforhold enten mellem Medlemmerne indbyrdes eller mellem disse (eller Selskabet) og Tredjemand. Dertil kræves i det mindste, at Selskabets Virksomhed bygger paa et vist fælles, økonomisk Grundlag.

²⁾ Jfr. Fr. 7. Juni 1827 §§ 7—9, cfr. nu L. 26. Maj 1868, samt en Række i Note 7 omhandlede Forhold, der i Reglen holdes udenfor Selskabslæren.

gaaede Forpligtelser. — At Selskabets Hovedøjemed³⁾ ikke behøver at være Formuen vedkommende, er utvivlsomt⁴⁾. Men det er overhovedet næppe rigtigt at kræve, at Selskabet skal virke for et fælles økonomisk Formaal. Dette gælder, selv om man alene har det indbyrdes Retsforhold mellem Medlemmerne for Øje; thi ogsaa ved Selskaber, hvis Formaal aldeles ikke er Indvinding af økonomisk Udbytte for Medlemmerne, men f. Eks. er rent filantropisk eller videnskabeligt, opstaar der med Hensyn til Raadigheden over (eventuelt Fordelingen af) den fælles Formue, Spørgsmaal, der maa besvares ud fra Selskabsrettens Grundsætninger⁵⁾. Men navnlig kan saadanne Selskaber jo meget vel træde i formueretlig Forbindelse med Tredjemand; og der kan da mellem denne og »Selskabet« eller dets Medlemmer opstaa Retsforhold, som det er en naturlig Opgave for Selskabsretten at gøre Rede for⁶⁾.

Udenfor Læren om Selskaber (Interessentskab) holder man i Reglen de Retsforhold, som fremkommer ved det saakaldte tilfældige Sameje, der behandles i Tingsretten, samt de Formuefællesskabsforhold, der har deres Udspring af Familieforhold, Arveforhold eller offentligretlige Forhold, f. Eks. Formuefællesskabet mellem Ægtefæller, Medarvinger eller mellem Medlemmerne af en Kommune med Hensyn til Kommunens Ejendele. Alle disse Fællesskabsforhold behandles paa vedkommende Steder i Systemet og forbigaas derfor her, saa meget mere, som deres ejendommelige Oprindelse afføder en Række Retsregler af ganske særlig Art, ligesom ogsaa den almindelige Opfattelse udelukker disse Forhold fra Begrebet:

³⁾ Gram II. 2. S. 640.

⁴⁾ Torp: Interessentskab. 3. Udg. S. 2 og de der anførte Eksempler.

⁵⁾ Jfr. Ørsted: Haandb. V. S. 419; Hallager-Aubert II. S. 213; Platou I. S. 16—17.

⁶⁾ Jfr. herved Torp i J. T. 1917 S. 21.

Interessentskab⁷⁾. Forsaavidt angaar Foreninger, der principalt eller tildels har et andet Formaal end det økonomiske, er det ogsaa kun deres rent formueretlige Forhold, der falder ind under den følgende Fremstilling.

Indenfor den i det foregaaende angivne Ramme kan Selskabsforhold forekomme i meget forskellige Former. Ikke blot kan Selskabets Formaal og de til dettes Opnaaelse sammenskudte Midler, som allerede antydet være af meget forskellig Art, men endvidere kan saavel det indbyrdes Forhold mellem Medlemmerne som disses Forhold til Tredjemand være ordnet paa højst forskellig Maade. Man behøver i saa Henseende blot som Eksempler at nævne de almindelige, navngivne Interessentskaber, Kommanditselskaber, Aktieselskaber, Kreditforeninger, Andelsselskaber osv. Af en saadan Opregning vil det paa Forhaand være indlysende, at det er ugørligt at opstille blot nogenlunde fælles Regler for alle Arter af Selskaber. Det vilde derfor være ganske uhensigtsmæssigt at fremstille de om dem gældende Retsregler under et. Det er netop en Mangel ved vore ældre Systemers Fremstilling af dette Emne, at de under romerretlig Paavirkning behandler de forskellige Selskabsformer under et, hvilket ikke blot har til Følge, at det er vanskeligt at faa et samlet Billede af de for den enkelte Selskabsform gældende Regler, men ogsaa let bevirker, at de enkelte Arters

⁷⁾ Heller ikke de i Fr. 13. November 1829 omtalte Interessentskaber mellem Kirkcejere medtages i nærværende Fremstilling, da de naturligst behandles i Kirkeretten. Endvidere forbigaas her de i L. 10. April 1874 § 8 flg. omhandlede tvungne Digelag, jfr. Torp-Grundtvig: Tingsret S. 182; Borup: Landboret S. 471—79; ligeledes de saakaldte Vandingsinteressentskaber, som omhandles i L. Nr. 63, 28. Maj 1880 § 75, jfr. H. Gram: Vands Afledning og Afbenyttelse S. 102 flg., og de i Henhold til Strandingslov Nr. 103, 10. April 1895 § 4 oprettede Bjærgelav samt de i Henhold til L. Nr. 347, 2. Juni 1917 § 3, jfr. Normalvedtægt Nr. 556. 8. November 1917, dannede Pumpelag og lignende lovordnede Sammenslutninger.

Ejendommeligheder i mange Punkter overses, og at visse Regler derfor opstilles i større Almindelighed, end der med Rette kan tillægges dem.

I det følgende vil derfor de enkelte Hovedformer af Selskaber blive fremstillede hver for sig.

§ 2.

De forskellige Selskabs-Arter.

Ved Grupperingen af de enkelte Selskabs-Arter har man benyttet forskellige Inddelingsgrundlag. Fra Romerretten, der ved societas i det væsentlige kun havde Medlemmernes indbyrdes Forhold for Øje, har vore ældre Forfattere hentet en Inddeling, der bygger paa Selskabets Omfang, idet man dels sonderer mellem societates generales og societates speciales¹⁾, dels i Henseende til de gjorte Indskuds Størrelse sonderer mellem saadanne, hvor Medlemmerne kun indskyder enkelte bestemte Genstande, og saadanne, som omfatter Interessenternes hele Formue (societates omnium bonorum). At et Selskab af sidstnævnte Art efter dansk Ret²⁾ er gyldigt, selv om det ogsaa omfatter Interessenternes tilkommende Formue, er nu almindelig anerkendt³⁾. Fr. 21. Maj 1845 § 14 berettiger næppe til at opstille en Undtagelse, forsaavidt angaar ventendes Arv. Dette kan dog ikke støttes paa, at Indgaaelsen af Interessentskab hverken er Afhændelse, Gave eller Pantsætning⁴⁾; thi disse Ord sigter aabenbart til alle Arter af Overdragelse. Men Grunden er den, at den anførte Bestemmelse ikke kan antages at sigte til slige generelle Dispositioner, men kun til Dispositioner, der

¹⁾ Jfr. Bang i J. T. XVI. 1. S. 29 flg.; Gram: II. 2. S. 649.

²⁾ B. G. B. § 310 erklærer saadanne Selskaber for ugyldige. De er sikkert i Nutiden uden praktisk Betydning.

³⁾ Jfr. Bang i J. T. XVI. 1. S. 37 flg.; Gram: II. 2. S. 649—50.

⁴⁾ Saaledes Gram II. 2. S. 650.

særligt er rettede paa den ventendes Arv. Ligesom derfor Fr. 21. Maj 1845 § 14 ikke er til Hinder for Indgaaelsen af en Fledføringskontrakt eller tidligere var til Hinder for, at en Pantsætning af alt, hvad man ejer og ejendes vorder, kom til at omfatte ogsaa de Formuegoder, der eventuelt vilde tilfalde Pantsætteren ved Arv, saaledes er den omvendt sikkert til Hinder for Indgaaelsen af en Interessentskabskontrakt, hvor vedkommende Part kun indskyder Retten til sin ventendes Arv eller denne sammen med visse bestemte andre Genstande. — Af lignende Art er Sondringen mellem societates rerum og societates operarum, eftersom Medlemmernes Indskud bestaar i Ting eller i Arbejde, samt societates mixtæ, hvor der ydes baade Ting og Arbejde; endvidere kan mærkes Modsætningen mellem societates universales og societates quæstus causa, de første omfattende enhver Forøgelse eller Formindskelse af Deltagernes Formue, ogsaa den rent tilfældige, medens de sidste kun omfatter, hvad der erhverves ved Interessenternes økonomiske Virksomhed⁵⁾.

Disse Inddelinger er dog ikke egnede til at danne Grundlaget for en Fremstilling af Selskabslæren, idet de nærmest kun er Underinddelinger indenfor en enkelt Selskabsform, det saakaldte navngivne Interessentskab, og særlig den Underart af disse, som andetsteds kaldes civile Selskaber. At disse Inddelinger, hvis praktiske Betydning er yderst ringe, hos tidligere Forfattere sættes paa lige Linje med den eneste systematisk betydningsfulde Inddeling indenfor Selskabslæren, som straks skal omtales, og at de fremsættes som omfattende alle Arter af Selskaber, skyldes væsentlig den overvejende Indflydelse,

⁵⁾ Jfr. om alle disse Inddelinger nærmere Bang i J. T. XVI. 1. S. 29 flg.; Gram II. S. 648 flg. Hos Orsted: Haandb. V. S. 419 flg. lægges derimod Hovedvægten paa den Inddeling, der ogsaa i det følgende vi blive lagt til Grund for Fremstillingen.

som den romanistiske Societetskære tidligere har haft paa Fremstillingen af Selskabsretten.

Det systematisk rigtige Inddelingsgrundlag kunde man prøve at finde enten ved en Betragtning af de forskellige Maader, hvorpaa Deltagernes indbyrdes Forhold er ordnede, saa at altsaa Forskellen i Selskabernes indre Organisation blev afgørende, eller man kan søge det i en Betragtning af de forskellige Maader, hvorpaa Selskabet optræder udadtil, altsaa efter Hensyn til, om alle Interessenterne, nogle af dem eller ingen af dem overfor Tredjemand optræder som selvstændige Indehavere og Bærere af de for Fællesskabet stiftede Retsforhold. Medlemmernes indbyrdes Retsforhold kan imidlertid være ordnet paa væsentlig ensartet Maade i forskellige Selskaber, som desuagtet er underlagte ganske forskellige Retsregler. For den retlige Ordning er navnlig Forholdet til Tredjemand afgørende. Efter Hensynet hertil sonder man imellem, om Selskabet som Garanti for Opfyldelsen af sine Forpligtelser byder Tredjemand:

- 1) Samtlige Medlemmers direkte og ubegrænsede personlige Ansvarlighed for Selskabets Forpligtelser, — det navngivne eller ansvarlige Interessentskab;
- 2) Nogle Medlemmers direkte og ubegrænsede personlige Ansvarlighed og andre Medlemmers begrænsede Kapitalindskud — Kommanditselskaber m. fl.;
- 3) Medlemmernes direkte, men til Andele begrænsede Hæftelse — Partrederi;
- 4) Intet af Medlemmernes direkte personlige Ansvarlighed, men en, særlig Selskabsformue, dannet enten alene ved begrænsede Kapitalindskud af Deltagerne eller tillige eller alene ved en af disse overtagen Garanti for Opfyldelsen af Selskabets Forpligtelser — anonyme Selskaber (Selskaber med begrænset Ansvar).

Dette paa Hæftelsens Art byggende Inddelingsgrundlag, der er benyttet hos os i flere nyere Arbejder

vedrørende enkelte Dele af Selskabslæren, er ligeledes fulgt i L. Nr. 23, 1. Marts 1889 §§ 9, 18—20, for saa vidt angaar Reglerne om Firma og om Anmeldelse til Handelsregistret, hvorved dog bemærkes, at ifølge § 33 c, jfr. § 20, betragtes i saa Henseende ethvert Selskab med vekslende Medlemsantal eller vekslende Kapital som Selskab med begrænset Ansvar, selv om Medlemmerne er fuldt ansvarlige, og at Loven ikke angaar Partrederier.

Indenfor disse Hovedgrupper vil det være fornødent atter at sondre mellem forskellige Underarter, bestemte dels ved de forskellige Formaaler, dels ved den Maade, hvorpaa dette søges opnaaet. Herom henvises til de særskilte Afsnit i det følgende.

Her skal endnu blot tilføjes, at et Selskab kan være Medlem af et andet Selskab⁶⁾. Saaledes kan et navngivet (ansvarligt) eller et anonymt Selskab være Deltager (f. Eks. Aktieejer) i et anonymt Selskab.

⁶⁾ Hallager-Aubert, II. S. 233, jfr. A. L. § 35, 2. St.

I. Afsnit.

De navngivne (ansvarlige) Interessentskaber.*)

§ 3.

Begreb og Arter.

Et navngivent (ansvarligt) Interessentskab er et paa Retshandel (eller Kvasi-Retshandel) hvilende Retsforhold mellem to eller flere Personer, der ved fælles økonomiske Midler virker for et fælles Formaal, saaledes at alle Deltagerne med deres hele Formue direkte hæfter for de ved denne Virksomhed paadragne Forpligtelser¹⁾. Som Regel hæfter Deltagerne solidarisk; men delt Hæftelse (pro rata Ansvar) kan i ældre Selskaber endnu undtagelsesvis forekomme²⁾, jfr. nærmere nedenfor. — Ligesom In-

*) Navngivne Interessentskaber navnlig i Handeløjemed har længe været i Brug her i Landet; de omtales bl a. hos O. Nielsen: Kjøbenhavns Historie (Kjøbenhavn i Aarene 1536—1660) I. S. 202. Som ældre herhen hørende Lovbestemmelser kan nævnes Fr. om Commerzien 16. April 1681 Kap. III.; Laugs Art. 7. Juli 1688 §§ 15 og 17; 10. Okt. 1722 § 10; Raadstuepl. 30. Okt. 1798; Laugs Art. 5. Juni 1807 §§ 14 og 15 m. fl.

¹⁾ Gram II. 2 S. 641; Vogt S. 377.

²⁾ L. 23. Jan. 1862 § 2 Nr. 3 og § 14, jfr. L. 1. Marts 1889 § 37. 2⁰; Aagesen: Interessentskab S. 34 flg. Herimod Platou I. S. 44, s. Forf.

teressenterne hæfter for Gælden, saaledes er de ogsaa Subjekter for de fælles Rettigheder. Naar Interessentskabet nævnes som Indehaver af Rettigheder og Bærer af Forpligtelser, er det derfor ikke Meningen, at det skal anses som et fra Medlemmerne forskelligt Retssubjekt, en juridisk Person.³⁾ Denne tidligere ret almindelige Opfattelse er ikke naturlig⁴⁾. Ved den ovenomtalte Udtryksmaade benyttes i Virkeligheden »Interessentskabet« kun som en Regningsenhed, en for Kortheds Skyld brugt kollektiv Benævnelse for samtlige Interessenter.

Ved Siden af Betegnelsen navngivne Interessentskaber finder man ofte benyttet andre; saaledes bruger L. om Handelsregistre m. m. 1. Marts 1889 Udtrykket »ansvarlige« Selskaber. Udtrykket »navngivet« Selskab er dog korrektere og svarer bedre til den andetsteds benyttede Terminologi — tysk Ret: offene Gesellschaft; fransk Ret: société en nom collectif — medens Udtrykkene »ansvarligt« og »uansvarligt« Selskab eller Interessentskab for saa vidt er unøjagtige, som det ikke er Selskaberne, men Medlemmerne, der er henholdsvis ansvarlige og uansvarlige.⁵⁾

Bem. til Fimaloven S. 4—5 og Handelsselsk. S. 17—18, hvor det siges, at selv Medkontrahentens Kundskab om, at Deltagerne kun vil hæfte pro rata, er betydningsløs. Saaledes har man vistnok ogsaa i Reglen forstaaet D. H. G. B. Art. 112, 2. Stk., jfr. nu tysk Handelslov 10. Maj 1897 § 128.

³⁾ Jfr. D. i U. f. R. 1877 S. 658, hvor det udtales, at et responsabelt Interessentskab ikke er noget fra de enkelte Interessenter forskelligt Retssubjekt, og at Ejendomsretten til de dertil henlagte Genstande derfor tilkommer Interessenterne efter Kvotadele, jfr. nærmere nedf. §§ 14 og 15.

⁴⁾ Jfr. herom Deuntzer: Personret § 36; Aagesen: Interessentskab S. 58 flg. — hvad der anføres angaaende Aktieselskaber, gælder a fortiori om navngivne Interessentskaber — jfr. ogsaa Platou: Handelsselsk. S. 82—91.

⁵⁾ Jfr. herved Platou I. S. 26.

Det navngivne Interessentskab kan baade i Henseende til Formaalets Beskaffenhed og de dertil anvendte Midlers Omfang være af højst forskellig Art. Virksomhedens Genstand kan variere lige fra at være blot en enkelt Spekulation for fælles Regning⁶⁾ eller fælles Spil i Lotteriet til at omfatte f. Eks. Drift af en fast Ejendom⁷⁾, et Skib eller endog en omfattende Næringsvirksomhed⁸⁾. Dette medfører imidlertid ikke Anvendelsen af et tilsvarende Antal forskellige Retsregler. Dansk Ret har endogsaa i videre Omfang end de fleste andre Retsforfatninger gennemført en væsentlig ensartet Behandling af de forskellige Arter af navngivne Interessentskaber. Andetsteds gør man i Reglen en principiel Sondring mellem de saakaldte Handelsselskaber og Interessentskaber, der driver Handel eller dermed beslægtet Virksomhed, og de saakaldte civile Interessentskaber, der har et andet Formaal.⁹⁾ Denne Sondrings Betydning og egentlige Oprindelse ligger nærmest deri, at de civile Interessentskaber endnu mange Steder væsentlig behandles efter Regler, der hviler paa romerretligt Grundlag, medens disse Regler aldeles ikke passer paa Handelsselskaber, hvorfor der dels sædvanmæssigt, dels gennem

⁶⁾ F. Ex. de saakaldte a meta eller a trio Forretninger, jfr. So- og H. R. T. 1863 S. 228; U. f. R. 1886 S. 210; som oftest vil Deltagerne her dog ikke optræde som navngivne Interessenter, jfr. § 21 i. f.

⁷⁾ Jfr. f. Ex. D. i Schl. Saml. II. S. 681; U. f. R. 1870 S. 556.

⁸⁾ Exempler paa navngivne Interessentskaber af ejendommeligt Indhold findes bl. a. omtalte i D. i J. U. 1859 S. 1 flg.; 1875 S. 121; U. f. R. 1881 S. 969.

⁹⁾ Jfr. tysk H. L. 1897 §§ 105—160 sammenholdt med B. G. B. §§ 705—740; code de commerce Art. 20 flg., cfr. code civil Art. 1832 flg.; den italienske Handelslov Art. 76 flg.; den hollandske Handelslov Art. 14 flg.; schweizisk Obligationenrecht Art. 530 jfr. 552; svensk L. 28. Juni 1895 Kap. 1 og 2 osv. Ogsaa hos vore ældre Forfattere fremhæves ofte Handelsselskaber som en særlig Art navngivne Interessentskaber, for hvilke særlige Regler gælder; dette er dog uden Hjemmel i vor Ret.

Lovgivningen dannedes særlige Regler for dem. Disse Grunde har ikke gjort sig gældende i dansk Ret. Idet den romerske Ret aldrig her har haft umiddelbar Gyldighed, har Forholdet udviklet sig saaledes, at nogle af de Regler, der andetsteds er særlige for Handelsselskaber, gælder ogsaa for andre navngivne Interessentskaber, — navnlig (ialtfald normalt) Reglen om Medlemmernes solidariske Ansvar. Andre — navnlig Reglen om, at hvert af Medlemmerne præsumeres berettiget til at forpligte samtlige Deltagere — gjaldt ifølge L. 23. Januar 1862 ved alle navngivne Interessentskaber, der driver borgerlig Næring, og kommer nu ifølge L. 1. Marts 1889 til Anvendelse paa ansvarlige Selskaber, der driver Handel, Haandværksnæring eller Fabriksvirksomhed.

Det kan være Genstand for Tvivl, om de saakaldte Partrederier skal anses som en Underart af de navngivne Selskaber¹⁰⁾, idet Partrederne, ligesom Deltagerne i det navngivne Selskab hæfter direkte og med hele deres Formue for Selskabsgælden. Da der dog i forskellige Retninger gælder særegne, tildels historisk begrundede Regler for Partrederier, først og fremmest den Regel, at Partrederne kun hæfter pro rata for Selskabets Forpligtelser¹¹⁾, er det formentlig rigtigst at behandle Partrederiet for sig som en særlig Selskabsform.

Der bliver da i dansk Ret kun Grund til at fremhæve Forskellen mellem de navngivne Interessentskaber, som driver Handel, Haandværksnæring eller Fabriksvirksomhed, og dem, som er stiftet i andet Øjemed. Forskellen mellem de for disse Grupper gældende Retsregler er dog ikke større end, at de kan behandles under et, blot med Fremhævelse af de paa visse Punkter forekommende Afvigelser.

¹⁰⁾ Saaledes Torp: Interessentskab S. 11—12.

¹¹⁾ Solov 1. April 1892 § 9.

*A. Navngivne Interessentskabers Stiftelse og nogle
i Forbindelse dermed staaende Forhold.*

§ 4.

Med Hensyn til navngivne Interessentskabers Stiftelse gælder — afset fra Reglerne om Anmeldelse til Handelsregistret, hvorom straks nedf. — vor Rets almindelige Regler om Indgaaelse af Formueretshandler. Samtlige Deltagere maa derfor være fuldmyndige. Ganske vist kan en Person, der blot er personlig myndig, gyldigt i Forhold til Medinteressenterne gøre Indskud eller forpligte sig til saadanne, hvis de bestaar i personligt Arbejde eller Genstande, over hvilke han af særlige Grunde er raadig (f. Eks. selverhvervet Gods), ligesom en foretagen Indbetaling af Penge og lign. bliver bindende for ham, med mindre Medkontrahenten var in mala fide¹⁾, men en almindelig Forpligtelse til at tilsvare Interessentskabets Gæld kan han ikke paa egen Haand paatage sig overfor Tredjemand²⁾. Hvis den, der som ufuldmyndig er indtraadt i et Interessentskab, forbliver i Forholdet efter opnaaet Myndighedsalder, følger det af vor Rets alminde-

¹⁾ Jul. Lassen: Haandb. II. S. 899; Torp: Tingsret S. 388; Bentzon: Personret S. 128 flg.

²⁾ Det er tvivlsomt, om Værgens eller Kurators Medvirken ved Interessentskabskontraktens Afslutning kan afhjælpe vedkommende Deltagers Mangel paa Fuldmyndighed. Disse Personers Medvirken kan ganske vist medføre, at den ufuldmyndiges Indskud af Ting, hvorover han ikke alene kan raade, bliver bindende for ham; men det kan ialtfald næppe antages, at Værgens Samtykke til den umyndiges Indtræden i Interessentskabet bevirker, at han overfor Tredjemand hæfter for dettes Forpligtelser i Almindelighed, jfr. dog Bang i J. T. XVI. 1. S. 19; Gram II. 2. S. 652, hvor ingen saadan Indskrænkning antydes. Paadragelsen af en saadan generel Forpligtelse ligger sikkert uden for Værgens Kompetence; jfr. om et analogt Tilfælde U. f. R. 1901 S. 1024. Snarere kan det antages, at Kurator med den antydede vidtgaaende Virkning kan samtykke i, at den mindreaarige indtræder i et navngivent Interessentskab, jfr. herved D. L. 3—17—35.

lige Regler, at han ikke kan tilbagesøge de af ham efter opnaaet Myndighed gjorte Indskud, samt at han hæfter for alle Interessentskabet efter dette Tidspunkt gyldigt paadragne Forpligtelser. Men det samme maa antages med Hensyn til tidligere gjorte Indskud og tidligere paatagne Forpligtelser til at gøre saadanne, ligesom ogsaa med Hensyn til de Interessentskabet tidligere paadragne Forpligtelser. I den paagældendes Forbliven i Interessentskabet ligger en Godkendelse af de tidligere trufne Dispositioner, og Forbudet i Fr. 14. Maj 1754 kan næppe være til Hinder for en saadan Godkendelses Gyldighed³⁾, da Fr. vistnok kun angaar Pengelaan⁴⁾.

Den Retshandel, hvorved et Interessentskab skal stiftes, kan iøvrigt være ugyldig af de samme Grunde, der i Almindelighed gør Løfter uforbindende⁵⁾. Herved bemærkes blot, at den Omstændighed, at en Deltager overfor sine Medinteressenter kan hævde, at Retshandlen er uforbindende, ikke altid frier ham for Ansvar overfor den Tredjemand, med hvem der i Interessentskabets Navn er kontraheret, naar denne ikke har haft Adgang til at kende denne Mangel ved Interessentskabskontrakten, jfr. det følgende.

Iagttagelsen af nogen Form foreskriver vor Lovgivning ikke ved disse Kontrakter; navnlig fordres ikke

³⁾ Bang i J. T. XVI. 1. S. 20—22; Gram II. 2. S. 652—53.

⁴⁾ Saaledes Deuntzer: Personret S. 49; Jul. Lassen: Haandb. I. S. 74; Torp: Tingsret S. 609. — Selv de, der ikke antager dette, erkender dog, at Fr. kun rammer egentlige Gældsforpligtelser 3: ensidige Forpligtelser til at yde Penge, jfr. Matzen: Tingsret S. 487. Ogsaa efter denne Opfattelse maa de overfor Medinteressenterne paatagne Forpligtelser altid gyldigt kunne godkendes. Derimod bliver det efter denne Opfattelse tvivlsomt, om en Godkendelse af de Interessentskabet overfor Tredjemand paadragne rene Gældsforpligtelser for den oprindelig umyndige Deltagers Vedkommende rammes af Forbudet i Fr. 14. Maj 1754.

⁵⁾ Jfr. f. Ex. D. i U. f. R. 1886 S. 210.

Skriftlighed⁶⁾. Men om en endelig Overenskomst om Interessentskabet er sluttet, er, naar ingen skriftlig Kontrakt foreligger, ofte en tvivlsom quæstio facti⁷⁾. Angaaende Stempelpligten, naar skriftlig Kontrakt oprettes, se Stpl. Nr. 108, 13. Maj 1911 § 85.

At Reglerne om Anmeldelse m. m. i L. 1. Marts 1889 §§ 2, 18 m. fl. samt om Erhvervelse af Borgerskab eller Næringsbevis i L. 29. Decbr. 1857 er iagttagne, er heller ikke nogen Betingelse for, at et navngivet Interessentskab gyldigt kan stiftes, men kun for, at visse Interessentskaber kan begynde deres Virksomhed, uden at Medlemmerne paadrager sig Strafansvar. Undladelse af at anmelde et anmeldelsespligtigt Firma kan i og for sig end ikke afgive *F o r m o d n i n g* for, at Interessentskabet ikke er endelig stiftet⁸⁾.

L. 1. Marts 1889 om Firma og Anmeldelse til Handelsregistret m. m., der med nogle Lempelser er udvidet til

⁶⁾ Fr. om Commercien 16. April 1681 Kap. III. foreskriver ganske vist: 1) Alle formelle Societeter, som ske paa nogle Aar imellem Kgl. Undersaatter, skal i Pennen forfattes, og af de interesserede selv underskrives, og siden for Magistraten indregistreres og paaskrives etc. 2) Ingen Vidnesbyrd skal anses imod eller foruden det, som i bemeldte Selskabs Contract er indført, ejheller nogen mundtlig Aftale, som før eller efter Contracten er sluttet, komme i Betragtning etc. — Men denne Bestemmelse, der kun angik Handelsselskaber, bortfaldt maaske allerede ved D. L., jfr. Ørsted: Haandb. I. S. 68; Bang i J. T. XVI. 1. S. 15, eller i alt Fald derved, at den ikke blev optaget i den senere Handelslovgivning, navnlig Fr. 4. August 1742 og Andng. 23. April 1817, jfr. ogsaa Forudsætningen i denne Andng.'s § 15, jfr. Ørsted: Haandb. V. S. 424—25; Gram II. 2. S. 654; Aubert i N. R. T. 1873 S. 179. Ejheller i den senere Lovgivning, Næringsl. 29. December 1857, Fimal. 23. Jan. 1862 og L. 1. Marts 1889, findes Hjemmel for at fordre Oprettelsen af skriftlig Kontrakt.

⁷⁾ Schl. Saml. II. S. 681; U. f. R. 1882 S. 1204, jfr. Sø- og H. R. T. 1866 S. 53; H. R. T. 1904 S. 688; 1907 S. 332; 1916 S. 98, — jfr. angaaende Forholdet til Tredjemand U. f. R. 1905 A. S. 543.

⁸⁾ Jfr. U. f. R. 1882 S. 1204.

Færøerne ved Adg. Nr. 21. 7. Febr. 1890, angaar ikke alene navngivne Selskaber⁹⁾, men kun, for saa vidt de vedrører disse, omtales de her. — Ifølge L. 1. Marts 1889 § 8, jfr. § 16, 1. St., gælder Anmeldelsespligt for alle navngivne Interessentskaber, som driver Handel, Haandværksnæring eller Fabriksvirksomhed¹⁰⁾. Udtrykket »driver« Handel etc. forudsætter, at Virksomheden har en vis Varighed, saa at Interessentskaber om Foretagelse af en enkelt Forretning ikke er anmeldelsespligtige. Om end Foretagelse af en enkelt Handelsforretning o. l. kan være en Overtrædelse af Næringsloven, kan det ikke siges, at den, der foretager en saadan, driver Handel etc. Anmeldelse af rene Lejlighedsselskaber vilde ogsaa ligge ganske udenfor Fimalovgivningens Formaal¹¹⁾. Hermed stemmer ogsaa, at Loven som Hovedgenstand for Anmeldelse nævner »Firmaet«¹²⁾, jfr. §§ 8 og 18, ligesom det bestyrkes ved en Række Udtryk i Loven, jfr. § 18 Nr. 2 (Forretningens almindelige Beskaffenhed), § 18 Nr. 3 (Forretningskontoret), § 21 (Naar Forretningen ophører — Flyttes Forretningen . . . etc.)¹³⁾.

Begrebet Handel bestemmes nærmere i L.'s § 35. Herefter forstaas i denne Lov ved Handel at drive

⁹⁾ Efter L. 23. Jan. 1862 § 1 Nr. 2 var alle navngivne Selskaber, der driver borgerlig Næring, anmeldelsespligtige. Betydningen af Udtrykket »borgerlig Næring« var til Dels omtvistet, jfr. nærmere Torp: Interessentskab S. 16 Note 9.

¹⁰⁾ Det oprindelige Udkast nævnte kun Handel og dermed lige-stillet Virksomhed, som omhandles i § 35 (derunder ogsaa Fabriksvirksomhed); Folketingsudvalget havde foreslaet: Handel eller anden borgerlig Næring, jfr. Rigsd. Tid. 1888—89 Till. B. S. 144.

¹¹⁾ Jfr. herved Hallager-Aubert II. S. 235; Vogt S. 379; Aubert: Obl. R. Spec. Del III. S. 349 flg.

¹²⁾ Jfr. Aubert i T. f. Rvds. IV. S. 197.

¹³⁾ Jfr. ogsaa L.'s § 35, hvor det at »drive Handel« sættes ved Siden af »at søge s t a d i g t Erhverv ved at drive Veksler- eller Bankforretninger« etc.

Handel i Henhold til Borgerskab eller Næringsbevis paa Handel — Brændevinshandel undtagen — eller at søge stadigt Erhverv ved at drive Veksler- eller Bankforretninger; Spedition, Assuranceforretninger mod Præmie eller Assuranceagentur; — de øvrige i Paragrafen nævnte Forhold vedkommer os ikke her. Udtrykket »driver Handel i Henhold til Borgerskab etc.« er sikkert et mindre nøjagtigt Udtryk for »driver Handel, hvortil ifølge Lovgivningen kræves Borgerskab etc.«¹⁴⁾, da retstridig Undladelse af at erhverve Handelsberettigelse ikke kan fritage for Anmeldelsespligten. Derimod gælder Reglerne om Firma og Anmeldelsespligt ikke for dem, der driver saadan Handel, hvortil Borgerskab eller Næringsbevis paa Handel ikke kræves, altsaa saadan Handel, som er fri Næring¹⁵⁾, eller som drives i Henhold til saakaldt »Bevilling«¹⁶⁾, eller som har Hjemmel i en Adkomst til anden Næring, hvilket dog kun her har Interesse, naar denne ikke selv falder ind under L.'s § 8¹⁷⁾. Endvidere undtager § 35 udtrykkeligt dem, der blot driver Brændevinshandel, Høkere samt dem, der driver saadan Handel, som omhandles i Næringsl. 29. Decbr. 1857 §§ 49, 50, 52, og 57, og endelig Selskaber, hvis Statuter er fastsatte ved Lov, hvilket sidste ved de her omhandlede Selskaber næppe har praktisk Betydning. Endnu bemærkes, at Begrebet Handel vistnok i L. 1. Marts 1889 tages i videre Forstand, saa at derunder ogsaa falder Kommissionshandel¹⁸⁾.

¹⁴⁾ Jfr. herved K. L. § 43, cfr. § 45; L. om Kjøbenhavns So- og Handelsret 19. Febr. 1861 § 13; L. Nr. 98, 10. Maj 1912 §§ 1 og 7.

¹⁵⁾ L. 29. Dec. 1857 § 53.

¹⁶⁾ L. 29. Dec. 1857 § 51, jfr. § 57. 2. Punkt.

¹⁷⁾ Altsaa ikke ved den Handelsret, som L. 29. Dec. 1857 § 23 hjemler Haandværkere og Fabrikanter; jfr. derimod f. Eks. med Hensyn til Skippere L. 29. Dec. 1857 §§ 38 og 39 m. fl. L.; Deuntzer: Næringsret S. 16.

¹⁸⁾ Jfr. Rigsd. Tid. 1888—89. Forh. paa Folketinget S. 3001; Aubert: Obl. R. Spec. Del III. S. 359.

Iøvrigt tages Begrebet Handel i Loven rent formelt, idet dette omfatter (og kun omfatter) enhver Omsætningsvirksomhed, hvortil kræves Borgerskab eller Næringsbevis paa Handel. — Den i § 35 givne Opregning af Virksomheder, der skal anses lige med Handel, maa betragtes som udtømmende. Hvad der ikke omfattes af Ordene i § 35 og ikke kan anses som Haandværksnæring eller Fabriksvirksomhed, falder udenfor Lovens Omraade. Værtshushold, Gæstgiveri o. l. medfører derfor ikke Anmeldelsespligt¹⁹⁾; ej heller Rederi (Partrederi)²⁰⁾ og anden Transportvirksomhed (Vognmandsnæring, Omnibus- og Sporvognsdrift o. l.) samt Besørgelse af Efterretninger (Telegraf-selskaber, Telefonselskaber, privat Bypost m. m.). Endvidere falder udenfor Lovens Regler saadanne Virksomheder som Mægler²¹⁾ og Pantelaanervirksomhed, Udvandringsagenter o. l. Det samme gælder i Overensstemmelse med den ældre Ret om al Virksomhed af mere ideel Karakter (Forlagsvirksomhed, Udgivelse af Dagblade o. l., Drift af Skole, Opdragelsesanstalt m. m., Sagfører- og Lægevirksomhed etc.). Endelig gælder Lovens Regler ikke for Landbrug, Skovbrug og Fiskeri samt vistnok saadan industriel Virksomhed, der fremtræder som et blot Akcessorium²²⁾ hertil uden mere selvstændig Betydning²³⁾.

Ved Haandværksnæring og Fabriksvirksomhed er Anmeldelsespligt ikke betinget af, at Borgerskab eller Næringsbevis kræves til Virksomhedens Udøvelse²⁴⁾.

¹⁹⁾ Rigsd. Tid. 1888—89. Forh. paa Folketinget S. 3001.

²⁰⁾ Rigsd. Tid. 1888—89. Forh. paa Folketinget S. 2821, 2825—26; Foldv. Cirk. 10. April 1890; Aubert i T. f. Rvds. IV. S. 179, jfr. nærmere nedf. § 20.

²¹⁾ Jfr. Justm. Cirkul. Nr. 180. 14. Aug. 1889 1°.

²²⁾ Jfr. Aubert: Obl. R. Spec. Del III. S. 353.

²³⁾ Den her givne Opregning er naturligvis langt fra udtømmende: den tilsigter kun at være vejledende.

²⁴⁾ Jfr. H. Vedel i U. f. R. 1890 S. 1016.

Handelsregistret føres i København og Købstæderne af Magistraten, andetsteds af Politimesteren (§ 1). De nærmere Regler om Handelsregistrenes Førelse er givne ved Adg. Nr. 74. 24. Maj 1889²⁵⁾. Anmeldelsen skal ske skriftligt og Anmeldernes Underskrifter, hvis de ikke giver personligt Møde, være notarielt bekræftede (§ 2). Anmeldelsen gøres til Registret i den Kreds, hvor Forretningskontoret findes; jfr. om Filialer nærmere L.'s § 16. Et ansvarligt Selskabs Anmeldelse skal ifølge L.'s § 18 foruden Firmaet angive 1) samtlige Medlemmers fulde Navn og Bopæl, 2) Forretningens almindelige Beskaffenhed²⁶⁾, 3) den Kommune, hvor Forretningskontoret (Filialen) findes, — og saafremt ikke hvert enkelt Medlem har Ret til at tegne Firmaet, 4) hvem saadan Ret tilkommer, samt om denne Ret kun kan udøves af flere i Forening²⁷⁾. — Ångaaende Mangler ved Anmeldelsen mærkes L.'s § 3²⁸⁾, om Indsigelser § 6. Anmeldelsen skal være underskrevet af samtlige (fuldt ansvarlige) Medlemmer (§ 16). Forsømmelse af foreskreven Anmeldelse (samt Benyttelse af ulovligt Firma. jfr. nedf.) straffes med Bøder (§ 23, jfr. § 24).

Ifølge L. 1. Marts 1889 § 3 kan ikke-anmeldelsespligtige Selskaber som Regel ikke anmeldes²⁹⁾; dog kan ifølge L.'s § 35, sidste Stykke, h a n d e l s b e r e t t i g e d e, som ikke er anmeldelsespligtige, foretage Anmeldelse til Handelsregistret, og bliver da i det hele underkastede Lovens Bestemmelser. Det har været Gen-

²⁵⁾ Jfr. Bekg. Nr. 269, 17. Decbr. 1908, hvorefter Sager vedrørende Handelsregistret, Firma etc. nu henhører under Handelsministeriet.

²⁶⁾ Jfr. herved Justm. Cirkul. Nr. 180. 14. Aug. 1889, 6°; Justm. Skr. Nr. 377. 6. Novbr. 1893, samt nærmere nedf. navnlg. § 11.

²⁷⁾ Jfr. Justm. Cirkul. 14. Aug. 1889, 2°; Justm. Skr. Nr. 333. 7. Dec. 1889 samt nærmere nedf. § 11.

²⁸⁾ Jfr. Justm. Cirkul. Nr. 264. 7. Sept. 1889.

²⁹⁾ Jfr. Justm. Cirkul. 14. Aug. 1889. 1°.

stand for Tvivl, hvem Ordet handelsberettigede omfatter. Det er blevet hævdet, at herunder kun falder de, der driver en saadan Handel, som er fri Næring (L. 29. Dec. 1857 § 53), derimod ikke de i § 35 særlig nævnte undtagne (herunder de, der driver Brændevinshandel)³⁰⁾. Dette støttes paa, at Ordene i § 35 »Som Handlende . . . anses i denne Lov: a) . . . Brændevinshandel undtagen« og »Undtagne er: a) Selskaber . . ., b) Høkere samt . . .« tanke- rigtigt kun kan forstaas saaledes, at de særligt undtagne ikke i denne Lov anses som Handlende, og derfor ikke falder ind under Ordene »handelsberettigede, der ikke er anmeldelsespligtige«, da »Handlende« og »handelsberettigede« maa betyde det samme. Denne »rent logiske« Fortolkning turde dog fælde sig selv. Hvis man ifølge den maatte sætte de under Undtagelserne nævnte Handlende udenfor »handelsberettigede, som ikke er anmeldelsespligtige«, maatte nødvendigvis det samme gælde om dem, der driver Frihandel (L. 29. Dec. 1857 § 53); thi ogsaa disse udelukkes — modsætningsvis, men lige saa utvetydigt som de andre — fra dem, der »i denne Lov anses som Handlende«. Herefter vilde Bestemmelsen om Ret til Anmeldelse blive ganske indholdsløs. Ordene i L. 1. Marts 1889 § 35: »Som Handlende . . . anses« maa derfor læses som: »Anmeldelsespligtige som Handlende . . . er ifølge denne Lov«, medens Ordet »handelsberettigede« i § 35 sidste Stykke omfatter enhver, som efter Næringslovgivningen har Ret til at drive Handel, herunder ogsaa de i § 35 som undtagne særlig nævnte. Denne Forstaaelse, der i høj Grad bestyrkes ved, at Kommissionsforslagets § 35 maatte forstaas saaledes, medens der ikke findes mindste Antydning til, at man ved de i Paragrafen gjorte Ændringer, der skyldes andre Grunde, har villet gøre

³⁰⁾ H. Vedel i U. f. R. 1890 S. 1017 flg., jfr. herved Aubert i T. f. Rvds. IV. S. 210.

nogen Forandring paa dette Punkt³¹⁾, synes ogsaa antagen i Praksis³²⁾.

L. 1. Marts 1889 gennemfører ligesom L. 23: Jan. 1862 ikke strengt Fordringen om Firmaets Sandhed. Et navngivent (ansvarligt) Selskabs Firma³³⁾ behøver ikke at indeholde alle Medlemmernes Navne, men skal da indeholde mindst et Medlems Navn samt et Tillæg, der antyder et Selskabsforhold (§ 9, 2. St.). Der maa ikke i Firmaet optages Navnet paa andre Personer end fuldt ansvarlige Medlemme eller noget, der gaar ud paa at begrænse Ansvarret for disse (§ 9, 3. St.). Naar L.'s § 10 særlig udtaler, at ingen »uden Hjemmel« i sit Firma maa optage Andenmands Navn³⁴⁾, maa dette forstaas i Overensstemmelse med § 9, 3. St. Andenmands Samtykke alene berettiger altsaa ikke til at optage hans Navn³⁵⁾. § 10 maa navnlig sigte til de Undtagelsestilfælde, hvor Optagelsen af en andens Navn hjemles ved §§ 11 og 12. jfr. nedf. Ifølge L.'s § 10 maa Firmaet heller ikke uden Hjemmel indeholde Navnet paa Andenmands faste Ejendom, ligesom det ikke maa indeholde Angivelse af Foretagender, der ikke staar i Forbindelse med Forretningen³⁶⁾, jfr. endvidere §'s 2. St.

Som Regel kan Overdragelse af et Firma, hvorved altsaa Firmanavnet vilde komme i Strid med Reglerne

³¹⁾ Jfr. nærmere herom hos H. Vedel i U. f. R. 1890 S. 1018—19.

³²⁾ Jfr. Justm. Skr. 24. Okt. 1889 (nævnt i U. f. R. 1890 S. 1020).

³³⁾ Jfr. om Firmategningen L. 1. Marts 1889 § 22, cfr. § 14, 1. St., og § 15; Justm. Skr. 27. Sept. 1889.

³⁴⁾ Jfr. U. f. R. 1894 S. 568; 1903 A. S. 306, 354.

³⁵⁾ H. Vedel i U. f. R. 1890 S. 1024; Aubert i T. f. Rvdsk. IV. S. 199; Platou I. S. 48.

³⁶⁾ Justm. Skr. Nr. 187. 20. Juni 1891, Nr. 232, 29. Aug. 1894, Nr. 235. 4. Septbr. 1895; jfr. i øvrigt om disse Bestemmelser H. Vedel i U. f. R. 1890 S. 1024—25; Aubert i T. f. Rvdsk. IV. S. 198; U. f. R. 1896 S. 1085 med Note; 1897 S. 938. Se om uberettiget Benyttelse af Firma endnu L. Nr. 168, 20. Marts 1918 om uberettiget Konkurrence § 9.

i §§ 9 og 10, ikke finde Sted³⁷⁾, (§ 13, jfr. dog §'s 2. Pkt.). Men Betydningen heraf bliver næsten illusorisk paa Grund af Reglerne i §§ 11 og 12. Ifølge § 11 kan Enke, som fortsætter sin afdøde Mands Forretning³⁸⁾, og Ægtemænd, som fortsætter den af hans Hustru drevne Forretning, samt betingelsesvis Arvinger, som med fuldt personligt Ansvar fortsætter den afdødes Forretning, benytte Firmaet uforandret. Det samme gælder ifølge § 12, naar nogen indtræder, eller under visse Betingelser, naar nogen udtræder af en bestaaende Forretning. Da § 12 ikke sætter nogen Minimumsgrænse for den Tid, i hvilken Firmaet skal være benyttet inden Ind- eller Udtrædelsen, aabnes herved den letteste Adgang til at omgaa Reglen i § 13 og derved ogsaa Reglerne i §§ 9 og 10³⁹⁾.

Endnu maa her bemærkes Bestemmelsen i L. 1. Marts 1889 § 37, 2°, hvorefter Firmaer, der lovligt er førte i Henhold til L. 23. Jan. 1862, naar de er anmeldte inden 3 Maaneder efter Lovens Ikrafttræden, kan optages i Handelsregistret⁴⁰⁾, selv om de ikke fyldestgør Forskrifterne i L. 1. Marts 1889 §§ 9 og 10, dog at der ifølge § 37, 2°, 2. Punktum i visse Tilfælde skal gøres en Tilføjelse til Firmaet, jfr. herom nedf. § 12. Iøvrigt bliver saadanne ældre Firmaer, hvis de anmeldes eller er anmeldelsespligtige, Lovens Regler undergivne.

Om Pligten til at løse Borgerskab eller Næringsbevis, se L. 29. Dec. 1857 § 4⁴¹⁾, hvorefter Næringsadkomst skal

³⁷⁾ Jfr. herved Justm. Skr. Nr. 180. 11. Juni 1891; Nr. 180. 21. Juni 1894.

³⁸⁾ Jfr. Justm. Skr. Nr. 344, 23. Dec. 1889; Nr. 75. 3. Marts 1894.

³⁹⁾ Ved Reglen i L. 1. Marts 1889 § 12 udviskes enhver fast Forskel mellem Enkelthands- og Selskabsfirma. En nærmere Paavisning af de betydelige Ulamper, som klæber ved Lovens Regler om Firmaet, har ikke sin Plads her.

⁴⁰⁾ Jfr. herved Justm. Skr. Nr. 210. 11. Juli 1891.

⁴¹⁾ Jfr. Adg. 23. April 1817 § 6; Kskr. 14. Febr. 1824; H. R. T. 1860 S. 163, cfr. om den ældre Ret Kane. Prom. 27. Okt. 1798; Raadstuepl. 30. Okt. s. A.

løses af enhver Interessent, som tager umiddelbar Del i Forretningerne. Om dette er Tilfældet, er et rent faktisk Spørgsmaal. Det kan ikke være nok hertil, at den paa-gældende, fordi intet andet er anmeldt, ifølge L. 1. Marts 1889 § 18 er signaturberettiget.

Interessentskabs Stiftelse ved Kvasi-Retshandel kan forekomme f. Eks., naar en Mands Arvinger foreløbig fortsætter hans Forretning, for at afvikle den⁴²⁾, men saa uden udtrykkelig Aftale begynder nye Foretagender og fortsætter dermed, jfr. ogsaa, at en Interessentskabskontrakt lyder paa bestemt Tid, men Fællesskabet faktisk fortsættes efter dennes Udløb⁴³⁾; her gælder lignende Synspunkter som ved *relocatio tacita* og deslige stiltiende Fornyelser af Retsforhold⁴⁴⁾.

B. Interessenternes indbyrdes Retsforhold.

§ 5.

I. Interessentskabets Etablering.

For at Interessentskabet skal kunne træde i Virksomhed, kræves undertiden ikke videre end, at Forpligtelsen til den fælles Virksomhed er kommet istand. Men Reglen vil dog være, at der sammenskydes en vis Driftskapital og træffes visse Bestemmelser om Medlemmernes Pligt til personlig Virksomhed for Interessentskabet. Interessentskabskontrakten vil normalt fastsætte, hvilke Indskud der skal gøres; og selv hvor den intet siger herom, vil det ofte være forudsat, at saadanne Indskud skal gøres, navnlig hvis Selskabet skal drive Næring.

Som tidligere anført kan en Interessents Indskud bestaa af Kapital, af Arbejde eller af begge Dele. Del-

⁴²⁾ Jfr. L. 1. Marts 1889 § 15.

⁴³⁾ Jfr. So. og H. R. T. 1866 S. 103.

⁴⁴⁾ Jfr. Jul. Lassen: Haandb. II. S. 127—28, 142—43, 675 o. fl. St.

tagerne kan fastsætte hver enkelts Indskud, som de selv vil¹⁾.

Med Hensyn til Kapitalindskudene kan særlig bemærkes: Selv om Deltagerens Indskud oprindelig er lige store, vil Forholdet i Tidens Løb kunne forandre sig. Naar saaledes enkelte Deltagere enten senere lader Fællesskabet tilflyde Værdier eller ikke hæver deres fulde Aarsudbytte, men lader det indestaa i Forretningen, vil dette Beløb undertiden være at anse som en Forøgelse af deres Indskud²⁾. Paa tilsvarende Maade omvendt kan Sagen stille sig, naar nogen hæver mere end sit regnskabsmæssige Aarsudbytte.

Hvis der er fastsat bestemte Regler for Kapitalindskudenes Indbetaling, maa Deltagerne strengt holde sig disse efterrettelige. Forsømmelse i saa Henseende medfører almindeligt Moraansvar; og hvis Forsømmelsen er væsentlig, giver den Medinteressenterne Ret til at forordre Selskabets Opløsning eller til at udelukke den for-

¹⁾ Hvis intet derom er bestemt ved Stiftelsesakten, kan det ofte være vanskeligt af afgøre, hvor vidt en Deltagers Pligt gaar. Formodningen maa normalt være for, at alle skal yde baade Kapital og Arbejde og alle i lige Forhold; men de konkrete Omstændigheder kan vise, at noget andet har været forudsat, saaledes naar en Deltager bor paa et saadant Sted, at han ikke kan yde Arbejde, eller naar han vides at mangle de personlige Kvalifikationer hertil. Det maa endvidere formodes, at der skal sammenskydes saa megen Kapital, som er fornøden til den tilsigtede Virksomheds forsvarlige Drift, og af hver Deltager ydes den Andel af det fornødne fælles Arbejde, som han er i Stand til at udføre paa behørig Maade, jfr. Bang i J. T. XVI. 1. S. 44 flg.; Gram II. 2. S. 657. Hvis det efter Formaalets Beskaffenhed er umuligt at træffe nogen Afgørelse — ved Skøn eller lign. — og Interessenterne ej kan enes herom, maa hver af Deltagerne kunne forordre sig løst fra Aftalen, da det saa viser sig umuligt at tilvejebringe Betingelserne for at realisere Interessentskabets Plan, jfr. om et beslægtet Forhold U. f. R. 1883 S. 947.

²⁾ Som Regel vil det dog være naturligt kun at anse saadaune Beløb som et Interessentskabet ydet Laan, jfr. U. f. R. 1879 S. 877.

sømmelige fra Interessentskabet³⁾. Derimod er Interessenterne ikke uden særlig Hjemmel pligtige at gøre nye Indskud, og navnlig kan Majoriteten ikke tvinge Minoriteten hertil⁴⁾; thi derved vilde Grundlaget for Virksomheden og Forudsætningen for den enkeltes Indtræden i Interessentskabet forrykkes; jfr. ogsaa næste §.

Naar intet derom udtrykkelig er aftalt, vil det kunne være tvivlsomt, om den indskudte Ting, Fordring, Eneret osv. fremdeles skal tilhøre den Deltager, som har indskudt den, eller skal være i Sameje mellem Deltagerne. Hvis Indskudet bestaar i Penge, gaar utvivlsomt den enkelte Interessents Særejendomsret over disse tabt. Det samme maa i Reglen antages, naar den ydede Genstand kun kan tjene Interessentskabets Formaal ved at forbruges eller afhændes, eller naar det skønnes at være Meningen, at den skal forbruges eller afhændes i Interessentskabets Interesse altsaa navnlig, naar Indskudet bestaar af fungible Ting. Hvis en Fordring indskydes, gælder det samme, naar den gaar ud paa Penge eller saadanne Genstande som omtalt. Men selv om den angaar andet, f. Eks. Fordringen ifølge Købekontrakt paa en fast Ejendom, vil selve det, at Fordringen kommunikerer, ofte være et Udtryk for, at Ejendommen skal erhverves for Interessentskabet og ikke for den enkelte Deltager. Naar ellers Ting, der ikke allerede paa Grund af deres Beskaffenhed maa antages at være overladte til Forbrug eller Afhændelse, er indskudte i Interessentskabet, kan Spørgsmaalet ofte være tvivlsomt. Der bliver da først og fremmest at se hen til Interessentskabets Formaal. Hvis der herefter vilde opstaa særlige Vanskeligheder enten i Henseende til Virksomhedens Gennemførelse eller en eventuel Opløsning af For-

³⁾ Jfr. J. U. 1869 S. 898; Platou I. S. 53, 60.

⁴⁾ Jfr. J. U. 1858 S. 247; Vogt S. 383; Montgomery: Bolagskontraktet S. 108.

holdet, naar den tidligere Ejendomsret skulde antages at bestaa, vil dette være et Datum for, at Meningen har været at overføre Ejendomsretten til Interessentskabet. Saaledes f. Eks., naar en Interessent indskyder et Grundstykke, paa hvilket der for fælles Regning skal opføres kostbare Bygninger. Men hvor intet særligt taler for det modsatte, maa man vistnok statuere, at der kun har fundet en Brugsoverdragelse Sted⁵⁾, da dette medfører mindst Forandring i det oprindelige Forhold⁶⁾. Naar det siges, at Ejendomsretten med Hensyn til en Ting er overført til Interessentskabet, menes hermed som tidligere bemærket ikke, at Interessentskabet er at anse som en juridisk Person, og heller ikke, at nødvendigvis alle Interessenterne er at anse som Medejere. Det vil i Reglen kun være de Interessenter, som har gjort Kapitalindskud, der i Forening ejer Interessentskabets Formue; dette vil navnlig vise sig ved Interessentskabets Opløsning, eller naar en Deltagers Særkreditor søger Fyldestgørelse i hans Andel, jfr. nærmere §§ 7 og 14.

Om selve Tingen eller kun Brugen af den er stillet til Interessentskabets Disposition, har i Forholdet mellem Interessenterne dels den Betydning, at *periculum rei* i

⁵⁾ Gram II. 2. S. 658; Bang i J. T. XVI. 1. S. 42; D. i J. U. 1856 S. 359, jfr. dog Platon I. S. 58, der lader det være afgørende, hvem der har Bevisbyrden.

⁶⁾ Den ved Interessentskabets Stiftelse benyttede Form og det brugte Stempelpapir m. m. vil kunne yde nogen Vejledning ved Løsningen af dette Spørgsmaal, men afgørende er disse Momenter ikke. Heller ikke den Omstændighed, at Tingene indskydes efter en vis Takst, beviser, at Ejendomsretten skal gaa over paa Interessentskabet, idet Værdiangivelsen kan være sket i andet Ojemed, f. Eks. for at tjene til Maalestok for Fordelingen af Vinding og Tab eller for at tjene til Oplysning om, i hvilken Tilstand Tingen kan fordres tilbageleveret, jfr. Gram II. 2. S. 659; derimod Bang i J. T. XVI. 1. S. 42—43. Men hvis Ansættelsen ikke in concreto kan antages at være sket i et saadant Ojemed, vil den kunne afgive et Indicium for, at Ejendomsretten er overført til Selskabet.

første Fald normalt bæres af Interessentskabet, i sidste Fald normalt af Ejeren, hvilket dog ikke udelukker, at noget andet er hjemlet i det enkelte Tilfælde; dels har det den Betydning, at den Interessent, der kun har ydet Brugen af Tingen, kan fordre denne tilbage ved Interessentskabets Opløsning uden Hensyn til Prisstigninger, og omvendt ikke kan fordre Godtgørelse for almindelig Prisforringelse. Han er i det hele taget stillet over for Fællesskabet som en Ejer overfor Brugeren. Har han derimod overført Ejendomsretten, kan han ikke fordre Tingen tilbage, medmindre han har taget Forbehold desangaaende, og kan ikke fordre sin Andel beregnet efter Tingens Værdi i Opløsningsøjeblikket, men kun efter Værdien paa Kommunikationstiden.

I Forhold til Tredjemand vil det imidlertid ikke altid være afgørende, hvad der har været Parternes Mening med Dispositionen. For at Medinteressenterne overfor senere Købere, Udlægshavere, Panthavere osv. skal kunne gøre deres Medejendomsret gældende, maa vor Lovgivnings almindelige i Hensynet til Omsætningens Sikkerhed grundede Forskrifter være iagttagne, saaledes Reglerne om Tinglysning ved Overdragelse af fast Ejendom, Paa-tegning ved Gældsbreve og andre Dokumenter etc., jfr. herom Tingsretten og Obligationsrettens alm. Del. Ved faste Ejendomme er dog særligt Skøde ikke nødvendigt, idet Interessentskabskontrakten kan tinglyses som Adkomst⁷⁾. Skal en fast Ejendom overlades Interessentskabet til Brug for længere Tid, maa Reglerne i Fr. 4. Dec. 1795 og 25. Nov. 1831 iagttages. Hvis noget af dette er forsømt, og den tidligere Ejer disponerer over den Genstand, som skulde være i Sameje, paa saadan Maade, at

⁷⁾ Den skal da stemples som Overdragelsesdokument, for den Del af Værdien, der svarer til Medinteressenternes Andel i den, jfr. Stpl. Nr. 108, 13. Maj 1911 § 85.

Medinteressenternes Ret gaar tabt, bliver han naturligvis erstatningspligtig overfor dem⁸⁾).

Hvis samtidig visse Forpligtelser overtages af Interessentskabet, hvilket f. Eks. vil være praktisk med Hensyn til Pantegælden paa de overdragne Ejendomme, gælder de almindelige Regler om Delegation. Kreditor kan altsaa fremdeles holde sig til sin oprindelige Debitor for det hele Beløb. Denne kan da søge Regres hos de andre Interessenter. Til disse kan Kreditor kun holde sig for saa vidt dette hjemles ved et Løfte fra disses Side eller ved Reglerne om Tredjemandsretshandler.⁹⁾

Deltagernes Pligt til Arbejdsydelser kan ogsaa være nærmere specificeret ved Interessentskabskontrakten. Undertiden vil hele Ledelsen være paalagt en enkelt Deltager. Til denne Pligt svarer ofte en Ret til at bestyre Selskabets Anliggender; men det kan allerede her bemærkes, at en saadan Ret ofte kun vil berettige til at lede Udførelsen af de Forretninger, hvis Foretagelse efter almindelige Regler lovligt er vedtaget¹⁰⁾.

⁸⁾ Det samme maa antages, hvis Sælgerens Kreditor gør Udlæg i den overdragne Ejendom, uagtet Forsømmelsen med at sørge for Tinglæsning m. v. i Reglen ligesaa meget — eller mere — kan tilskrives Medinteressenterne. Overdrageren maa vistnok ubetinget indestaa ogsaa for efterfølgende Hindringer, der skyldes hans økonomiske Forhold.

⁹⁾ Jfr. Stpl. Nr. 108, 13. Maj 1911 § 114; Jul. Lassen: Haandb. I. S. 395 flg.; Torp: Tingsret S. 669—670 og i T. f. Rvds. 1890 S. 20.

¹⁰⁾ Jfr. U. f. R. 1875 S. 1033. — Hvad der falder ind under den Virksomhed, som er paalagt den enkelte Deltager, maa bero paa hele Foretagendets Beskaffenhed, tildels ogsaa paa vedkommendes Stilling og andre Forhold. En Bestemmelse, der gaar ud paa f. Ex., at »N. N. har Bestyrelsen af de daglige løbende Forretninger«, vil betyde noget helt andet, naar N. N. er Deltager i en Detailhandel, end naar han er Deltager i en en gros Forretning eller en større Fabriksvirksomhed. Det samme gælder, naar hans Pligt til personlig Virksomhed ikke er nærmere fastsat i Kontrakten. Hvis hans Pligt til personlig Virksomhed er specificeret, vil han i Reglen ikke være pligtig — ofte heller ikke berettiget — til anden Virksomhed for Interessentskabet end den han saaledes anviste.

Undladelse af at udføre den Virksomhed, hvortil en Deltager er forpligtet, eller mangelfuld Udførelse medfører Pligt til at erstatte det Tab, som derved forårsages, og hvis Misligholdelsen er væsentlig, giver den Medinteressenterne Ret til at hæve Interessentskabet, jfr. det følgende.

§ 6.

II. Om Myndigheden til at fatte Beslutninger paa Interessentskabets Vegne (Selskabsviljen).

Her undersøges alene, hvem der lovligt i Forhold til Interessenterne kan tage Beslutning angaaende Interessentskabets Anliggender. Hvem der med bindende Virkning over for Tredjemand kan optræde paa Interessentskabets Vegne og derved forpligte samtlige Deltagere, vil blive omtalt i § 11. Herved bemærkes, at ingenlunde enhver Virksomhed, der i Forhold til Tredjemand er forbindende for alle Deltagere, er lovlig i Forholdet mellem Interessenterne indbyrdes.

At i det navngivne Interessentskab gyldig Beslutning kan fattes ved Deltagernes enstemmige Vedtagelse, er selvfølgeligt. Det kan dernæst ved Stiftelsen eller senere være aftalt, hvorledes gyldig Beslutning paa Interessentskabets Vegne skal kunne fattes. Til Bestemmelser, der paalægger enkelte Deltagere Pligt til personlig Virksomhed, vil ofte svare en Ret til at tage Beslutning uden at indhente de andres Samtykke, ja undtagelsesvis endog til at handle imod deres Protest. Det sidste tør dog ikke antages, medmindre det bestemt fremgaar af Kontrakten. Og selv da kan det ikke antages, at Disponenten skal kunne gøre dette absolut ansvarsfrit. Hvis han har handlet uforsvarligt, maa han indestaa for den derved forårsagede Skade; men Betydningen af en saadan Bemyndigelse er den, at hans Egenraadighed ikke som saadan er retstridig, og at han derfor ikke skal til-

svare eventuelle Tab, medmindre hans Handlemaade iøvrigt efter almindelige Regler forpligter til Erstatning.

Selv hvor særlige Bestemmelser om, hvorledes Beslutninger skal træffes paa samtlige Interessenters Vegne, ikke er truffet¹⁾, kan man næppe blive staaende ved den Regel, at Beslutning kan fattes ved enstemmig Vedtagelse. Ved mange Interessentskaber maa det i høj Grad have Formodningen imod sig, at en Beslutning kun paa denne Maade lovligt skal kunne tilvejebringes, da det vilde hindre en hurtig og praktisk Forretningsførelse. Ved de Interessentskaber, der falder ind under Bestemmelserne i L. 1. Marts 1889, gælder ifølge § 18 Nr. 4 den Regel, at hvert enkelt Medlem, hvis ikke andet er anmeldt, har Ret til at tegne Firmaet²⁾. Fra denne Regel, der direkte kun angaar Forholdet til Tredjemand kan der vel ikke drages nogen sikker Slutning med Hensyn til Interessenternes indbyrdes Ret og Pligt, der navnlig kan være anderledes bestemt ved særlig Aftale, uden at dette faar Betydning for godtroende Tredjemand. Men Formodningen maa dog være for, at enhver signaturberettiget Deltager i Mangel af modsat Vedtagelse ogsaa i Forhold til de andre Interessenter lovligt kan foretage alle til den paagældende Næringsvej henhørende Forret-

¹⁾ Undertiden forekommer ved navngivne Interessentskaber en lignende Organisation som ved Aktieselskaber, saaledes at en særlig valgt Bestyrelse inden for visse Grænser kan handle paa egen Haand, medens den øverste Myndighed er hos et Repræsentantskab eller Generalforsamlingen, jfr. J. U. 1872 S. 245. Vedtagelsen af en saadan Organisation — der iøvrigt forudsætter enstemmig Beslutning — kan dog ikke antages at give Bestyrelsen eller Generalforsamlingens Majoritet uindskrænket Myndighed. Denne maa anses begrænset ved visse selvfølgelige Forudsætninger paa lignende Maade som ved Aktieselskaber, jfr. nedf. Afsn. IV., hvortil henvises herom. Navnlig kan Majoriteten ikke gyldigt beslutte, at nye Indskud skal gores o. l., jfr. J. U. 1858 S. 247 flg.

²⁾ Saaledes ogsaa tidligere L. 23. Jan. 1862 § 14, jfr. § 2 Nr. 3.

ninger³⁾. En modsat Regel vilde være højest upraktisk; og naar Interessenterne intet har gjort for at udelukke det Ansvar, som den enkelte Deltagers isolerede Handlen ifølge Loven kan paadrage dem overfor Tredjemand, ligger det nær at antage, at han ogsaa i Forhold til de andre skal have Beføjelsen til at handle. Dog maa Beslutningens Lovlighed være betinget af, at ikke andre Medlemmer nedlægger Protest mod den tilsigtede Handling. Da den regelmæssige Forretningsførelse normalt ikke vil blive hindret, fordi en saadan *jus prohibendi* anerkendes, er det næppe naturligt at anse den for opgiven. Dernæst kan Bemyndigelsen kun antages at omfatte de til Selskabets Næringsvej normalt henhørende Forretninger⁴⁾. Mere kræver Formaålet ikke; og de Grunde, som fører til at udvide Kompetencen i Forhold til Tredjemand, jfr. det følgende, har næppe Gyldighed i Forholdet mellem Deltagerne indbyrdes.

Ved navngivne Interessentskaber, der ikke er anmeldelsespligtige og ikke anmeldte, har man derimod hverken i Lovgivning eller Sædvane Hjemmel til at statuere, at den enkelte Interessent i Forhold til de andre har Ret til at handle for alles Regning. Og uden Hjemmel kan en saadan Beføjelse saa meget mindre statueres, som der ved disse Selskaber normalt ikke vil være praktisk Trang til en saadan Regel.

Hvor efter det anførte den enkelte Deltager ikke har Ret til at handle paa egen Haand, opstaar det Spørgsmaal, om Majoriteten kan tage Beslutning med bindende

³⁾ Derunder ogsaa saadanne akcessoriske Foretagender, der maa ansees som normale, jfr. J. U. 1860 S. 911, hvor det udtales, at en enkelt Interessent gyldigt kan tegne Soassurance for fælles Regning, uden først at indhente særligt Samtykke fra sin Medinteressent, naar Tegningen iøvrigt er forsvarlig.

⁴⁾ Gram II. 2. S. 671—72; Vogt S. 385. Med det her antagne stemmer i det hele svensk L. om Handelsbolag 28. Juni 1895 § 5.

Virkning for Minoriteten. En saadan Antagelse maatte støttes paa, at der herved vilde opnaas størst Chance for, at Interessentskabets Virksomhed ikke gaar istaa paa Grund af Deltagernes Uenighed, og at disse derfor maa antages at have underkastet sig dette Vilkaar. Man er dog med Rette enig om at frakende Majoriteten denne Ret⁵⁾. Da et Interessentskabsanliggende er alle Interessenters Anliggende, maa for det første enhver Deltager have Ret til at modsætte sig Majoritetsbeslutninger, som han ikke billiger. Der mangler al rimelig Grund til i Indgaaelsen af Interessentskabet at se et Afkald paa en saadan Vetoret overfor Majoriteten. Heller ikke kan det antages, at den enkelte Interessent — ved de ikke anmeldelsespligtige Selskaber, samt i de anmeldelsespligtige, for saa vidt angaar Handlinger, der ligger udenfor Rammen for Selskabets Virksomhed — er gaaet ind paa, at Majoriteten skal have (betinget) Ret til uden at spørge om hans Mening at handle med bindende Virkning ogsaa for ham⁶⁾. Det er vel ikke afgørende herimod, at en Majoritet ikke kan forekomme i Interessentskaber, der kun har to Medlemmer, og at ogsaa ellers Stemmerne kan staa lige⁷⁾; thi dette er kun en faktisk Hindring for, at Reglen faar Betydning. Men ligesom det viser, at Reglen om, at Majoriteten kan tage Beslutning, ikke altid hindrer, at Selskabet kører fast paa Grund af Deltagernes Uenighed, saaledes er der i de Tilfælde, hvorom Talen er, i Reglen ingen følelig Trang til en saadan Ordning. For Majoritetens Kompetence kan heller ikke paabe-
raabes Analogien fra, hvad der gælder f. Eks. ved Aktieselskaber, thi ved disse har denne Ordning dels paa Grund af det i Reglen store Medlemsantal Sædvanen og derfor

⁵⁾ Bang i J. T. XVI. 1. S. 97 flg.; Gram II. 2. S. 668 flg.

⁶⁾ Jfr. ogsaa Hallager-Aubert II. S. 253.

⁷⁾ Jfr. Bang i J. T. XVI. 1. S. 100; Gram II. 2. S. 669.

Formodningen for sig. Og Reglen er her mindre betænkelig, da Aktionærerne kun hæfter med den indskudte Kapital, medens de navngivne Interessenter hæfter personlig⁸⁾. — For Majoritetens Ret kan D. L. 5—10—4. der iøvrigt angaar tilfældigt Sameje, ikke paa-beraabes, allerede fordi Fæstepligten vistnok allerede paa Lovens Tid hvilede paa Gaardene, eller Bortfæstning ialtfald ansaas som særlig ønskelig⁹⁾. Udenfor de Tilfælde, hvor den enkelte Deltager paa Grund af Reglen i Lov 1. Marts 1889 § 18 Nr. 4 kan anses bemyndiget til at handle for alle, eller hvor særlig Vedtagelse¹⁰⁾ foreligger, maa altsaa Enstemmighed kræves til en lovlig Interessentskabsbeslutning. Kan denne ikke opnaas, maa det paagældende Foretagende undlades; og er Uenigheden af en saadan Art, at Selskabets videre Virksomhed hindres derved, er dets Opløsning den eneste Udvej. — Dog maa den enkelte Deltager paa fælles Regning kunne iværksætte Foranstaltninger, som er blot konserverende, f. Eks. saadanne, hvis Undladelse kunde paa- drage Deltagerne Ansvar eller udsætte Selskabets Ejendele for Ødelæggelse eller Beskadigelse¹¹⁾; men han bliver da ansvarlig, hvis han har fejlet i sin Bedømmelse af Handlingernes Nødvendighed. Han maa derfor normalt med Regres mod de andre kunne betale Skatter, forfaldne Renter og Afdrag paa Prioritetsgælden o. l. samt lade foretage saadanne Sikringsforanstaltninger, hvis Und-

⁸⁾ Jfr. herved L. f. R. 1887 S. 546.

⁹⁾ Den særlige Regel om Partrederier i Solov 1. April 1892 § 12 vil blive omtalt nedf. i § 20.

¹⁰⁾ Saadan Vedtagelse behøver ikke at være udtrykkelig. Saaledes maa det, naar hver Deltager med egne Midler skal virke for det fælles Formaal, antages, at han ogsaa paa egen Haand maa kunne foretage de enkelte Forretninger.

¹¹⁾ Jfr. Bang i J. T. XVI. 1. S. 104. cfr. svensk L. om Handelsbolag 28. Juni 1895 § 5. 2. xt.

ladelse vilde medføre øjeblikkelig og nærliggende Fare f. Eks. for en Sammenstyrtning af Bygninger etc. — ialtfald, hvis han ikke paa anden Maade kan sikre sig mod Tab. Dette følger tildels af Reglerne om negotiorum gestio. Men Beføjelsen gaar videre, idet den nødvendige Handling lovligt maa kunne foretages mod andre Deltagers Protest. Ligesom Majoriteten er uberettiget til positive Dispositioner mod Minoritetens Protest, saaledes maa den ogsaa anses ubeføjet til at beslutte Undladelsen¹²⁾ af Sikringsforanstaltninger, hvis Foretagelse kræves til Virksomhedens forsvarlige Udøvelse. Kun under denne Forudsætning kan fornuftige Mennesker normalt antages at have indladt sig paa vedkommende Foretagende. Hvor den paagældende Sikkerhedsforanstaltning — f. Eks. Tegning af Assurance — kan træffes særskilt for den enkelte Deltagers Interesse, er han uberettiget til mod de andres Vilje at handle ogsaa for dem¹³⁾.

¹²⁾ Til Støtte herfor kan maaske ogsaa anføres den i D. L. 4—3—11 og nu Solov 1. April 1892 Kap. VII. udtalte Grundsætning. Ved Groshaveri medfører den opofrendes egen Interesse, at Ejeren af det opofrede ikke ensidigt kan modsætte sig Opofrelsen, hvor denne i fælles Interesse er nødvendig. Paa lignende Maade maa her den enkelte Deltagers Interesse hjemle hans ensidige Handling, hvor denne er nødvendig til det fælles Godes Bevaring, jfr. herved Torp: Tingsret S. 145.

¹³⁾ Medens saaledes i Almindelighed Enstemmighed kræves til Foretagelsen af Handlinger paa Interessentskabets Regning, er der intet til Hinder for, at de Interessenter, der anser et Foretagende for fordelagtigt, om hvilket Enighed ikke kan opnaas, med egne Midler og for egen Regning iværksætter dette, — forudsat at ikke et specielt Konkurrenceforbud maatte være til Hinder herfor. Forbud mod at drive en med Interessentskabet konkurrerende Virksomhed findes ikke sjældent i Interessentskabskontrakter for næringsdrivende Selskaber, jfr. J. U. 1875 S. 438; U. f. R. 1892 S. 1128, 1894 S. 315. Men vor Ret kender ikke noget almindeligt Forbud mod, at de enkelte Medlemmer deltager i en med Interessentskabets konkurrerende Virksomhed, saaledes som det i nogle Lovgivninger kendes, jfr. tysk H. L. 1897 § 112; østerrigsk H. L. Art. 96; schweizisk Obligationenrecht Art. 536, 558; spansk H. L. Art.

§ 7.

III. Om de ved Varetagelsen af Interessentskabets Anliggender opstaaende Krav.

Undladelse af at opfylde den en Interessent paa-hvilende Pligt til at handle for Interessentskabet er Misligholdelse af Kontrakten og drager de almindelige Mora-virkninger efter sig. Det er endvidere, naar en Deltager handler paa Interessentskabets Vegne, hans Pligt at udføre dette paa forsvarlig og behørig Maade. Herved kommer dels Omfanget af de ham ved Kontrakten paa-lagte Pligter, dels vedkommende Handlings Beskaffenhed i Betragtning. Ved Bedømmelsen heraf gælder i det hele tilsvarende Regler som ved Fuldmagtsforholdet. Ganske vist kan den enkelte Interessent ikke i et og alt betragtes som de andres Fuldmægtig, da han selv er Medinteressent — for saa vidt dominus¹⁾; men da en mulig Særinteresse ikke kan gøre en i Forhold til Medinteressenterne rets-stridig Handling lovlig, bevirker Hensynet til hans egen Interesse kun undtagelsesvis, jfr. Note 1, Anvendelsen af særlige Regler. Der har været rejst Tvivl om, hvorvidt Interessenten, der handler for Selskabet, hæfter efter den almindelige Culpa-Regel eller kun, naar han ikke har udvist samme Omhu som i sine egne Anliggender (*diligentia quam in suis rebus*). Denne Romerrettens Regel

136—37; italiensk H. L. Art. 112. Om et saadant Forbud i næringsdri-vende Selskaber kan anses som et naturale negotii, er tvivlsomt. Ved andre Interessentskaber kan det ialtfald ikke antages.

¹⁾ Det er ikke uden praktisk Betydning at fastholde dette. Ganske vist kan han ikke af den Grund lovligt indlade sig paa Foretagender, som i sig selv er uforsvarlige, ligesaa lidt som han af den Grund kan handle trods de andre Deltageres Protest, jfr. dog ovenf. § 6 Note 12. Men Hensynet til hans egen Interesse maa f. Ex. medføre, at han trods de andres Protest kan fuldføre et lovlig begyndt Foretagende, hvis Afbry-delse vilde være uforsvarlig.

er optaget i enkelte nyere Love²⁾. Og for den kunde anføres, at der ved Valget af en Medinteressent, der ofte vil faa en større, forud ubestemmelig Kreds af Handlinger at foretage paa Interessentskabets Vegne, maa antages at være taget særligt Hensyn til hans Forhold overfor egne Anliggender. Uden positiv Hjemmel kan denne Regel dog ikke opstilles. Afset fra, at Deltagerne slet ikke behøver at have haft særligt Kendskab til Medinteressentens Forhold i egne Anliggender af lignende Art, og at han ofte slet ikke har haft saadanne egne Anliggender at varetage, taler mod denne Regel, at den volder megen Vanskelighed ved Anvendelsen, idet Afgørelsen oftest maa bygges paa tvivlsomme Beviser og usikre Slutninger. Der er da saa meget mindre Grund til her at fravige den almindelige Ansvarsregel, som det ligger mindst lige saa nær at forudsætte, at en hæderlig Mand vil udvise større Forsigtighed, hvor han handler paa andres Vegne, end hvor han kun staar til Ansvar for sig selv³⁾.

Den Interessent, som ved Varetagelsen af Interessentskabets Anliggender har paadraget sig Ansvar, bliver

²⁾ Jfr. østerrigsk H. L. Art. 94; schweizisk Obligationenrecht Art. 538. 555; B. G. B. § 708.

³⁾ Jfr. Bang i J. T. XVI. 1. S. 143; Gram II. 2. S. S. 680; C. Torp i U. f. R. 1880 S. 387—88; Platou I. S. 67. jfr. derimod Evaldsen: Ahn. Del S. 303.

Den tilsyneladende Undtagelse fra den almindelige Regel, som Gram II. 2. S. 680 opstiller, — at der maa tages Hensyn dels til, at vedkommendes egen Delagtighed og Interesse i det fælles Anliggende ofte vil afgive en betydelig Garanti for, at han ikke har ladet det mangle paa behørig Omhu, saaledes ogsaa Hallager-Aubert II. S. 264, dels til at Beskaffenheden af Interessentskabets Virksomhed medfører, at alt for ængstelig Forsigtighed ikke kan eller bør anvendes ved ethvert Anliggende — er for det sidstes Vedkommende ingen Undtagelse fra, hvad der gælder i andre Forhold, og vedkommer for det første Moments Vedkommende kun Bevisspørgsmaalet, idet der kun vil være at tage Hensyn hertil, hvor det bagefter ikke med Sikkerhed lader sig konstatere, om fornøden Forsigtighed er udvist.

ikke helt eller delvis fri for dette, fordi han ved Dygtighed eller Held maatte have indvundet særlige Fordele for Interessentskabet ved andre Forretninger; thi det er hans Pligt at gennemføre enhver Forretning saa godt, som han formaar⁴⁾. En anden Sag er det, at flere Forretninger undertiden maa betragtes som Led i en samlet Operation, saaledes at kun Slutningsresultatet kommer i Betragtning⁵⁾. Ligeledes kan Medinteressenternes Adfærd have givet den paagældende Anledning til at tro, at de godkender hans Foretagender. Naar saaledes en Deltager oftere med heldigt Udfald har foretaget hasarderede Spekulationer for Interessentskabet, og de andre Interessenter stadig har modtaget Vindingen uden Indsigelse mod, at slige Forretninger foretages, kan de næppe, naar tilsvarende Spekulationer en Gang faar et uheldigt Udfald, kaste hele Tabet herved over paa den, der har foretaget Forretningen, selv om de ellers vilde have kunnet gøre gældende, at saadanne Spekulationer ligger udenfor Interessentskabets Formaal.

Ansaret for Udeblivelse med eller mangelfuld Erlægelse af pligtige Kapitalindskud maa, for saa vidt disse skulde bestaa af andet end Penge, bedømmes efter almindelige Erstatningsregler. Hvis Indskudet skulde erlægges i Penge, giver L. 6. April 1855 § 3 den almindelige Norm for Ansaret. Hvis det maa antages, at denne Bestemmelse ikke ubetinget udelukker et videregaaende Ansvar for særlige, individuelle Tab⁶⁾, faar dette ogsaa Betydning her, hvorimod der savnes Hjemmel til ved

⁴⁾ Jfr. Bang J. T. XVI. 1. S. 141; Montgomery S. 114; Platou I. S. 67—68.

⁵⁾ F. Ex. naar paagældende under en Krise har solgt Papirer med et Tab, der kunde have været undgaaet ved at vente, men Salget er sket for at indvinde større Fordel ved Indkøb af andre Papirer.

⁶⁾ Jfr. Jul. Lassen: Haandb. I. S. 380—83.

Interessentskab at udstrække Ansvar et ud over de Grænser, som L. 6. April 1855 § 3 fastslaa⁷⁾.

Ved væsentlig Misligholdelse af de nævnte Forpligtelser kan de andre Deltagere efter Omstændighederne endvidere fordre Interessentskabet opløst eller fjerne den skyldige fra videre Deltagelse i dette mod at udbetale hans Anpart, jfr. nærmere det følgende. Men videregaaende Virkninger vil Misligholdelsen ikke have. Navnlig medfører den ikke, at de gjorte Indskud forbydes til Fordel for de andre, ligesaa lidt som den berettiger disse til at fordre deres Indskud tilbage, uden Hensyn til Tab, der maatte være lidt ved lovligt iværksatte Foretagender⁸⁾. — Hvis samtlige Deltagere undlader at opfylde deres Forpligtelser eller handler i Strid med Kontraktens Bestemmelser, kan denne efter Omstændighederne derved anses som uden videre bortfalden⁹⁾, saa at den ikke kan fordres lagt til Grund ved Bedømmelsen af det mellem dem bestaaende Retsforhold.

Hvad en Interessent har indvundet som Udbytte eller iøvrigt har oppebaaret for Interessentskabet, er han pligtig at udlevere til Fællesskabet¹⁰⁾. Hvis Iagttagelse af særlige Former er en Betingelse for, at Retten beskyttes overfor Tredjemand, f. Eks. Tinglæsning ved faste Ejendomme, Paategning paa Gældsbreve og andre Dokumenter, er vedkommende Interessent forpligtet til at foretage det til Sikring af Medinteressenternes Ret fornødne, medmindre disse vil nøjes med en mindre Garanti. Hvis — paa Grund af Medkontrahentens Insolvens eller lignende — kun en Del af det, som denne skulde yde, indgaar, kan den Interessent, der oppebærer dette, ikke tilegne sig det eller en Del deraf som sin egen Andel i den erhvervede Ret.

⁷⁾ Jfr. dog Gram II. 2. S. 677; Vogt S. 384.

⁸⁾ Jfr. H. R. D. i U. f. R. 1882 S. 633.

⁹⁾ Jfr. U. f. R. 1867 S. 99.

¹⁰⁾ D. L. 5-3-15.

Og selv om hele det Beløb, der tilkommer Interessentskabet, betales eller kan faas, har den enkelte Interessent, hvor Interessentskabet gaar ud paa en Række Foretagender, navnlig en fortsat Næringsdrift, ikke Ret til at tilegne sig sin Andel af det modtagne. Derfor kan han heller ikke til egen Fordel indtale sin Andel og meddele Kvittering for denne¹¹⁾, selv om Debitor ikke gør Indsigelse herimod, jfr. nedf. Naar ikke andet er bestemt i Kontrakten, maa det nemlig anses grundet i selve Interessentskabsforholdets Beskaffenhed, at den enkelte ved selve Indtrædelsen til Fordel for Medinteressenterne lægger det Baand paa sin Andel af Interessentskabsformuen, at han ikke i egen Interesse skal kunne raade over denne, førend den ved lovlig Opgørelse er udsondret som Genstand for hans private Raaden. Indtil dette er sket, skal Interessentskabets Midler alene anvendes til den fælles Virksomheds Fortsættelse samt til Dækning af de Interessentskabet — og derved alle Deltagerne personligt — paadragne Forpligtelser. Ellers vilde de andre Interessenter ikke blot være udsatte for, at den hele Virksomhed pludselig og maaske med stort Tab maatte standses af Mangel paa Midler, men ogsaa for at maatte svare til den hele fælles Gæld uden at have alle de fælles Midler til dens Dækning, jfr. om den praktiske Betydning heraf nærmere nedf. §§ 14 og 15.

Om en vis Virksomhed er foretaget for Selskabet eller for den paagældende Interessents egen Regning, kan undertiden volde Tvivl. Naar den handlende har kontraheret og underskrevet i Selskabets Navn, vil dette dog som Regel være afgørende. — Hvis det dernæst var ham forbudt at indlade sig paa noget med Interessentskabet konkurrerende Foretagende, eller han var forpligtet til¹²⁾ at foretage netop denne Forretning for In-

¹¹⁾ Jfr. U. f. R. 1884 S. 535.

¹²⁾ Jfr. f. Ex. D. i J. U. 1871 S. 177.

teressentskabet, vil der heller ikke være Tvivl om, at han maa indføre det ved Virksomheden erhvervede i Fællesskabet, hvis Medinteressenterne forlanger det, og det selv om han udtrykkelig maatte have tilkendegivet, at han vil handle for egen Regning. Men selv om han var berettiget til at foretage den paagældende Virksomhed i egen Interesse, kan det ingenlunde altid antages, at han har gjort dette, blot fordi han er optraadt i eget Navn eller uden at angive, at han handlede for Interessentskabet. Dette kan være sket, f. Eks. fordi man ikke ønskede overfor Medkontraahenten eller Omverdenen at røbe, at der handlede for Interessentskabet, eller blot fordi det var bekvemmere¹³⁾.

Særlig Tvivl fremkommer let, naar Interessenten har modtaget Penge eller andet af en Person, der er baade hans og Selskabets Skyldner. Hvis Kvittering er udstedt i Interessentskabets Navn, eller naar et til Interessentskabet eller Modtageren udstedt Gældsbrief er udleveret i kvitteret Stand, er dette afgørende; ligesaa hvis Debitor

¹³⁾ At Forretningen er afsluttet af ham i egen Interesse, maa vel antages, naar han positivt har tilkendegivet, at det var Meningen. Men ellers maa Afgørelsen heraf bero paa de konkrete Omstændigheder. Vel er Formodningen, naar han er optraadt i eget Navn, nærmest for, at han ogsaa har handlet for egen Regning, jfr. Gram II. 2. S. 676; men denne Formodning kan let afkræftes ved andre Data. Hvis han plejer at optræde i eget Navn, naar han handler for Interessentskabet, og hvis han ikke plejer at drive Forretninger, der horer til Selskabets Branche, for egen Regning, vil Formodningen være for, at Forretninger af denne Art er foretagne for Interessentskabet, og de andre Deltagere vil da normalt kunne gøre gældende, at de uden Hensyn til, hvad hans egen Mening har været, var berettigede til at gaa ud fra, at han handlede for Interessentskabet. — Ogsaa den Omstændighed, at Forretningen er afsluttet i Interessentskabets Forretningslokale og lign., kan afgive Formodning for, at den er foretagen for Interessentskabets Regning, jfr. U. f. R. 1884 S. 506, ligesom dette kan fremgaa af Regnskaberne, jfr. J. U. 1867 S. 745, f. Ex. naar Forretningen i hans Bøger er opført paa Interessentskabets Konto.

har tilkendegivet, hvilken Gæld han vilde betale, eller naar Beløbet er bogført paa Interessentskabets Konto. Naar det betalte Beløb nøjagtigt svarer til, hvad Debitor skylder enten Interessentskabet eller Modtageren, er dette ogsaa oplysende. Er Betalingen opnaaet gennem Retsforfølgning, vil denne næsten altid vise, om der er handlet paa Interessentskabets Vegne eller ikke. Naar Kvittering er udstedt i Modtagerens eget Navn, maa det formodes, at Betalingen er erlagt som Afdrag paa hans Fordring, navnlig naar han manglede Kompetence til paa egen Haand at modtage og kvittere for Interessentskabets Tilgodehavende. Men selv om han f. Eks. har Signatur, ligger det nærmest at antage, at Skyldneren, der nøjes med en Kvittering i Modtagerens eget Navn, ogsaa har villet betale paa sin Gæld til denne¹⁴⁾. Hvor Omstændighederne ikke giver nogen Vejledning, maa Afbetalingen i Reglen anses sket paa Interessentskabets Gæld. En Fordeling pro rata parte, som nogle¹⁵⁾ vil statuere, vilde være ganske vilkaarlig. Og da det ikke kan tilregnes de andre Interessenter, at Betalingsretshandlen intet oplyser om dette Punkt, medens Modtageren havde Adgang og Opfordring til at bringe dette paa det rene, er det naturligt at lade Tabet falde paa den forsømmelige. Hvis Modtageren — f. Eks. fordi han ikke har med den Del af Forretningen at gøre — maa antages ikke at have eller burde have kendt Interessentskabets Krav, eller naar det iøvrigt ikke vedkommer ham at indkassere Selskabets Krav, saa at det ikke kan lægges ham til Last, at han ikke har klaret dette Punkt, maa han derimod kunne fordrø at beholde det modtagne.

Naar Interessenten ikke i rette Tid indbetaler, hvad han har oppebaaret for Interessentskabet, indtræder al-

¹⁴⁾ Jfr. Gram II. 2. S. 676.

¹⁵⁾ Bang i J. T. XVI. 1. S. 121—23; Gram II. 2. S. 676.

mindeligt Moraansvar¹⁶⁾, ligesom han maa være ansvarlig for Opbevaringen af det modtagne paa lignende Maade som Fuldmægtigen, jfr. ovenfor.

Selv om en eller enkelte Deltagere har Ledelsen af Interessentskabets Anliggender, maa enhver Deltager, ogsaa den, der ikke har Ret til at deltage i den aktive Ledelse, have Ret til at føre Tilsyn med, hvorledes de fælles Anliggender bestyres. Deres Interesse heri er givet allerede ved det solidariske Ansvar for Interessentskabets Forpligtelser. De kan derfor kræve Oplysning om de Forretninger, der er i Gang for Interessentskabet, efterse dets Bøger, Varefortegnelser, Varelagre, Værdipapirer, Adkomstdokumenter m. m. Tilsynet maa dog udføres personlig og ikke f. Eks. ved en fremmed Tillidsmand.

Enhver Deltager, der handler for Interessentskabet, er dernæst pligtig at aflægge behørigt Regnskab overfor Medinteressenterne for det modtagne og for Anvendelsen af de fælles Midler¹⁷⁾. Til Opfyldelse af denne Regnskabspligt vil der ofte, navnlig ved næringsdrivende Selskaber, paahvile det eller de bestyrende Medlemmer en Pligt til

¹⁶⁾ Omfanget af dette Ansvar er til en vis Grad tvivlsomt. For saa vidt man har hævdet, jfr. Gram II. 2. S. 677 og Hallager-Aubert II. S. 262, at den Deltager, der har indkasseret en rentebærende Gæld, maa tilsvare de Renter, som Interessentskabet kunde have fordret, hvis Pengene var blevet henstaaende hos Skyldneren, indtil den Tid, da Retsforfølgningen mod den forsømmelige Interessent er begyndt, forer denne Bestemmelse af Ansvaret utvivlsomt undertiden for vidt, undertiden ikke vidt nok, jfr. Torp: Interessentskab S. 48 Note 19. — Snarere kan det hævdes, at Interessenten, da der her foreligger Brud paa en særlig Interessentskabsforpligtelse, udover almindelig Morarente maa tilsvare ethvert ved hans Mora bevirket Tab for Interessentskabet, f. Eks. hvis dette derved er blevet nødt til at optage Laan paa ufordelagtige Vilkaar. i Lighed med, hvad der antages, naar nogen misligholder et Kredittilsagn, jfr. herved Bang i J. T. XVI. 1. S. 130; Platou I. S. 69.

¹⁷⁾ J. U. 1851 S. 337; Sø- og H. R. T. 1866 S. 103; U. f. R. 1886 S. 1018. Platou I. S. 73, jfr. endnu herved H. R. D. i Schl. Saml. I. S. 562. J. U. 1850 S. 857, 1869 S. 166.

forsvarlig Bogføring. Denne Pligt overfor Medinteressenterne maa — uafhængig af en mulig Bogføringspligt overfor det offentlige¹⁸⁾ — anerkendes overalt, hvor den efter Virksomhedens Beskaffenhed og Omfang hører med til en forsvarlig Forretningsførelse.

Den Deltager, der lovligt har varetaget Interessentskabets Anliggender, har paa den anden Side Krav paa Skadeløsholdelse af Medinteressenterne for de ham derved paaførte Udgifter og Tab. Kontante Udlæg for Interessentskabet kan han fordrø dækkede af Interessentskabskassen eller eventuelt af Medinteressenterne, og hvis han ved Retshandler paa Interessentskabets Vegne har paadraget sig personlige Forpligtelser, kan han forlange disse indfrie paa samme Maade¹⁹⁾. Det er selvfølgelig en Forudsætning herfor, at Tabet er foraarsaget ved hans Virksomhed for Interessentskabet eller hans Stilling som Medlem af dette²⁰⁾, og at hans Handlen for Interessentskabet har været lovlig og forsvarlig. Derimod er det under denne Forudsætning uden Betydning, om Udgiften ikke er blevet til Gavn for Interessentskabet. Naar Udgifterne eller Tabet ikke kan dækkes af den fælles Kasse, maa de dækkes af Medinteressenterne i det Forhold, hvori hver af dem skal bære det, jfr. herom næste §. Ifølge Analogien af D. L. 1—23—14 maa den berettigede

¹⁸⁾ Jfr. herom L. Nr. 98, 10. Maj 1912.

¹⁹⁾ Bang i J. T. XVI. 1. S. 151 flg.; Gram II. 2. S. 678.

²⁰⁾ F. Ex. naar Interessentskabets Kreditor har holdt sig til ham alene for den fælles Gæld. — Det kan allerede her bemærkes, at det sikkert er ganske urigtigt, naar det ved en Sø- og H. R. D. i U. f. R. 1868 S. 252 blev antaget, at en Interessent ikke havde noget Krav paa sin Medinteressent i Anledning af, at hans Særejendom — der var af større Værdi end den andens ogsaa inddragne Særeje — ved Interessentskabets Fallit blev benyttet til Dækning af den fælles Gæld; jfr. nærmere det følgende.

vistnok kunne søge, hvem af dem, han vil, for hele det Beløb, for hvilket han har Krav paa Dækning²¹⁾, ligesom han kan sagsøge dem under en Sag²²⁾. Hvis Kravet er opstaaet ved Handelsforretninger, maa han kunne kræve sædvanlig Handelsrente (6 %) af sine Udlæg, indtil Betaling sker²³⁾. I andre Tilfælde kan han næppe kræve Renter, medmindre de er ham tilsagt eller anden Hjemmel herfor haves, f. Eks. fordi han efter Opfordring om at rejse et rentebærende Laan for Interessentskabet selv yder dette²⁴⁾.

For personligt Arbejde for Interessentskabet kan Interessenten ikke fordrø særlig Godtgørelse, naar det ikke gaar ud over, hvad han ved Indtrædelsen i Interessentskabet har paataget sig. Herfor skal han have Vederlag i sin Andel i Udbyttet.²⁵⁾

§ 8.

IV. Om Interessenternes Andel i Vinding og Tab.

I Reglen vil der være truffet Bestemmelse om, paa hvilken Maade den indvundne Vinding og eventuelle Tab skal fordeles. En under en vis Forudsætning vedtagen Fordelingsmaade kan dog ikke ubetinget anvendes under

²¹⁾ Jfr. Evaldsen: Alm. Del S. 163.

²²⁾ Jfr. ogsaa U. f. R. 1886 S. 222.

²³⁾ Gram II. 2. S. 679; Vogt S. 384, jfr. dog U. f. R. 1868 S. 252.

²⁴⁾ Bang i J. T. XVI. 1. S. 156; Gram II. 2. S. 679.

²⁵⁾ Dette gælder, hvad enten han udtrykkelig har paataget sig den paagældende Virksomhed, eller hans Pligt dertil følger af hans almindelige Forpligtelse til at fremme Interessentskabets Formaal, jfr. Bang i J. T. XVI. 1. S. 157. Og selv om en Medinteressent under en anden Deltagers Sygdom eller andet Forfald har udført det denne paahvilende Arbejde for Interessentskabet, kan han næppe uden særlig Hjemmel fordrø Godtgørelse herfor, jfr. H. R. T. 1858 S. 189. Kun, hvis han har udført Arbejder, som ligger udenfor, hvad Interessenterne kan forudsættes at have villet paatage sig selv at udføre, kan han fordrø Godtgørelse herfor, jfr. Vogt S. 384.

forandrede Forhold, men Fordelingen kan da eventuelt blive at foretage efter de Regler, der gælder, hvor intet er vedtaget¹⁾). Deltagerne kan ordne Fordelingen, ganske som de selv vil, navnlig tillægge enkelte Deltagere større Andel end andre og lade dem deltage i forskelligt Forhold i Vinding og Tab. Selv det saakaldte societas leonina, hvor en eller nogle alene har Fordelen, medens andre deltager i eller alene bærer Tabet, er lovligt, men Forholdet maa da i Reglen bedømmes efter Gavereglerne. I Strid med Aagerlovgivningen kommer en Vedtagelse om uforholdsmæssig stor Andel i Udbyttet aldrig, naar den paa-gældende skal yde personlig Virksomhed eller overhovedet andet end Penge, da han for disse Indskud kan betinge sig, hvad han vil. Men selv om Interessenten blot indskyder Penge eller Værdier, der skal gøres i Penge, maa det erindres, at Aagerbestemmelsen i L. 6. April 1855 kun rammer Laan og derfor sikkert aldrig er anvendelig overfor Indskud i et navngivent Interessentskab, hvor Deltagerne med deres hele Formue hæfter i Forhold til Tredjemand.

Hvis ikke andet er vedtaget, maa som Hovedregel antages, at Interessenterne deltager i Tabet i samme Forhold som i Vindingen²⁾), hvad enten denne Andel er positivt fastsat eller udfindes ad anden Vej, jfr. nedf. Heri maa dog vistnok gøres den Modifikation, at de indskudte Midler forlods skal anvendes til Dækning af Tabet, saa at den enkeltes Pligt til at svare til sin Andel af Tabet ved Tilskud af egne private Midler kun gælder det Tab, der overstiger de indskudte Midler. Derved bliver vel Risikoen ringere for de Interessenter, der kun yder Arbejde, end for dem, der indskyder Kapital. Men en saadan Be-

¹⁾ U. f. R. 1875 S. 937.

²⁾ Bang i J. T. XXI. S. 287; Gram II. 2. S. 706; Platou I. S. 74. jfr. B. G. B. § 722. 2. St.; svensk L. om Handelsbolag 28. Juni 1895 § 10. 2. St., schweizisk Obligationenrecht Art. 533. 2. St.

grænsning af Risikoen maa antages at være forudsat, naar ikke andet er vedtaget³⁾, idet Deltagerne ganske naturligt beregner deres Indskud efter, hvad enhver har Raad til at riskere; og derfor vil den indskudte Kapital være det naturlige Udtryk.

Er der ikke truffet Bestemmelse om Fordelingen af Vinding og Tab, kan Forholdet stille sig forskelligt.

Hvis Indskudene alene bestaar i Arbejde og Ydelse af Ting, der maa anses som blotte Akcessorier hertil, f. Eks. Redskaber og Værktøj, maa som Regel Vinding og Tab deles lige⁴⁾, da en Vurdering af Arbejdet normalt vilde være ganske usikker⁵⁾.

Hvis Interessenterne alle alene bidrager med Kapitalindskud, idet den fornødne Virksomhed f. Eks. skal udøves af en særlig lønnet Bestyrelse, maa Vinding og Tab utvivlsomt fordeles i Forhold til Kapitalindskudene⁶⁾, og det samme maa antages, hvor Deltagerne kun yder personlig Virksomhed af rent underordnet, akcessorisk Karakter, f. Eks. Fornyelse af en Lotteriseddel, Modtagelsen af aarlige Forpagtningsafgifter o. lign.

Særlig Tvivl frembyder derimod de Tilfælde, hvor enten alle Deltagerne yder baade Kapital og Arbejde, eller hvor nogle yder Kapital, andre Arbejde, eller hvor nogle yder en af Delene, andre begge Dele, idet Værdien af den personlige Virksomhed ikke lader sig fastsætte

³⁾ Bang i J. T. XXI. 289—90; Ørsted: Haandb. VI. S. 660; Hallager-Aubert II. S. 293; Vogt S. 386; tvivlende Gram II. 2. S. 711.

⁴⁾ Bang i J. T. XXI. S. 287; Gram II. 2. S. 707; Hallager-Aubert II. S. 290; Vogt S. 386; U. f. R. 1868 S. 252.

⁵⁾ Dog maa Udbyttet vistnok deles efter det ydede Arbejdes Værdi, hvor en Ansættelse af denne kan ske uden Vanskelighed og efter faste Regler, f. Ex. i Forhold til de præsterede Arbejdsdage eller Arbejdstimer, eller hvor hver særskilt har udført et beregneligt Kvantum af et i Fællesskab overtaget Arbejde, jfr. U. f. R. 1882 S. 1171.

⁶⁾ Ørsted: Haandb. V. S. 442; Bang i J. T. XXI. S. 283; Gram II. 2. S. 707; Hallager-Aubert II. S. 290, jfr. ogsaa D. L. 4—7—3 og 5.

med lignende Sikkerhed som Forholdet mellem Kapitalindskudene. Her alene at tage Hensyn til Kapitalindskudene vilde ofte blive til aabenbar Forurettelse for dem, der har ydet personlig Virksomhed, og omvendt vilde en Deling in capita ofte være ubillig overfor dem, der har gjort store Kapitalindskud. En fælles Delingsnorm for alle Tilfælde kan derfor næppe opstilles. Til Vejledning bemærkes følgende:

Naar nogle kun yder Kapitalindskud, de andre kun Arbejde, er det naturligt at fordele Udbyttet lige mellem alle Deltagerne, hvis Kapitalindskudene er lige store⁷⁾, idet da de sidste Deltageres Arbejde maa antages at skulle gælde lige med de førstes Kapitalindskud. Er Kapitalindskudene ulige store, maa formentlig de, der yder Arbejde, hver faa en saa stor Andel, som svarer til Medlemmernes samlede Antal, og Resten deles mellem de andre i Forhold til deres Kapitalindskud⁸⁾.

Naar alle yder saavel Kapital som Arbejde, kan det af Arbejdets Fordeling fremgaa, at mindre Indskud af Kapital skal suppleres ved større Arbejde. I saa Fald maa der deles lige mellem alle Deltagere. Ellers maa, hvis Kapitalindskudene danner den væsentlige Basis for Interessentskabets Virksomhed, Udbyttet sikkert deles i Forhold til Kapitalindskudene alene; og hvor omvendt den personlige Virksomhed er det absolut væsentlige, maa der deles lige. Men naar ingen af disse Faktorer kan siges at være den egentlige Basis for Virksomheden, synes det naturlige at være, at saa meget af Udbyttet⁹⁾,

⁷⁾ Jfr. Ørsted: Haandb. V. S. 443; Bang J. T. XXI. S. 286; Gram II. 2. S. 709.

⁸⁾ Jfr. Ørsted: Haandb. V. S. 444; Bang i J. T. XXI. S. 286—87; Gram II. 2. S. 709—10.

⁹⁾ d: det virkelig fortjente Udbytte. Kan dette ikke dække den ordinære Rente af Kapitalindskudene, kan Indskyderne ikke kræve sig det manglende Beløb godskrevet.

som svarer til den ordinære Rente af Kapitalindskudene, forlods fordeles i Forhold til disses Størrelse og det eventuelle Overskud deles lige mellem alle Deltagerne. Denne Fordelingsmaade synes mindre vilkaarlig og mere billig end en Fordeling in capita uden Hensyn til Kapitalindskudene, saaledes som nogle¹⁰⁾ har antaget, eller en Fordeling efter Kapitalindskudene alene, saaledes som andre¹¹⁾ har antaget¹²⁾.

En tilsvarende Regel maa da opstilles, hvor alle Deltagerne yder personlig Virksomhed, men kun nogle gør Indskud af Kapital. Vel vil herefter de, der blot yder Arbejde, ingen Andel faa i Udbyttet, naar dette ikke overstiger den ordinære Rente af Kapitalindskudene. Men ogsaa de Deltagere, der indskyder Kapital, mister jo her Lønnen for deres Arbejde, og som tidligere bemærket bærer omvendt disse for Indskudets Vedkommende forlods Risikoen for eventuelle Tab.

Opgørelse af Status og Fordeling af det mulige Overskud kan selvfølgelig fordres, naar Interessentskabets Formaal er opnaaet, eller det af andre Grunde ophører.

¹⁰⁾ Orsted: Haandb. V. S. 443; jfr. dog Haandb. VI. S. 659; det var ogsaa Romerrettens Regel, jfr. ligeledes B. G. B. § 722. 1. St.

¹¹⁾ Bang i J. T. XXI. S. 283; Gram II. 2. S. 708.

¹²⁾ Ved H. R. D. i U. f. R. 1882 S. 643 flg. er ogsaa en Betragtning lagt til Grund, der formentlig i sine Konsekvenser maa føre til det i Texten antagne Resultat. Det blev nemlig ved Opgørelsen af et Interessentskab, hvor de 2 Deltagere uden Hensyn til de af hver gjorde kontante Indskud skulde deltage lige i Vinding og Tab, antaget, at ved Opgørelsen og Fordelingen Renter maatte beregnes af hver Deltagers kontante Indskud. — I et Tilfælde derimod, hvor Forholdet maatte opfattes saaledes, at en kun skulde yde Arbejde, en anden kun Kapital, antoges det ved D. i H. R. T. 1858 S. 189, at Renter af Indskudet ikke kan fordres uden særlig Hjemmel, jfr. ogsaa U. f. R. 1886 S. 1018, samt hvad ovenfor er bemærket om dette Tilfælde — Med det her antagne stemmer i Hovedsagen østerrigsk H. L. Art. 106, cfr. 109; tysk H. L. 1897 § 121; schweizisk Obligationenrecht Art. 556.

Men ved Interessentskaber af mere fortsat Varighed kan man ikke blive staaende herved, idet der i Reglen vil være Trang til gentagne, midlertidige Opgørelser og Fordeling af Udbyttet. Selv om Kontrakten ikke indeholder udtrykkelige Bestemmelser om periodiske Opgørelser¹³⁾, maa det anses som et naturale negotii, at Opgørelse finder Sted til saadanne Tidspunkter, som ved Forretninger af den paagældende Art sædvanligt. Herefter vil Opgørelse og Fordeling i Reglen kunne fordres i det mindste ved Udløbet af hvert Regnskabsaar¹⁴⁾.

§ 9.

V. Optagelse af nye Medlemmer. Overdragelse af Andele.

Det navngivne Interessentskabs Individualitet er nøje knyttet til dets enkelte Medlemmer. Tredjemand erhverver ikke Rettigheder mod Selskabet som en fra Medlemmerne forskellig juridisk Person eller Krav mod en til et vist Formaal udsondret, Kreditorerne tilsikret Formuemasse, men mod Deltagerne personlig. Ogsaa i Interessenternes indbyrdes Forhold spiller de enkelte Deltageres Person en afgørende Rolle paa Grund af det Tillidsforhold, som den fælles Virksomhed forudsætter. En Forandring af Medlemmer forandrer og forrykker altid det tidligere Forhold saavel indadtil som udadtil og er strengt taget en Ophævelse af det gamle og Stiftelse af et nyt Selskab¹⁾. Desuagtet betragter man ofte her Forholdet som en Fortsættelse af Interessentskabet blot med tildels andre Medlemmer²⁾.

¹³⁾ Jfr. J. U. 1849 S. 249.

¹⁴⁾ Orsted: Haandb. V. S. 445; Bang i J. T. XVI. 1. S. 158; Gram II. 2. S. 679; Hallager-Aubert II. S. 265; Vogt S. 386.

¹⁾ Platou: Handelsselsk. S. 39.

²⁾ Jfr. L. 1. Marts 1889 § 11, 12, 15.

I. Optagelse af nye Medlemmer.

En Optagelse ved Siden af de tidligere Medlemmer kan ikke finde Sted uden samtlige disses Samtykke, idet den vil blive af indgribende Betydning for alle Deltagernes Stilling baade i Henseende til Fattelsen af fremtidige Beslutninger og i Henseende til Udbyttets Fordeling, efter Omstændighederne ogsaa i Henseende til den Risiko, de løber, nemlig hvis paagældende skal kunne forpligte Interessentskabet. Selv Myndighed til paa egen Haand at afslutte Retshandler for Interessentskabet giver derfor ikke som saadan Ret til at optage nye Medlemmer. Naar en udenfor Interessentskabet staaende Person optages som Kommanditist, kan man egentlig ikke tale om en Optagelse af et nyt Medlem i d e t n a v n g i v n e Selskab. Der dannes herved i Virkeligheden et Kommanditselskab, hvori det bestaaende navngivne Interessentskab spiller den ansvarlige Komplementars Rolle, jfr. nærmere næste Afsnit; men en saadan Retshandel, der fuldstændig forrykker Interessentskabets tidligere Stilling og indfører en ny i Virksomhedens Udfald delagtig Kapital, ligger ganske udenfor den almindelige Forretningsførelse og forudsætter derfor, afset fra særlige Vedtagelser, enstemmig Beslutning af samtlige Deltagere.

II. Overdragelse af en Interessents Andel i Interessentskabet.

Hvad der gælder om Optagelsen af nye Medlemmer, maa ogsaa gælde om Optagelse af en Person i Stedet for et tidligere Medlem, altsaa ved en Overdragelse af dettes Andel i Interessentskabet.³⁾ Paa Grund af det Hensyn til de enkelte Deltageres Person, som tages ved Stiftelsen af et navngivent Interessentskab, kan ethvert Medlem

³⁾ Udtrædelse af enkelte Medlemmer uden saadan Overdragelse omtales nedf. i § 16.

modsatte sig, at en Deltager indsætter en anden i sit Sted⁴⁾. Samtykke til saadan Overdragelse behøver dog ikke at være udtrykkeligt⁵⁾. Bestemmelsen om Partrederier i Sølov 1. April 1892 § 20, jfr. nærmere nedf. § 20, kan ikke anvendes analogisk paa navngivne Interessentskaber.

Helt forskelligt fra det omtalte, at en Deltager indsætter et nyt Medlem i Stedet for eller ved Siden af sig, er det Forhold, at han indgaar en Interessentskabskontrakt med en anden om, at de i et vist Forhold skal dele den paa hans Andel i Interessentskabet faldende Vinding eller Tab, mod at denne Tredjemand (Subpartner, Croupier) overtager en tilsvarende Del af Interessentens Indskud, for saa vidt dette bestaar i Kapital eller Arbejde, der ikke forudsætter Udførelse af vedkommende personlig. Dette nye Interessentskabsforhold er det oprindelige Selskab ganske uvedkommende. Croupieren har ingen Andel i Selskabets Bestyrelse, og ingen anden Ret mod Interessentskabet end Retten til at fordre udbetalt sin Andel af det Udbytte — eller ved Selskabets Opløsning af den Del af Selskabsmidlerne — som den oprindelige Interessent kunde fordre. Hans Optagelse influer heller ikke paa Udbyttets Fordeling. Endvidere hæfter den oprindelige Interessent baade overfor Tredjemand og overfor Medinteressenterne i samme Omfang som hidtil, og omvendt erhverver disse ikke eo ipso ved Interessentens Optagelse af en Croupier nogen Ret mod denne sidste⁶⁾. Til en saadan Disposition behøver den enkelte derfor ikke de andres

⁴⁾ Bang i J. T. XVI. 1. S. 160; Gram II. 2. S. 681; Vogt S. 387; U. f. R. 1867 S. 458.

⁵⁾ Jfr. herved J. U. 1872 S. 245.

⁶⁾ Noget andet er, at Interessenten kan overdrage Interessentskabet sit Krav paa sin Medkontrahent, eller at Interessentskabet kan søge Fyldestgørelse i dette, naar Interessenten ikke opfylder sine Forpligtelser.

San²tykke; og dette udfordres heller ikke, naar han under samme Vilkaar vil overdrage h e l e sin Andel i Udbyttet til en Tredjemand. Dog maa maaske en Undtagelse gøres for de bestyrende Medlemmer, da Garantien for en forsvarelig Bestyrelse betydelig forringes, naar deres egen Interesse i Udfaldet væsentlig formindskes.

C. Interessentskabets og Interessenternes Retsforhold til Tredjemand.

§ 10.

I. Fra hvilket Tidspunkt maa Interessentskabet i Forhold til Tredjemand anses som eksisterende?

Tredjemand, med hvem der er kontraheret i Interessentskabets Navn, er berettiget til at anse dette som eksisterende fra det Øjeblik, da der foreligger endelig Overenskomst mellem Interessenterne om, at Selskabet nu skal træde i Virksomhed. At Interessentskabet, skøndt anmeldelsespligtigt, ikke maatte have anmeldt sit Firma, er i denne Henseende ingen Hindring. Han kan da gaa ud fra, at det er stiftet under normale Vilkaar, naar han ikke er vidende om det modsatte, jfr. nedf.; og hvis den, der er optraadt for Interessentskabet, virkelig enten efter udtrykkelig Aftale, eller hvad der i Mangel af saadan er Lovgivningens deklatoriske Regel, jfr. L. 1. Marts 1889 § 18, har haft Kompetence til at handle for Interessentskabet, kan andre Interessenter ikke overfor Tredjemand gøre gældende, at denne manglede Hjemmel til at anse Interessentskabet som bestaaende.

Hvis det omvendt var en Aftale mellem Interessenterne, at der ikke maatte handles for Interessentskabet, før visse Betingelser var opfyldt, f. Eks. før Anmeldelsen var sket, maa Tredjemand respektere denne, medmindre den handlende Interessent ved Forevisning af en In-

teressentskabskontrakt, hvori intet derom siges, eller paa anden Maade har tilvejebragt en saadan Legitimation for sin Berettigelse til at handle for Interessentskabet, som i en almindelig Fuldmægtigs Haand vilde være tilstrækkelig. Alt dette stemmer med de tilsvarende Regler om Fuldmagt. Men selv om Interessentskabet endnu ikke er endelig stiftet eller ifølge Vedtagelsen først skal træde i Virksomhed fra et senere Tidspunkt, maa Tredjemand ved den i Interessentskabets Navn afsluttede Retshandel erhverve Ret mod Interessenterne eller de Personer, han kunde anse som saadanne, naar disse ved deres Adfærd overfor ham, f. Eks. ved Indretningen af et fælles Forretningslokale forsynet med Interessentskabets Firmanavn og lignende, har givet ham berettiget Anledning til at tro, at Interessentskabet var stiftet eller traadt i Virksomhed¹⁾. Særlig vil Tredjemand, der ikke er vidende om det modsatte, kunne gaa ud fra, at Interessentskabet er traadt i Virksomhed, naar det er anmeldt efter L. 1. Marts 1889, idet Anmeldelsen ellers vilde virke vildledende.

Omvendt maa Tredjemand ogsaa respektere Interessentskabet som bestaaende, saa snart det er stiftet. Hvis han køber eller forbruger Ting, som tilhører Interessentskabet, bliver han forpligtet overfor dette, uden Hensyn til, om han har troet, at Tingen tilhørte en enkelt Interessent eller Tredjemand, naar Interessentskabet ikke ved at legitimere denne eller paa lignende Maade selv er Skyld i Fejltagelsen. At Anmeldelse om Stiftelsen er forsømt, udelukker ikke Erhvervelsen af denne Ret for Interessentskabet²⁾.

¹⁾ Jfr. herved J. U. 1861 S. 104.

²⁾ U. f. R. 1888 S. 675.

§ 11.

II. Hvem er i Forhold til Tredjemand kompetent til at handle paa Interessentskabets Vegne?

Retshandler kan gyldig afsluttes for Interessentskabet, naar samtlige Deltagere optræder som kontraherende i Fællesskab. Det samme maa gælde, naar den eller de Deltagere, der optræder, har de andres Bemyndigelse til at handle for dem, eller naar disse ved deres Forhold har givet Tredjemand grundet Anledning til at tro, at den optrædende havde saadan Bemyndigelse, f. Eks., naar de har indsat ham til Bestyrer uden at meddele Tredjemand, at der er gjort Indskrænkninger i den Kompetence, der som saadan maa antages at tilkomme ham¹⁾).

Ved disse Regler maa man blive staaende for de Interessentskabers Vedkommende, der ikke er anmeldelsespligtige eller dog anmeldte efter L. 1. Marts 1889. Hverken i Lov eller i Sædvane har man Hjemmel til ved dem at opstille andre Regler for Forholdet overfor Tredjemand end dem, der gælder mellem Interessenterne indbyrdes, — med den antydede Undtagelse. En Forudsætning om, at i Reglen den enkelte Interessent skulde kunne forpligte Interessentskabet ogsaa ved disse Interessentskaber, ligger næppe i Resol. 18. Aug. 1814 § 1 i. f., og vilde ialtfald ikke være afgørende. — Ved en Dom i U. f. R. 1875 S. 1033 blev det ogsaa antaget²⁾, at den ene Interessent i et Ud-

¹⁾ Jfr. U. f. R. 1888 S. 283.

²⁾ Jfr. ogsaa Forudsætningen i Præmisserne til D. i U. f. R. 1876 S. 825 samt D. i U. f. R. 1913 S. 257 (heller ikke antaget at medføre Betalingspligt for Medinteressenten, at Annoncering var sket i Interessentskabets Interesse). — Ved D. i U. f. R. 1874 S. 979 er det vel antaget, at en Interessent hæftede (solidarisk) for Betalingen af Haandværksarbejde, der var udført efter Bestilling af Medinteressenten alene. Det er imidlertid af Dommens Motivering ikke klart, om Afgørelsen ikke nærmest er støttet paa den Betragtning, at Arbejdet var kommet begge til gode, eller paa andre særlige Hensyn.

tørringsforetagende ikke paa egen Haand med forbindende Virkning for den anden kunde kontrahere med Tredjemand om Arbejder for Interessentskabet. I dette Punkt ialtfald er denne Dom utvivlsomt rigtig.

En anden Regel gælder derimod ved de (navngivne) Interessentskaber, paa hvilke Reglerne i L. 1. Marts 1889 kommer til Anvendelse³⁾. I denne Lovs § 18 Nr. 4 bestemmes, at et ansvarligt Selskabs Anmeldelse, saafremt ikke hvert enkelt Medlem har Ret til at tegne Firmaet, skal angive, hvem saadan Ret tilkommer, samt om denne Ret kun kan udøves af flere i Forening. Hvis Anmeldelsen intet indeholder herom, maa det derfor — ligesom efter L. 23. Jan. 1862 — antages, at hver enkelt (ansvarlig) Deltager har Ret til at »tegne Firmaet«, hvorved overhovedet maa forstaas Ret til at handle med bindende Virkning for Interessentskabet. — For Handelsselskabers Vedkommende er denne Regel om den saakaldte gensidige Fuldmagt almindelig europæisk Ret⁴⁾. Ogsaa hos os ansaas denne Regel ifølge Handelssædvane som gældende allerede før L. 23. Jan. 1862⁵⁾. Denne Lov udstrakte Reglen til at gælde ved alle Interessentskaber, der drev borgerlig Næring; og efter Lov 1. Marts 1889 § 18 maa den gælde for alle i Henhold til denne Lov anmeldte Selskaber. Men endvidere maa det samme gælde, naar An-

³⁾ I Hovedsagen overensstemmende med denne Lov er den svenske L. 13. Juli 1887 og den norske L. 17. Maj 1890, jfr. herom Aubert i T. f. Rvds. IV. S. 176 flg.; F. Beichmann: L. om Handelsregistre, Firma og Prokura. Kristiania 1890.

⁴⁾ Code de commerce Art. 22; østerrigsk H. L. Art. 115, jfr. Art. 86 Nr. 4; tysk H. L. 1897 § 125; ungarsk H. L. Art. 80, jfr. 91; italiensk H. L. Art. 107, jfr. ital. Civillov Art. 1723; schweizisk Obligationenrecht Art. 560; belgisk L. 18. Maj 1873 Art. 17; svensk L. om Handelsbolag 28. Juni 1895 § 16.

⁵⁾ Bang i J. T. XVI. 1. S. 109 flg., jfr. J. A. XX. S. 57; N. J. A. VIII. S. 143.

meldelse af et anmeldelsespligtigt Selskab er forsømt.⁶⁾ L.'s § 7, 2. St., siger nemlig: Saalænge saadan (som i §'s 1. St. nævnt) Kundgørelse ikke har fundet Sted, kan det Forhold, der er eller skulde have været anmeldt, ikke gøres gældende mod Tredjemand, medmindre det bevises, at han har haft Kundskab derom. Af denne Bestemmelse sammenholdt med § 18 Nr. 4 følger altsaa, at Tredjemand kan gaa ud fra, at ethvert Medlem af et anmeldt Selskab har Signaturen, selv om det modsatte er anmeldt⁷⁾, naar dog ingen Kundgørelse har fundet Sted; men saa vilde det være urimeligt ikke at antage det samme, naar ogsaa Anmeldelse er forsømt⁸⁾. Skøndt Loven direkte kun giver de rent formelle Regler om Anmeldelse, Kundgørelse m. m., maa det herefter antages, at § 18 Nr. 4 hviler paa Forudsætningen om, at den gensidige Fuldmagt ved anmeldelsespligtige Selskaber er den almindelige Regel, som Tredjemand, der er i god Tro, kan gaa ud fra, medmindre andet er anmeldt og kundgjort. Af § 18 Nr. 4 fremgaar, at en Bestemmelse om, at et Medlem er udelukket fra Signaturen, ikke behøver at være positivt udtalt i Anmeldelsen. Det er nok, naar det siges: A, B og C er ansvarlige Deltagere, A og C har Signatur. Herved er B udelukket.

⁶⁾ U. f. R. 1916 S. 321.

⁷⁾ Dette kan dog kun gælde, naar Selskabet er anmeldelsespligtigt. Ved ikke anmeldelsespligtige Selskaber gælder Reglen om den gensidige Fuldmagt ikke, naar de ikke (i Henhold til § 35 i Slutn.) er anmeldte. Det vil da være ganske urimeligt at anvende en strengere Regel, naar Anmeldelse — men ikke Kundgørelse — har fundet Sted, end naar Anmeldelse slet ikke er sket. Den her antagne Mening var efter Udkastets Redaktion selvfølgelig, idet § 21 2. St. lød: »Saa længe det Forhold, der skal anmeldes, ikke saaledes er kundgjort... De mindre nøjagtige Udtryk i L.'s § 7 2. St. maa sikkert forstaas paa samme Maade.

⁸⁾ Derimod er dette ikke ligefrem hjemlet ved Ordene i § 7 2. St. »eller skulde have været anmeldt«, da §'s 2. St. ifølge Forbindelsen med 1. St. maa antages at hvile paa den Forudsætning, at der overhovedet har fundet en Anmeldelse Sted.

Ifølge L. 1. Marts 1889 § 7 er ikke Anmeldelsen, men først dennes Kundgørelse, af Betydning overfor Tredjemand, og Kundgørelsen er ifølge §'s 1. St. ikke ubetinget bindende for Tredjemand, men medfører kun, at det anmeldte anses for at være kommet til hans Kundskab, saafremt Omstændighederne ikke giver Grund til at antage, at han hverken har eller burde have været vidende derom. Betydningen af Udtrykket »burde have været vidende« er noget usikker. At en bestemt Tid er forløben efter Kundgørelsen, kan ikke kræves; omvendt kan det næppe ubetinget være nok, at Tredjemand k u n d e have været vidende derom. Den naturligste Forstaaelse synes at være, at Tredjemand saa hurtigt, som det med Rimelighed kan forlanges, skal skaffe sig Oplysning om Kundgørelsen (ved Eftersyn af Statstidenden), saa at Undladelse heraf bliver ham til Skade. En Antydning i denne Retning findes ogsaa i den dansk-norsk-svenske Kommissions Motiver S. 32, men af Udviklingen S. 33 ses det, at Kommissionens Mening har været, at det skal være nok, at Tredjemand in concreto kunde have haft Kundskab om Anmeldelsen. For denne Mening er Lovordene dog ikke noget rigtigt Udtryk.

Ifølge § 7, 2. St. kan Tredjemand ikke gaa ud fra, at enhver Deltager har Signatur, naar han bevislig har havt Kundskab om, at andet var vedtaget. Om dette skal antages, maa bero paa de konkrete Omstændigheder. Særlig Meddelelse kan ikke kræves⁹⁾; at offentlig Bekendtgørelse har fundet Sted, er omvendt ikke afgørende, naar det ikke er godtgjort, at han har kendt denne¹⁰⁾.

⁹⁾ Jfr. derimod L. 23. Jan. 1862 § 14.

¹⁰⁾ Ifølge Resol. 18. Aug. 1814 § 1 kunde der faas Konfirmation paa Bestemmelser i Interessentskabskontrakter om, at kun den Gæld er Interessentskabets, som er stiftet med samtlige Deltageres Minde. Ligesom saadan Konfirmation nu er overflødig, saaledes vil den, selv om den bliver tinglyst, ikke nu kunne træde i Stedet for Anmeldelse og Kundgørelse i Henhold til L. 1. Marts 1889, jfr. herved U. f. R. 1907 S. 710.

Bestemmelser, hvorved der gøres Undtagelse fra Reglen om alle Deltageres Signatur, kan dels gaa ud paa helt at udelukke nogle Deltagere, dels paa, at 2 eller flere skal optræde i Forening (Kollektiv-Signatur). Da § 18 Nr. 4 ikke hjemler, at Indskrænkninger af anden Art kan optages i Anmeldelsen, maa det derimod følge, af L.'s § 3, 1. St., hvorefter Anmeldelser, der indeholder noget, hvis Indførelse i Registret ikke er lovhjemlet, skal afvises, at saadanne videregaaende Indskrænkninger ikke kan anmeldes. Det kan saaledes ikke anmeldes, at Deltagere, der iøvrigt har Signatur, mangler Beføjelse til paa egen Haand at afslutte visse Retshandler eller kun kan gøre dette, naar de optræder kollektivt, eller under særlige Betingelser¹¹⁾¹²⁾.

Til Forandring i de oprindelig gældende Regler om Signaturen kræves i Reglen enstemmig Beslutning, jfr. ovenf. § 6. — I Forhold til (godtroende) Tredjemand faar en Indskrænkning i eller Ophævelse af en tidligere Signaturbeføjelse ved de Selskaber, der falder ind under Reglerne i L. 1. Marts 1889, først Betydning, naar den i Henhold til L.'s § 21 er anmeldt og kundgjort. Om Kundgørelsens Betydning gælder den almindelige Regel i L. 1. Marts 1889 § 7, jfr. herom ovenfor.

¹¹⁾ Justm. Cirk. Nr. 180. 14. Aug. 1889, 2°, jfr. ogsaa Justm. Skr. Nr. 333. 7. Dec. 1889; H. Vedel i U. f. R. 1890 S. 1034—35, cfr. Aubert i T. f. Rvds. IV. S. 204. At en herimod stridende Anmeldelse maatte være modtaget, faar ingen Betydning; thi ifølge § 7, 1. St. skal kun det, som overensstemmende med denne Lov er blevet registreret og kundgjort, anses for at være kommet til Tredjemands Kundskab, jfr. herved Justm. Cirk. Nr. 264. 7. Sept. 1889.

¹²⁾ Om Vedtagelser af den nævnte o. l. Art., som lovligt har været anmeldte i Henhold til L. 23. Jan. 1862, kan ommeldes i Henhold til L. 1. Marts 1889 § 37, 2°, er tvivlsomt. Angaaende dette Spørgsmaal, der nu næppe har praktisk Betydning, henvises til Justm. Cirkul. 14. Aug. 1889 Nr. 2 og 6; H. Vedel i U. f. R. 1890 S. 1046; Aubert i T. f. Rvds. IV. S. 213—216.

Endnu bemærkes, at Tredjemand gyldigt kan indlade sig med en Interessent, der ikke har Signatur, naar Interessenterne særlig har bibragt ham den Forestilling, at den paagældende er signaturberettiget¹³⁾.

I hvilket Omfang Tredjemand kan anse den eller de signaturberettigede Deltagere beføjede til at handle for Interessentskabet, er til en vis Grad tvivlsomt. Af det almindelige Udtryk »tegne Firmaet« i L. 1. Marts 1889 § 18 Nr. 4 kan ikke med Sikkerhed sluttes, at den saakaldte gensidige Fuldmagt er ubegrænset. De tilsvarende vide Udtryk i L. 23. Jan. 1862 § 14 maatte ifølge Lovens øvrige Indhold¹⁴⁾ forstaas som kun omfattende de Rets handler, der normalt udkræves til Driften af Selskabets Næringsvej. De Grunde til en snævrere Fortolkning, som L. 23. Jan. 1862 frembød, foreligger imidlertid ikke efter L. 1. Marts 1889. Medens Anmeldelsen ifølge L. 23. Jan. 1862 § 2 Nr. 1 skulde angive Firmaets Næringsvej, hvorved nærmest var tænkt paa en specialiseret Angivelse, f. Eks. V i n handel, C h o k o l a d e fabrikation o. l., kan dette ikke ske efter L. 1. Marts 1889, da Anmeldelsen ifølge § 18 Nr. 2 kun skal angive Forretningens a l m i n d e l i g e Beskaffenhed og altsaa ifølge § 3 i k k e m a a specialisere denne nærmere. Den bør derfor ikke lyde paa andet end »Handel«, »Haandværk« eller »Fabriksdrift«¹⁵⁾, dog at det vel maa være tilladt særligt at nævne de i L.'s § 35 angivne Næringsveje, der stilles lige med Handel¹⁶⁾. Som det ses af den dansk-norsk-svenske Kommissions Motiver S. 26—27 har Meningen hermed netop

¹³⁾ U. f. R. 1891 S. 203.

¹⁴⁾ Jfr. navnlig L.'s § 2 Nr. 3 og Udtalelsen i § 14. . . . antages det, at Firmaet omfatter enhver under den paagældende Næringsvej hørende Forretning; se i øvrigt nærmere C. Torp: Den danske Obligationsrets specielle Del. II. Afdeling S. 80—81.

¹⁵⁾ Jfr. Justitsm. Cirkul. Nr. 180. 14. Aug. 1889, 6°; Platou I. S. 91.

¹⁶⁾ H. Vedel i U. f. R. 1890 S. 1033; Aubert i T. f. Rvds. IV. S. 203.

været at undgaa, at den i en mere specialiseret Betegnelse liggende Bestemmelse af Omfanget for den signaturberettigedes Bemyndigelse ved Optagelse i Handelsregistret skulde blive bindende for Tredjemand. Omvendt er Meningen med, at Forretningens almindelige Beskaffenhed skal anmeldes, netop, at denne Anmeldelse skal tjene som Vejledning angaaende Bemyndigelsens Omfang¹⁷⁾; men bortset fra de i § 35 særlig nævnte Virksomheder, vil den Begrænsning i Deltagernes Kompetence, som skal kunne bygges paa Angivelsen af Forretningens almindelige Beskaffenhed, kun faa temmelig ringe Betydning. Derimod kan det maaske i Overensstemmelse med den ældre Ret fastholdes, at en Række Handlinger regelmæssig ligger ganske udenfor »Forretningen« uden Hensyn til dennes Beskaffenhed, saaledes f. Eks. Afhændelse eller Køb af faste Ejendomme¹⁸⁾, samt muligvis Pantsætning af disse o. l. En saadan Begrænsning af Signaturbeføjelsen er nemlig ikke til Hinder for en hensigtsmæssig Bestyrelse af Interessentskabets Anliggender, og har næppe særlig Betænkelighed af Hensyn til Tredjemand, ligesom en lignende Begrænsning af Signatures Omfang tildels synes anerkendt andetsteds¹⁹⁾.

Medens der saaledes ikke ved en specialiseret Angivelse af Næringsvejen i Anmeldelsen til Handelsregistret med bindende Virkning for Tredjemand kan drages bestemte Grænser for Signaturbeføjelsen, er det et andet Spørgsmaal, om den Omstændighed, at Medkontrahenten

¹⁷⁾ Jfr. Kommissionens Motiver S. 26.

¹⁸⁾ Selvfølgelig forudsat, at Selskabets Virksomhed ikke netop gaar ud paa Køb og Salg af faste Ejendomme, jfr. herved Platou I. S. 93—94.

¹⁹⁾ Platou I. S. 90: schweizisk Obligationenrecht Art. 561, jfr. derimod tysk H. L. 1897 § 126, hvorved imidlertid maa bemærkes, at Reglen om Anmeldelse i tysk H. L. § 106, ikke indeholder nogen til L. 1. Marts 1889 § 18 Nr. 2 svarende Bestemmelse.

ved, at Forretningen virker i en bestemt begrænset Branche (Vin- eller Kulhandel, et bestemt Haandværk o. l.) medfører, at han bliver uberettiget til at gaa ud fra, at den enkelte Interessent kan binde Firmaet ved Forretninger, der ligger ganske udenfor denne Branche — jfr. f. Eks., at en Deltager i en Manufakturforretning gør Terminsforretninger i Petroleum, Kaffe o. l. Dette afgør Loven ikke; thi her er ikke Spørgsmaal om en almindelig (i Forhold til alle og enhver virksom) Grænse for Signaturen, men om en individuel Hindring for at erhverve Rettigheder, grundet i manglende bona fides hos Medkontrahenten. Under Hensyn til den i Forretningslivet, særlig i nyere Tid stedfundne Udvikling, hvorefter det ikke er ualmindeligt, at navnlig Handelshuse gør Forretninger udenfor Firmaets egentlige Branche, er det dog sikkert betænkeligt, blot fordi den paagældende Forretning ligger udenfor Firmaets Branche at forudsætte ond Tro hos Medkontrahenten, naar dette ikke finder afgørende Bestyrkelse i andre Data²⁰⁾.

Det er almindeligt og overalt antaget, at den enkelte signaturberettigede kan optræde i processuelle Forhold paa Selskabets Vegne, saaledes udtage Forligsklage og møde under Mæglingen²¹⁾, udtage Stævning og forfølge Sagen for Retten²²⁾. Ved Sagsanlæg mod Interessentskabet maatte efter L. 23. Jan. 1862 § 15 Stævningen, naar man vilde have en alle Interessenter verbindende Dom, forkyndes for alle de Deltagere, som bor paa det opgivne Hjemting. Denne praktisk uheldige Regel blev ændret ved L. 1. Marts 1889, hvis § 34 næst at udtale, at

²⁰⁾ Jfr. herved Platon I. S. 92.

²¹⁾ Jfr. dog J. U. 1852 S. 505, hvor det antages, at paagældende ved Møde for Forligelseskommisjonen maa være forsynet med Fuldmagt fra de andre Interessenter.

²²⁾ J. U. 1851 S. 299. Ved ikke anmeldte og ikke anmeldelsespligtige Selskaber gælder dette ikke, jfr. U. f. R. 1910 S. 612.

Sager, hvorunder Ihændeheren af et Firma — derunder et Interessentskab — søges i noget Forretningen vedrørende Anliggende, kan indbringes for Forligelseskommis- sionen og Retten paa det Sted, hvor Forretningskontoret ifølge Anmeldelsen findes, bestemmer, at Forretningskontoret²³⁾ med Hensyn til Forkyndelse og Varsel kan betragtes som Bopæl²⁴⁾. Herefter maa en Forkyndelse paa Kontoret være nok, selv om den kun sker for en enkelt Deltager eller andre paa hans Vegne, ligesom det maa være nok, at Stævningen (Forligsklagen) indkalder en enkelt (signaturberettiget) Deltager paa Selskabets Vegne. Den enkelte signaturberettigede maa dernæst under Sagen kunne forbinde Interessentskabet ved sin Procedure, ligesom han kan modtage *litis denuntiatio* samt de i Vexell. § 45, jfr. § 30 omhandlede og lignende Notifikationer. Da han kan kvittere for Interessentskabet, maa han ogsaa kunne indrømme Debitor Akkord. Endelig maa den enkelte Interessents Nægtelse af at aflægge Partsed være afgørende for Interessentskabet²⁵⁾, hvorved erindres, at Benægtelsesed kan fordres paalagt enhver Deltager, der har Kendskab til det paagældende Forhold.

Ved Afslutning af Retshandler o. l. er det ligegyldigt, om den signaturberettigede optræder i Interessentskabets eller i sit eget Navn, naar Parterne blot er enige om, at han handler for Interessentskabet²⁶⁾. Ved Udtagelse af

²³⁾ Se om Filialer §'s sidste Punktum.

²⁴⁾ Derimod hjemler § 34 intet særligt Tinglæsningsværneting, jfr. Kommissionens Motiver S. 41. — Bestemmelserne i § 34 om Forkyndelsen er nu for en væsentlig Del overflødiggjorte ved Rpl. § 156 Nr. 2. I hvilket Omfang de endnu kan faa praktisk Betydning ved Siden af Rpl.'s Regel, skal ikke her undersøges.

²⁵⁾ Nellesmann: *Procesmaade* S. 739; Munch-Petersen: *Den danske Retspleje* I. S. 313.

²⁶⁾ Aagesen: *Interessentskab* S. 92 Note; Hallager-Aubert II. S. 259; Platou I. S. 95, jfr. ogsaa B. G. B. § 164; schweizisk Obligationenrecht Art. 563.

Forligsklage, Stævning osv., bør han derimod underskrive paa Interessentskabets Vegne — med Firmategningen — da han ikke er berettiget til for egen Regning at indtale Interessentskabets Fordringer. Forsømmelse heraf kan medføre Indstævntes Frifindelse²⁷⁾. Dernæst kan Tredjemand ikke erhverve Rettigheder mod Interessentskabet ved Interessentens Handlinger, naar han ved eller burde vide, at denne handler for egen Regning²⁸⁾. Hvis derfor en Interessent opfylder en ham privat paahvilende Forpligtelse ved at levere Varer, der tilhører Interessentskabet, bliver Modtageren, selv om han er i god Tro, ikke Ejer af disse, medmindre dette hjemles ved Reglerne om exstinktive Erhvervelser²⁹⁾. At Tredjemand maatte have troet, at Varerne tilhører Interessenten, kommer her lige saa lidt i Betragtning som, naar en Person ellers uberettiget har disponeret over en andens Ting. Naar der derimod er handlet for Interessentskabet, vedkommer det ikke Tredjemand, om den paagældende Interessent har misbrugt sin Myndighed³⁰⁾ og f. Eks. har stukket de modtagne Penge i sin egen Lomme eller igen afhændet de modtagne Varer til egen Fordel osv.

Ikke blot Tredjemand, men eventuelt ogsaa Interessentskabet kan have Interesse i at hævde, at en Forretning er foretaget paa dettes Regning. Hvis f. Eks. den handlende Deltager senere er udtraadt af Interessentskabet, kan Tredjemand da ikke opfylde ved at erlægge til ham. Efter Omstændighederne kan det ogsaa være en Betingelse for, at overhovedet nogen Ret er erhvervet³¹⁾.

Naar en Interessent enten for egen Regning kontraherer med Tredjemand eller uberettiget handler for In-

²⁷⁾ Jfr. J. U. 1852 S. 505.

²⁸⁾ H. R. T. 1897 S. 222.

²⁹⁾ Platou I. S. 94—95.

³⁰⁾ Platou I. S. 94, jfr. herved H. R. T. 1894 S. 216.

³¹⁾ Jfr. med Hensyn til Forsikring J. U. 1853 S. 457.

teressentskabet udenfor det Omraade, hvor Tredjemand efter det ovenfor bemærkede er beføjet til at anse ham som berettiget til at handle, forpligtes Interessentskabet ikke herved. Imidlertid kan Interessentskabet ratihabere det skete, saavel direkte som indirekte, navnlig ved Tilegnelse af det ved Handlingen erhvervede³²⁾, naar dette sker med Bevidsthed om Erhvervens Karakter. Ratihabitionen kan i det sidstnævnte Tilfælde ske af enhver, der fra først af vilde kunne have foretaget den paagældende Handling med bindende Virkning for Interessentskabet. Derimod kan den Deltager, der har kontraheret i eget Navn, ikke selv paa Interessentskabets Vegne ratihabere Retshandlen. Dertil maa hans egen (fra Interessentskabets forskellige) Interesse gøre ham inkompetent³³⁾.

Indenfor det samme Omraade, indenfor hvilket de enkelte Interessenter i Forhold til Tredjemand er berettigede til at handle for Interessentskabet, bliver dette ogsaa ansvarligt for de af disse begaaede Retsbrud. Naar saaledes et administrerende Medlem erlægger ukontraktmæssige Varer eller Varer, der ikke tilhører Interessentskabet, til Opfyldelse af en dette paahvilende Forpligtelse,

³²⁾ Jfr. herved U. f. R. 1888 S. 681 (tvivlsom).

³³⁾ Naar det Foretagende, der uberettiget er iværksat for Interessentskabet, hverken direkte eller indirekte er bleven ratihaberet, men alligevel har beriget dette, f. Ex. naar en Interessentskabet tilhørende Ting er bleven forbedret, opstaar det Spørgsmaal, om det skal tilsvare Berigelsen. Dette kan kun antages under samme Betingelser, under hvilke det vilde have havt at tilsvare Berigelsen, hvis denne var forarsaget ved en ensidig Handlen af Tredjemand — altsaa i Reglen ikke, jfr. Jul. Lassen: Haandb. I. S. 244 og § 34 — idet det ikke kan forandre Tredjemands Stilling til Interessentskabet, at han har kontraheret med en Person, om hvem han maatte vide, at han var uberettiget til at handle for dette, jfr. dog Bang i J. T. XVI. 1. S. 175—76; Aubert i N. R. T. 1874 S. 94. — Et udover Berigelsen rækkende Krav kan naturligvis opstaa for Tredjemand efter de almindelige Regler om Specifikation, Tilvæxt, og uanmodet Forretningsforelse.

hæfter Interessentskabet for det derved opstaaede Krav paa Erstatning³⁴⁾. Ligeledes hæfter det, naar en saadan Interessent krænker Pligter, der paahviler ham som Medlem af Interessentskabet³⁵⁾, f. Eks. forbruger, afhænder, tilintetgør Varer eller andre Ting, der er Interessentskabet betroede som Depositum, Pant eller lignende, uden Hensyn til, om de er overgivne ham eller en anden, naar blot Tredjemand var berettiget til at gaa ud fra, at Modtageren havde Kompetence til at modtage disse Genstande paa Interessentskabets Vegne, eller Modtagelsen var ratihaberet af rette vedkommende. Ellers vilde ingen med Tryghed kunne indlade sig med Interessentskabet og navnlig ikke med dettes enkelte signaturberettigede Medlemmer. Det fritager derfor heller ikke Interessentskabet for Ansvar, at den paagældende Deltagers Handling tillige var retsstridig i Forhold til Interessentskabet og har paaført det en af Tredjemands Krav uafhængig Skade. For Retsbrud derimod, der begaaes af en Deltager, som Tredjemand ikke var berettiget til at anse kompetent til at handle, hæfter Interessentskabet ikke i større Omfang, end om det var begaaet af en udenforstaaende, altsaa i Reglen kun, hvis Ansvar er begrundet ved de almindelige Regler om Ansvar for Fuldmægtiges Handlinger, navnlig D. L. 3—19—2, eller hvis det skyldes Mangel paa behørig Agtpaagivenhed fra de bestyrende Medlemmers Side, at han har faaet Lejlighed til at begaa Retsbrudet. At han ved falske Foregivender maatte have faaet Tredjemand til at tro, at han havde Kompetence til at handle for Interessentskabet, kommer ikke i Betragtning. Ligeledes hæfter Interessentskabet ikke for den enkelte Interessents Retsbrud, naar det ikke inde-

³⁴⁾ Jfr. Platou I. S. 99; Vogt S. 390; Morgenstjerne: Om Erstatningsansvar for andres Handlinger S. 109 flg.; jfr. ogsaa U. f. R. 1915 S. 21.

³⁵⁾ Jfr. Platou: Handelsselsk. S. 38.

holder en Krænkelser af de Interessentskabet kontraktmæssigt paahvilende Forpligtelser. Hvis saaledes en Interessent ved at tegne Assurance for Interessentskabet har gjort sig skyldig i Misligheder, f. Eks. gjort falske Opgivelser med Hensyn til den forsikrede Genstands Beskaffenhed, kommer dette hele Interessentskabet til Skade; men hvis han f. Eks. har stukket Ild paa de forsikrede Bygninger uden de andres Vidende, kan dette ikke berøve dem Retten til deres Andel i Forsikringssummen³⁶⁾.

§ 12.

III. Omfanget af Interessenternes Hæftelse for Interessentskabets Gæld.

De fleste fremmede Lovgivninger opstiller den Regel, at Medlemmerne af et Handelsselskab hæfter solidarisk¹⁾ for Interessentskabets Forpligtelser, men at Medlemmerne af andre (civile) Interessentskaber kun hæfter pro rata²⁾. Vor Ret kender ikke denne Sondring, men gennemfører som almindelig Regel, at alle Medlemmer af et navn-givent Interessentskab hæfter solidarisk for de Interessentskabet gyldigt paadragne Forpligtelser. Denne Regel, der for de næringsdrivende Interessentskabers Vedkommende fik positiv Hjemmel ved L. 23. Jan. 1862 § 14, jfr. § 2 Nr. 3, har ogsaa vødt andre Interessentskaber været fast antagen hos os i Teori³⁾ og Praxis⁴⁾, ialtfald fra Begyndelsen af forrige Aarhundrede, hvilket er en naturlig

³⁶⁾ Jfr. U. f. R. 1879 S. 877.

¹⁾ Jfr. Aubert i N. R. T. 1874 S. 86 samt ovenf. § 3 med Note 9.

²⁾ Jfr. Aubert l. c. S. 83—84; Platou: Handelsselsk S. 14 flg.

³⁾ Jfr. Ørsted: Haandb. V. S. 432; Bang i J. T. XVI. 1. S. 173; Gram II. 2. S. 684; Aagesen: Interessentskab S. 10 Note; Vogt S. 390, jfr. om den historiske Udvikling af denne Regel Aubert i N. R. T. 1874 S. 89 flg.

⁴⁾ Jfr. bl. a. N. J. A. XV. S. 100; Schl. Saml. III. S. 353 og af nyere Domme U. f. R. 1872 S. 491; 1874 S. 979; 1876 S. 825; 1881 S. 352.

Følge af, at det overhovedet hos os antages, at flere, som har forpligtet sig i Fællesskab uden at begrænse deres Ansvar, i Reglen hæfter solidarisk⁵⁾.

Medens man er enig om, at den solidariske Hæftelse ikke er subsidær i almindelig Forstand, saa at Kreditor først maatte holde sig til hver enkelt Deltager for hans Andel, har nogle ment, at Kreditor, naar der findes en særlig Interessentskabsmasse, først skal søge Fyldestgørelse i denne og kun for det, der ikke kan dækkes af denne, kan søge den enkelte Interessent⁶⁾. En saadan Begrænsning i Interessenternes Forpligtelse kan dog ikke uden særlig Hjemmel opstilles⁷⁾. L. 23. Jan. 1862 § 14, der udtalte, at de formodes at være »en for alle og alle for en« ansvarlige for Interessentskabets Forpligtelser, maatte forstaas saaledes, at de hæfter umiddelbart solidarisk, og der er intet, som antyder, at L. 1. Marts 1889, der kun giver rent formelle Regler, har villet ændre noget heri⁸⁾.

Denne Regel gælder dog ikke, naar Tredjemand samtykker i at nøjes med begrænset Ansvar eller ved Kontraktens Indgaaelse er underrettet om, at Interessenterne kun vil hæfte begrænset. — L. 23. Jan. 1862 § 2 Nr. 3, jfr. § 14, hjemlede endvidere ved næringsdrivende Interessentskaber, at Bestemmelser, hvorved der gøres Indskrænkninger i det samtlige Deltagere i Almindelighed paa hvilende solidariske Ansvar, kunde gøres bindende overfor Tredjemand ved Anmeldelse til Firmaregistret og Offentlig-

⁵⁾ Vistnok første Gang udtalt i D. i J. A. X. S. 1; jfr. herved Jul. Lassen: Haandbog I. S. 452—453.

⁶⁾ Ørsted: Haandb. VI. S. 673; Gram II. 2. S. 642, 685; Hallager: (1. Udg.) II. S. 206.

⁷⁾ Jfr. ogsaa Hallager-Aubert II. S. 269; Vogt S. 391; Platou I. S. 84—86.

⁸⁾ Umiddelbar solidarisk Hæftelse er ogsaa forudsat i H. R. T. 1897 S. 326.

gørelse. — For Interessentskaber, der stiftes efter 1. Juli 1889⁹⁾, kan Vedtagelser, der gaar ud paa at begrænse Ansvar for Selskabets fuldt ansvarlige Medlemmer, ikke længere gyldigt anmeldes og altsaa heller ikke faa Betydning for Tredjemand, der ikke ved Retshandlens Afslutning¹⁰⁾ er vidende om, at Deltagerne kun vil paatage sig et begrænset Ansvar¹¹⁾. Dog kan ifølge L. 1. Marts 1889 § 37 2° tidligere bestaaende Selskaber anmeldes med de samme Vilkaar og Begrænsninger, hvormed de tidligere lovligt er anmeldte¹²⁾. For saa vidt har altsaa de herom i L. 23. Jan. 1862 givne Regler endnu Betydning¹³⁾.

Naar Indskrænkninger i Deltagernes solidariske Ansvar lovligt er anmeldt i Henhold til L. 1. Marts 1889 § 37, 2°, skal der, naar dette ikke har fundet sit Udtryk i det brugte Firma, til dette føjes Tillæget »begrænset Ansvar« eller »limiteret«. Udtryk i Firmaet maa Begrænsningen vistnok siges altid at have faaet, naar dette er upersonligt, hvorved erindres, at et saadant Firma, skøndt det ikke fyldestgør Forskrifterne i L.'s § 9, eventuelt § 10, dog, hvis det hidtil lovligt har været ført, kan optages i Handelsregistret, jfr. § 37, 2°, 1. Pkt.

Endelig bemærkes, at Anmeldelse af Indskrænkninger i Deltagernes Ansvar ikke saaledes som efter L. 23. Jan. 1862 § 14 ubetinget bliver bindende for Tredjemand. Da L. 1889 § 37 nemlig kræver ny Anmeldelse til

⁹⁾ L. 1. Marts 1889 § 37.

¹⁰⁾ Overfor Forpligtelser, der ikke skyldes Retshandel eller Kvasi Retshandel, er Vedtagelsen uden al Betydning.

¹¹⁾ Jfr. L. 1. Marts 1889 § 9, 3. St. samt § 18, cfr. § 3.

¹²⁾ Det forudsættes altsaa, at de er anmeldte efter L. 23. Jan. 1862. Naar dette er Tilfældet, synes det derimod at være ligegyldigt, om de er anmeldelsespligtige efter L. 1. Marts 1889 eller blot anmeldelsesberettigede efter L.'s § 35, jfr. dog herimod Aubert i T. f. Rvds. IV. S. 212—13.

¹³⁾ Jfr. nærmere om Betydningen af en saadan Anmeldelse Torp: Interessentskab S. 87—89.

Handelsregistret og ikke foreskriver noget særligt om dennes Virkning, maa denne bedømmes efter den almindelige Regel i L.'s § 7, jfr. herom ovenf. S. 56.

Det solidariske Ansvar paahviler dog kun den, der var Deltager i det navngivne Interessentskab paa den Tid, da Forpligtelsen blev stiftet, eller hvem Tredjemand var berettiget til at anse som saadan. Dette er Tredjemand, naar han ikke ved andet, saa snart den paagældende til Handelsregistret er anmeldt¹⁴⁾ som ansvarlig Deltager eller det ved Cirkulære¹⁵⁾ eller lignende er meddelt Tredjemand, at han er optaget som Medlem, selv om Optagelsen maatte være sket pro forma eller hans Stilling som Medlem endnu ikke endelig ordnet.

Der kan dernæst spørges, om den Omstændighed alene, at en Persons Navn med hans Vidende benyttes i et Firma, hvoraf han ikke er Deltager¹⁶⁾, berettiger Tredjemand til at anse ham som Interessent og derfor holde sig til ham. Forsaavidt den paagældende tidligere har været Deltager, følger det af L. 1889 § 12, at han ikke paadrager sig Ansvar ved at tillade, at hans Navn benyttes i Firmaet; men hvis han tidligere har været anmeldt som Deltager, maa hans Udtræden anmeldes¹⁷⁾, og har Firmaet ikke været anmeldt, bør han underrette Firmaets tidligere Forbindelser om sin Udtræden¹⁸⁾. Har

¹⁴⁾ Naturligvis forudsat at Anmeldelsen, der jo ifølge L. 1. Marts 1889 § 16, jfr. § 2, skal være underskrevet af ham, ikke er falsk.

¹⁵⁾ H. R. T. 1859 S. 793. Derimod er det ikke antaget at medføre personligt Ansvar, at en Prokurist havde underskrevet paa Firmaets Vegne uden at sætte p. p. eller lignende foran sit Navn (Firmal. § 28), jfr. U. f. R. 1916 S. 206.

¹⁶⁾ Om det Tilfælde, at han er Deltager, men Kommanditist, henvises til III. Afsnit.

¹⁷⁾ Jfr. om Anmeldelsespligten i dette Tilfælde L. 1889 § 21, 2. St.

¹⁸⁾ Jfr. om et beslægtet Spørgsmaal U. f. R. 1884 S. 808.

han ikke været Deltager i Firmaet, maa han være ansvarlig, hvis han har samtykket i, at hans Navn benyttes¹⁹⁾, uden Hensyn til, om dette er sket for at hjælpe Deltagerne til en Kredit, eller blot fordi hans Navn mentes at ville trække Kunder til Forretningen; thi han bærer da Ansvar for, at Tredjemand ved Firmanavnet er blevet skuffet. Har han derimod ikke samtykket i eller billiget, at hans Navn blev benyttet, er der ikke Hjemmel til at paalægge ham Ansvar for Firmaets Forpligtelser, blot fordi han har holdt sig passiv overfor dette Faktum²⁰⁾. Tilfældet vil navnlig være praktisk ved uanmeldte Firmaer, men Forholdet maa blive det samme, hvis en Anmeldelse af et Firma, der indeholder Navnet paa en Person, som ikke er eller har været Deltager, i Strid med Reglen i L. 1. Marts 1889 § 9, 3. St. maatte blive modtaget.

Hvis en Interessent paa det Tidspunkt, da Interessentskabet paadrager sig en vis Forpligtelse, paa en i Forhold til Tredjemand gyldig Maade, (jfr. L. 1. Marts 1889 § 21, cfr. § 7) er udtraadt af Interessentskabet, hæfter han ikke for den. At en Deltager er udtraadt af et Interessentskab, efter at Forpligtelsen er stiftet — om end kun som betinget — kan derimod ikke fri ham for Ansvar. Er han f. Eks. udtraadt i Mellemtiden mellem Bestillingen af et Vareparti og dettes Levering, paahviler Pligten til at modtage og betale Varerne ham fremdeles²¹⁾. Hvis man ikke vilde anerkende dette, maatte man antage, at Interessentskabet (Firmaet) var et fra de enkelte Deltagere forskelligt,

¹⁹⁾ Dog kun, hvis det benyttes saaledes, at der derved vækkes Forestilling om, at han er ansvarlig Deltager — ikke hvis det benyttes paa anden Maade, f. Eks. N. F. Petersens Sonner, Efterfølgere o. l.

²⁰⁾ Jfr. ogsaa D. i U. f. R. 1879 S. 338; se dog Aubert: Det norske Tinglysings- og Registreringsvæsen S. 377, men herimod C. Torp i T. f. Rvds. 1896 S. 128.

²¹⁾ J. U. 1874 S. 825; U. f. R. 1912 S. 365; jfr. om et lignende Forhold U. f. R. 1897 S. 923.

af dem uafhængigt Retssubjekt (juridisk Person), men som tidligere bemærket savnes i vor Ret enhver Hjemmel for en saadan i sig selv unaturlig Konstruktion. Den, som kontraherer med »Firmaet«, erhverver Ret mod enhver, som til det Tidspunkt er Deltager i Interessentskabet, og denne Ret kan den enkelte Deltager — maaske det eneste solvente Medlem — ikke gøre illusorisk ved at udtræde af Interessentskabet. Det forekommer ofte, naar en Deltager udtræder, at den eller de tilbageblivende overtager samtlige Aktiver og Passiver. Det følger af det bemærkede og de almindelige Regler om Delegation, at en saadan Aftale kun faar Betydning mellem Interessenterne indbyrdes, men ikke influerer paa Tredjemands Ret til at holde sig til den udtraadte. Selv om Tredjemand efter at være gjort bekendt hermed forholder sig passiv eller uden Reservation fortsætter sine Forbindelser med Interessentskabet, gør dette ikke nogen Forandring heri²²⁾. saalænge han ikke ved sit Forhold kan siges at have opgivet sin Ret mod den udtraadte. Hvornaar dette er Tilfældet, lader sig ikke sige i Almindelighed; kun bemærkes, at en saadan Opgivelse ikke kan antages, blot fordi han uden Protest modtager en Vexel eller en Akcept af de tilbageblivende Interessenter alene for det skyldige Beløb, naar Vekslen eller Akcepten senere ikke indfries, jfr. de sidst anf. Domme²³⁾.

Naar omvendt et nyt Medlem træder ind i et bestaaende Interessentskab, forekommer det ogsaa hyppigt, at han udtrykkeligt overtager den før hans Indtræden stiftede Gæld. Men hvis der ikke enten ved Meddelelse til Tredjemand eller efter Reglerne om Tredjemandsretshandler herved er stiftet en Ret for Kreditor, kan

²²⁾ U. f. R. 1869 S. 333, cfr. U. f. R. 1875 S. 239; jfr. om dette Forhold nærmere Platou I. S. 102—103.

²³⁾ Jfr. om et beskægtet Tilfælde U. f. R. 1901 S. 306.

denne ikke holde sig til den indtrædende²⁴⁾. Tredjemand har taget de tidligere Interessenter som Debitorer; dette kan ikke tages fra ham. Men der er i Mangel af positiv Hjemmel²⁵⁾ for det modsatte ingen Grund til, at Tredjemand skulde kunne holde sig til den nye Deltager; med ham har han ikke kontraheret. Man kan ikke indvende, at Tredjemand har erhvervet en Ret mod Interessentskabet, og at ethvert Medlem hæfter for dettes Forpligtelser; thi i Virkeligheden stiftes der ved hans Indtræden et nyt Interessentskab, hvorved det gamle falder bort; og det var dettes Medlemmer, men ogsaa kun disse, som hæftede for Gælden.

§ 13.

IV. Om Maaden, hvorpaa Interessentskabets Rettigheder eller Forpligtelser gøres gældende af eller mod Interessentskabet eller dets enkelte Medlemmer.

a. Interessentskabets Rettigheder.

I § 11 er omtalt, hvem der kan gøre Interessentskabets Rettigheder gældende imod Tredjemand. Ganske tilsvarende Regler maa gælde om Adgangen til at benytte Interessentskabets Fordringer til Modregning. Naar Kreditor søger Dom over Interessentskabet eller samtlige Interessenter i Fællesskab, er det klart, at de Fordringer, Interessentskabet maatte have paa ham, kan modregnes. Da det er ligegyldigt, hvorledes Interessentskabets Fordringer er erhvervede, kan ogsaa den enkelte Deltagers private Fordringer paa Interessentskabets Kreditor med

²⁴⁾ Jfr. Platon I. S. 101; Vogt S. 392; Stpl. 13. Maj 1911 § 114; U. f. R. 1894 S. 551; 1898 S. 206; 1901 S. 75, 581; 1904 A. S. 77, 80; 1911 S. 990.

²⁵⁾ I flere fremmede Love er en saadan Regel derimod udtrykkelig hjemlet, jfr. tysk H. L. 1897 § 130; schweizisk Obligationenrecht Art. 565; italiensk H. L. Art. 78 m. fl.

Interessentens Samtykke¹⁾ benyttes til Modregning; de betragtes forsaavidt som overdragne til Interessentskabet. Ligeledes kan Interessentskabets Fordringer benyttes til Modregning af den bestyrende Deltager, der personlig søges til Opfyldelse af en Interessentskabsgæld²⁾. Men ogsaa naar et ikke bestyrende Medlem søges til Betaling af Interessentskabsgælden, vilde det være meget ubilligt at nægte ham Ret til Modregning og derved udsætte baade ham og Interessentskabet for Tab, — hvis nemlig Tredjemand er insolvent. Derimod kan ikke indvendes³⁾, at Interessenten ikke kan disponere over Interessentskabets Midler. En saadan Disposition ligger der ikke i, at Fordringen af ham benyttes til Modregning; thi Dommen i Sagen mellem Tredjemand og det ikke bestyrende Medlem danner ikke res judicata for Interessentskabet. Dette udsættes derfor ikke for at miste noget af sin Ret ved denne Sag. Omvendt kan Tredjemand vel modsætte sig, at det ikke bestyrende Medlem faar positiv Dom over ham, da han ikke frigøres ved Betaling til hin, men der er ikke nogen Grund til, at han skal kunne faa Dom over den enkelte Deltager for en Fordring paa Interessentskabet, naar denne kan oplyse, at Kreditor ikke vilde kunne faa en saadan Dom over Interessentskabet, fordi dette har Modfordringer. Den solidariske Hæftelse kan ikke forpligte den enkelte til at betale andet og mere paa Interessentskabets Gæld, end dette selv maatte betale.

Naar en Interessent søges for en privat Gæld, kan han, selv om han er bestyrende Medlem, ikke benytte Interessentskabets Fordring til Modregning, da den enkelte

¹⁾ Derimod naturligvis ikke uden saadant Samtykke; hvis Kreditor er fallit, erindres endvidere Reglen i Konkurslovens § 15.

²⁾ At han kan benytte sine private Fordringer til Modregning, er ogsaa klart.

³⁾ Saaledes tidligere Platou: Handelsselsk. S. 74, jfr. derimod nu Platou I. S. 111.

Interessent er udelukket fra at bruge ikke blot hele Interessentskabets Fordring, men overhovedet nogen Del af denne i egen Interesse, jfr. ovenf. § 7⁴). Hvis Tredjemand her skulde finde sig i Modregningen, vilde han miste en Del af sin private Fordring paa vedkommende Deltager, og dog være udsat for at maatte betale fuldt ud til Interessentskabet, der ikke behøver at anerkende den skete Kompensation. En anden Sag er, at de andre Interessenter kan have Anledning til at dække den enkeltes Gæld bl. a. ogsaa ved at overlade ham Interessentskabets Fordring til Modregning, idet f. Eks. Eksekution hos et Medlem kan virke svækkende paa Selskabets Kredit. Med det her antagne stemmer ogsaa vor Praksis⁵). — Paa tilsvarende Maade maa det ogsaa antages, at den, der søges til Betaling af en Gæld til Interessentskabet, hverken helt eller delvist kan benytte en privat Fordring paa en af Interessenterne til Modregning overfor Interessentskabets Fordring paa ham⁶).

b. Fordringer mod Interessentskabet.

Den, der har en Fordring paa Interessentskabet, kan for denne enten erhverve Dom over Interessentskabet som saadant og derved over samtlige Interessenter eller over en enkelt ansvarlig Deltager, hvad enten denne er bestyrende Medlem eller ikke. Endvidere kan han, naar han sagsøges af en Interessent for en privat Fordring, som denne har paa ham, benytte hele sin Fordring paa In-

⁴) Saaledes nu ogsaa Platou I. S. 110, jfr. derimod tidligere Handelsselsk. S. 73.

⁵) Jfr. U. f. R. 1884 S. 535.

⁶) Jfr. Platou I. S. 107, jfr. derimod tidligere Handelsselsk. S. 71. — Herimod kan ikke anføres D. i U. f. R. 1909 S. 369, da samtlige Interessenter her havde paataget sig Ansaret for den enkelte Interessents Forpligtelse.

teressentskabet til Modregning⁷⁾, da den eo ipso tillige er en Fordring mod den enkelte Interessent.

Vil Kreditor have en Interessentskabet 3: samtlige Interessenter forbindende Dom for sin Fordring, kan han, hvis Interessentskabet er anmeldt, ifølge L. 1. Marts 1889 § 34, jfr. L. om Rettens Pleje § 238, anlægge Sagen paa det Sted, hvor Forretningskontoret ifølge Anmeldelsen findes, uden Hensyn til, hvor Deltagerne bor. Hvis Anmeldelse maatte være forsømt, kan Sag vistnok i Analogi hermed anlægges der, hvor Interessentskabet har sine Forretningslokaler, da Forsømmelsen ikke bør blive til Skade for Kreditor; men Bevisbyrden for, hvor Selskabets Hjemsted er, maa paahvile Sagsøgeren⁸⁾; ligeledes kan Sager mod Interessentskabet indklages for samme Steds Forligelseskommission. Disse Regler er blot tilladende, og Sag maa derfor ogsaa kunne anlægges ved en af Interessenternes Hjemting, jfr. straks nedf. Ved Interessentskaber, der ikke er anmeldelsespligtige eller dog anmeldte, gælder L. 1. Marts 1889 § 34 ikke, og det i Rpl. § 238, 1. Pkt. hjemlede særlige Selskabsværnning kan næppe her anvendes, da § 238 kun angaar Selskaber, der har en Bestyrelse. Derimod maa samtlige Interessenter ifølge Rpl. § 250, jfr. § 245, kunne sagsøges under et ved en af Interessenternes Hjemting.

Naar Kreditor vil sagsøge den enkelte Interessent alene til Betaling af Interessentskabets Gæld, kommer de almindelige Regler til Anvendelse. Om dette Tilfælde er intet væsentligt at tilføje til det under a. bemærkede. Kreditor kan efter denne Dom gøre Udlæg i Interessentens private Midler, men ikke uden videre i Interessentskabsmidlerne, da Dommen ikke er bindende for Interessentskabet. Den, der har Dom over Interessent-

⁷⁾ Jfr. Platou: Handelsselsk. S. 73; Platou I. S. 111.

⁸⁾ Jfr. med Hensyn til Aktieselskaber U. f. R. 1902 A. S. 144.

skabet eller samtlige Interessenter, kan derimod efter denne gøre Udlæg saavel i de fælles Midler, som i hver Deltagers private Formue. Det kan næppe antages, at Kreditor i saa Fald først skal prøve at faa Udlæg i de fælles Midler. Derimod følger det af Rekvisiti Paavisningsret, at han i Reglen kan forlange, at Udlæg først gøres i disse⁹⁾, hvis de findes indenfor den F o g e d r e t s¹⁰⁾ Jurisdiktion, ved hvis Hjælp der er begæret Udlæg i hans private Midler.

§ 14.

V. Interessentskabets Retsstilling overfor den enkelte Deltagers Særkreditorer.

Det er almindelig anerkendt, at den enkelte Interessents private Gæld for saa vidt er Interessentskabet uvedkommende, som Kreditor ikke uden videre kan fordre Betaling af Interessentskabsmidlerne eller hos de andre Interessenter. Heller ikke kan Kreditor eller vedkommende Deltagers Konkursbo fordre at indtræde i Interessentskabet i Debtors Sted; thi som i § 9 bemærket kan Interessenterne modsætte sig Optagelse af nye Medlemmer eller Forandring af disses Person. Omvendt er det klart, at Kreditor maa kunne søge Fyldestgørelse i sin Debtors Andel i Interessentskabets Formue; men der har hersket megen Tvivl om, hvorledes Kreditors Ret nærmere skal afgrænses. Hovedspørgsmaalene er: 1) om Kreditor kan holde sig til Debtors Bruttoandel af Fællesformuen eller kun til hans Nettoandel, 2) paa hvilken Maade han kan fordre denne udredet, og 3) til hvilket Tidspunkt han kan fordre den.

Idet der foreløbig ses bort fra den ved Resol. 18. Aug. 1814 aabnede Adgang til at faa herhen hørende

⁹⁾ Jfr. Rpl. § 506.

¹⁰⁾ Saaledes nu ogsaa Platou I. S. 86—87.

Bestemmelser i Interessentskabskontrakten konfirmerede, maa Udpangspunktet for Besvarelsen af disse Spørgsmaal være, at en Kreditor vel kan søge Fyldestgørelse i hele Debtors Formue, idet Debitor ikke vilkaarligt kan unddrage nogen Del af denne fra sine Kreditors Forfølgning, men at disse paa den anden Side maa respektere de Baand, som Debitor gyldigt maatte have lagt paa nogen Del af Formuen til Fordel for Tredjemand, forudsat disse ere bindende for ham selv¹⁾. Med andre Ord Kreditor, som søger Fyldestgørelse, har ikke med Hensyn til Debtors Formue større Ret end denne selv.

1) Hvad det første af de ovennævnte Spørgsmaal angaar, antages det i Reglen af de dansk-norske Forfattere, at Kreditor kun kan holde sig til Debtors Nettoandel af Interessentskabsformuen. Han kan altsaa ikke simpelthen gøre Udlæg²⁾ i hans Anpart i Interessentskabets Aktiva, men kun i en saa stor Del, som bliver tilovers, naar Interessentskabets Gæld er betalt³⁾. Denne Anskuelse, der stemmer med almindelig europæisk Ret, maa ogsaa erkendes at være rigtig. Ved at indtræde i Interessentskabet har den enkelte Interessent, som allerede ovenf. S. 38 anført, med Hensyn til sine Indskud⁴⁾, og hvad der senere maatte træde i disses Sted, opgivet sin

¹⁾ Jfr. om denne Grundsætning nærmere Aagesen: Singularsuccession S. 147 flg.; Nellesmann: Exekution S. 119 flg. samt Deuntzer: Skifteret S. 155 flg.

²⁾ Hvad der gælder om den enkelte Kreditor, der søger Udlæg, gælder ogsaa om samtlige Kreditorer, hvis Interessenten gaar fællit.

³⁾ Bang i J. T. XVI. 1. S. 176—79; Ørsted: Haandb. VI. S. 668, jfr. V. S. 427—28; Grain: II. 2. S. 686; Platou: Handelsselsk. S. 61 flg.; tvivlende Hallager-Aubert II. S. 272 flg.; I Praxis er den her hævdede Anskuelse fast antaget, jfr. bl.a. H. R. T. 1912 S. 180, cfr. herved U. f. R. 1910 S. 612.

⁴⁾ Naturligvis forudsat, at ikke blot Brugen overlades Interessentskabet.

tidligere Særejendomsret og, samtidig med at indtræde i Sameje med de andre Deltagere, overfor disse paalagt sig selv det Baand, at han ikke vilkaarligt skal kunne udtage sine Indskud igen eller anvende nogen Del deraf til Formaal, der er Interessentskabet uvedkommende, men kun ved en eventuel Opløsning have Ret til en saa stor Del af den fælles Masse, som falder paa hans Andel, efter at Interessentskabets Gæld er dækket. Med andre Ord, den enkelte Interessent erhverver vel Medejendomsret over hver enkelt Del af Interessentskabets Aktiva, men kun med den Begrænsning, at han, saalænge Interessentskabet bestaar, er udelukket fra at benytte nogen Del deraf til egen Fordel, og at han ved en eventuel Opløsning maa finde sig i kun at faa saa meget, som svarer til hans Part af, hvad der bliver tilovers, naar den fælles Gæld er dækket. Det maa fastholdes, at her er Tale om en egentlig Indskrænkning i hans (Med-) Ejendomsret til Fordel for Medinteressenterne — ikke en blot obligatorisk Ret for disse og en ren Medejendomsret i samtlige Aktiva for ham. Hvis Medinteressenternes Ret var blot obligatorisk, kunde den ikke hævdes overfor den enkelte Deltagers Konkursbo eller dennes Kreditorer, der søger Udlæg i hans Andel⁵⁾, ja vel heller ikke overfor den, til hvem Interessenten f. Eks. havde overdraget eller pantsat sin Andel i visse af Selskabets Ejendele — forudsat at Erhververen var i god Tro. Men en Ordning, der fører til disse Resultater, er utvivlsomt ikke stemmende med Parternes Interesse; den vilde for hver enkelt Deltager paa Grund af det solidariske Ansvar medføre en aldeles uberegnelig Risiko samt udsætte dem for til ethvert Tidspunkt at se hele Selskabet strandе paa Grund af en enkelt — maaske end ikke signatur-

⁵⁾ Jfr. dog Platou: Forh. paa 6. nord. Juristmøde S. 37, men herimod C. Torp i T. f. Rvds. II. S. 123.

berettiget — Deltagers private Dispositioner eller Forfølgning af hans Kreditorer. Derfor er det unaturligt at opfatte det Baand, som alle er enige om, at der ved Stiftelsen af et navngivent Selskab lægges paa den enkelte Deltagers Andel, som blot obligatorisk. Samtlige Parter Interesse kræver, at Selskabsformuens udelukkende Anvendelse for Selskabsformaal retlig tilsikres, og dette forudsætter, at det Baand, der ved Selskabets Stiftelse lægges paa den enkeltes Andel, faar tingligretlig Virkning⁶). At Retshandlen kaldes en Interessentskabskontrakt, kan ikke anføres herimod. Det maa dog erkendes, at selve de enkelte Deltageres Medejendomsret ikke blot til det oprindelig indskudte, men ogsaa til det senere for Selskabet erhvervede hviler paa denne »Kontrakt«; saa maa ogsaa den omtalte Indskrænkning i Retten kunne have sin Hjemmel i den. Deltagerne kan utvivlsomt ved Aftale binde deres Erhvervsevne overfor hinanden paa den Maade, at enhver kun erhverver sin Medejendomsret med den omtalte Indskrænkning. Men naar saaledes samtlige Parter Interesse kræver en saadan Ordning, maa den omtalte Indskrænkning i de enkelte Deltageres Medejendomsret anses som et naturale negotii ved enhver Stiftelse af et navngivent Selskab⁷). — Forsaavidt Interessentskabet ejer faste

⁶) Jfr. herved Lutz: Protokolle S. 1142; Hahn: Commentar I. S. 349; Torp: Bilag I. til 6. nord. Juristmødes Forh. S. 7 flg.; jfr. Forhandlingerne S. 11—13 og T. f. Rvds. II. S. 122—27; Hammar skjöld: Forh. paa 6. nord. Juristmøde S. 16—17; jfr. ogsaa nogle Bemærkninger hos Hagströmer: Om Aktiebolag S. 132; — herimod Platou: Forh. paa 6. nord. Juristmøde S. 36 flg.; F. Hagerup sammesteds S. 54—56; jfr. ogsaa Platou I. S. 61 flg. og S. 112 flg., der dog, om end med en anden Begrundelse, kommer til samme praktiske Resultat. Jfr. nu ogsaa for det Tilfælde, at en af Interessenterne kommer under Konkurs, anf. V. S. 121—122.

⁷) Hvorledes man nærmere skal karakterisere den Reststilling, som herved fremkommer, kan omtvistes, men er praktisk set af mindre

Ejendomme, behøves ingen særlig Tinglæsning angaaende dette Baand, da dette er tilstrækkeligt tilkendegivet ved, at Interessentskabet⁸⁾ er anført som Ejer paa Ejendommens Folium i Skøde- og Pantebogen. — Af det anførte følger, at det Baand, som den enkelte maa antages overfor Medinteressenterne at have lagt paa sin Andel, maa respekteres af hans Kreditorer. Ogsaa de kan altsaa kun holde sig til hans Nettoandel i Interessentskabsmassen⁹⁾.

2) Naar der dernæst spørges, paa hvilken Maade Kreditor kan fordre Interessentens Nettoandel fastsat og udredet af Interessentskabet, maa ogsaa her Svaret blive, at han kan fordre samme Fremgangsmaade anvendt, som Interessenten selv kunde fordre, hvis han udtraadte af Interessentskabet. Enhver Bestemmelse i Interessentskabskontrakten, der stiller Kreditor uheldigere, end Interessenten selv vilde være stillet, er uforbindende for Kreditor¹⁰⁾. En anden Sag er det, at en

Betydning. Nogle har opfattet Medinteressenternes Ret som en Retentionsret, men denne Forklaring holder næppe altid Stik, jfr. herom Platou: Handelsselsk. S. 62, hvor Retentionsretten forøvrigt ikke opfattes som en Ret over Tingen. Men at en vis Ret ikke ligefrem svarer til nogen bestemt Rubrik i Tingsrettens traditionelle System, beviser ingenlunde, at det ikke kan være en Raadighedsret, eller, hvis den refererer sig til andet end legemlige Ting, nyde en Retsbeskyttelse mod Tredjemand analog med den, der ydes Raadighedsrettigheder, jfr. herved Aagesen: Indledning S. 443 flg.

⁸⁾ Hvor tydeligt det maa kræves, at Interessentskabsforholdet frengaar af Tinglæsningen, er noget tvivlsomt. Jeg har selv i T. f. Rvds. II. S. 125—26 ment at maatte stille ret strenge Krav i saa Henseende. Men Retsanvendelsen synes at ville nøjes med det mindst mulige, jfr. H. R. T. 1912 S. 180 (anset tilstrækkeligt, at Skødet lød paa A. og B.).

⁹⁾ Dette synes ogsaa at være den naturligste Forstaaelse af Reglen i D. L. 1—24—30, idet denne Art. ellers synes at maatte have aabnet Kreditor Adgang til at gøre Udlæg i Debtors Kvotadel af hver enkelt Fællesskabet tilhørende Ting.

¹⁰⁾ Nellesmann: Exekution S. 117 flg.; Deuntzer: Skifteret S. 155 flg.

Bestemmelse i Kontrakten, der kun omtaler Interessentens Kreditorer, kan antages at skulle gælde ogsaa for ham selv. — Men Bestemmelser, der gaar ud paa, at Interessenten (og hans Kreditorer) er pligtig at modtage den ham tilkommende Andel efter en simpel Regnskabsopgørelse uden samlet Afvikling og Realisation af Interessentskabets Midler, maa være gyldige og bindende for Kreditorerne. Disse har ikke større Ret end Debitor selv¹¹⁾. Hvorledes Interessenten (og hans Kreditor) kan fordre sin Andel bestemt, naar intet herom er fastsat i Kontrakten, vil blive omtalt i det følgende ved Fremstillingen af Interessentskabets Opløsning¹²⁾.

3) Med Hensyn til Spørgsmaalet om, til hvilket Tidspunkt Kreditor kan faa Fyldestgørelse, er det vel givet, at han strax, naar han har et Eksekutionsfundament, kan gøre foreløbigt Udlæg i Debtors eventuelle Anpart i Interessentskabet efter D. L. 1—24—30. Derimod kan Kreditor næppe efter et saadant Udlæg stille Debtors idelle Anpart til Auktion og gøre sig betalt af Købesummen¹³⁾. Dels vilde dette være ubilligt mod Debitor, da der næppe bydes meget for en saadan endnu ubestemmelig Ret; dels taler ogsaa selve Ordene i D. L.

¹¹⁾ Nellesmann: Exekution S. 122; Aagesen: Singularsuccession S. 150 Note 2.

¹²⁾ Paa lignende Maade som ved Udlæg, Konkurs o. l. maa Forholdet stille sig, naar en Interessents Bo af andre Grunde, f. Eks. i Henhold til Sk. L. 30. Novbr. 1874 Kap. VI., jfr. Rpl. § 654, kommer under Skiftebehandling. En Bestemmelse i Kontrakten, der alene nævner Død og Konkurs, maa saaledes ogsaa være anvendelig i Tilfælde af Skilsmisse eller Separation, jfr. U. f. R. 1887 S. 279. Det blev her endogsaa antaget, at Skifteretten ifølge den denne ved Sk. L. Kap. VI., særlig § 64, anviste Competence er uberettiget til at udøve den Ret til Opsigelse, som i Henhold til Kontrakten maatte tilkomme Manden (Interessenten).

¹³⁾ Platou: Handelsselsk. S. 68 jfr. Platou I. S. 125; Vogt S. 393; herimod Gram II. 2. S. 686.

1—24—30 herimod, da Udlæget efter denne Artikel er rent foreløbigt.

Dernæst er det omtvistet, hvornaar Kreditor, der har gjort Udlæg i Interessentens Nettoandel, kan fordre denne udbetalt af Interessentskabet. Hvis Interessenten selv strax eller med et passende Varsel kunde udtræde og fordre sin Andel udredet, har Kreditor utvivlsomt samme Ret. Endvidere kan Kreditor ved at give Interessentskabet Underretning om det gjorte Udlæg sikre sig, at alt hvad der som Udbytte osv. ifølge midlertidige Opgørelser skulde have været udbetalt til Interessenten, udbetales til ham, indtil han har faaet Fyldestgørelse.

Men hvis intet Udbytte udbetales i længere Tid, og Interessenten ikke har den omtalte Ret til at fordre sin Andel udredet, idet hver Deltager ifølge Kontrakten først kan fordre sin Andel ved Interessentskabets Opløsning, og Opløsning først kan fordres efter længere Tids Forløb, har Kreditor ikke megen Udsigt til ad de angivne Veje at faa Fyldestgørelse. Derfor har mange antaget, at Kreditor selv i saa Fald maa have Ret til efter Opsigelse med et passende Varsel at fordre Udbetaling af Debtors Nettoandel; m. a. Ord: Særkreditors Eksekution i et Medlems Andel bevirker Interessentskabets Opløsning¹⁴). Til Støtte herfor, anføres, at det vilde være urimeligt, om en Person ved at indtræde i et Interessentskab, skulde kunne forspilde sine Kreditors Adgang til at søge Fyldestgørelse. Dette er dog ikke afgørende. Det vilde ganske vist være urimeligt, om en Person i egen Interesse kunde baandlægge sin Formue paa den angivne Maade. Men ligesaa lidt som det kan benægtes, at en Person, saalænge han er raadig over sin Formue, kan bortgive eller bortødsle den eller sætte den overstyr ved slette Spekulationer, uden at hans Kreditorer bagefter kan rokke derved,

¹⁴) Platou: Handelsselsk. S. 68 flg.; Hallager-Aubert II. S. 275.
C. Torp: Selskabsret.

og uden at der kan siges at være noget urimeligt heri, ligesaa lidt kan det — naar ikke positiv Hjemmel for det modsatte haves — betvivles, at han ved Retshandler med Tredjemand (Interessenterne) kan lægge det Baand paa en Del af sin Formue, at han (og hans Kreditorer) skal være udelukket fra inden en bestemt Tid at trække den ud af et vist Foretagende. Denne Tilsikring af Kapitalens Tilstedeværelsen kan for Medkontrahenterne være af største Vigtighed, maaske en Betingelse for, at de overhovedet vover at sætte Foretagendet i Gang. Og naar Bestemmelsen er bindende for vedkommende Deltager selv, ses det ikke hvorfor den ikke ligesaa vel skal være bindende for hans Kreditorer som de ovenfor under 1) og 2) omtalte Indskrænkninger¹⁵⁾. At hævde, at disse Indskrænkninger i Interessentens Ret er bindende for hans Særkreditorer, er kun en Anvendelse af den almindelige Regel, at Kreditorer kun kan holde sig til Debtors Formue, saaledes som den er, men maa finde sig i, at den ikke nu yder saa god Fyldestgørelse, som den maaske engang tidligere kunde have ydet. Det maa stadig erindres, at Skyldneren selv heller ikke i den paagældende Tid kan nyde godt af sin Formue, idet Kreditor kan sikre sig, at det eventuelle Udbytte, som maatte forfalde til Betaling, betales til ham¹⁶⁾.

¹⁵⁾ Jfr. ogsaa Nellesmann: Exekution S. 122; Aagesen: Singular-succession S. 130 Note 2; Vogt S. 393.

¹⁶⁾ Platou I. S. 124 anerkender Rigtigheden heraf. forsaavidt angaar civile Selskaber, medens han S. 122—123 for Handelsselskaber hævder, at en Aftale, hvorefter Interessenten ikke har Adgang til Opsigelse eller Udskillelse af sin Part uden med usædvanlig lang Frist, er uforbindende for Særkreditor. Der savnes imidlertid i dansk Ret enhver Hjemmel til at etablere en saadan Forskel mellem »civile« Selskaber og Handelsselskaber, som Platou her og paa en Række andre Punkter opstiller. En anden Sag er det, at Vedtagelser, der tilsigter en Omgaaelse af Reglen om, at Kreditorerne har samme Ret som Interessenten, kan tilsidesættes. Men der kan ikke opstilles en Forhaandsformodning om, at saadan Omgaaelse er tilsigtet.

Det antagne vilde imidlertid ikke være af megen praktisk Betydning, hvis man maatte antage den af nogle Forfattere¹⁷⁾ hævdede Mening, at ialtfald en Interessents Konkurs i den Forstand bevirker Interessentskabets Opløsning, at Boet kan fordre Fallentens Andel udbetalt straks eller efter et passende Varsel, uden Hensyn til om den efter Interessentskabskontrakten først skulde kunne fordres senere. Naar Kreditor ikke paa anden Maade kan faa Betaling, behøver han efter denne Mening blot at faa Interessenten erklæret fallit og vil da som Udlægshaver efter 1—24—30 kunne sikre sig forlods Fyldestgørelse af Interessentens til Boet udbetalte Andel. Det antages endog, at Boet uden videre kan fordre Aktivernes Realisation gennem Auktion og hurtigst mulig Afvikling. Nogen Begrundelse for denne Mening finder man ikke hos de paagældende Forfattere¹⁸⁾. At den muligvis stemmer med »europæisk« Ret, beviser ikke, at den ogsaa er dansk-norsk Ret. I Virkeligheden savner den enhver Støtte i vor Ret. Hvor ikke positive Undtagelser er gjorte, maa ved Konkurs lige saa vel som ved Udlæg¹⁹⁾ den Regel gælde, at en Mands Kreditorer maa respektere de Baand, som til Fordel for Tredjemand er lagte paa hans Formue; for saa vidt de binder ham selv, binder de ogsaa Kreditorerne og Konkursboet²⁰⁾. Herimod kan ikke anføres, at Konkursen tilsigter en endelig Afvikling og Opgørelse af Fallentens Forhold. Dette Hen-

17) Platou: Handelsselsk. S. 65 flg. og I. S. 125; Hallager-Aubert II. S. 273 Note**), jfr. S. 286—87; Ørsted: Haandb. V. S. 449; Bang i J. T. XXI. S. 256, jfr. S. 246 flg.; Gram II. 2. S. 701, jfr. S. 697. herimod Vogt S. 393—94; Montgomery S. 118—19.

18) Platous Bemærkning I. S. 125, at det navngivne Handelsselskab forudsætter Solvens hos alle Medlemmer, er sikkert ikke rigtig.

19) K. L. § 1 viser, at Grænsen ikke skal drages anderledes over for Konkursboet end over for Kreditor, der søger Udlæg.

20) Deuntzer: Skifteret S. 160 flg.; særlig S. 163 og S. 168.

syn kunde maaske motivere en positiv Regel af lignende Art som Konkursl's § 17, om det end overfor Interessentskabsforhold vilde være mere betænkeligt at opstille en saadan Regel. Men hvor saadan særlig Hjemmel mangler, maa det erkendes, at en endelig Opgørelse af Fallentens Forhold kun kan finde Sted, forsaavidt Hensynet til Tredjemands velerhvervede Ret gør dette muligt. Og saadan Hjemmel mangler her. Navnlig kan man ikke benytte Analogien af K. L. § 17. Ikke blot er de to Retsforhold væsentlig forskellige i det hele taget, men Betingelserne for en analogisk Anvendelse mangler allerede af den Grund, at § 17 kun hjemler Boet en betinget Fritagelse for fremtidige, positive Ydelser (Lejeafgift)²¹), medens her vilde være Tale om at fordre positive Ydelser til Boet, som Fallenten selv ikke kunne fordre. — At § 17 er en speciel Undtagelsesbestemmelse, ses let ved at vende Forholdet om. Hvis f. Eks. en Person gyldigt har bortlejet sit Landsted paa 20 Aar, staar Lejemaalet urokket af hans mulig paafølgende Konkurs, og det selv om f. Eks. Lejen er forudbetalt og forbrugt, eller Halvdelen er forudbetalt, og den anden Halvdel først forfalder ved Lejemaalets Slutning, og selv om Landstedet med denne Behæftelse vanskeligt for Tiden lader sig realisere. Det er klart, at dette Tilfælde ligger det her omtalte Forhold langt nærmere end det i § 17 omhandlede Tilfælde.

Da en Interessents Konkursbo saaledes maa respiktere Interessentskabskontraktens Bestemmelser om Uopløselighed, forsaavidt de binder Interessenten selv, vil der for Boet ikke være anden Udvej end at søge en mindelig Overenskomst med Interessentskabet om Udreddelse af Fallentens Andel. En saadan Overenskomst

²¹) Det maa ogsaa herved erindres, at Huset (Lejligheden) jo kan lejes ud igen, og at K. L. § 17 paalegger den opsigende (Boet) Erstatningspligt.

kan Fallenten næppe modsætte sig; thi det er ikke for hans Skyld, men af Hensyn til Medinteressenternes Ret, at Boet maa respektere Kontraktens Bestemmelser. Ved det foregaaende er heller intet afgjort om, hvorvidt en Interessents Konkurs selv uden udtrykkelig Bestemmelse i Kontrakten hjemler Medinteressenterne en Ret til at forordre Interessentskabet opløst mod at udrede hans Andel; herom henvises til Læren om Opløsning af Interessentskab i det følgende.

Af det udyiklede fremgaar, at alle Bestemmelser, der virkelig sigter til at beskytte Medinteressenternes Ret, bliver bindende for den enkelte Interessents Kreditorer ved en simpel Vedtagelse i Interessentskabskontrakten, uden at Konfirmation behøves. At Resol. 18. Aug. 1814 giver Adgang til at faa forskellige herhen hørende Bestemmelser konfirmerede, beviser ingenlunde, at Konfirmation er nødvendig, idet Adgang til at erholde Konfirmation ofte indrømmes for at afskære alle Tvivl om en vis Dispositions Gyldighed²²). Paa den anden Side er der ingen Grund til at aabne Personer Adgang til ved at indtræde i et Interessentskab at faa deres Formue unddraget fra Kreditorernes Forfølgning, hvor Medinteressenternes Ret ikke kræver dette. Dette er at skabe et Privilegium uden fornuftigt Øjemed. Desuagtet aabner Resol. 18. Aug. 1814 vistnok Adgang hertil, idet den bl. a. bestemmer, at der skal kunne gives Konfirmation paa Interessentskabskontrakter, der indeholder den Klausul, at den Andel, enhver af Deltagerne har i Interessentskabet, ikke kan belægges med Arrest, Beslag eller deri gøres Eksekution for nogen af ham kontraheret, Fællesskabet uvedkommende Gæld. — Det er

²²) Jfr. ogsaa Ørsted: Haandb. V. S. 428, VI. S. 665.

muligt, at man herved kun har villet aabne Adgang til at værne om Medinteressenternes Ret; men Resolutionens Udtryk gaar videre, og Konfirmation paa saadanne videregaaende Bestemmelser erholdes vistnok i Praksis uden Vanskelighed. Ved disse Konfirmationer paa-bydes det, at Konfirmationen med det fornødne af Interessentskabskontrakten skal læses til Tinge for at kunne gøres gældende mod Tredjemand. Det er tvivlsomt, om heraf kan udledes, at de Kreditorers Retsstilling ikke berøres, som allerede forinden Tinglæsningen havde erhvervet Fordringer paa Interessenten²³).

§ 15.

VI. Sammenstød mellem Interessentskabskreditorer og Særkreditorer. — Interessentskabets Konkurs.

Af det foregaaende fremgaar, at den enkelte Deltagers Medejendomsret i Interessentskabets Aktiver kun tilkommer ham med de i Interessentskabsforholdet grundede Begrænsninger til Fordel for de andre Interessenter, som enten har Hjemmel i Kontrakten, eller følger af selve Fællesskabets Natur og Formaål, og at disse Begrænsninger er bindende for hans Kreditorer, idet disse har samme Ret overfor Medinteressenterne som deres Debitor, men heller ikke mere.

Saalænge nogen af Interessenterne kan opfylde og opfylder samtlige sine Forpligtelser, saavel de af Interessentskabsforholdet flydende som de, der ellers maatte paahvile ham, bliver Retsstillingen den i foregaaende § omtalte. Men Spørgsmaalet bliver da, hvorledes Forholdet stiller sig, naar samtlige Interessenter kommer under Konkurs, være sig at denne er fremkaldt af Interessentskabskreditorer eller af Særkredito-

²³) Jfr. herom D. i U. f. R. 1881 S. 554 med Dissens.

rer. Hvis det navngivne Interessentskab var et fra Medlemmerne forskelligt Retssubjekt, en juridisk Person, vilde det ligge nær at antage, at Interessentskabet kunde bestaa og fortsætte sin Virksomhed uafhængig af samtlige Interessenters Konkurs, og at omvendt Interessentskabet kunde gaa fallit, uden at dette drog Medlemmernes Konkurs efter sig. Som tidligere bemærket er det imidlertid ikke rigtigt at anse Interessentskabet for en juridisk Person. Heraf alene følger dog ikke, at dets Konkurs er alle Medlemmers Konkurs og omvendt. Aktieselskaberne afgiver et Eksempel paa, at Spørgsmaalet ikke saaledes afhænger af, om et Selskab er en juridisk Person eller ikke. Afgørende er derimod det samtlige Deltagere paahvilende personlige Ansvar for Interessentskabsgælden. Heraf følger, at Interessentskabet ikke kan erklæres fallit, førend alle Deltagerne er ude af Stand til at opfylde deres Forpligtelser¹⁾ eller — hvis det er Handlende, Skibsredere eller Fabrikanter — standser deres Betalinger²⁾. Interessentskabskonkursen er derfor normalt³⁾ samtlige Deltageres Konkurs⁴⁾. Da endvidere hver Interessents hele Formue skal anvendes til hans Kreditorers Fyldestgørelse, — derunder ogsaa hans Andel i Interessentskabsmassen, for saa vidt dette er foreneligt med de andre Interessenters Ret, — og da hver Interessents Ret til for sit Vedkommende at forlange Interessentskabets Fortsættelse overfor hans Kreditorer bortfalder ved hans Konkurs, er omvendt samtlige Interessenters Konkurs enstydig med Interessentskabets Opløsning og

1) K. L. § 42.

2) K. L. §§ 43 og 44.

3) I dansk Ret kan Undtagelser dog forekomme paa Grund af Bestemmelsen i L. 1. Marts 1889 § 37, 2°, jfr. L. 23. Jan. 1862 § 2 Nr. 3, cfr. § 14.

4) Jfr. H. R. T. 1897 S. 326; U. f. R. 1909 S. 385.

Massens Deling efter Reglerne om Konkurs⁵⁾. Hvorledes de forskellige Kreditorers Stilling til Interessentskabsmassen er, er derimod ikke afgjort herved. Og her møder man da den i hele den europæiske Ret gældende Regel, at Selskabskreditorerne⁶⁾ er fortrinsberettigede til Dækning af Interessentskabsmassen⁷⁾, saa at kun det mulig overskydende, efter at de er betalte, bliver at fordele mellem Interessenternes Boer. Om Adgangen til at faa Dækning af Deltagernes særlige Formue, gælder tildels forskellige Regler. Dette Spørgsmaal om Kollisionen mellem Fælleskreditorer og Særkreditorer er vel det vigtigste og vanskeligste Problem i Læren om de navngivne Interessentskaber.

Som bemærket er det nu — ialtfald udenfor Skandinavien — overalt anerkendt, at Fælleskreditorerne har Fortrinsret til at faa Fyldestgørelse af Interessentskabsmassen. Dette beviser naturligvis ikke, at denne Regel gælder ogsaa hos os, hvor den ikke er positivt hjemlet; og i Theorien har man i forholdsvis nyere Tid paa det hæftigste bekæmpet denne Sætning. Derimod er den ogsaa hos os fast anerkendt i Praksis i alt Fald i Kjøbenhavn, idet den følges baade ved Sø- og Handelsrettens Skifteafdeling og ved Landsover samt H. og St. Rettens Skiftekommission⁸⁾, ligesom den ialtfald for Handelsselskaber ogsaa er godkendt af Norges Højesteret⁹⁾.

⁵⁾ Jfr. U. f. R. 1895 S. 228.

⁶⁾ Reglen opstilles ofte kun m. Hens. til Handelsselskaber; men i alt Fald hos os er der ingen Hjemmel til i denne Henseende at sondre mellem Handelsselskaber og andre Interessentskaber.

⁷⁾ Jfr. om den historiske Udvikling Platou I. S. 39 flg.; se om fransk, hollandsk, belgisk, engelsk og svensk Ret ogsaa Torp: Bil. I. til 6. nord. Juristmødes Forh. S. 3—5; Holms Nytt Jur. Ark. 1894 S. 8.

⁸⁾ Jfr. ogsaa U. f. R. 1870 S. 1041; 1895 S. 228; 1911 S. 702; Nogen H. R. D. foreligger derimod ikke hos os.

⁹⁾ Jfr. Platou: Handelsselsk. S. 96 flg. og I. S. 42; F. Hagerup i Forhandl. paa 6. nord. Juristmøde S. 58.

Man har ofte villet søge Begrundelsen af den nævnte Regel i den Betragtning, at det navngivne Selskab er en juridisk Person. Men ligesom en saadan Fiktion ikke vilde give nogen Begrundelse af denne Regel eller overhovedet kan forklare Retsregler¹⁰⁾, saaledes følger det ingenlunde deraf, at dette Udgangspunkt maa opgives, at Reglen om Fælleskreditorernes Fortrinsret ogsaa maa forkastes. Det ses da ogsaa, at uagtet ingen af vore Forf. efter Ørsted har anset disse Interessentskaber som juridiske Personer, har Meningerne været delte med Hensyn til Spørgsmaalet om Fælleskreditorernes Fortrinsret i Interessentskabsmassen. Medens denne er anerkendt af Ørsted, Scheel og Gram¹¹⁾, har Bang, Schweigaard, Hallager-Aubert og tidligere Platou hævdet den modsatte Mening¹²⁾.

En Ret for Interessentskabskreditorerne til forlods Fyldestgørelse af Interessentskabsmidlerne kan tænkes begrundet enten principalt som en disse oprindelig tilkommende Ret eller som en Konsekvens af den de enkelte Interessenter tilkommende Ret til at fordrø Interessentskabsmidlernes Anvendelse til Interessentskabsformaal, særlig Gældens Betaling. Hvilken af disse Betragtninger der ligger bagved de forskellige Retsforfatningers herhen hørende Regler, naar de afklædes den juridiske Persons Klædebon, hvori de ofte er tilhyllede, kan undertiden være vanskeligt at se. I den franske Retsvidenskab og tildels de af denne paavirkede Retsforfatninger er det vistnok nærmest den første Betragtning, der har været afgørende. Tanken er den, at der her (i alt Fald ved

¹⁰⁾ Jfr. Aagesen: Interessentskab S. 11 flg.

¹¹⁾ Ørsted: Haandb. VI. S. 667 flg.; Gram II. 2. S. 703 flg.; Scheel: Personret (2. Udg.) S. 728; jfr. ogsaa Ewaldsen i U. f. R. 1885 S. 824 Note.

¹²⁾ Bang i J. T. XXI. S. 333 flg.; Schweigaard: Om Konkurs § 253; Hallager-Aubert II. S. 287 flg.; Platou: Handelsselsk. S. 91 flg., jfr. derimod nu Platou I. S. 42—43 og 127 flg.

Handelsselskaber) paa lignende Maade som ved Aktieselskaber er dannet en særlig Formuemasse, hvis Anvendelse udelukkende i Interessentskabsøjemed Kreditorerne skal kunne paaregne, idet det er under denne Forudsætning, at de har indladt sig med Interessentskabet. Begrebsmæssigt er der heller ikke mere til Hinder for, at Retsordenen kan hjemle denne Afsondring af en Del af Formuen til et bestemt Formaal ved disse Interessentskaber end ved hine — og det maa erkendes, at dette Hensyn under udviklede Forretningsforhold med vidtløftige Forbindelser kan være et vægtigt legislativt Motiv for en saadan Regel. Uden positiv Hjemmel er man dog næppe berettiget til at bygge den paa denne Betragtning¹³). En Analogi fra den ved Aktieselskaber anerkendte Udsondring af Formuedelev til visse Kravs særlige Fyldestgørelse er ikke berettiget. Der er navnlig den store Forskel, at den manglende personlige Hæftelse ved Aktieselskaberne maa erstattes ved en anden Kreditbasis, hvis disse overhovedet skal have Levedygtighed. Men det samme kan ikke siges om de navngivne (Handels-) Selskaber, thi her hæfter Medlemmerne personligt¹⁴).

Den anden ovennævnte Betragtningssmaade, hvorefter Fælleskreditorernes Fortrinsret afledes af den enkelte Interessenter tilkommende Ret over Selskabsmassen — undertiden mindre heldigt kaldt Interessenternes gensidige Fradragsret — ligger vistnok bagved den engelske Rets Behandling af dette Spørgsmaal og er ogsaa ofte kommen til Orde andetsteds. Den hviler sikkert

¹³) At en saadan selvstændig Ret for Fælleskreditorerne i dansk Ret skulde være hjemlet ved Retssædvane — jfr. herved Platou I. S. 43 — kan ikke anerkendes, cfr. ogsaa m. H. t. Kommanditselskaber U. f. R. 1905 S. 185.

¹⁴) Om de betænkelige Konsekvenser, hvortil den nævnte Betragtningssmaade vilde kunne føre, henvises iøvrigt til Platou: Handelsselsk. S. 104 flg.

paa en rigtig Tanke, om den end ikke har været klart udviklet eller konsekvent gennemført.

Som ovenf. navnlig S. 76 flg. paavist er den saakaldte gensidige Fradragsret kun et Udtryk for, at den enkelte Interessent kun har en af Hensyn til Medinteressenternes i Interessentskabsforholdet grundede Ret begrænset Medejendomsret over Interessentskabsmassen og dennes enkelte Bestanddele. Kun denne begrænsede Rets Værdi kan derfor, hvis han gaar fallit, komme hans Bo tilgode og blive at fordele mellem hans særlige Kreditorer. Men heraf maa nødvendigt følge, at hvis Selskabsmassen viser sig ikke at være tilstrækkelig til at dække Selskabsgælden, saa faar den enkelte Deltagers Bo og Særkreditorer ingen Andel i Massen. Og dette maa gælde lige saa vel, naar Massens Utilstrækkelighed konstateres ved Selskabets og derved samtlige Deltageres Konkurs, som ellers. Den de enkelte Deltagere tilkommende Ret over de andres Andele af Selskabsmassen, gaaende ud paa, at denne forlods skal anvendes til Dækning af den fælles Gæld, falder nemlig ikke bort, fordi de gaar fallit. Konkursen bevirker overhovedet ikke, at Fallentens Rettigheder mod andre bortfalder, men kun, at hans Kreditorer, for saa vidt det er foreneligt med Rettens Indhold, indtræder i denne. Men paa den anden Side indtræder Kreditorerne kun i Retten, saaledes som den var i Fallentens Haand; en videregaaende Ret kan de ikke faa. Ligesom derfor — naar kun en enkelt Deltager gaar fallit — hans Kreditorer ikke erhverver større Ret over Selskabsmassen, end han selv havde, og følgelig hans Privatkreditorer kun kan faa Betaling af den Andel, der tilfalder ham, efter at Selskabsgælden er dækket, saaledes kan, naar Selskabet og derved alle Deltagere fallerer, samtlige disses Privatkreditorer kun have Adgang til Dækning af deres Debtors eventuelle Nettoandel af Massens, — naar denne er utilstrækkelig til Fællesgældens

Betaling, faar de altsaa intet, — medens Fælleskreditorerne indtræder i Retten til forlods Fyldestgørelse af Massen, hvilket nu bliver en af Debitorernes Vilje uafhængig, uangribelig Ret for dem.

Det behøver næppe nærmere Paavisning, at ogsaa de enkelte Medlemmer, efter at Selskabet er kommet under Konkurs, vedblivende kan have den største Interesse i, at deres Ret til at fordre Selskabsmassens Anvendelse til Dækning af den fælles Gæld, ikke anses bortfalden ved Konkursen. Den Deltager, der f. Eks. har en forsvindende privat Gæld, kan selvfølgelig ikke være tjent med, at Halvdelen af Fællesmassen gaar ind i den anden Deltagers Bo og anvendes til Dækning af dennes private Gæld, der maaske endog langt overstiger Selskabsgælden. Paa Grund af den solidariske Hæftelse vil førstnævnte herved fremdeles komme til at hæfte for et langt større Beløb af Selskabsgælden, end naar denne forlods dækkes af Selskabsmassen. Ogsaa hans Kreditorer kan have den største Interesse i at fastholde hans Ret til at fordre Fællesgældens Betaling af Fællesmassen; Fælleskreditorerne har altid denne Interesse, og Særkreditorerne kan meget vel have samme Interesse; thi hvis det meste af Fællesgælden kan dækkes af Selskabsmassen, faar de saa meget mindre af Fællesgælden i Konkurrence med dem til Dækning af Særformuen.

Det maa derfor fastholdes, at ved Konkursen gaar samtlige Interessenters Ret til at fordre Fællesgældens forlods Betaling af Selskabsmassen, inden nogen Del af denne tillægges de andre Interessenters Særboer, over paa deres Kreditorer. Forsaavidt disse har Interesse i at fordre denne Ret opretholdt — og det har navnlig Fælleskreditorerne altid — kan de altsaa fremdeles gøre Paastand paa dens Anerkendelse: Fælleskreditorerne faar ved Konkursen Ret til at fordre forlods Betaling af Selskabsmassen.

Mod denne Anskuelse har man bl. a. indvendt¹⁵⁾, at naar Fælleskreditorernes Fortrinsret begrundes som en Konsekvens af de enkelte Interessenters Ret over Interessentskabsmassen, maa denne Fortrinsret falde bort, hvis Deltagerne har vedtaget eventuelt at dele Aktiverne uden Hensyn til Passiverne — altsaa fraskrevet sig den saakaldte Fradragsret. Men dersom man skulde have en (Selskabskonkurs og) Fortrinsret for Fælleskreditorerne, saa, siges der, er det evident, at dette maatte være i Kraft af en præceptiv Retsregel; — et Privilegium eller en Fortrinsret, der var afhængig af Debitorernes Vilje, er en Selvmodsigelse. Men dette er ingenlunde rigtigt. En Fortrinsret, der var afhængig af, om Debitor under Konkursen vilde indrømme den, vilde ganske vist være utilstedelig. Men en Fortrinsret, der er afhængig af, hvilken Ret Debitor selv har og har havt, er ikke selvmodsigende, ligesaa lidt som det er selvmodsigende, at Debitor ved at give enkelte Kreditorer Pant eller lignende Sikkerhed skaffer dem en bedre Stilling, eller at den retlige Betydning af en indrømmet Panteret kan komme til at afhænge af, om Debitor sørger for at berigtige sin Adkomst til Tingen eller ikke. Det er kun en Anvendelse af den almindelige Regel, at Kreditorernes Ret afhænger af Debtors. Ved Konkursen¹⁶⁾ ophører Debtors Adgang til at gribe forandrende ind i sine Kreditors Retsstilling; fra dette Øjeblik er Retten hos dem. Forsaavidt man vil mene, at der dog derved faktisk kommer til at herske en vis Usikkerhed med Hensyn til Fælleskreditorernes Stilling, maa det bemærkes dels, at det jo gælder paa mange Omraader, at Debtors Forhold faar Betydning for Kreditorerne. dels at denne Indvending næppe har praktisk Betydning.

¹⁵⁾ Platou: Handelsselsk. S. 107.

¹⁶⁾ Tildels allerede forinden, forsaavidt der nemlig kan være Tale om Afkræftelse af vedkommendes Retshandel.

fordi det — af Hensyn til den Risiko, de uden Grund derved udsætter sig selv for — næppe vil forekomme, at Interessenterne træffer Aftaler, hvorved de opgiver den saakaldte Fradragsret. — Praktisk set ere saadanne Aftaler næppe stort mere end et Tankeeksperiment¹⁷⁾.

Som Hovedindvending mod at udlede Fælleskreditorernes Fortrinsret af det mellem Interessenterne bestaaende Retsforhold har man ¹⁸⁾ dernæst anført, at hvis den Sikkerhedsret, som de enkelte Deltagere maatte have over Selskabsmassen, gaar over paa deres Kreditorer, saa maa den gaa over paa alle Kreditorer, paa Særkreditorernes saavel som paa Fælleskreditorerne, og da dette gælder alle Deltagernes Ret, kan der følgelig ikke af Interessenternes Ret opstaa nogen Fortrinsret for Fælleskreditorerne; men hver Deltagers Bruttoandel tilfalder hans Bortsamtlige Kreditorer. Dette Argument, der ved første Øjekast synes slaaende, hviler imidlertid paa en dobbelt Misforstaaelse. Dels overses det herved, at den enkelte Debtors Ret overhovedet kun kan gaa over paa hans Kreditorer med samme Indhold, som den har for Debitor; men da den i hans Haand kun gaar ud paa, at Fællesmassen skal

¹⁷⁾ Jfr. dog F. Hagerup: Forh. paa 6. nord. Juristmode S. 56—57; i et Tilfælde som det der anførte, hvor et Laan til en Interessent i Virkeligheden er kommet Interessentskabet til Gode, vil det imidlertid være det eneste naturlige at skaffe den enkelte Kreditor en særlig Sikkerhed, ikke i al Almindelighed at opgive Fradragsretten.

¹⁸⁾ Goldschmidt: Kritik des Entwurfs eines Handelsgesetzbuchs I. S. 63; Schweigaard: Om Konkurs S. 32; Platou: Handelsselsk. S. 111, jfr. nu Platou I. S. 120—121. Noten, der, saa vidt det ses, ikke anfører noget nyt. Platou anser nu — ved Handelsselskaber — Fælleskreditorernes Fortrinsret positivt hjemlet ved Sædvaneret, medens han ikke vil anerkende den ved »civile« Selskaber. Som oftere anført er der i dansk Ret ingen Hjemmel til at opstille en saadan Sondring mellem Handelsselskaber og civile Selskaber; og den i Teksten givne Begrundelse har lige Gyldighed for alle navngivne Interessentskaber.

anvendes til Betaling af den fælles Gæld, kan den ikke i Kreditorernes Haand pludselig faa et andet Indhold. At give den enkelte Interessents samtlige Kreditorer Krav paa hans Bruttoandel af Massen, vilde være i Strid med de andre Interessenters (og deres Kreditors) tilsvarende Ret. Det maa derfor fastholdes, at Retten, selv om man siger, at den gaar over paa samtlige Kreditorer, stadig kun gaar ud paa, at Selskabsmassen skal anvendes til forlods Betaling af Selskabsgælden. Nu vil der vel i Reglen være ialtfald en Del af Interessenternes Særkreditorer, for hvilke denne Ordning ikke vil være et Gode, men faktisk vil medføre et Tab. Men ligesom der i og for sig ikke er noget særlig mærkeligt heri¹⁹⁾, maa det vel bemærkes; at den enkelte Interessents (A.'s) Særkreditorer aldrig lider noget Tab, men kun kan have Fordel af, at hans Fradragsret fastholdes. Hvad der kan skade dem, men hvad de ogsaa umuligt kan protestere imod ud fra den Betragtning, at de er sukkederede i A.'s Ret sammen med Fælleskreditorerne, er, at ogsaa de andre Interessenters (B.'s, C.'s etc.) Fradragsret fastholdes af disses Kreditorer. — Herved kommer vi til det andet Punkt, hvor det viser sig, at den hele Indvending er urigtig. Naar det siges: Hvorfor skal ikke Særkreditorerne lige saa vel som Fælleskreditorerne indtræde i deres Debitors Ret (Fradragsretten)? maa dette nemlig forud-

¹⁹⁾ Som Parallel kan nævnes det Tilfælde, at A., der uden personligt Gældsansvar har pantsat sin Ejendom med Besætning og Inventarium efter Fr. 28. Juli 1841 § 3, har købt en Del Besætning til denne paa Kredit af B. og derefter gaar fallit. Hvis A. her kan paastaa, at Ejendomsretten er endelig stiftet, er dette til Fordel for Panthaverne, der derved maaske faar Dækning, som de ellers ikke vilde have faaet, men til Skade for de andre Kreditorer, da B. saa konkurrerer med for Købesummen i de øvrige Aktiva; desuagtet kan Panthaverne naturligvis fordre, at A.'s Ejendomsret ikke opgives, men bringes til Udøvelse til Fordel for dem, jfr. K. L. 25. Marts 1872 § 64. Ogsaa her gaar Fallentens Ret over paa alle hans Kreditorer, men er muligvis kun til Fordel for nogle, til Skade for andre.

sætte, at Fælleskreditorernes Ret til at forlange f. Eks. A.'s Andel af Aktiva anvendt til Dækning af den fælles Gæld skyldes en Sukcession i A.'s Ret, at deres Ret til at fordre B.'s Andel anvendt saaledes skyldes en Sukcession i B.'s Ret, osv. — thi kun under denne Forudsætning kunde der være Tale om, at Særkreditorerne indtræder i Retten sammen med dem, da A.'s Særkreditorer kun indtræder i A.'s Ret, B.'s Kreditorer i B.'s Ret osv. — men hin Forudsætning er netop ganske urigtig. Fælleskreditorernes Ret til i Selskabet A. + B. + C.'s Konkursbo at fordre A.'s Andel i Massen anvendt til forlods Dækning af Fællesgælden, beror netop paa, at de er indtraadte i den Ret til at fordre dette, som tilkom deres andre solidariske Skyldnere, B. + C.; ligesaa beror deres Ret overfor B.'s Andel paa en Indtræden i A. + C.'s Ret osv. Men om en Ret for B. og C.'s Særkreditorer til at holde sig til A.'s Andel osv., kan der jo slet ikke være Tale. — Hele Paastanden om, at »Fradragsretten« i den Forstand maatte gaa over paa alle Kreditorer, at Særkreditorerne lige saa vel som Fælleskreditorerne kunde fordre Fyldestgørelse af deres Debtors Andel af Massen, beror derfor paa en Misforstaaelse af den ved Konkursen indtraadte Situation.

Endelig har man ment i den positive Lovgivning at finde et Argument mod den her forsvarede Lære. Den norske Konkurslovs § 121 — dansk K. L. § 18 — bestemmer, at naar der i flere solidariske Skyldneres Bo er givet Kreditor Udlæg for Fordringens hele paalydende Beløb, og Udlægene sammenlagte udgør mere end den hele Fordrings Beløb, da tilfalder det Overskydende det eller de Boer, som, hvis Fordringen alene havde været gjort gældende mod samme, vilde have haft Regres mod de øvrige — men iøvrigt har i deslige Tilfælde de Boer, i hvilke en saadan Fordring er anmeldt, intet Krav paa hverandre

indbyrdes; — altsaa heller ikke, selv om det ene Bo har betalt mere end vedkommende Fallents Kvotadel af Gælden. Heraf mener Platou: Handelsselsk. S. 110, jfr. Platou I. S. 121 Noten, at kunne slutte, at naar alle Interessenterne kommer under Konkurs, bortfalder den saakaldte Fradragsret; »thi efter denne § er det ligegyldigt, om Fællesdebitorerne (Interessenterne) indbyrdes har forpligtet sig til at betale hver visse Rater af Fællesgælden; selv om den enes Bo paa Grund af bedre Status kan give en større Dividende end den andens, og saaledes kommer til at betale en større Rate, end der kontraktmæssig paa-hviler ham overfor den anden Interessent, og derved faar et Krav paa denne, skal han dog ikke kunne gøre dette gældende; følgelig falder den tidnævnte Fradragsret af sig selv bort med sit Subtrat.« — Men ogsaa dette beror paa en Misforstaaelse. Paragraf 18 (121) i. f. bestemmer, at naar et af de solidariske Skyldneres Boer har udredet mere end et andet — fordi der er mere i Boet — kan det ikke fordrage Regres hos det andet Bo. Dette følger af, at hvert Bo kun én Gang skal udrede den fulde Dividende af hver Fordring; men derom er her jo slet ikke Spørgsmaal. Det her foreliggende Spørgsmaal er, i hvilket Omfang en vis Formuemasse (Interessentskabsmassen) tilkommer hvert Bo — eller, da den ikke slaar til, i hvilket Omfang den skal tjene til at befri hvert af Boerne for den fælles Gæld. Herom giver § 18 (121) ingen Vejledning; det maa afhænge af, hvilken materiel Ret hver af Med-ejerne havde over Massen, og hvilken Ret der derfor er gaaet over paa hans Bo og Kreditorer. K. L. § 18 (121) er dette Spørgsmaal ganske uvedkommende.

Det foregaaende har formentlig godtgjort, at der som Konsekvens af Interessenternes Ret over Selskabsmassen²⁰⁾ maa tillægges Interessentskabskreditorerne en

²⁰⁾ Hvad der skal henregnes til den egentlige Selskabsformue, kan undertiden være tvivlsomt. Det skal her blot fremhæves, at ikke alt,

Fortrinsret til Fyldestgørelse af denne²¹. — Da denne Ret imidlertid ikke skyldes nogen særlig privilegeret Egenskab ved disse Kreditorers Krav som saadanne eller en for deres Skyld stedsfunden Afsondring af en vis Formuemasse til særskilt Fyldestgørelse for dem, men kun en Sukcession i den Interessenterne for deres egen Skyld tilkommende Ret, er der formentlig ingen Grund til at opretholde denne deres gunstige Stilling overfor Særkreditorerne i videre Omfang end det anførte Hensyn medfører, navnlig til at opretholde Virkningen heraf ogsaa, naar der bliver Spørgsmaal om Fordelingen af de enkelte Interessenters Særformue. Det er derfor ikke rigtigt, naar man i Praksis lader Interessentskabskreditorerne konkurrere for deres Fordrings fulde oprindelige Beløb ogsaa ved Særformuens Fordeling. Det er heller ikke tilstrækkeligt²²),

hvad der faktisk findes i Interessentskabets Besiddelse — som Laan, forfalden men ikke hævet Aarsfortjeneste, særlige Honorarer o. l. — kan henregnes hertil, men eventuelt maa udsondres og overføres til Særboerne, samt at Afgørelsen af, om det af de enkelte Deltagere indbetalte er at anse som Indskud o: som hørende til Selskabsformuen eller som Forskud, Laan o. l., der ikke i denne Henseende henregnes til Selskabsmassen, afhænger af, om det omspurgt over for Medinteressenterne skal hæfte for Fællesgælden forud for deres private Formue, saaledes at der ikke kan fordres Tilskud af denne til Dækning af Tabet, forinden hint er opbrugt, jfr. i øvrigt herved Hammarskjöld: Forh. paa 6. nord. Juristmøde S. 17—18; C. Torp i T. f. Rvds. II. S. 129—31. Naar man gaar ud fra, at Selskabsformuen maa bestemmes paa den angivne Maade, og at det som ovenf. S. 46—47 hævdede, maa antages, at det, som indskydes — naar ikke andet udtrykkelig er aftalt — fuldt ud skal anvendes til Dækning af Tabet, forinden Bidrag dertil kan fordres af de enkelte Deltageres private Formue, bliver der vistnok ikke nogen virkelig Forskel mellem det her hævdede og den af Hammarskjöld l. c. som en formentlig Modifikation heri fremsatte Anskuelse.

²¹) Jfr. om de mere praktiske, legislative Motiver for en saadan Regel navnlig C. Torp: Bilag I. til Forhandlingerne paa 6. nord. Juristmøde S. 16 flg.

²²) Jfr. dog Evaldsen i U. f. R. 1885 S. 824 Noter. — Saaledes ogsaa norsk Retspraksis, jfr. Platou I. S. 133.

saaledes som det i Reglen sker andetsteds²³⁾, at lade dem konkurrere for den Del af deres Fordring, der ikke dækkes af Selskabsformuen. Ogsaa derved sikres der dem fuld Dækning for en Del af Fordringen og Dividende for Resten, medens Særkreditorene ialt kun faar Dividende. Endelig vilde det være for meget helt at udelukke dem fra Særformuen, indtil Særkreditorene er dækkede²⁴⁾. Herved vilde disse undertiden faa et Fortrin, hvortil det er umuligt at paavise nogen Hjemmel. Den rette Betragtning er formentlig følgende: Ved at modtage forlods Dækning af Fællesmassen faar Interessentskabskreditorene i Virkeligheden forlods af hver Interessent udbetalt en Dividende, der svarer til det af Fællesmassen udredede Procentantal multipliceret med den Brøk, der angiver vedkommende Interessents Andel i Fællesmassen²⁵⁾. — Af hver Deltagers Særformue udlægges derfor forlods til hans Særkreditorer en Dividende, der svarer hertil. I Resten konkurrerer samtlige ²⁶⁾ (Fælles- og hans Sær-) Kreditorer under et²⁷⁾.

²³⁾ Se om dette Spørgsmaals Behandling i fremmed Ret C. Torp: Bil. I. til 6. nord. Juristmødes Forhandling: S. 4—5 og S. 24—25.

²⁴⁾ Saaledes engelsk Ret.

²⁵⁾ Altsaa f. Eks. hvis der er 3 Interessenter, af hvilke A. er lodtagen for $\frac{1}{2}$, B. og C. hver for $\frac{1}{4}$ og der af Interessentskabsmassen er udredet 40 pCt., saa faar Fælleskreditorene kun Dividende af, hvad der bliver tilbage i Interessenternes Boer, efter at der er udredet i A.'s Bo 20 pCt. og i de andre Boer 10 pCt. til Særkreditorene, idet de i øvrigt i Henhold til K. L. 25. Marts 1872 § 18 konkurrerer for det hele Krav i alle Boerne.

²⁶⁾ Om Løsningen af de særlige Spørgsmaal, der opstaar, naar der enten mellem Fælles- eller Særkreditorene findes privilegerede Fordringshavere, se C. Torp i T. f. Rvds. II. S. 131—32.

²⁷⁾ Noget tvivlsomt er det, for hvilket Beløb Kreditorerne konkurrerer i det saaledes resterende. Det rigtige er dog vistnok at antage, at Fælleskreditorene konkurrerer for deres Fordring med Fradrag af den Del af det i Fællesboet modtagne, der svarer til vedkommende Medlems Andel i Selskabsformuen, jfr. dog C. Torp i T. f. Rvds.

Det processuelle Spørgsmaal, om der bør finde en særskilt Skiftebehandling Sted med Hensyn til Interessentskabsmassen, hører ikke herhen og skal derfor heller ikke nærmere undersøges. Det skal blot bemærkes, at et saadant særligt Skiftehold ikke altid nødvendig-gøres ved Reglen om Fælleskreditorernes Fortrinsret. Det er saaledes Regel ved Sø- og Handelsretten²⁸⁾, at saavel Interessentskabsmassen som Interessenternes Særformue udvortes behandles som et Fællesbo²⁹⁾, medens de materielle Rettigheder sker Fyldest derved, at Fællesmassen deles først og derefter Udlodningen i Særformuen foregaar.

D. Interessentskabets Oplosning.

(Enkelte Medlemmers Udtræden og Udelukkelse).

§ 16.

I. Ophørsgrundene.

Spørgsmaalet om enkelte Medlemmers Udtræden eller Udelukkelse behandles naturligt i Forbindelse med Læren

II. S. 128—29, medens Særkreditorerne konkurrerer for deres Fordring med Fradrag af det forlods modtagne, eller hvad der kommer ud paa det samme, at alle konkurrerer med deres Fordrings hele oprindelige Beløb. Naar dette antages og Begrebet Selskabsformue bestemmes paa den ovenf. i Note 20 angivne Maade, bortfalder vistnok ogsaa paa dette Punkt den reelle Forskel mellem den her hævdede og den af Hammarskjöld: Forh. paa 6. nord. Juristmøde S. 18—19 fremsatte Anskuelse. — Endnu skal det fremhæves, at det muligvis i regnskabsmæssig Henseende er simplere at overføre hver Deltagers Andel i Selskabsformuen til hans private Bo som (fingeret) Aktiv og i den saaledes udkomne Sum at lade Fælles- og Særkreditorer konkurrere lige, men uden Tilbagebetalingspligt for Fælleskreditorerne, hvis de har faaet mere, end der herefter vilde tilfalde dem, jfr. Hammarskjöld: Forh. paa 6. nord. Juristmøde S. 24—27. I Realiteten medfører dette imidlertid ingen Forskel.

²⁸⁾ Jfr. med Hensyn til Landsover- samt Hof- og Stadsrettens Skiftekommission U. f. R. 1895 S. 228 med Note.

²⁹⁾ Jfr. herved H. R. T. 1897 S. 326.

om det navngivne Interessentskabs Ophør, allerede af den Grund, at de samme Omstændigheder, der berettiger den enkelte Deltager til at udtræde eller de andre Deltagere til at udelukke et enkelt, i Reglen ogsaa vilde berettigge hver Deltager til at fordrø Interessentskabets fuldstændige Opløsning. — Paa Grund af dette Retsforholds ejendommelige Karakter, kan der ikke med Hensyn til Ophørsgrundene uden videre henvises til den almindelige Fremstilling af Læren om Fordringsrettighedens Ophør¹⁾; thi medens de der fremstillede Regler vel ligefrem kommer til Anvendelse paa de enkelte ved Interessentskabsforholdet opstaaede særlige Rettigheder og Pligter til positive Ydelser, gælder det samme ikke om Ophøret af Interessentskabsforholdet i Almindelighed og det Baand, som ved dette er lagt paa de enkelte Deltageres Erhvervs- evne. Dels vil mange af de almindelige Ophørsgrunde her ikke have praktisk Betydning, dels vil enkelte af disse her faa en særegen Betydning. Idet det bemærkes, at den følgende Fremstilling ikke tilsigter at være udtømmende, men kun at fremhæve de vigtigere Tilfælde, kan som Ophørsgrunde for Interessentskabsforholdet nævnes følgende:

a. Eo ipso maa Interessentskabet opløses, naar det kun er indgaaet paa bestemt Tid eller til Opnaaelse af et enkelt bestemt Øjemed, f. Eks. en eller flere bestemte Leverancer, Udparcellering af en Byggegrund o. l. og denne Tid er udløben eller det paagældende Øjemed er opnaaet²⁾. Der kan vel endnu bestaa et vist Fællesskab mellem Deltagerne med Hensyn til de paa Interessentskabets Vegne erhvervede Formuegoder saa vel som gensidige Krav og Forpligtelser, hvilket kan nødvendiggøre en nær-

¹⁾ Jfr. Jul. Lassen: Haandb. I. §§ 60—72.

²⁾ Bang i J. T. XXI. S. 235; Gram II. 2. S. 694; Vogt S. 394; Platou I. S. 147.

mere Opgørelse af deres Mellemværende, men Interessentskabsforholdet er i den Forstand ophørt, at der ikke af dette kan udledes Ret eller Pligt til videre Virksomhed for Fællesskabet end den, som er nødvendig til en Afvikling og Opgørelse af Forholdet. En udtrykkelig Opsigelse er derfor heller ikke fornøden³⁾; men en anden Sag er det, at Interessenternes Forhold, ogsaa uden at der foreligger udtrykkelig Overenskomst, kan berettige til at gaa ud fra, at de samtykker i en Fortsættelse af Fællesskabet. Om dette er Tilfældet, maa bero paa de konkrete Omstændigheder; jfr. angaaende de almindelige Grundsatninger herom Jul. Lassen: Haandb. I. § 25.

b) En Interessents Død. Da det i Reglen ved Stiftelsen af et navngivent Interessentskab er en Forudsætning, at dette skal bestaa mellem de oprindelige Deltagere, og kun mellem disse, vil en Interessents Død normalt berettige saavel Medinteressenterne som den afdødes Arvinger eller Kreditorer til at anse Forholdet som opløst eo ipso ved Dødsfaldet⁴⁾, saaledes at særlig Tilkendegivelse herom ikke er fornøden⁵⁾. Nye Foretagender vil derfor efter dette Tidspunkt — eller ialtfald, naar Dødsfaldet er blevet de andre Deltagere bekendt⁶⁾ — ikke kunne iværksættes paa Interessentskabets Regning. Derimod har man rejst det Spørgsmaal, om det gyldigt kan bestemmes i Interessentskabskontrakten, at Forholdet ved

³⁾ Forskellen mellem de Omstændigheder, der medfører Interessentskabets Opøsning eo ipso, og dem, der kun giver nogle eller samtlige Deltagere Ret til at fordre Opøsning, viser sig netop væsentlig paa disse to Punkter, at i de forstnævnte Tilfælde den gensidige Fuldmagt (i Forholdet mellem Deltagerne indbyrdes) af sig selv bortfalder, og at Opsigelse af Forholdet ikke er nødvendig. jfr. Platon I. S. 144—145.

⁴⁾ Ørsted: Haandb. V. S. 448; Bang i J. T. XXI. S. 242; Gram: II. 2. S. 695; Hallager-Aubert II. S. 283; Vogt S. 395.

⁵⁾ En anden Sag er det, at Parternes senere Adfærd ogsaa her kan berettige til at antage, at et nyt Interessentskab er stiftet.

⁶⁾ Jfr. herved Platon I. S. 144 Note 4.

en Deltagers Død skal fortsættes med hans Arvinger. Forsaavidt der kun er Tale om at give disse en Ret, er Vedtagelsen selvfølgelig gyldig. Men hvis Meningen er, at de andre Deltagere skal have Ret til at fordre Arvingernes Indtræden i Interessentskabet, opløser Spørgsmaalet sig i Virkeligheden i flere. Det maa for det første være klart, at der ikke ved en saadan Bestemmelse kan paalægges Arvingerne en ubetinget Pligt til at indtræde som ansvarlige Medlemmer. Arvingerne maa vel, hvis de ikke fragaar Arv og Gæld eller iøvrigt sikrer sig mod Gældsansvar, bære deres Arveladers Andel af den allerede stiftede Gæld og af de Forpligtelser, der nødvendiggøres ved Fuldførelsen af allerede paabegyndte Foretagender, idet de i saa Henseende indtræder i Arveladerens Sted; men ligesom de kan sikre sig herimod ved kun at overtage Arven uden Gældsansvar, saaledes kan de ikke uden eget Samtykke bringes ind i et Forpligtelsesforhold med Hensyn til fremtidige Foretagender. Heller ikke kan Arveladeren paalægge dem en Pligt til personlig Virksomhed for Interessentskabet. Men derimod kan der være Tvivl om, hvorvidt det i Interessentskabskontrakten gyldigt kan bestemmes, dels at Arvingerne skal lade den indskudte Kapital indestaa i Interessentskabet til en vis Tid, saa at de indtager en Stilling som Kommanditister, dels at det skal være en Betingelse for deres Erhvervelse af den indskudte Kapital, at de ligefrem indtræder som ansvarlige Medlemmer. At en saadan Bestemmelse er gyldig, naar den opfylder de almindelige Betingelser for dispositiones mortis causa, altsaa ikke overskrider Testationsgrænserne og er oprettet under Iagttagelse af Testamentsformerne, er givet. Men Spørgsmaalet er, om en saadan Bestemmelse overhovedet skal bedømmes efter Reglerne om dispositiones mortis causa eller er gyldig som Retshandel inter vivos. Det sidste maa vistnok antages. I min Afhandling om Døds-gaver etc. i U. f. R. 1886, navn-

lig S. 8—9, er det formentlig paavist⁷⁾, at Arvingerne maa respektere enhver Retshandel, der kan antages at være af formueretlig Betydning for Disponenten selv — hvor en Gennemførelse af Arvingernes Krav altsaa vilde træde hindrende i Vejen for hans fulde Nydelse af Formuen i levende Live — selv om Retshandlen skaber Rettigheder med Hensyn til den efterladte Formue. Og at en saadan Bestemmelse i Interessentskabskontrakten, hvorom her tales, kan have formueretlig Betydning for den paagældende Deltager selv, er klart, idet han kan have og i Reglen maa forudsættes at have betinget sig tilsvarende Fordele — f. Eks. Gensidighed — af sine Medinteressenter, hvilke han ellers ikke med Sikkerhed vilde have kunnet opnaa. Muligvis vilde han slet ikke være bleven optaget som Medlem i Interessentskabet, naar han ikke kunde og vilde binde sin Formue paa den anførte Maade. Den almindelige Mening⁸⁾, som gaar i modsat Retning, kan derfor næppe billiges. — Selv om en udtrykkelig Bestemmelse i denne Retning ikke findes i Interessentskabskontrakten, kan en saadan Regel efter Omstændighederne have været anset som en selvfølgelig Forudsætning for alles Indtræden i Interessentskabet og maa da ogsaa opretholdes. Dette vil navnlig være praktisk, hvor Selskabet er stiftet til Iværksættelse af enkelte bestemte Foretagender (eller Opnaaelse af et andet individuelt Øjemed).

Hvis den afdøde Interessents Bo er insolvent og

⁷⁾ Jfr. ogsaa C. Torp: Hovedpunkter (2. Udg.) S. 50—51; Vogt S. 395; V. Bentzon: Arveret S. 214 Note 1 samt (tildels) Hallager-Aubert II. S. 284. Noten.

⁸⁾ Bang i J. T. XXI. S. 247; Gram II. 2. S. 697; Hallager-Aubert II. S. 283—84, jfr. dog Noten S. 284, hvor det erkendes, at den første af de ovenfor omtalte Vedtagelser, — at Kapitalen skal blive indestaaende i Interessentskabet, saa at Arvingerne staar som Kommanditister, — er gyldig. Hvad der antages om denne Vedtagelse, synes dog konsekvent ogsaa at maatte gælde om den anden, Platou I. S. 145.

behandles efter Reglerne i Skiftelovens Kap. III.⁹⁾, bliver der, hvor Døden ikke eo ipso medfører Opløsning af Interessentskabet, jfr. ovenfor, Spørgsmaal om Kreditorernes Ret til at fordrø Udbetaling af den afdødes Andel. Her maa de ovenf. i § 14.3 fremstillede Regler finde tilsvarende Anvendelse.

c. Uden Hensyn til, om Interessentskabet er indgaaet paa bestemt eller ubestemt Tid, kan det bortlaafte ved Overenskomst mellem Interessenterne. Naar alle Deltagerne ere enige, kan de frit beslutte Opløsningen, selv om den oprindelige Aftale gik ud paa, at Forholdet ikke skulde kunne opløses før efter en vis Tids Forløb o. l.; thi en saadan Aftale skaber kun en Ret for Deltagerne selv. Navnlig kan Tredjemand, der maatte have erhvervet Rettigheder mod Interessentskabet, ikke paa Grund heraf modsætte sig Opløsningen; thi han bevarer jo sin fulde Ret til at holde sig til Deltagerne en for alle og alle for en¹⁰⁾. Saafremt Interessenterne og Interessentskabet ikke er insolvente, saa at han kan fremkalde en Konkursbehandling, kan han end ikke modsætte sig, at Deltagerne deler samtlige Aktiva, inden de betaler Gælden. Selv om der maatte være givet Tredjemand Tilsagn om, at Interessentskabet ikke vil blive opløst før et bestemt Tidspunkt, f. Eks. fordi det har forpagtet et ham tilhørende Etablissement eller overtaget et Agentur for ham, har han intet Middel til at hindre Opløsningen, men kan naturligvis, hvis han herved lider Tab, søge Erstatning hos alle Deltagerne in solidum.

Hvis Interessentskabets Bestyrelse er lagt i Hænderne paa enkelte Deltagere, maa det dog antages og fremgaar tildels af det i § 6 udviklede, at disse ikke paa egen Haand kan beslutte dets Opløsning, medmindre de har faaet

⁹⁾ Jfr. Konkurslovens § 145.

¹⁰⁾ Bang i J. T. XXI. S. 217; Gram II. 2. S. 689; Hallager-Aubert II. S. 277, jfr. herved U. f. R. 1895 S. 152.

særlig Bemyndigelse dertil, eller der foreligger Omstændigheder, der vilde hjemle ogsaa hver enkelt af de andre Deltagere Ret til at fordrø Opløsning, hvorved Tilfældet falder udenfor nærværende Undersøgelse. Heller ikke kan der efter det i § 6 bemærkede i Reglen tillægges Majoriteten af Deltagerne nogen videre gaaende Ret i denne Henseende.

d. Undertiden kan Interessentskabet bringes til at ophøre ved ensidig Opsigelse fra en enkelt Deltagers Side, selv om iøvrigt ingen særlig Ophørsgrund foreligger¹¹⁾. Ofte vil Adgang til Opsigelse med et vist Varsel (undertiden tillige til bestemte Tider) være udtrykkelig hjemlet. I saa Fald er den — og kun den — Opsigelse lovlig, som sker i Overensstemmelse hermed¹²⁾. Men hvor saadan særlig Hjemmel mangler, kan Sagen stille sig forskelligt. Hvis Interessentskabet er indgaaet til Udførelse af enkelte bestemte Foretagender eller et lignende bestemt begrænset Øjemed, maa det antages at være Meningen, at ingen Deltager kan udtræde, førend disse Foretagender er afsluttede, eller dette Øjemed er opnaaet. Paa lignende Maade stiller Sagen sig, naar der er sat en bestemt Tidsgrænse for Interessentskabets Varighed; denne maa da alle Deltagerne holde sig efterrettelig. Men hvis Interessentskabet, uden at der er sat saadan Tidsgrænse, er indgaaet med et Formaal af mere almindelig Karakter, f. Eks. at drive en vis Næring eller iøvrigt at foretage Handlinger af en vis Art, hvor Lejlighed dertil frembyder sig, der maa enhver Deltager kunne opsiges Forholdet til Ophør, naar han ikke ønsker at fortsætte Forbindelsen. Ellers maatte hver Deltager — hvor ingen af de under e. nævnte Ophørsgrunde indtræder — være

¹¹⁾ Bang i J. T. XXI. S. 222; Gram: II. 2. S. 692; Hallager-Aubert II. S. 279.

¹²⁾ Jfr. dog herved H. R. T. 1911 S. 321, hvis Afgørelse synes ret omtvistelig.

bundet for Livstid; men medens vel en udtrykkelig Vedtagelse herom maa være gyldig¹³⁾, kan et saadant Resultat dog ikke uden særlig Hjemmel have Formodningen for sig, da der herved vilde blive lagt et uforholdsmæssigt Baand paa den enkeltes Erhvervsfrihed. Det er langt naturligere at opfatte Forholdet saaledes, at det skal være »indtil videre«; og hver Deltager kan derfor opsige Forholdet. Dette er ogsaa antaget i Praksis¹⁴⁾. Medinteressenterne maa imidlertid kunne kræve, at Opsigelsen sker med tilstrækkeligt Varsel, for at de kan træffe de nødvendige Forholdsregler for at undgaa Tab; ligeledes vil de efter Omstændighederne kunne kræve, at Opsigelsen sker til bestemte Tidspunkter. Saaledes maa i et Interessentskab, der driver Butiksforretning og lignende, Opsigelse ske saa betids, at Lejemaalet kan opsiges i rette Tid. Derfor bør Opsigelsen i saadanne Tilfælde ske til en af de almindelige Fardage, eller til Tider, der for den paagældende Virksomhed spiller en lignende Rolle. — Endvidere kan enhver Deltager modsætte sig, at Opsigelsen sker paa et Tidspunkt, hvor en Standsning af Virksomheden vilde medføre særlige Tab, hvorved erindres, at da i Reglen enhver Opløsning vil medføre noget Tab, maa det Tab, som i denne Henseende skal komme i Betragtning, være af en ekstraordinær Art, f. Eks. foranlediget ved, at særlig slette Konjunkturer eller abnorme Tilstande af anden Art gør en Opløsning for Tiden særlig uheldig. — Det siges endvidere ofte¹⁵⁾, at Opsigelsen ikke maa være svigagtig: ikke tilsigte en retsstridig Tilegnelse af Fordele, som skulde være fælles, eller have til Hensigt at unddrage

¹³⁾ Jfr. Bang i J. T. XXI. S. 237; Orsted: Haandb. V. S. 448; Vogt S. 395, jfr. dog Platou I. S. 148.

¹⁴⁾ U. f. R. 1868 S. 252. V. Ottosen i U. f. R. 1908 B. S. 210 flg. Noget uklare er Udtalelserne i D. i U. f. R. 1913 S. 357. Det er imidlertid ikke klart, om Dommen angaar et navngivent Interessentskab.

¹⁵⁾ Gram II. 2. S. 693, tildels Bang i J. T. XXI. S. 231.

den enkelte for Tab, som skulde bæres af alle Medlemmer. Dette har dog næppe nogen praktisk Betydning. Forsaavidt der nemlig er Tale om Fordele eller Tab, der flyder af Foretagender, som allerede før Opsigelsen er satte i Udførelse, maa der selvfølgelig ved Opgørelsen tages Hensyn til disse, hvis de kan beregnes; og hvis den udtrædende har benyttet en særlig Kundskab til at faa et Tab, som han kunde forudse, væltet over paa de andre Deltagere, der var uvidende herom, indtræder kun de almindelige Følger af, at Retshandler er indgaaede under urigtige Forestillinger, fremkaldte af Medkontrahenten. Der indtræder med andre Ord ikke nogen for dette Retsforhold særlig Virkning¹⁶⁾, og man kunde forsaavidt lige saa gerne her nævne alle andre Omstændigheder, der i Almindelighed giver Ret til at faa en Retshandel omstødt eller begrunder Krav paa Erstatning — Tvang, urigtige eller bristende Forudsætninger, Umyndighed osv. Hvis endelig Grunden til Opsigelsen er, at den paagældende mener at have Fordel af at drive en Virksomhed paa egen Haand, som Interessentskabet ellers vilde have overtaget, da kan dette hverken gøre Opsigelsen ugyldig eller give de andre Deltagere noget Krav mod ham.

Hvis en Deltager vil udtræde til et Tidspunkt, paa hvilket han efter det foregaaende ikke er berettiget dertil, kan de andre for saa vidt ikke hindre dette, som de ikke kan fremtvinge, at han yder den personlige Medvirken til Interessentskabets Formaal, som paahviler ham. Men ligesom de kan fordre Godtgørelse for derved forarsaget Tab og, om de vil, kan udelukke ham til ethvert Tidspunkt, saaledes kan de modsætte sig, at han ud-

¹⁶⁾ Jfr. herved Jul. Lassen: Haandb. I. § 19, hvorved erindres, at Passivitet overfor en kendelig urigtig Antagelse hos Medinteressenterne her paa Grund af det særlige Tillidsforhold og Pligten til at virke til fælles bedste ofte vil være at anse som en svingagtig Fortielse, jfr. L. om Aftaler Nr. 242, 8. Maj 1917 § 30, 2. St.

drager sin Kapitalandel af Interessentskabet forinden det Tidspunkt, til hvilket han kunde opsige Forholdet. De kan ogsaa for deres Krav paa den udtrædende holde sig til hans Andel, hvorhos den udtrædende, hvis han ikke forinden er udelukket af Interessentskabet, hæfter for de Forpligtelser, som indtil hint Tidspunkt gyldigt er stiftede paa dettes Vegne.

e. Interessentskabsforholdet kan endelig bortfalde eller fordres opløst, naar dette hjemles ved de almindelige Regler om urigtige eller bristende Forudsætninger saaledes som disse maa anvendes paa dette særlige Forhold. Som Kendsgerninger af denne Art kan fremhæves følgende:

1) Det tilstræbte Formaals Uopnaaelighed. Naar det viser sig umuligt at realisere de Foretagender, som skulde være Basis for Interessentskabets Virksomhed, maa ethvert Medlem kunne fordre Interessentskabets Opløsning¹⁷⁾; thi det tilsigtede Formaals Mulighed var en naturlig Forudsætning for Indtrædelsen i Fællesskabet. Dette gælder for det første, naar Umuligheden skyldes ydre Hindringer, hvad enten disse nærmest er af fysisk Art, f. Eks. at Genstanden for Virksomheden gaar til Grunde uden at kunne erstattes, at Terrainforhold umuliggør det paatænkte Anlæg og lign., eller de nærmest ere af retlig Art (legale Forbud mod Fabrikationen, Monopoler osv.). Og det gælder endvidere, naar Umuligheden skyldes indre Grunde, f. Eks. en saadan fortsat Uenighed, at dette bliver en uovervindelig Hindring for den tilsigtede Virksomheds Gennemførelse, hvilket navnlig vil kunne blive Tilfældet, naar Interessentskabskontrakten ikke tillægger Majoriteten eller en særlig Bestyrelse Ret til at træffe Afgørelse. Men det kan end ikke kræves, at Virksomheden just skal vise sig at være umulig eller

¹⁷⁾ Bang i J. T. XXI. S. 261; Gram II. 2. S. 703; Hallager-Aubert II. S. 287; Vogt S. 395. Platou I. S. 147 antager her Opløsning eo ipso.

Formaalet aldeles uopnaaeligt. Ogsaa saadanne Hindringer, der uden at medføre nogen Umulighed gør Formaalets Opnaaelse væsentlig vanskeligere end forudsat eller fjærner den forudsatte Udsigt til, at Virksomheden kan drives med Fordel¹⁸⁾, f. Eks. nye trykkende Toldsatser, nye Opfindelser, der gør enhver Konkurrence haabløs, eller ekstraordinære Tab o. l. kan hjemle Deltagerne Ret til at fordre Opløsning. Det er naturligvis ikke enhver uforudset Hindring eller ethvert Tab, der berettiger til at fordre Opløsning, naar sligt ikke er særligt hjemlet; men om Hindringen eller Tabet er af en saadan Art, at Forudsætningerne for Deltageres Indgaaelse af Interessentskabet derved maa siges at være bortfaldne, maa bero paa Omstændighederne. Interessentskabets Insolvens i den Forstand, at dets Passiva overstiger Aktiva, vil dog i Reglen — nemlig naar der mangler Hjemmel til at fordre nye Indskud af Deltagerne — altid berettige Deltagerne til at fordre Opløsning. Hvis ogsaa Deltagerne er insolvente, og disse saavel som Interessentskabet derved kommer under Konkurs, opløses dette naturligvis; men dette er da nærmest af Hensyn til Kreditorernes Ret.

Det følger af de sidstnævnte Ophørsgrundes Beskaffenhed, at deres Indtræden ikke eo ipso medfører Selskabets Opløsning, men kun hjemler enhver Deltager Ret til at fordre Afslutning og Opløsning af Forholdet.

2) Misligholdelse af paatagne Forpligtelser eller anden retstridig Adfærd overfor Medinteressenterne.

Ligesom i andre Forhold, der medfører gensidige Pligter berettiger ikke enhver Krænkelse af disse de andre Deltagere til at fordre Forholdet i det hele opløst eller den paagældende Deltager udelukket. I Reglen vil kun Misligholdelse eller andre Pligtbrud af væsentlig Betyd-

¹⁸⁾ Jfr. U. f. R. 1913 S. 357.

III

ning berettiger hertil. Særlig fremhæves, at Undladelse af at gøre pligtige Indskud normalt vil have denne Virkning uden Hensyn til dette Retsbruds Tilregnelighed, medmindre Forholdets Beskaffenhed eller den mellem Parterne sædvanlig fulgte Fremgangsmaade berettiger den enkelte Deltager til at gaa ud fra, at de skyldige Bidrag vil blive ham affordrede. Thi i saa Fald er de andre Deltagere ikke berettigede til at anse ham som udtraadt, naar Beløbet ej er afkrævet ham og han heller ikke iøvrigt har tilkendegivet, at han ikke længere vil bære de af Forholdet følgende Pligter¹⁹⁾. Andre objektivt urigtige Forhold fra en Deltagers Side, f. Eks. urigtig Fordeling af Udbyttet, der ikke har til Formaal at forurette Medinteressenterne, men beror paa en undskyldelig Misforstaaelse, vil derimod ikke som Regel hjemle disse Ret til at fordre Fællesskabet opløst straks, men først hvis saadant gentages, efter at Fejlen er oplyst²⁰⁾. Hvornaar et retstridigt Forhold er saa væsentligt, at det berettiger de andre Deltagere til at opløse Forholdet eller udelukke det enkelte Medlem, beror paa et Skøn. Kun skal det fremhæves, at saadanne Misligheder ikke blot kan bestaa i Ikke-Erlæggelse af pligtige Indskud²¹⁾, men ogsaa f. Eks. i Misbrug af Fællesformuen til Særformaal, Modtagelse af Bestikkelse eller anden Uredelighed ved Afsluttelsen af Retshandler for Interessentskabet, Afsluttelse af Retshandler, Antagelse af en Prokurist og lign. i Strid med fælles Aftaler eller mod de andre Deltageres Protest, Undladelse af at aflægge behørigt Regnskab, ulovlig Konkurrence, utilbørlig Opførsel²²⁾ osv.

¹⁹⁾ Jfr. navnlig angaaende Interessentskaber om Lotterisedler U. f. R. 1873 S. 502; 1875 S. 838; 1880 S. 96; 1888 S. 245. 983; 1895 S. 85; 1896 S. 264, 266; 1898 S. 768.

²⁰⁾ Sø- og H. R. T. 1866 S. 53; U. f. R. 1891 S. 311.

²¹⁾ Bang i J. T. XXI. S. 239; Hallager-Aubert II. S. 282; jfr. derimod de mere almindelige Udtryk hos Gram II. 2. S. 695.

²²⁾ Jfr. U. f. R. 1897 S. 1176, H. R. T. 1914 S. 650.

3) En Interessents Fallit. Det vil i Reglen have været en Forudsætning ved hver enkelt Deltagers Optagelse i Interessentskabet, at han var raadig over sit Bo og i Besiddelse af en vis Vederhæftighed. Derfor vil en Interessents Fallit normalt berettige hver af de andre til at fordrø hans Udtræden eller Interessentskabets Opløsning²³⁾. Dette maa gælde, selv om han kun skal yde personligt Arbejde; thi dels vil der være ringe Udsigt til at faa Erstatning hos ham, hvis han misligholder sin Forpligtelse, dels vil hans Fallit i høj Grad forøge de andres Udsigt til at komme til at dække ogsaa hans Anpart af eventuelle Tab. — Paa den anden Side er alle enige om, at Fallenten ikke selv kan fordrø Selskabets Opløsning før det fastsatte Tidspunkt. Derimod kan der være Spørgsmaal om en saadan Ret for hans Kreditorer. Herom henvises til Udviklingen ovenfor i § 14, hvor det er vist, at Kreditorerne har samme Ret til at opsige Forholdet, som deres Debitor havde, men ingen videregaaende Ret²⁴⁾.

I Reglen behandles under et hermed det Tilfælde, at en Deltager bliver gjort umyndig²⁵⁾, idet man lægger Vægten paa, at der i begge Tilfælde indtræder en Uraadighedstilstand. Denne i det hele taget uheldige Sammenstillingen af to Uraadighedstilstande af helt forskellig Art er heller ikke her uden Betænkelighed. Idet de Grunde, der hentes fra den fallerede Deltagers formodede Mangel paa Betalingsevne, ikke uden videre her har Gyldighed, maa det sikkert erkendes, at Umyndiggørelsen kun berettiger Medinteressenterne til at opløse Forholdet, hvor den Virksomhed, som paahvilede vedkommende Deltager, er af en saadan Art — f. Eks. hvor han har Bestyrelsen

²³⁾ Bang i J. T. XXI. S. 255; Ørsted: Haandb. V. S. 449; Gram II. 2. S. 701; Hallager-Aubert II. S. 286; Vogt S. 396.

²⁴⁾ Jfr. dog Platou I. S. 146.

²⁵⁾ Jfr. de i Note 23 anf. Forff.

og Signaturen — at han ikke i Fremtiden kan udføre den eller udføre den med samme Virkning som tidligere, navnlig ikke forpligte sig selv ved Underskriften. Paa den anden Side bliver her ikke Tale om nogen Ret for hans Kreditorer til at fordre Opløsning, medens det kunde ligge nær under Hensyn til Lovgivningens særlige Omsorg for umyndige Personer at tillægge Værgen eller Pupilautoriteterne en Ret til at opsigte Interessentskabet før den fastsatte Tid for at hindre, at den umyndiggjortes Formue sættes overstyr ved de andre Interessenters Dispositioner. Vor Ret indeholder dog ingen Hjemmel for en saadan Opsigelse fra Værgens eller Pupilautoriteternes Side.

4) Ogsaa andre ekstraordinære Forandringer med Hensyn til en Deltagers personlige Forhold, kan give Medinteressenterne Ret til at fordre Fællesskabet opløst, idet de borttager en væsentlig Forudsætning for Interessentskabets Bestaaen, saaledes langvarig Sygdom eller Fængenskab, der gør det umuligt for paagældende at opfylde sine Pligter mod Interessentskabet, eller Domfældelse for en Forbrydelse, der berettiger til at anse ham som mindre hæderlig eller endogsaa blot som upaalidelig, saa at Medinteressenterne ikke mere kan have den Tillid til ham, som var en Forudsætning for hans Optagelse i Interessentskabet. Ogsaa andre Forhold kan have en lignende Virkning²⁶⁾; men noget almindeligt lader sig næppe sige herom. Afgørelsen maa i ethvert Tilfælde bero paa et Skøn. I Reglen vil Omstændigheder af denne Art kun give Medinteressenterne Ret til at fordre Opløsning, ikke derimod den paagældende selv; det modsatte kan dog være Tilfældet, navnlig naar Sygdom og lignende ham utilregnelige Forhold ogsaa borttager Forudsætningerne for hans Indtræden, f. Eks. udelukker ham fra

²⁶⁾ Jfr. U. f. R. 1897 S. 1176.

at udøve en Kontrol eller en ledende Indflydelse paa Bestyrelsen, som han kendeligt har lagt afgørende Vægt paa. Omstændigheder af denne Art medfører heller ikke Interessentskabets Ophør eo ipso, men giver kun Ret til at forlange Opløsning. Saalænge Opløsning ikke er forlangt, anses Interessentskabet som bestaaende²⁷⁾.

Naar en Deltager benytter sin Ret til at udtræde af Interessentskabet eller bliver udelukket af dette, har, bortset fra særlige Aftaler, enhver af de andre Ret til at forlange Selskabets fuldstændige Opløsning²⁸⁾.

§ 17.

II. Opløsningens Virkninger for Deltagerne.

At en af de ovenfor nævnte Ophørsgrunde foreligger, bevirker ikke, at alle af Interessentskabsforholdet flydende Retsvirkninger enten i Forholdet mellem Deltagerne eller i Forhold til Tredjemand straks bortfalder. Mange af de i forrige § nævnte Ophørsgrunde medfører jo kun, at Deltagerne kan forlange Opløsning, men selv om der foreligger Omstændigheder, der eo ipso medfører Interessentskabets Opløsning, vil de i dette begrundede Retsforhold endnu i mange Retninger vise deres Virkninger. Alle retlige Spor af Interessentskabet forsvinder først, naar den ved Opløsningen foranledigede Afvikling af de fælles Retsforhold er fuldbgyrdet baade udadtil og indadtil. Men Opløsningen er en Kendsgerning, der skaber nye Rettigheder og Pligter. Disses Beskaffenhed og Omfang er bestemt ved Formaalet: Likvidation samt Fordeling af det eventuelle Overskud eller Udjævning af Tabet. — Hvor Opløsning sker eo ipso, bør Opgørelse ske pr. den Dag, da den Begivenhed, der bevirker

²⁷⁾ Sø- og H. R. T. 1866 S. 103 flg.

²⁸⁾ Bang i J. T. XXI. S. 255.

Opløsningen, f. Eks. et Medlems Død, indtræder. I andre Tilfælde kan Spørgsmaalet om Opgørelsesdagen volde Tvivl¹⁾.

Opløsningens Virkninger i Forholdet mellem Deltagerne indbyrdes vil vise sig noget forskellige efter den Maade, hvorpaa Opløsningen iværksættes. Det normale er, at der finder en fuldstændig Opgørelse Sted ved Realisation af samtlige Aktiva osv. Men undertiden foregaar Opløsningen ved, at en eller flere Interessenter overtager samtlige Aktiva og Passiva og saaledes udløser den eller de andre efter Vurdering. Den første Fremgangsmaade kan i Reglen enhver Deltager fordre bragt i Anvendelse som den mest betryggende²⁾. Den anden Vej kan derfor kun benyttes, naar der haves særlig Hjemmel dertil, f. Eks. i en Vedtagelse, hvorved erindres, at saadan Vedtagelse efter det i § 14 bemærkede er bindende for den paagældendes Kreditorer, selv om han gaar fallit, ligesom den ifølge det i § 16 b. udviklede er bindende for hans Arvinger.

En Ret for Medinteressenterne til at udløse en enkelt Deltager efter Vurdering antages endvidere af mange, hvor et misligt Forhold fra den paagældendes Side berettiger de andre til at fordre ham udelukket eller Forholdet opløst, saaledes navnlig naar han har misligholdt sine Forpligtelser eller begaaet en Forbrydelse, der medfører hans Udelukkelse³⁾. Billighed taler unægtelig for denne Mening. Det er naturligt, at Medinteressenterne

¹⁾ Jfr. herom Platou I. S. 150—151; U. f. R. 1897 S. 1176.

²⁾ Bang i J. T. XXI. S. 306.

³⁾ Bang i J. T. XXI. S. 307 flg.; Gram: II. 2. S. 695 og 703; Halager-Aubert II. S. 295; Platou I. S. 153; tvivlende Vogt S. 396; Bang l. c. antager det samme, naar en Deltager er umyndiggjort, død eller falleret. Platou l. c. antager, at ved det navngivne Handelsselskab maa selv uden Hjemmel i Kontrakten ogsaa det Medlem, der lovlige opsiges Forholdet, finde sig i Udløsning efter Vurdering.

ikke ved et saadant Forhold fra en enkelt Deltagers Side skal lide større Tab end nødvendigt; og positive Bestemmelser i denne Retning vilde sikkert være naturlige. Men i Mangel af saadanne er det tvivlsomt, om denne Mening lader sig forsvare. Det maa erindres, at det dog altid til en vis Grad, afhænger af Deltagernes fri Vilje, om de vil forlange Opløsning. Mener de, at Tabet ved en Realisation vil blive for stort, har de Ret til at lade den paagældende blive i Interessentskabet og kan da for deres mulige Erstatningskrav holde sig til hans Andel i Udbyttet, eventuelt hans Anpart af Massen. Vil de desuagtet benytte deres Ret til at fordre Opløsning, synes de ogsaa at maatte tage Konsekvenserne heraf, naar de ikke ved passende Vedtagelser i Kontrakten har sikret sig herimod. Den almindelige Mening gaar i Virkeligheden langt ud over, hvad de almindelige Regler om Retshaandhævelse vilde føre til, og om de fremhævede Hensigtsmæssighedshensyn er tilstrækkelige til at begrunde den, er ialtfald tvivlsomt. Derimod maa Medinteressenterne, naar den paagældende fordrer fuldstændig Realisation og Opgørelse, skøndt Opløsningen har sin Grund i hans retstridige Forhold, kunne fordre Erstatning hos ham for det Tab, som derved lides; og dette vil medføre, at han i Reglen vil være bedre tjent med at lade sig udløse efter Vurdering.

a. Som Regel maa altsaa en egentlig Likvidation finde Sted. Det Spørgsmaal, af hvem denne skal iværksættes, og de dermed i Forbindelse staaende Spørgsmaal om, under hvilke judicielle Former eventuelle Tvistigheder under Likvidationen afgøres, vil blive besvaret i det følgende, § 19; her skal kun de materielle Retsregler fremstilles, som maa iagttages ved Likvidationen. Det maa da først være Reglen, at alle paabegyndte Foretagender bringes til Afslutning snarest mulig, forsaavidt deres Afbrydelse vilde medføre Tab af nogen Betydning. Alt hvad der er nødvendigt til Afvikling af disse Foretagender, kan derfor

gyldigt foretages, og alle deraf flydende Forpligtelser hviler stadig paa samtlige Deltagere ligesom de tidligere stiftede. Nye Foretagender maa derimod ikke paabegyndes uden alle Deltageres Samtykke, hvor de ikke netop er nødvendige for at undgaa uforholdsmæssige Tab ved Afviklingen af de ældre Forhold. Grænsen er naturligvis her noget flydende og maa drages efter et fornuftigt Skøn. I tilsvarende Grad ophører eller indskrænkes de bestyrende Medlemmers Ret til at forpligte alle Deltagerne ved Retshandler, selv naar ikke hele Likvidationen er lagt i Hænderne paa andre, ligesom den enhver Deltager muligvis paahvilende Pligt til yderligere Kapitalindskud eller personlig Virksomhed indskrænkes til, hvad der gøres **fornødent** til selve Afviklingen. Udestaaende Fordringer maa saa vidt muligt inkasseres. Alle hertil saavel som til Afviklingen iøvrigt fornødne Udgifter kan afholdes af de fælles Midler. Hvis det er nødvendigt eller hensigtsmæssigt, maa Betaling kunne modtages gennem Vexler, trukne af Interessentskabet, ligesom disse kan afhændes, skøndt deraf muligvis kan følge Ansvar og Tab, hvilket derfor maa bæres af alle Deltagerne⁴⁾. Endvidere maa den forfaldne Gæld betales og det fornødne afsættes til Betaling af den uforfaldne, — alt naturligvis forsaavidt Midlerne tilstrækker — med mindre Deltagerne enes om en anden Fremgangsmaade. Endelig skal Netto-Massen deles. Hvis Realisation maa finde Sted, bør denne ske gennem Auktion, hvor ikke alle Deltagere godkender en anden Realisationsmaade⁵⁾. Den eller de, der forstaar Afviklingen, maa naturligvis aflægge behørigt Regnskab⁶⁾.

Hvad hver Deltager kan kræve ved Delingen, vil normalt være afgjort ved Kontrakten. Hvis dette ikke

⁴⁾ Platou: Handelsselsk. S. 135—36.

⁵⁾ Jfr. Matzen: Tingsret § 17 i. f.; Torp: Tingsret S. 151.

⁶⁾ Jfr. Forudsætningerne i D. i Schl. Saml. I. S. 562.

er Tilfældet, maa først hver Deltager kunne fordrø udløst de Genstande, hvorover han ved Interessentskabets Stiftelse har forbeholdt sig Ejendomsretten — altsaa hvor han kun har kommunikeret Brugen og Benyttelsen. — Endvidere kan han forlods fordrø Dækning for Laan og Forstrækninger, som han maatte have ydet Interessentskabet, ikke hævet Udbytte o. l. Ved Fordelingen af den egentlige Fællesmasse maa det dernæst, hvor ikke andet er bestemt, være Reglen, at denne sker i Forhold til Kapitalindskudene, selv om Kontrakten hjemler en anden Fordelingsmaade med Hensyn til det aarlige Driftsoverskud eller Tab. Dette er fast antaget i Praxis⁷⁾. Hvis en enkelt Interessent paa Grund af det solidariske Ansvar, overfor Tredjemand kommer til at tilsvare mere, end der herefter paahviler ham, har han derfor Regres mod de andre.

b. Naar en eller nogle Deltagere overtager samtlige Aktiva og Passiva og udløser de andre efter Vurdering⁸⁾, finder en saadan Afslutning af Virksomheden samt Afvikling, Realisation og Deling som i det foregaaende omtalt ikke Sted, hvorimod det maa bero ganske paa de Interessenters Forholdsbefindende, der overtager Massen, hvorledes de nærmere vil forholde med denne. Selv om de kontant udbetaler de udtrædende Deltageres Andele, er dog det hele Forhold i Reglen ikke dermed endelig løst, idet navnlig ogsaa de udløste Deltagere vedblivende hæfter overfor Tredjemand for de Forpligtelser, der allerede er paadragne Interessentskabet. Naar disse

⁷⁾ H. R. D. i U. l. R. 1869 S. 392; H. R. T. 1909 S. 499. Jfr. med Hensyn til hele Spørgsmaalet om Opgørelsen iøvrigt Bang i J. T. XXI. S. 311 flg.; Gram II. 2. S. 705 flg.; Hallager-Aubert II. S. 290—97; Platou I. S. 155 flg.

⁸⁾ En saadan Overtagelse kan ikke ligestilles med Køb. Købelovens § 54 finder saaledes ikke Anvendelse derpaa, jfr. H. R. T. 1913 S. 844.

ikke bliver indfrie af den eller de Interessenter, der har overtaget Massen, og Kreditor derefter søger Fyldestgørelse hos en af de udtrædende, kan denne ikke blot søge Regres hos hine Medlemmer for hele dette Beløb, som de skulde have dækket, men ogsaa hos de andre u d t r a a d t e Medlemmer⁹⁾ efter de almindelige Regler om Regres ved solidariske Skyldforhold¹⁰⁾, og det selv om intet Forbehold i saa Henseende er taget ved Opløsningen.

Det Interessentskab, der dannes af de tilbageværende Deltagere efter et eller flere Medlemmers Udtræden, er et nyt Interessentskab, hvis fremtidige Virksomhed i et og alt er de udtrædende Medlemmer uvedkommende. Har en udtraadt Deltagers Navn været benyttet i Firmaet, kan dette ikke uden hans — eventuelt hans Arvingers — Samtykke benyttes efter hans Udtræden¹¹⁾.

§ 18.

III. Opløsningens Virkninger overfor Tredjemand.

Interessentskabets Opløsning er uden Indflydelse paa de Rettigheder, som Tredjemand forinden Opløsningen havde erhvervet mod Interessentskabets Medlemmer. Navnlig hæfter de fremdeles alle solidarisk for de inden

⁹⁾ H. R. D. i U. f. R. 1867 S. 1005.

¹⁰⁾ Jfr herom bl. a. Jul. Lassen: Haandb. I. S. 455—457.

¹¹⁾ L. 1. Marts 1889 § 12, jfr. § 10, tidligere L. 23. Jan. 1862 § 4. jfr. U. f. R. 1888 S. 734. — Ved D. i U. f. R. 1871 S. 271 blev det antaget, at den Interessent, der overtog Massen, i en passende Tid efter Opløsningen maatte være berettiget til at benytte det tidligere Firma, der indeholdt den udtrædendes Navn, for at have Sikkerhed for at kunne gøre de ham nu alene tilkommende Rettigheder gældende, navnlig indkræve de udstaaende Fordringer. Denne Afgørelse var sikkert i Strid med L. 23. Jan. 1862 § 4 og vilde ligeledes nu være stridende mod Reglen i L. 1. Marts 1889 § 12.

Opløsningen stiftede Forpligtelser¹⁾, medmindre Kreditor har samtykket i kun at holde sig til enkelte Deltagere. Dette følger af, at Interessentskabets Kreditbasis ikke er en bestemt afsondret Kapital, hvis Tilværelse er sikret Kreditorerne, men Medlemmernes personlige Hæftelse, jfr. ovenf. § 2 o. fl. St. Interessentskabets Ophør eller Fremsættelse af Begæring herom faar alene Indflydelse paa Tredjemands Adgang til herefter at erhverve nye Rettigheder mod Deltagerne. Og end ikke selve Opløsningen er i Almindelighed afgørende i saa Henseende. Ved de Interessentskaber, der ikke er anmeldelsespligtige og heller ikke anmeldte i Henhold til L. 1. Marts 1889 § 35 sidste Stykke, maa det vel være Hovedreglen, at Opløsningen ogsaa overfor Tredjemand har den Virkning, at herefter kun den eller de Deltagere, der selv kontraherer, forpligtes ved Retshandler, der afsluttes i Interessentskabets Navn, medmindre Retshandlern ogsaa i Forhold til Medinteressenterne gyldigt kunde afsluttes af dem, der forestaar Afviklingen, fordi den er nødvendig for dennes Iværksættelse. Dog følger det af de almindelige Regler om Fuldmagt, at Tredjemand, der er uvidende om Opløsningen, erhverver Ret mod alle Interessenterne ved Retshandler, som er afsluttede i Interessentskabets Navn af Personer, som han var berettiget til at anse for bemyndigede til at handle for dette, hvis Interessentskabet har givet ham Grund til at antage, at et eventuelt Ophør af den tidligere Bemyndigelse enten vilde blive ham særlig meddelt eller offentlig bekendtgjort. — og saadant ikke har fundet Sted. Har der fundet Bekendtgørelse Sted angaaende Interessentskabets Stiftelse eller visse Personers Bemyndigelse til at handle paa dettes Vegne, maa derfor en Bekendtgørelse af lignende

¹⁾ Bang i J. T. XXI. S. 305; Gram II. 2. S. 713; Hallager-Aubert II. S. 297; Platou: Handelsselsk. S. 44 og 134.

Art finde Sted, for at Opløsningen kan gøres gældende overfor godtroende Tredjemand. Har han i sin Tid faaet speciel Meddelelse om Interessentskabets Eksistens, bør der ligeledes gives ham speciel Meddelelse om Opløsningen, medmindre han paa anden Maade har faaet Kundskab herom, osv. Særlig bemærkes, at alene den Omstændighed, at Interessentskabet har staaet i fast Forretningsforbindelse med den paagældende, i Reglen vil berettigge ham til at gaa ud fra, at det fremdeles ekisterer, saalænge han ikke har faaet Meddelelse om Opløsningen eller ad anden Vej er bleven vidende herom. Bekendtgørelse i Aviserne eller lign. vil derfor i Reglen ikke være tilstrækkelig overfor ham, hvorimod en saadan normalt vil være fyldestgørende overfor andre, ogsaa dem, der tidligere har haft Forretninger med Interessentskabet, naar dette kun har været lejlighedsvis, eller en tidligere mere fast Forbindelse i længere Tid har været afbrudt.

Ved Interessentskaber derimod, hvis Stiftelse er anmeldt og kundgjort i Henhold til L. 1. Marts 1889, afskærer eller begrænser Opløsningen i og for sig ikke godtroende Tredjemands Adgang til at erhverve Rettigheder mod det tidligere Interessentskabs Medlemmer som saadanne — 2: ved Retshandler afsluttede paa Interessentskabets Vegne. L. 1. Marts 1889 § 21²⁾ paabyder nemlig, at der skal finde Anmeldelse Sted³⁾.

²⁾ Lov 23. Jan. 1862 § 14 bestemte herom: Tilbagekaldelser eller Forandringer i tidligere Anmeldelser medføre uden for Tilfælde af Dødsfald, først 6 Uger efter deres Anmeldelse og Offentliggørelse præklusiv Virkning mod Tredjemand, der har indladt sig i Retshandler i god Tro til, at det tidligere Forhold endnu stod i Kraft. Denne Bestemmelse efterlod adskillig Tvivl om, hvilken Virkning en Deltagers Død havde. Nu sondres der ikke i Henseende til Forandringens Virkning over for Tredjemand mellem Dødsfald og andre Ophørsgrunde.

³⁾ Med Hensyn til, hvem Anmeldelsespligten paahviler, mærkes § 21, 2. og 5. St. — Endvidere mærkes her Reglen i § 15 om, hvorledes Firmategningen under disse Omstændigheder bør ske.

angaaende Opløsningen, og ifølge L.'s § 7 er det da Kundgørelsen, som bliver bestemmende for Tredjemands Retsstilling. Angaaende Kundgørelsens Betydning kan i det hele henvises til det ovenf. i § 11 bemærkede. Kun hvor Opløsningen skyldes Konkurs, gælder tildels noget særligt. Til Trods for de almindelige Udtryk i L. 1. Marts 1889 §§ 7 og 21 maa det — ligesom tidligere efter L. 23. Jan. 1862 § 14 — antages, at K. L. 25. Marts 1872 § 2 medfører, at der, efter at den enkelte Deltagers Konkurs er bekendtgjort paa den der foreskrevne Maade, ikke ved Retshandler indgaaede i Interessentskabets Navn kan stiftes Rettigheder, som kan gøres gældende i hans Konkursbo, ligesom der, naar alle Deltagerne og derved hele Interessentskabet er erklæret fallit, og Bekendtgørelse herom er sket, ikke længere kan erhverves Ret til at søge Fyldestgørelse i Interessentskabsmassen eller de enkelte Deltageres Boer. Det kan ikke antages, at L. 1. Marts 1889 § 21, 5. St. der udtaler, at Skifteretten i Tilfælde af Konkurs skal⁴⁾ foranledige tilført Handelsregistret en Bemærkning om Konkursbehandlingens Aabning og Ophør, medfører nogen Indskrænkning i Reglen i K. L.'s § 2 om den der foreskrevne Bekendtgørelses Virkning i Forhold til Konkursboet, saa meget mere som det af Forarbejderne⁵⁾ til L. 1889 fremgaar, at det ved den Maade, hvorpaa Bestemmelsen i § 21, 5. St. er affattet, netop er tilsigtet at tilkendegive, at denne Meddelelse fra Skifteretten ikke er en Anmeldelse i Lovens Forstand⁶⁾, og at Lovens Bestemmelser om Anmeldelse, Kundgørelse og om Offentliggørelsens Virkninger her er uden Anvendelse. Det bliver derfor i Forhold til Konkursboerne kun Konkurslovens

⁴⁾ Jfr. Justm. Skr. Nr. 163. 5. Juli 1890, der udtaler, at denne Bestemmelse kun er anvendelig, hvor Firmaet har været anmeldt til Handelsregistret.

⁵⁾ Jfr. den dansk-norsk-svenske Kommissions Motiver S. 31.

⁶⁾ Jfr. Justm. Skr. Nr. 322, 20. Novbr. 1894.

Regler om Bekendtgørelsens Virkninger for Tredjemand — ikke Reglerne i L. 1. Marts 1889 § 7 — som faar Betydning. Derimod maa Fimalovgivningens Regler — altsaa nu L. 1. Marts 1889 § 7 — ogsaa i Konkurstilfælde være bestemmende for, hvorvidt Medlemmerne af det tidligere Interessentskab, skøndt dette normalt i Forholdet mellem dem indbyrdes opløses ved Konkursen, personlig forpligtes ved Retshandler, som af Tredjemand afsluttes med et signaturberettiget Medlem i Selskabets Navn.

Naar Tredjemand enten bevislig har Kundskab om Opløsningen, eller denne ifølge L. 1. Marts 1889 § 7, 1. St. skal anses at være kommet til hans Kundskab, kan han ikke længere i samme Omfang som tidligere erhverve Rettigheder mod Interessentskabets Medlemmer ved Retshandler, som de bestyrende Medlemmer afslutter i Interessentskabets Navn. Kun forsaavidt Retshandlen hører til dem, som efter det i forrige § bemærkede gyldigt kan afsluttes af dem, der forestaar Afviklingen, erhverver Tredjemand ved denne Ret mod alle Interessenterne. Og da Tredjemand, som ikke har Indblik i Interessentskabets Forhold, ikke altid er i Stand til at bedømme, om Retshandlen falder indenfor denne Grænse, maa han gyldigt kunne indgaa saadanne Retshandler med dem, der forestaar Afviklingen, som er normale Led i en Likvidation, naar han ikke ved eller maa indse, at den enkelte Retshandel ligger udenfor de paa-gældendes Competence. Den Mulighed for Misbrug af den givne Bemyndigelse, som Interessenterne herved er udsatte for, er ikke af anden Art end den, der altid foreligger, naar visse Medlemmer har Signaturen. Sikring herimod kan navnlig ikke opnaas ved i Anmeldelsen om Likvidationen at drage bestemte Grænser for Likvidatorernes Myndighed⁷⁾. Naar den kundgjorte Anmeldelse

⁷⁾ Jfr. L. 1. Marts 1889 § 3 og ovenf. § 11.

gaar ud paa, at Likvidationen er afsluttet eller Interessentskabet i øvrigt fuldstændig opløst, kan Tredjemand ikke længere erhverve Rettigheder mod Interessenterne ved Retshandler afsluttede i Selskabets Navn.

De foranstaaende Regler kommer ialtfald i Hovedsagen til Anvendelse, selv om et under Lovens Omraade faldende Interessentskab ikke i sin Tid er bleven anmeldt, jfr. L. 1. Marts 1889 § 21. 1. St. »eller indtræder, ogsaa hvor Anmeldelse ikke tidligere har fundet Sted, noget af de i §§ (11—13 og) 15 omhandlede Forhold, skal Anmeldelse herom.... gøres« etc. jfr. dog det ovenf. i Note 4 bemærkede.

§ 19.

IV. Om Formen for Opløsningen og Afgørelsen af eventuelle Tvistigheder i Anledning af samme.

Hvis samtlige Interessenter og derved selve Interessentskabet kommer under Konkurs, foregaar Opløsningen naturligvis ved Skifteretten efter de almindelige Regler om Behandlingen af Konkursboer. De Regler, som da bliver at iagttage med Hensyn til Massens Fordeling mellem de forskellige Boer, er fremstillede ovenfor i § 15. Om nogen Deling af Aktiva mellem Interessenterne selv vil der ikke blive Tale; men, hvis enkelte Deltagere eller disses Boer har maattet tilsvare mere end deres forholdsmaessige Andel af Gælden, vil den eventuelle Regres mellem Deltagerne være at gøre gældende gennem Søgemaal ved de almindelige Domstole, medens de enkelte Boer ifølge K. L. § 18 i, f. intet Krav har paa hverandre indbyrdes.

I andre Tilfælde kan Deltagerne, naar de er enige, selv bestemme Formen for Opløsningen, navnlig hvem der skal foretage denne. Hyppigt vil Afviklingen blive lagt i Hænderne paa enkelte Deltagere eller udenfor Interessentskabet staaende Personer som Likvidatorer,

der da i Mangel af anden Bestemmelse har den i § 17 a. angivne Myndighed¹⁾. Tvistigheder mellem Deltagerne kan disse derimod ikke afgøre, medmindre Bemyndigelsen omfatter denne Virksomhed, i hvilket Tilfælde der da foreligger en Art Voldgift. Ellers maa Tvistigheder afgøres ved de almindelige Domstole²⁾. Men naar Deltagerne ikke kan enes om at overlade Afviklingen og Fordelingen til bestemte Personer og ejheller om selve Delingen eller de denne forudgaaende Skridt, kan, hvis Kontrakten ikke bestemmer andet, enhver Deltager fordrø, at Afviklingen og Delingen foretages af Skifteretten³⁾, til hvilken da samtlige Aktiva maa overgives af de Interessenter, der sidder inde med dem. Det vil i alt væsentligt være Reglerne i Skiftelovens Kap. IV. der maa anvendes ved Behandlingen af disse Boer⁴⁾.

¹⁾ Jfr. angaaende Fattelsen af gyldige Beslutninger U. f. R. 1897 S. 943.

²⁾ Ved D. i U. f. R. 1902 S. 646 er det antaget, at den i L. 1. Marts 1889 § 34 givne særlige Værnetingsregel ogsaa gælder i Sager mellem nuværende eller forhenværende Interessenter indbyrdes. Om § 34 skal omfatte disse Tilfælde, er dog sikkert meget tvivlsomt. Bestemmelsen i §'s 2. Pkt. om, at Forretningskontoret kan betragtes som Bopæl, vilde det f. Eks. dog være ret betænkeligt at anvende i saadanne Tilfælde. Jfr. angaaende den tilsvarende Regel i L. 23. Jan. 1862 § 15 U. f. R. 1888 S. 734 (737).

³⁾ Sk. L. 30. Novbr. 1874 § 82, jfr. Rpl. § 654; U. f. R. 1880 S. 942; H. R. T. 1916 S. 98; Aagesen: Indledning S. 531—32, jfr. derimod Bang i J. T. XXI. S. 324 flg.

⁴⁾ Jfr. nærmere Deuntzer: Skifteret S. 746—47.

II. Afsnit.

Partrederier.

§ 20.

Medens Partrederi tidligere var en meget benyttet Form for Rederivirksomhed, anvendes denne Selskabsform i Nutiden kun i ringe Omfang. De følgende Bemærkninger skal derfor kun fremhæve de Punkter, hvor de for Partrederi gældende Regler væsentlig afviger fra de for navngivne Interessentskaber gældende. Endvidere nævnes her kun Hovedpunkterne, medens der om alle Enkeltheder henvises til Soretten¹⁾. Et Partrederi er et Interessentskab med det Formaal under Deltagernes personlige, men begrænsede (delte) Ansvar at drive Rederivirksomhed med et²⁾ Rederiet tilhørende Skib.

1. Om disse Selskabers Stiftelse gælder i det hele de almindelige Regler, jfr. ovenf. § 4. Som der bemærket er disse Selskaber ikke anmeldelsespligtige efter L. 1. Marts 1889, da de ikke omfattes af Ordene i L.'s §§ 8 og 35³⁾. At dette er Meningen, fremgaar ogsaa af Forhand-

¹⁾ Jfr. Bentzon: Soret S. 46 flg.; Grundtvig: Soret §§ 10—13; Platon: Soret § 11.

²⁾ Et Partrederi omfatter altid kun et Skib. Ejer de samme Partredere flere Skibe, dannes derved lige saa mange selvstændige Partrederier.

³⁾ Efter L. 23. Jan. 1862 var det tvivlsomt, om Partrederier var anmeldelsespligtige, jfr. Indm. Skr. 27. Marts 1876; Aagesen: Interessentsk. S. 7 flg.; Torp: Den danske Obligationsret II. Afdeling S. 167 flg.

lingerne om Loven⁴⁾ og udtales nu i Registr. 1. April 1892 § 27. Som sammesteds forudsat hører Partrederier heller ikke til de Selskaber, der ifølge L. 1. Marts 1889 § 35 er berettigede til at foretage Anmeldelse til Handelsregistret. Derimod skal Anmeldelse finde Sted til de ved Registr. 1. April 1892 indførte Skibs- og Rederiregistre, hvis Skibet er maalt til en Brutto Register-Tonnage af mindst 20 Tons og Rederne opfylder de i Sølov 1. April 1892 § 1 og Registr. s. D. § 1, 2.—4. St. foreskrevne Betingelser. Med Hensyn til mindre Skibe mærkes Bestemmelsen i Registr. § 9. — Anmeldelsen skal særlig for Partrederiers Vedkommende indeholde hver enkelt Med-ejers Navn, Livsstilling, Hjemsted og Adkomst samt det Forhold, hvori hver enkelt Med-ejer er lodtagen i Skibet; endvidere, hvis der er valgt en bestyrende Reder⁵⁾ eller en Bestyrelse, disses Navn og Bopæl. Ligeledes anføres Selskabets Hjemsted, hvor Søgmaal imod det kan anlægges, samt Firmaet, hvis Rederiet drives under et saadant⁶⁾. Anmeldelsen indføres tillige i Rederiregistret, jfr. Registr. § 4 IV., og de i Overensstemmelse med Anmeldelsen paa dette Register opførte Angivelser af Rederiets Indhavere, Bestyrelsesmedlemmer og bestyrende Reder er forpligtende for Rederiet overfor Tredjemand i Henseende til Retshandler vedrørende Rederiforretningen⁷⁾ med Undtagelse af saadanne, som begrundet Adkomst til eller lægger Hæftelse paa et Skib eller enkelte Skibsparter; thi i saa Henseende er alene det i Skibsregistret optagne afgørende⁸⁾. De nævnte Angivelser til Rederiregistret

⁴⁾ Jfr. Rigsdagstid. 1888—89. Forh. paa Folketinget S. 2821, 2825—26.

⁵⁾ Herved mærkes Solovens § 10, hvorefter der skal vælges en bestyrende Reder.

⁶⁾ Registr. 1. April 1892 § 4 II. 3°.

⁷⁾ Registr. § 25.

⁸⁾ Registr. § 28; jfr. om Grunden til, at der fores to Registre, Bentzon: Soret S. 43.

kundgøres i Statstidenden⁹⁾ og med Hensyn til Kundgørelsens Betydning gælder Regler, der ganske svarer til de i L. 1. Marts 1889 § 7 givne¹⁰⁾; herom henvises derfor til det ovenf. navnlig i § 11 bemærkede. Angaaende, hvem der skal foretage Anmeldelsen, henvises til Registr. 's § 13, 5.—8. St., og om Ansvar for Forsømmelse til Registr. 's § 66, jfr. § 64.

II. Angaaende Partredernes indbyrdes Forhold gælder først og fremmest særlige Regler om Myndigheden til at fatte Beslutninger paa Selskabets Vegne. Ifølge Sølovens § 10 skal der vælges en bestyrende (korresponderende) Reder, der maa være dansk Undersaat og bosat her i Riget, men ifølge § 12 ikke behøver at have Part i Skibet. Til hans Valg kræves saa mange Medrederes Stemmer, som ejer Halvparten af Skibet; naar tvende har faaet lige Stemmer, afgøres Sagen ved Lodtrækning¹¹⁾. Omfanget af hans Myndighed til at handle paa Rederiets Vegne kan Medrederne fastsætte som de selv vil¹²⁾; hvor dette ikke er sket, kommer de almindelige Regler om Fuldmagt til Anvendelse. For saa vidt Omstændighederne ej er til Hinder derfor, har han at sammenkalde dem til Overlægning eller paa anden Maade indhente deres Mening, naar vigtigere Anliggender forefalder¹³⁾. Han skal føre særskilt Regnskab over sin Forvaltning af Rederiets Anliggender og gøre Rede og Rigtighed for samme — naar ikke andet besluttet, inden 1 Maaned efter hvert Kalenderaars Udløb, jfr. nærmere Sølov §§ 15 og 16. Han kan til enhver Tid afsættes ved Be-

⁹⁾ Jfr. L. Nr. 10, 23. Jan. 1903 § 1, der forandrer den tidligere Regel i Registr. § 26, jfr. § 18, 1. St.

¹⁰⁾ Registr. § 26, jfr. herved § 28, hvorefter Kundgørelsen er uden Betydning med Hensyn til de der nævnte Retshandler.

¹¹⁾ Sølov § 12.

¹²⁾ Sølov § 11, 2. St.

¹³⁾ Jfr. nærmere Sølov § 13.

slutning af Partredere, der eje mere end en Halvpart af Skibet. Ejer han selv Halvparten eller mere, kan Retten paa Partredernes Begæring afsætte ham, om dertil findes skellig Grund¹⁴).

Naar ingen bestyrende Reder er valgt, samt naar Rederiets Anliggender iøvrigt skal afgøres ved Partredernes Stemmegivning, gælder som Beslutning, hvad der vedtages af den eller de Partredere, som ejer mere end Halvparten af Skibet. Halvdelen er tilstrækkelig, naar Beslutningen tiltrædes af den bestyrende Reder, selv om han ikke har Part i Skibet, jfr. dog om Rederiets Opløsning Sølov § 22 samt nedenfor under IV. Beslutninger, som strider mod Rederikontraktens Indhold eller ligger udenfor Rederiets Øjemed, er ikke gyldige, medmindre samtlige Medredere deri er enige¹⁵); iøvrigt tilkommer der ikke den enkelte Medreder nogen jus prohibendi.

Den enkelte Partreder kan frit afhænde sin Part eller en Del af denne, og Medrederne har ikke nogen Forkøbsret eller Løsningsret, medmindre saadant er vedtaget i Rederikontrakten. Dog kræves alles Samtykke, naar Salget vil medføre, at Skibet taber Ret til at føre dansk Flag, jfr. om dette Forhold nærmere Sølov § 20, 3. St. Erhververen indtræder i et og alt i Overdragerens Retsforhold, hvorhos Overdrageren, naar Forholdet lovligt er ordnet, fritages for fremtidige af Rederi-forholdet flydende Forpligtelser¹⁶).

Til Bestridelse af Rederiets Udgifter skal enhver Partreder yde det fornødne Bidrag i Forhold til hans

¹⁴) Sølov § 14; jfr. om den bestyrende Reder nærmere Bentzon: Søret S. 53 flg.; Grundtvig: Søret § 11.

¹⁵) Sølov § 12, jfr. dog herved § 18, hvorom nedf.

¹⁶) De nærmere Regler herom findes i Sølov § 21, jfr. Bentzon: Søret S. 71—72; Grundtvig: Søret § 13 I.

Andel i Skibet. Forsømmelse heraf medfører særlig strengt Ansvar¹⁷⁾. Dog kan, naar Beslutning tages om ny Rejse eller om Skibets Reparation efter fuldendt Rejse, og Tilskud kræves hertil, enhver Partreder, som ikke har stemt for Beslutningen, frigøre sig for at tilsvare sin Del af Tilskudet ved uden Vederlag at afstaa sin Part i Skibet, hvis denne ikke særligt er behæftet, forudsat at han inden 3 Dage, efter at Beslutningen er fattet eller er bleven ham meddelt, giver den bestyrende Reder Underretning derom¹⁸⁾.

Vinding og Tab fordeles i Forhold til Skibsparternes Størrelse, jfr. nærmere Sølov § 19.

III. Angaaende Retsforholdet til Tredjemand gælder i vidt Omfang særlige Regler.

Naar en korresponderende Reder er valgt, er denne i Forhold til Tredjemand berettiget til at afslutte alle de Retshandler, som en Rederiforretning sædvanlig fører med sig¹⁹⁾. Indskrænkninger i denne Myndighed er uden Betydning for Tredjemand, som er i god Tro. Derimod kan han ikke uden særlig Bemyndigelse optage Pengelaan i Rederiets Navn eller sælge, pantsætte eller tegne Forsikring paa Skibet. Hvis ingen bestyrende Reder er valgt, samt naar der er Tale om Handler, der ligger udenfor hans almindelige Kompetence, er Beslutninger ogsaa i Forhold til Tredjemand kun gyldige, naar de efter de ovenf. under II. fremstillede Regler er lovlige i Forholdet mellem Deltagerne indbyrdes. Herved erindres imidlertid, at det som ovenf. under I. bemærket ifølge Registr. §§ 25, 26 og 28 i Forhold til godtroende Tredjemand ikke kommer an paa, hvem der til

¹⁷⁾ Sølov § 17. Om den der hjemlede Panteret se Torp: Tingsret S. 731.

¹⁸⁾ Sølov § 18.

¹⁹⁾ Jfr. nærmere Sølov § 11, 1. St.; Bentzon Soret S. 57—58.

det givne Tidspunkt virkelig er bestyrende Reder eller Partredere, men at det afgørende er, hvad der herom er henholdsvis anmeldt til (og optaget i) Rederiregistret samt kundgjort (§§ 25 og 26) eller anmeldt til (og optaget i) Skibsregistret (§ 28). — Endnu bemærkes, at den bestyrende Reder kan sagsøge og sagsøges i Rederiets Anliggender og i det hele repræsentere det for Retten. Er ingen bestyrende Reder valgt, kan enhver af Partrederne søges paa Rederiets Vegne. Dette er den eneste Virkning, som Søloven knytter til Undladelsen af at vælge en bestyrende Reder. Sagsøgeren har Valget mellem deres personlige og Skibets Værneting²⁰⁾.

For de Rederiet gyldigt paadragne Forpligtelser, der medfører personligt Ansvar, hæfter Partrederne kun pro rata i Forhold til hvers Andel i Skibet²¹⁾. Naar en Skibspart overdrages, hæfter Erhververen overfor Tredjemand som Partreder for alle Rederiforpligtelser, som indgaas efter Overdragelsen. Men saa længe²²⁾ henholdsvis Anmeldelse til Rederiregistret og Kundgørelse eller Anmeldelse til Skibsregistret ikke har fundet Sted, er endvidere Overdrageren ansvarlig overfor Tredjemand, der i god Tro har indladt sig med Rederiet, ogsaa for, de efter Overdragelsen stiftede Rederiforpligtelser²³⁾.

Det maa antages bl. a. som Konsekvens af Reglen i Sølov § 20, 2. St., om Partrederens Ret til at overdrage sin Skibspart, at den enkelte Partrederes Særkreditorer kan søge Fyldestgørelse i hans Skibspart. Naar da denne af Udlægshaveren (eller Konkursboet) sælges ved Tvangsauktion, maa imidlertid Reglerne i Sølovens § 21, jfr. ovenf.

²⁰⁾ Sølov § 10, 2. St., jfr. § 11, 1. St.

²¹⁾ Sølov § 9; Grundtvig: Søren § 12.

²²⁾ Trods de almindelige Udtryk i Sølov § 21 maa hans Ansvar ved disse Kendsgjerninger ophøre ifølge Reglerne i Registr. §§ 25, 26 og 28, jfr. herved Bentzon: Søren S. 71.

²³⁾ Sølov § 21.

under II., samt § 17, ogsaa her komme til Anvendelse. hvorefter følger, at meget ofte faktisk²⁴⁾ kun hans Nettoandel i Rederiformuen vil komme hans Kreditorer til Gode; men for saa vidt dette ikke faktisk bliver en Følge af, at Reglen i § 21 er anvendelig, kan der ikke af Hensyn til Medrederne opstilles den Regel, at Særkreditorerne kun kan holde sig til Partrederens Nettoandel; thi da hver enkelt af disse uforanderligt hæfter for sin Kvotadel af Gælden og aldrig for mere, har Medrederne ingen Interesse i, at Kreditor kun holder sig til Partrederens Nettoandel paa den ovenf. i § 14 angivne Maade. Heller ikke de ovenf. i § 15 fremstillede Regler om Fælleskreditorernes Fortrinsret til Fyldestgørelse af de fælles Midler kommer til Anvendelse, naar samtlige Partrederer og derved Rederiet kommer under Konkurs²⁵⁾. Da Rederne ikke hæfter solidarisk, har det nemlig ved Selskabets Konkurs ingen Interesse for dem at hævde, at den enkeltes Medejendomsret er indskrænket paa den ovenf. i §§ 14 og 15 omhandlede Maade. Om A.'s Andel, $\frac{1}{a}$ af Aktiverne anvendes forlods til Fællesgældens Betaling eller gaar ind i hans Bo sammen med $\frac{1}{a}$ af samtlige Rederiets Passiva, maa baade være ham og de andre Deltagere ligegyldigt; Omfanget af deres Hæftelse paavirkes ikke heraf. Men saa savnes der formentlig Hjemmel til her at antage, at der er lagt et saadant Baand paa de enkeltes Andele, som kan forklare en Fortrinsret for Fælleskreditorerne i Fællesmassen²⁶⁾.

²⁴⁾ Nemlig dels paa Grund af den Medrederne ifølge Solov § 21 tilkommende Modregningsret. jfr. Bentzon: Soret S. 64, dels paa Grund af den i § 17 hjemlede Panteret for Forskud.

²⁵⁾ Saaledes ogsaa Bentzon: Soret S. 65; Grundtvig Soret S. 34—35, samt Motiver til dansk Forslag til Solov S. 11, hvorefter klart fremgaar, at det netop har været Meningen at fastslaa, at der ikke ved Partrederier udskilles nogen særlig Rederiformue til Rederikreditorernes Sikkerhed. At denne Ordning under Nutidens Kreditforhold er lidet fyldestgørende, maa vistnok indrommes, jfr. B. S. Friis i U. f. R. 1900 S. 355 flg.

²⁶⁾ H. R. D. i U. f. R. 1883 S. 76 stemmer i Resultatet hermed. Noget Præjudikat af det foreliggende Spørgsmaal kan dog ikke findes heri, jfr. Torp: Den danske Obligationsret II. Afdeling S. 177.

IV. Angaaende Partrederiers Opløsning maa i Hovedsagen lignende Regler gælde som med Hensyn til almindelige, ansvarlige Selskaber. Særlige Ophørsgrunde findes dog hjemlede i Sølovens § 22. Herefter kan Rederiets Opløsning besluttet af den eller de Partredere, som ejer mere end en Halvpart i Skibet. Endvidere kan enhver Partreder forlange Rederiet opløst:

1. naar Skibet uden hans Skyld eller Samtykke mister Retten til at føre dansk Flag og derfor udslettes af Skibsregistret (jfr. herved Bestemmelsen i Sølov § 20, 3. St.);
2. naar den bestyrende Reder er bleven afskediget ved Rettens Kendelse i Medfør af L.'s § 14;
3. naar han godtgør, at væsentlig Misligholdelse af Rederikontrakten har fundet Sted, eller at hans Ret iøvrigt krænktes ved den Maade, hvorpaa Rederiets Anliggender forvaltes;
4. naar det ved en Rejses Slutning her i Riget viser sig, at Rederiets Forpligtelser overstiger Rederiformuen.

Derimod opløses Rederiet ifølge Sølov § 20, 1. St. ikke ved, at en Part i Skibet overgaar til en anden Ejer, eller ved en Partreders Død, Umyndiggørelse eller Konkurs. — Bortset fra de positive Regler i § 20, 1. St. og § 22 maa i det hele om Ophørsgrundene, de almindelige ovenf. i § 16 fremstillede Regler, være anvendelige.

Naar Rederiet opløses, skal Skibet sælges ved offentlig Auktion, jfr. nærmere Sølov § 23. Saa vel denne som de ovenfor nævnte Regler maa, skønt de udtales absolut, antages kun at være deklaratoriske, saa at Afvigelser herfra kan vedtages ved enstemmig Beslutning.

III. Afsnit.

Om Kommanditselskaber og dermed beslægtede Interessentskabsformer.

§ 21.

Begreb og Arter.

Det afgørende Særkende for de navngivne Interessentskaber er, som i § 3 bemærket, at samtlige Deltagere med hele deres Formue hæfter direkte for Interessentskabets Forpligtelser. Den absolute Modsætning hertil danner de saakaldte anonyme Selskaber¹⁾, hvor ingen af Deltagerne hæfter direkte personligt. Men mellem disse 2 Yderpunkter kan der tænkes og forekommer virkelig en Række Mellemformer, hvor Forholdet er det, at en eller flere Deltagere direkte hæfter i Forhold til Tredjemand med hele deres Formue, medens derimod en eller flere kun hæfter med en bestemt begrænset Del af deres Formue. Disse Deltageres Retstilling saavel overfor de ansvarlige Deltagere som overfor Tredjemand kan igen være bestemt paa meget forskellig Maade. Og saavel den historiske Udvikling som Nutidens Lovgivninger fremviser navnlig to temmelig bestemt sondrede Selskabsarter, der henhører til disse Mellemformer, hvilke man

¹⁾ L. 1. Marts 1889 bruger Betegnelsen Selskaber med begrænset Ansvar, jfr. § 20 samt §§ 14, 16 m. fl., hvilket Udtryk dog ikke i Loven forstaas bogstaveligt, jfr. § 33 c.

imidlertid ofte har sammenblandet og behandlet under ét, idet man kun havde Øje for det fælles, at en eller flere Deltagere er fuldt ansvarlige, medens en eller flere kun hæfter begrænset.

Modsætningen mellem de to Arter af herhen hørende Selskaber har allerede sin Rod i Middelalderen, hvor den — navnlig i Italien — efter den almindelige Mening²⁾ gav sig Udtryk i Udviklingen af 2 forskellige Instituter, det saakaldte *societas per viam accommanditæ* og *participatio*, der rimeligvis begge har deres Oprindelse fra en ældre Selskabsform, *commenda*. Medens ved det første Forhold den, der overgav Penge eller Varer (*commendator* eller *accommodator*) til en anden (*commendatarius* eller *accommodatarius*), for at denne skulde spekulere med den i fælles Interesse, nærmest betragtedes som *dominus negotii* og vel ikke kunde tabe mere end det betroede, da han ikke blev personlig forpligtet mod Tredjemand, men paa den anden Side i Reglen fuldt ud bar Risikoen for det, han havde betroet Medkontrahenten. betragtedes ved *participatio* den sidste (Købmanden) som *dominus negotii*, medens den, der indskød Penge eller Varer (*particeps*), kun skulde deltage i Vinding og Tab i et vist Forhold. Ved det førstnævnte Forhold blev Ejendomsretten til det overgivne hos *commendator*, eller der stiftedes et Sameje; ved *participatio* gik det ind i Modtagerens Formue, og *particeps* stod i dennes Bo som Kreditor for den Del af Indskudet, der ikke gik med til Dækning af hans Andel i Tabet. De nærmere Enkeltheder ved disse Forhold og den senere Udvikling kan ikke her meddeles³⁾; kun skal det fremhæves, at den senere

²⁾ Jfr. Platou I. S. 166 flg.

³⁾ Jfr. desangaaende Platou: Studier over Kommanditselskabet i N. R. T. 1882 S. 477 flg. samt nu Platou I. S. 166 flg.; Lastig i Zeitschrift f. d. ges. Handelsrecht XXIV. S. 387 flg., og s. Forf. i Endemanns Hand-

Udvikling i Frankrig navnlig tog sit Udgangspunkt i *accommodata*, medens man i Tyskland navnlig udviklede *participatio*, og at det endelige Resultat er blevet, at forskellige fremmede Handelslove anerkender to forskellige Arter af herhen hørende Selskaber, saaledes at Typen for den ene Klasse kan siges at være det franske *société en commandite* og den nyere tyske Rets Kommanditselskab, for den anden Klasse det særlig i Tyskland udviklede stille *Gesellschaft*, tildels den franske Rets *association en participation*⁴⁾. Skarpest træder Modsætningen frem i den nugældende tyske Handelslov. Nogle Hovedpunkter af denne Modsætning skal fremhæves. Ved Kommanditselskabet⁵⁾ (*société en commandite*), dannes der en særskilt Selskabsmasse paa lignende Maade som ved de navngivne Interessentskaber; denne kan derfor ikke af Interessenterne anvendes til Privatformaal, Særkreditorerne kan kun holde sig til Interessentens Nettoandel, og i Tilfælde af Selskabets Konkurs dækkes Fælleskreditorerne forlods af Massen. Kommanditselskabet har særskilt Firma, der skal antyde et Selskabsforhold, og særligt Værneting samt skal som saadant anmeldes til Handelsregistret. Er der flere Kommanditister, betragtes de som indbyrdes Interessenter. Kommanditisten hæfter med sit Indskud for hele Selskabsgælden *solidarisk* med de ansvarlige Interessenter.

Ved det stille Selskab⁶⁾ dannes derimod ingen af-

buch des deutschen Handelsrechts I. S. 710 flg.; Hj. L. Hammar skjöld: Redogörelse S. 8—9. Yderligere Litteratur hos Platou I. S. 164 Note 1.

⁴⁾ Dette Udtryk betegner dog hovedsagelig det saakaldte Lejlighedsselskab, jfr. nærmere det følgende.

⁵⁾ D. H. G. B. (11. Juni 1870) Art. 150—172; Hahn: Commentar I. S. 484 flg.; Wendt i Endemanns Handb. des deutschen Handelsrechts I. S. 428 flg.; ny tysk H. L. 1897 §§ 161—177, jfr. herved bl. a. schweizisk Obligationenrecht Art. 590—611; code de commerce Art. 23—28; P. Pont: Commentaire-Traité des Sociétés Civiles et Commerciales II. S. 445 flg.

⁶⁾ D. H. G. B. (1870) Art. 250—65, jfr. 266—70; Hahn: Commentar

sondret Selskabsmasse; den stille Interessents Indskud gaar ind i den ansvarlige Deltagers Formue, saa at han er Ejer af det hele, medens den stille Interessent staar som Kreditor, der i et vist Forhold skal tage Del i Forretningens Vinding og Tab. Forretningens Kreditorer har ingen Fortrinsret i den ansvarlige Deltagers Konkursbo. Her konkurrerer den stille Interessent for sit Indskud med Fradrag af den Del af Forretningsgælden, som han skal bære. Det stille Selskab har intet Selskabsfirma og maa ikke anmeldes som saadant. Hvis den ansvarlige Leder af Forretningen har flere stille Interessenter, staar disse ikke i noget indbyrdes Forhold. Den stille Interessent hæfter kun *pro rata* med sit Indskud for Forretningsgælden og kan ikke direkte søges til Opfyldelse af Selskabets Forpligtelser.

I dansk Ret er ogsaa paa dette Punkt Savnet af positiv Ret i høj Grad føleligt. De heromhandlede Selskaber var aldeles ikke omtalte i L. 23. Jan. 1862. Følgen heraf var dog ikke, at Selskaber af denne Art ikke kunde stiftes, men tværtimod, at Parterne havde Frihed til at ordne deres Mellemværende indadtil saa vel som de ikke fuldt ansvarlige Deltageres Ansvar udadtil efter eget Forholdt befindende. I Virkeligheden har saadanne Selskaber faktisk længe eksisteret, og i Mangel af legale Betegnelser har saavel Teori som Praxis plejet at samle dem under den fælles Benævnelse Kommanditselskaber eller halvnavngivne Interessentskaber. Den uansvarlige Deltager kaldes ofte passiv Interessent. Nu indeholder L. 1. Marts 1889 særlige Regler om Kommanditselskabers Firma og Anmeldelse, jfr. herom næste §, ligesom L.'s § 33 giver en Slags Definition af disse. Materielle Rets-

I. S. 681 flg.; Lastig i Endemanns Handb. d. d. H. R. I. S. 704 flg.; ny tysk H. L. 1897 §§ 335—42, jfr. herved code de commerce Art. 47—50; P. Pont: Commentaire-Traité des Sociétés Civiles et Commerciales II. S. 675 flg.

regler indeholder Loven lige saa lidt for disse som for andre Selskaber.

Det Formaal, som tilstræbes ved disse Selskabsformer kan efter det ovenfor bemærkede navnlig søges realiseret paa en af følgende Maader:

1) A. og B. danner af deres Indskud en særskilt Masse, der er i Sameje mellem dem, saaledes at denne regnskabsmæssigt udsondres fra den ansvarlige Deltagers, B.'s Særformue til udelukkende Anvendelse for Selskabets Formaal. Herved stiftes et Forhold væsentligt analogt med det ved de navngivne Interessentskaber forekommende, dog med den Modifikation, at A. kun med sit Indskud hæfter for Interessentskabets Gæld; paa den anden Side da ogsaa normalt med sit fulde Indskud. Kommanditisten, A. staar ikke som Fordringshaver overfor den (eller de) ansvarlige Deltager (Komplementaren); men hvis denne gaar fallit, maa Selskabsmassen forlods anvendes til Dækning af Selskabsgælden, og kun hvis der bliver et Overskud, deles dette mellem Kommanditisten og Komplementarens Bo.

2) A. gør Indskud af Penge eller andre Værdier i den af B. (eller B. og C.) som ansvarlig Ihændehaver drevne Forretning, saaledes at der ikke dannes nogen særskilt Selskabsmasse, men at A. staar som Kreditor overfor B., dog saaledes, at A. istedetfor at faa fast Rente af sit Indskud, deltager i et vist Forhold med B. i Forretningens Vinding eller Tab. Det indskudte gaar her ligefrem ind i den ansvarlige Deltagers Formue; hvis han gaar fallit, konkurrerer samtlige hans Kreditorer under et og blandt disse Medinteressenten. Men da han skal bære en Andel af det i Forretningen lidte Tab, kan han kun konkurrere for sit Indskud med Fradrag af den Del af Tabet, som ved Opgørelse af Forretningens Balance falder paa hans Andel. At han kan konkurrere for Resten, beror paa, at han ikke skal bære nogen Del af

den ansvarlige Deltagers Forretningen uvedkommende Gæld og kun skal svare til en Del af Forretningsgælden⁷⁾.

3) Endelig kan det tænkes, at A. laaner B. til Brug i sin Forretning et vist Beløb til Vederlag for hvilket han ikke skal have fast Rente, men en forholdsmæssig Andel i Forretningens Nettoudbytte⁸⁾, men saaledes, at han, hvis Forretningen arbejder med Tab, vel ikke skal have Vederlag for Afsavnet af Kapitalen, men dog ved en eventuel Opgørelse kan fordre den fulde indskudte Kapital udbetalt. Naar han har denne Ret overfor den ansvarlige Indehaver af Forretningen, kan han ogsaa i dennes Konkursbo konkurrere for det fulde Beløb af Indskudet⁹⁾. Forholdet taber imidlertid herved væsentlig Egenskaben af Interessentskab og bliver et Laaneforhold med en særegen Rentebestemmelse¹⁰⁾.

Kommanditistens Indskud vil normalt bestaa af Penge eller andre Kapitalydelser. Et Forhold af den ovenfor under 1. omtalte Art kan overhovedet kun forekomme, hvor dette er Tilfældet. Derimod kan et Forhold af lignende Art som det under 2. nævnte stiftes, naar en Person, der yder Arbejde i Forretningen, istedetfor fast Løn skal tage Del i Forretningens Vinding og Tab i et vist Forhold. Han vil da eventuelt være pligtig at indbetale sin Andel i Tabet. Saadanne Forhold er dog ikke praktiske. Derimod forekommer det oftere, at den, der yder Arbejde, ikke faar fast Løn eller kun en ringere fast Løn, men der-

⁷⁾ Det er i og for sig ikke udelukket, om end lidet praktisk, at pro rata Ansvar er vedtaget, hvor der er dannet en særlig Selskabsformue (Tilfælde 1) og omvendt fuldt Ansvar med det hele Indskud, hvor ingen særlig Selskabsformue er dannet (Tilfælde 2).

⁸⁾ Det kan ogsaa vedtages, at han skal have fast Rente + en Andel i Nettoudbyttet.

⁹⁾ Jfr. dog herved D. i U. f. R. 1891 S. 730.

¹⁰⁾ H. R. T. 1916 S. 458, jfr. om et tvivlsomt Forhold af lignende Art H. R. T. 1914 S. 845.

imod skal have en vis Andel i Forretningens Nettoudbytte, saa at han intet faar, hvis Forretningen arbejder med Tab, men iøvrigt ikke deltager i Tabet. Han kaldes da *commis intéressé*¹¹⁾. Dette Forhold er, som det let vil ses, beslægtet med de ovenfor under 3. nævnte Tilfælde. Ligesom der taber Forholdet væsentlig Egenskaben af Interessentskab og bliver en Arbejdslejekontrakt med en særegen Lønningsmaade¹²⁾.

Som allerede bemærket kan Parterne ved Aftale bestemme deres Retsstilling, navnlig Omfanget af den passive Interessents Hæftelse ogsaa overfor Tredjemand paa en af de nævnte 3 Maader, ligesom de kan fastsætte, om han skal kunne søges direkte af Interessentskabets Kreditorer indenfor Grænserne af sit Indskud eller ikke osv. Parterne kan saaledes helt eller med Modifikationer danne Forhold, der svarer snart til fransk og tysk Rets egentlige Kommanditselskaber, snart til den tyske Rets stille Selskab. Ved Afgørelsen af, om Aftalen hjemler det ene eller det andet, kan der dog ikke lægges synderlig Vægt paa den Betegnelse, Forholdet har faaet. At der i Kontrakten maatte være brugt Udtryk som Kommanditselskab, Kommanditist eller stille Associé, kan hos os i Reglen ikke være afgørende; thi den almindelige Opfattelse er næppe paa det rene med disse Udtryks tekniske Betydning, og de bruges derfor sikkert her ligesom tidligere i Tyskland¹³⁾ og andetsteds i Reglen i en vis generel Betydning, der ikke har hin skarpe Sondring, som nyere Handelslove har etableret, for Øje. Det er derfor alene

¹¹⁾ Jfr. nærmere Platou: Handelsselsk. S. 8 og Platou I. S. 13.

¹²⁾ Disse Forhold kan ogsaa kombineres. Navnlig er det ikke uden Eksempel, at en passiv Interessent, der har indskudt Penge, tillige udfører Arbejde for Interessentskabet, f. Eks. som Prokurist og derfor helt eller delvist lønnes med Andel i Udbyttet (*Tantieme*).

¹³⁾ Jfr. Lastig i Endemanns Handbuch d. d. Handelsrechts I. S. 725 flg.; cfr. ogsaa Platou I. S. 191.

Kontraktens materielle Indhold, der kan yde Vejledning¹⁴⁾. Men naar denne, som ofte sker, savner Bestemmelser om de vigtigste af de Spørgsmaal, som her opstaar, navnlig om Omfanget af Kommanditistens Hæftelse overfor Selskabets (Forretningens) Kreditorer, og hvad dermed staar i Forbindelse, idet det f. Eks. blot bestemmes, at han skal indskyde saa og saa meget og til Gengæld være delagtig i Foretagendet i et vist Forhold, opstaar under vor Rets Mangel paa positive Bestemmelser det tvivlsomme Spørgsmaal, hvorledes Forholdet skal opfattes, navnlig om det skal anses nærmest som et egentligt société en commandite, som stille Gesellschaft eller som et fra begge afvigende Retsforhold.

Meningerne herom har været delte. Medens vore ældre Forfattere¹⁵⁾ nærmest synes tilbøjelige til at overføre Reglerne om det egentlige société en commandite paa vort Kommanditselskab, mener Platou, at det maa behandles efter Reglerne om det tyske stille Gesellschaft¹⁶⁾, hvor ikke Kontrakten bestemt viser, at Dannelsen af et egentligt Kommanditselskab har været tilsigtet. Han mener endogsaa, at den ældre (modsatte) Lære har ført til utrolig Forvirring, fordi man ikke i det praktiske Liv fandt noget, der svarede til Teorien, idet Meningen med Dannelsen af de saakaldte Kommanditselskaber altid skal være kun at stifte participatio (stille Selskab). Om end dette for Norges Vedkommende er rigtigt, gælder det samme næppe hos os. I Mangel af positiv Ret maa Normen for saadanne Forholds Bedømmelse være den almindelige Retsopfattelse, idet Parterne i Mangel af modstaaende

¹⁴⁾ Jfr. H. R. T. 1915 S. 554.

¹⁵⁾ Bang i J. T. XVI. 1. S. 60, 114, 179; XXI. S. 297; Ørsted-Haandbog V. S. 420; VI. S. 658.

¹⁶⁾ O. Platou: Studier over Commanditselskabet i N. R. T. 188: S. 469 flg.

Aftaler maa antages at have henholdt sig til denne. Men den almindelige Retsopfattelse hos os vil i et Kommanditselskab næppe se en blot og bar participatio; og om den end ikke vil overføre alle de om Kommanditselskaber andetsteds gældende Regler paa vort Kommanditselskab, vil man dog ikke være i Tvivl om, at visse af disse Regler — og netop nogle af de vigtigste — maa anvendes paa dette. Navnlig vil man i Reglen være paa det rene med, at det ikke er et Laaneforhold, men et virkeligt Interessentskab, der stiftes, og at Kommanditisten i Overensstemmelse hermed hæfter for Interessentskabets Gæld, og det med sit fulde Indskud, ikke blot pro rata¹⁷⁾. — Det er muligt, at den af Bang og Ørsted opstillede Teori, som Platou mener, ikke var stemmende med Datidens Retopfattelse; men det er ialtfald sikkert, at denne Teori, der i største Delen af et Aarhundrede har været eneherkende hos os, har havt afgørende Indflydelse paa Nutidens Retsopfattelse, ligesom den har været bestemmende for vore Domstoles og Skifteretters Praksis¹⁸⁾. At den passive Interessent med sit Indskud hæfter fuldt solidarisk med den ansvarlige Deltager overfor Selskabets Kreditorer, stemmer formentlig ogsaa bedst med vor Rets vidtgaaende Regler om solidarisk Ansvar for flere under et forpligtede Medskyldnere.

Paa den anden Side kan utvivlsomt ikke alle de andetsteds om Kommanditselskaber gældende positive Regler anvendes paa det hos os forekommende Komman-

¹⁷⁾ Det kan bl. a. fremhæves, at under Forhandlingerne i Folketinget angaaende L. 23. Jan. 1862 udtalte den eneste Repræsentant for Handelsstanden, der havde Ordet (Thune), uimodsagt, at den passive Interessent med sit Indskud hæfter lig med de andre Deltagere: fuldt ud, og at han er aldeles uberettiget til at konkurrere for dette i Firmaets Bo, førend alle dets Kreditorer ere fyldestgjorte.

¹⁸⁾ J. U. II. S. 847; J. U. 1862 S. 545; U. f. R. 1881 S. 47; jfr. ogsaa 1891 S. 730; 1896 S. 4; 1899 S. 217; H. R. T. 1915 S. 554.

ditselskab. Hvilke Regler der i dansk Ret maa komme til Anvendelse paa dette, hvor ikke andet er vedtaget, vil blive fremstillet i det følgende. Forinden skal blot endnu nogle Bemærkninger gøres angaaende de saakaldte Lejlighedsselskaber. Herved forstaas Interessentskaber, der gaar ud paa Iværksættelsen af et enkelt eller flere forud bestemte, isolerede Foretagender, navnlig Handelsspekulationer. Et saadant Selskab kan indgaas baade som navngivent, som anonymt og saaledes, at der er en eller flere ansvarlige og en eller flere uansvarlige Interessenter. Lejlighedsselskaberne danner derfor ikke nogen særlig Selskabsform, og afset fra, at Reglerne om Firmaanmeldelse og, hvad dermed staar i Forbindelse, ikke er anvendelige paa dem, maa i alt væsentligt de almindelige ved de tilsvarende Arter af Interessentskab gældende Regler finde Anvendelse. Grunden til, at de nævnes særlig paa dette Sted, er kun den, at de oftest stiftes som Interessentskaber af den i dette Afsnit omhandlede Art¹⁹⁾.

§ 22.

Kommanditselskabets Stiftelse og nogle dermed i Forbindelse staaende Forhold.

Om Stiftelsen af Kommanditselskaber og lignende Selskaber gælder vor Rets almindelige Regler om Ind-

¹⁹⁾ Navnlig gælder dette de i Handelsverdenen hyppige, saakaldte a meta (og a trio) Forretninger. Det regelmæssige er her, at det ene Handelshus, der ikke ønsker alene at bære Risikoen eller ikke har de nødvendige kontante Midler til en Spekulation, og som derfor faar en anden Købmand til at deltage i denne, afslutter de paagældende Handler i eget Navn og alene forpligter sig selv. Den, der har afsluttet Handlen, anses da alene som dispositionsberettiget med Hensyn til dennes Genstand, jfr. Sø- og H. R. T. 1863 S. 228 flg., medens Medinteressenten kun deltager forholdsvis i Tab og Vinding, altsaa efter Handlens Udfald staar som Kreditor eller Debitor for sin Andel heri overfor den handlende eller dennes Bo, derimod ikke overfor dennes Medkontrahent. Overenskomsten kan forøvrigt have det forskelligste Indhold, ligesom Forretningen kan være af den forskelligste Art.

gaaelse af Formueretshandler. Særlige Former og lignende er ikke foreskrevne, jfr. hvad om de tilsvarende Spørgsmaal er bemærket i § 4. — Efter L. 23. Jan. 1862 maatte det antages, at Kommanditselskaber som saadanne ikke skulde — og vist end ikke kunde — anmeldes til Firmaregiseret, idet Loven ved Ordet »Deltagere« i §§ 1, 2, 3, 4 og 12 kun sigtede til ansvarlige Deltagere¹⁾ og overhovedet slet ikke omtaler Kommanditselskaber o. l. Efter L. 1. Marts 1889 er det ialtfald givet, at Kommanditselskaber kan anmeldes, idet L.'s § 18 giver Regler om, hvad Anmeldelsen skal indeholde. Betragtes denne § alene i Forbindelse med § 16, synes den at maatte medføre, at disse Selskaber — under de almindelige i § 8, jfr. § 35, angivne Betingelser i Henseende til Virksomhedens Art — ogsaa er anmeldelsespligtige. Af § 33 fremgaar imidlertid, at dette ikke er Meningen. Efter at det nemlig under a) er sagt, at — ved Anvendelsen af Bestemmelserne i denne Lov — forstaas ved et Kommanditselskab et Selskab, der bestaar af et eller flere fuldt (solidarisk) ansvarlige Medlemmer og af et eller flere Medlemmer, der kun hæfter med det Indskud., hvormed de til Handelsregistret anmeldes som deltagende i Forretningen (Kommanditister), siges under b) »At der, uden at derom sker Anmeldelse til Handelsregistret, af nogen er gjort Indskud i den paagældende Forretning, er uden Indflydelse paa de angaaende Indehaverne af saadan Forretning, være sig Enkeltmand eller Selskab, i denne Lov indeholdte Bestemmelser«. Da herved aabenbart ikke sigtes til ulovlig Undladelse af at foretage Anmeldelse, ses det heraf, at Selskaber af samme Beskaffenhed som de i § 33 a) omtalte (Kommanditselskaber) kan stiftes, uden at Anmeldelse herom behøver at finde Sted. Selskabet

¹⁾ Jfr. Aagesen: Interessentskab S. 42—43 og 47—48 samt Torp: Den danske Obligationsret II. Afdeling S. 189—190.

bliver da blot ikke — for saa vidt denne Lov angaar — at behandle som Kommanditselskab: det bliver, saavel hvad Anmeldelsespligten som hvad Firmanavnet angaar, at behandle, som om Kommanditisterne ikke fandtes. Hvis altsaa Komplementaren er en Enkeltmand, er Selskabet overhovedet ikke anmeldelsespligtigt, og Firmaet skal være i Overensstemmelse med Reglerne om Enkeltmandsfirma; er der derimod flere Komplementarer, kommer i begge Henseender de for navngivne Selskaber gældende Regler til Anvendelse, jfr. § 33 a. i Slutn. — At dette er Meningen, fremgaar ogsaa bestemt af den dansk-norsk-svenske Kommissions Motiver S. 39. hvor det siges, at det væsentlige Øjemed med Udkastets § 31 a. (Lovens § 33 a. er at give Registerføreren et haandgribeligt Kriterium, hvorefter han kan afgøre, om en modtagen Anmeldelse skal behandles som et Kommanditselskabs Anmeldelse. »Derimod afgør Bestemmelsen intet om, hvorvidt den, der, uden at derom er sket Anmeldelse, har gjort Indskud i og oppebærer Andel i Udbyttet af en Forretning (jfr. § 31 [33] Litr. b.), muligt i Forhold til dennes Kreditorer maatte kunne blive at behandle som en, være sig almindelig eller paa særlig Maade stillet Kreditor« — og senere: »Paragrafens Litra b. har væsentlig sin Betydning ved at fastslaa, at den Omstændighed, at Personer, (der) uden at være opgivne som Kommanditister overensstemmende med Litra a., gøre Indskud i Enkeltmands Forretning. . . . ikke giver Enkeltmand Ret til at optræde under noget et Selskabsforhold antydende Firma«. — Den tilsyneladende Modsætning mellem Udtalelserne i L.'s §§ 16 og 18, jfr. § 33 a., og § 33 b. forklares herefter formentlig saaledes: Loven har villet aabne Adgang for Dannelsen baade af Selskaber, der nærmest svarer til Udlandets Kommanditselskaber, og af saadanne, der nærmest svarer til stille Gesellschaft. Men da det var fastslaaet,

at Loven ikke skulde give materielle Retsregler, men kun de formelle Regler om Firma, Anmeldelse m. m., har man ikke ment til Anmeldelsen eller Undladelsen heraf — saaledes som f. Eks. D. H. G. B. og ny tysk H. L. 1897 — at kunne knytte en Forskel i de for Selskaberne gældende civilretlige Regler. I Overensstemmelse med, at L.'s § 16 overhovedet knytter Anmeldelsespligten til »Firmaet«, har man da ogsaa her sat Anmeldelsespligten i Forbindelse med det benyttede Firma, saaledes at Selskaber af den her omhandlede Art, hvis de anmeldes som saadanne, skal optræde under et Selskabsfirma (§ 33 a, jfr. § 9. 3. St.), og omvendt, hvis de optræder under et saadant Firma (og driver en efter § 8, jfr. § 35 anmeldelsespligtig Virksomhed), skal anmeldes (§ 33 a, jfr. § 16), men at de ogsaa lovlig kan stiftes uden Anmeldelse, dog saaledes, at Tilværelsen af passive Interessenter da ikke hjemler Ret til at benytte et Firma, der angiver et Selskabsforhold²⁾. Om man deraf, at § 33 a, jfr. § 18, 2. St., benytter Udtrykket Kommanditselskab, jfr. ogsaa Sammenstillingen med Kommanditaktieselskaber, er berettiget til at slutte, at det er en Forudsætning for Anmeldelse efter § 33 a., at der dannes en Fællesmasse, som er i Sameje mellem den aktive og den passive Deltager³⁾ — eller om Ordene Kommanditselskab og Kommanditist skal antages brugt i den populære, almindeligere Betydning, der omfatter ogsaa det stille Selskab — er tvivlsomt. Selv om det første antages, er der næppe i dansk Ret Hjemmel til at nægte Anmeldelse efter § 18, jfr. § 33 a., fordi det maatte være vedtaget, at Kommanditisten kun skal hæfte pro rata. Men det maa da antages at høre med til »Oplysning om hver enkelt Kommanditists..... Indskud«, at dette angives i

²⁾ Med det her antagne stemmer vistnok i Hovedsagen H. Vedel i U. f. R. 1890 S. 1026—1028.

³⁾ Saaledes formentlig Platon I. S. 185 flg., særlig S. 190.

Anmeldelsen. Paa dette Punkt vil derfor Anmeldelsens Indhold være afgørende ogsaa i Forhold til Tredjemand. Derimod medfører Lovens Regler, at der, naar enten ingen Anmeldelse finder Sted (fordi Komplementaren er Enkeltmand eller Virksomheden ikke hører til de i L. 1. Marts 1889 § 8, jfr. § 35 omhandlede), eller Selskabet blot anmeldes som navngivent (hvor der er flere Komplementarer, jfr. § 33 a. i Slutng.), — idet det i Henhold til § 33 b. ikke anmeldes, at der er Kommanditister — hverken i Firmanavnet eller i Anmeldelsens Indhold kan findes nogen Oplysning om, hvorvidt Selskabet hører til de ovenf. i § 21 under 1) eller under 2) beskrevne, altsaa hverken om der dannes en egentlig Fællesmasse, eller om de passive Interessenter med deres Indskud hæfter solidarisk eller kun pro rata. Dette, at herefter i stort Omfang Parternes Vedtagelse og ikke ydre for Tredjemand kendelige Forhold som Firmaet og Anmeldelsen bliver afgørende for Omfanget af den passive Interessents Hæftelse, er en højst uheldig Ordning, der næppe kan siges at være retfærdiggjort ved Lovens Formaal kun at give rent formelle Regler. Naar man⁴⁾ i Erkendelse heraf har ment, at Vægten ogsaa i dansk Ret maa lægges paa, om Selskabet i Forhold til Tredjemand gennem Anmeldelse og Firmabetegnelse fremtræder som et Kommanditselskab eller ikke, maa det derfor ogsaa vel anerkendes, at en saadan Ordning i høj Grad anbefaler sig de lege ferenda. Men ligesom den sikkert ikke har Hjemmel i L. 1. Marts 1889⁵⁾,

⁴⁾ Ernst Møller i U. f. R. 1894 S. 433—34; jfr. herved den noget ubestemte Ytring hos Aubert i T. f. Rvds. 1891 S. 207.

⁵⁾ Dette forudsattes ogsaa bestemt i Kommissionens Motiver. Naar det der S. 39 siges, at saadanne Selskaber, naar Kommanditisterne ikke ere anmeldte, i R e g l e n vil svare til det tyske »stille Gesellschaft«, vil selv denne Betragtning — der muligvis nærmest skyldes norsk Paa-virkning — hos os næppe blive godkendt i Praxis, jfr. nedf. Note 6.

saaledes et det ganske naturligt, at Praxis⁶⁾ overensstemmende med den hidtil hos os herskende Retsopfattelse ikke har villet anerkende de Konsekvenser, som dette Standpunkt maatte føre til⁷⁾. Naar man særlig har fremhævet, at »Parternes Vilje« i Reglen ikke lader sig udfinde, er dette for saa vidt af mindre Betydning, som Følgen af, at videregaaende Begrænsninger i den passive Interessents Ansvar ikke med Sikkerhed kan ses at være hjemlede ved Kontrakten (eventuelt Anmeldelsen), bliver, at han, som i forrige § bemærket, antages at hæfte fuldt ud med sit Indskud. Praxis gaar i saa Henseende ret vidt.

Om, hvad Anmeldelsen, naar en saadan finder Sted, skal indeholde, henvises til L. 1. Marts 1889 § 18, 2. St., hvorved bemærkes, at Kommanditisternes Navne og Beløbet af deres Indskud ikke optages i Bekendtgørelsen⁸⁾, samt at Anmeldelsespligten — hvor der paa Grund af det benyttede Firma bliver Tale derom — kun paahviler de fuldt ansvarlige Medlemmer⁹⁾. Om Kommanditselskabets

⁶⁾ jfr. de tidligere anf. D. i U. f. R. 1891 S. 730; 1896 S. 4 og 1899 S. 217 samt fra den ældre Ret U. f. R. 1881 S. 47, der anerkender, at den passive Interessent med sit Indskud hæfter fuldt ud, skønt ingen Anmeldelse angaaende hans Optagelse havde fundet Sted, og skønt det benyttede Firma intet oplyste om dette Interessentskabsforhold.

⁷⁾ Den Opfattelse, der lader Anmeldelsen være afgørende for, om et egentligt Kommanditselskab er stiftet, synes ogsaa at maatte føre til at nægte Muligheden af denne Selskabsform ved Virksomheder, ved hvilke Anmeldelse paa Grund af Reglen i L. 1. Marts 1889 § 8, jfr. § 3, er udelukket, et Resultat, der næppe er naturligt i en Retsforfatning, der i den Grad som dansk Ret staar fremmed for de ofte andetsteds kendte i Virksomhedens Art grundede Distinktioner mellem forskellige Arter af Interessentskaber, jfr. ovenf. § 3.

⁸⁾ Naar Ernst Møller i U. f. R. 1894 S. 434 antager, at den anmeldte Kommanditist af Loven anses som Medlem af Firmaet, stemmer dette ikke med Indholdet af § 18, 2. St., hvor Kommanditisterne netop modsettes Firmaets Medlemmer; de derpaa byggede i og for sig lidet tiltalende Konsekvenser maa da sikkert falde med Udgangspunktet.

⁹⁾ L. 1. Marts 1889 § 16, 2. St.

Firma, hvor Anmeldelse finder Sted, se L. 1. Marts 1889 § 9, 3. St.¹⁰⁾.

Hvis Interessentskabet driver saadant Erhverv, hvortil særlig Næringsadkomst kræves, behøver dog den passive Interessent ifølge L. 29. Dec. 1857 § 4 ikke at erhverve Borgerskab eller Næringsbevis. Ved »enhver der tager umiddelbart Del i Forretningerne«, sigtes utvivlsomt kun til den, der saaledes udadtil optræder som Deltager, at han ogsaa overfor Tredjemand bliver fuldt ansvarlig, altsaa for saa vidt ophører at være passiv Interessent¹¹⁾.

§ 23.

Interessenternes indbyrdes Retsforhold.

Hvis der i Kommanditselskabet er flere ansvarlige Deltagere, danner disse et navngivent Selskab; og om det indbyrdes Forhold mellem dem kan henvises til det i §§ 5—9 bemærkede. — Derimod opstaar her Spørgsmaal om Retsforholdet mellem de ansvarlige Deltagere og den eller de passive Interessenter samt, hvis der er flere saadanne, mellem disse indbyrdes.

Angaaende Interessenternes Indskud og Retsforholdet med Hensyn til disse kan i det hele henvises til det i § 5 bemærkede. Selv om man ikke vil anse det som positivt hjemlet ved L. 1. Marts 1889 § 18, 2. St., jfr. § 33, at der ved anmeldte Selskaber af denne Art skal dannes en fælles Selskabsmasse af Komplementarens og den passive Interessents Indskud, jfr. herom forrige Paragraf, maa det, som allerede i § 21 fremhævet sikkert antages, at den almindelige Retsopfattelse hos os ved alle Selskaber af denne Art, hvad enten de anmeldes eller ikke, og uden Hensyn til den benyttede Betegnelse af Selskabet eller

¹⁰⁾ Jfr. Justm. Skr. Nr. 211. 11. Juli 1891.

¹¹⁾ Jfr. Scheel: Personret (2. Udg.) S. 545; H. R. T. 1860 S. 163.

de passive Interessenter gaar ud paa, at der naar ikke det modsatte særlig er aftalt, dannes en egentlig Selskabsmasse i Sameje mellem Deltagerne. Herved sikres den passive Interessent imod, at Komplementarens Forretningen uvedkommende Særkreditorer f. Eks. ved Udlæg sikrer sig Dækning ogsaa i den passive Interessents Andel i Massen. Da det endvidere maa antages, at de passive Interessenter, hvor ikke andet særlig er hjemlet, hæfter fuldt ud med deres Indskud, jfr. nærmere nedf. § 24. bliver den i dansk Ret normale Type en Selskabsform, der i det væsentlige svarer til forskellige fremmede Lovgivningers egentlige Kommanditselskaber¹⁾. Kun denne Selskabsform har Fremstillingen i denne og de følgende Paragrafer for Øje, medens der i § 26 vil blive gjort kort Rede for de Afvigelser der maa gælde ved de saakaldte stille Selskaber.

Med Hensyn til Myndigheden til at fatte Beslutninger paa Interessentskabets Vegne kan de i § 6 fremstillede Regler ikke uden videre komme til Anvendelse. Den almindelige Regel er nemlig, at Kommanditisten ikke har Del i Selskabets Bestyrelse; og medens derfor gyldige Beslutninger kan fattes af den eller de ansvarlige Deltagere alene, saaledes at i Forholdet mellem dem indbyrdes de i § 6 fremstillede Regler kommer til Anvendelse, har Kommanditisterne næppe engang den i § 6 omtalte jus prohibendi overfor Beslutninger eller Dispositioner fra den ansvarlige Interessents Side — eller, hvis der er flere saadanne, naar Beslutning er fattet paa en i Forholdet mellem disse gyldig Maade. Kontrakten kan og vil dog ofte indrømme Kommanditisten jus prohibendi ialtfald i visse Tilfælde, hvilket navnlig maa gælde, naar

¹⁾ Hermed stemmer ogsaa den Maade, hvorpaa disse Selskabers Boer i Tilfælde af Konkurs behandles, ligesom denne Opfattelse forudsættes i forskellige Retsafgørelser, jfr. f. Eks. U. f. R. 1882 S. 1241.

det udtales, at de aktive Interessenter kun maa indlade sig paa Foretagender af en bestemt Art. Og overhovedet maa det, naar Selskabet udtrykkelig er indgaaet med et særligt Formaal — f. Eks. en bestemt Næringsdrift -- for Øje, anses som en normal Forudsætning fra Kommanditistens Side, at den eller de ansvarlige Deltagere er uberettigede til paa Interessentskabets Vegne at indlade sig paa Foretagender, der falder udenfor denne Ramme. Ligeledes er de uberettigede til at anvende Forretningens Midler til private Formaal, f. Eks. Køb af Landsted, Dækning af privat Gæld osv. I alle disse Tilfælde kan Kommanditisten derfor ogsaa nedlægge Indsigelse mod de ansvarlige Deltageres Forehavende, og hvor dette ikke nytter, maa han kunne fordre Forholdet opløst og forlange Erstatning for herved lidt Tab²⁾.

I Henseende til Ansaret for Varetagelsen af Selskabets Anliggender kommer i det hele taget Regler svarende til de i § 7 udviklede til Anvendelse med de Modifikationer, der følger af, at Kommanditisten i Reglen ikke er forpligtet til positiv Virksomhed for Selskabet. Der er dog intet til Hinder for, at han paatager sig saadan Virksomhed, naar han ikke derved kommer til at optræde saaledes overfor Tredjemand, at denne faar Ret til at anse ham som ansvarlig Deltager. Hans Ansvar bedømmes da efter de almindelige i § 7 fremstillede Regler. Ligeledes maa den der omtalte Tilsynsret tilkomme Kommanditisten, ligesom han kan fordre Aflæggelse af behørigt Regnskab. Saa længe Komplementaren aflægger regelmæssigt og behørigt Regnskab, maa han kunne modsætte sig Indblanding i Forretningens Detailler fra Kommanditistens Side, med mindre denne oplyser, at dette er nød-

²⁾ Jfr. Decis. i U. f. R. 1881 S. 47; Platou I. S. 198, hvor det med Rette fremhæves, at hvis Forretningen bringer Vinding, indgaar denne i Selskabskassen.

vendigt, for at han kan paase sin Ret³⁾. Ofte vil iøvrigt Kontrakten indeholde nærmere Regler herom.

Ved Spørgsmaalet om Interessenternes Andel i Vinding og Tab gælder først den særlige Regel, at Kommanditisten ogsaa i Forhold til Medinteressenterne kun deltager i Tabet indenfor Grænserne af sit Indskud. Alt yderligere Tab bæres af de ansvarlige Deltagere alene. En Konsekvens heraf synes at være, at hvis Kommanditistens Indskud er bleven forringet ved, at Forretningen har havt Tab, vil han i Mangel af modsat Aftale ikke kunne fordre udbetalt nogen Andel i en senere Vinding. førend hans Indskud herved er bleven suppleret til sit oprindelige Beløb. Hvis hele hans Indskud er opslugt af hans Andel i Tabet, opstaar det Spørgsmaal, om han derved eo ipso ophører at være Interessent. Da alle fremtidige Tab alene rammer den eller de ansvarlige Deltagere, kunde det synes naturligt, at ogsaa disse alene havde Andel i fremtidig Vinding. Hvor saadant ikke er særlig aftalt, kan dette dog næppe antages. Saadanne Tab vil i Reglen berettigede til at fordre Selskabets Opløsning, men hvor dette ikke er sket, maa det fremdeles antages at bestaa. Derimod maa den senere Vinding først anvendes til Dækning af Kommanditistens Andel i Tabet, som foreløbig er dækket af de ansvarlige Deltagere. Først hvad der herefter bliver tilovers, overføres paa hans Konto. — Særlig ved disse Selskaber vil det vistnok være yderst sjældent, at Kontrakten ikke indeholder Bestemmelser om, i hvilket Forhold Vinding — og Tabet indenfor den angivne Grænse — skal fordeles. Men hvor saadan Bestemmelse mangler, maa Fordelingen ske efter Regler svarende til de i § 8 for de navngivne Interessentskaber fremstillede. Kun fremhæves, at hvis Kommanditisten gør et væsentlig større Indskud af Kapital end Komplementaren, vil

³⁾ Jfr. Platon I. S. 198—199.

det i særlig Grad have Formodningen for sig, at det har været Parternes Mening at dele lige. Ogsaa angaaende Spørgsmaalet om, til hvilket Tidspunkt Opgørelse og Fordeling kan fordres, henvises til det i § 8 bemærkede.

Den eller de ansvarlige Deltagere maa ogsaa overfor Kommanditisterne anses uberettigede til paa egen Haand at optage nye ansvarlige Medlemmer ved Siden af sig eller at overdrage deres Andel til andre, hvorved Bestyrelsen af Interessentskabets Anliggender helt eller delvis vil glide over i nye Hænder. Naar Kommanditisten skal have en Andel i Varetagelsen af Selskabets Anliggender, der gaar ud over, hvad Sikringen af hans egen Interesse (Tilsynsret o. l.) kræver, f. Eks. naar han har Andel i den indre Ledelse af Forretningen, kan han heller ikke vilkaarligt sætte en anden i sit Sted. I begge Tilfælde er de i § 9 herom anførte Betragtninger ligefrem anvendelige. Selv om Kommanditisten vil vedblive at udføre den ham paahvilende Virksomhed, kan han næppe overdrage sin Andel til en anden, idet den Garanti for en forsvarlig Udførelse, som ligger i hans egen Interesse, derved ganske bortfalder, da han ikke hæfter personlig for Gælden⁴). Hvor Kommanditisten derimod kun har gjort Kapitalindskud, er der ingen Grund til at nægte ham Ret til at overdrage sin Andel helt eller delvis til en anden⁵). — Det er endvidere klart, at han ikke kan optage en ny Kommanditist ved Siden af sig, altsaa paanøde den ansvarlige Deltager en saadan. Derimod er det tvivlsomt, om Komplementaren uden Kommanditistens Samtykke kan optage andre Kommanditister ved Siden af denne. Han kan naturligvis ikke derved ensidig forringe Kommanditistens Stilling f. Eks. give ham en mindre

⁴) Dette er Grunden til, at Besvarelsen af dette Spørgsmaal maaske kan blive en anden end ved de navngivne Selskaber, jfr. ovenf. S. 51.

⁵) Bang i J. T. XVI. 1. S. 160 Note; Gram II. 2. S. 681.

Anpart af Udbyttet, selv ikke om dette muligvis kan antages at blive større ved den forøgede Driftskapital. Men selv afset herfra kan Kommanditisten have Interesse i, at det engang bestaaende Forhold ikke forandres. Ligesom det derfor ikke sjældent bestemmes i Kontrakten, at nye Deltagere (selv Kommanditister) ikke maa optages uden Kommanditistens Samtykke, saaledes kan dette ogsaa have været en kendelig Forudsætning ved Forholdets Stiftelse, og denne maa da respekteres. Men hvis intet særligt tyder i denne Retning, kan det næppe antages, at Komplementaren ved at optage en Kommanditist afskærer sig fra senere ensidigt at optage andre paa sin Andel. Dette kan ikke anses udelukket ved at der ved Selskabets Stiftelse dannes en Fællesmasse, der er i Sameje mellem Interessenterne⁶⁾, naar det fastholdes, at den første Kommanditists Retsstilling ikke berøres af de senere tilkomne. Er f. Eks. Kommanditisten, B., Medejjer i den til enhver Tid tilstedevarende fælles Masse for $\frac{1}{2}$ og Komplementaren, A., senere optager en ny, Kommanditist, C., for Halvdelen af sin Anpart, bliver B. fremdeles Medejjer af den samlede Masse for $\frac{1}{2}$, A. og C. for hver en $\frac{1}{4}$. Heri er intet mærkeligt; noget tilsvarende kan jo forekomme ved tilfældigt Sameje, naar en Samejjer overdrager en Del af sin Anpart til en anden.

Om noget særligt Retsforhold mellem flere Kommanditister indbyrdes vil der efter det anførte sjældent blive Tale. Det kan dog forekomme, at den ene har betinget sin Indtræden af, at en anden ogsaa indtræder og indskyder et bestemt Beløb, ligesom dette kan have været en for alle Parter kendelig Forudsætning. De herved opstaaende Spørgsmaal maa løses efter de almindelige Regler om Virkningen af Betingelser og Forudsætninger.

⁶⁾ Jfr. dog Platou i N. R. T. 1882 S. 504.

§ 24.

Kommanditisternes Retsforhold til Tredjemand.

Det er allerede tidligere bemærket, at Kommanditisten overfor Tredjemand ikke hæfter personlig, men kun med sit Indskud for de Interessentskabet paadragne Forpligtelser¹⁾. Paa den anden Side maa det som i § 21 paa vist antages, at han — naar ikke andet er aftalt, eventuelt tillige anmeldt, jfr. ovenf. § 22 — indenfor denne Grænse hæfter solidarisk 3: med det fulde Indskud²⁾, ikke blot pro quota. Men det Spørgsmaal staar endnu tilbage. overfor hvem han hæfter 3: hvem der kan fordre Fyldestgørelse af hans i Selskabet indskudte Midler. Han kan utvivlsomt paatage sig at hæfte for enhver af Komplementaren stiftet Gæld. Han maa da finde sig i, at hans Indskud hæfter ogsaa overfor Komplementarens private Kreditorer. Lige saa sikkert kan han bestemme, at hans Indskud kun skal tjene til Dækning af Interessentskabets (Forretningens) Gæld, saa at Komplementarens private Gæld er ham uvedkommende. Og dette maa være Meningen, naar han uden nærmere Bestemmelse indtræder som passiv Interessent i »Forretningen«. En saadan Begrænsning, der andetsteds anses selvfølgelig saa vel ved det egentlige Kommanditselskab som ved participatio (stille Gesellschaft), maa ogsaa hos os anses som et naturale negotii, da Kommanditisten ellers maatte løbe en Risiko, der gaar langt udover, hvad hans Indtræden i Interessentskabet kræver. Den reelle Betydning af denne Begrænsning i hans Hæftelse afhænger imidlertid for en væsentlig Del af, hvorledes man besvarer det oftere berørte Spørgsmaal, om der ved Selskabets Stiftelse dannes en fælles Masse, der er i Sameje, eller om Komplementaren anses

¹⁾ Jfr. J. U. II. S. 847; J. U. 1862 S. 545; U. f. R. 1881 S. 27.

²⁾ J. U. II. S. 847; U. f. R. 1881 S. 47; 1891 S. 730; 1896 S. 4; 1899 S. 217.

som Eneejer. Hvis det sidste antages, maa Kommanditisten nemlig i Komplementarens Bo konkurrere med dennes Privatkreditor for den Del af sit Indskud, som ikke gaar med til Dækning af Selskabsgælden, medens han i modsat Fald kan fordre udbetalt sin Nettoandel af Fællesmassen, uden at Komplementarens Privatkreditorer kan holde sig til nogen Del heraf.

Det Resultat, hvortil man efter den første Antagelse vilde komme, er imidlertid praktisk uantageligt. Thi, da Kommanditisten ikke hæfter blot pro rata, men solidarisk med sit Indskud, kan det ikke paa Forhaand fastsættes, hvilken Del af Fællesgælden han skal bære, idet dette afhænger af, hvad Kreditorerne kan faa i Komplementarens Bo. Men dette vilde efter denne Anskuelse netop atter afhænge af, for hvilket Beløb Kommanditisten skal konkurrere i dette ∴ hvilken Del af Fællesgælden han ikke skal dække. En Opgørelse vilde herefter blive umulig. Man maa derfor nødvendigvis antage, enten at Kommanditistens Indskud hæfter for al Komplementarens Gæld, eller at Selskabsmassen er i Sameje mellem Interessenterne lige som ved de navngivne Interessentskaber. Og da det første er unaturligt,³⁾ findes heri en ny indirekte Støtte for den Anskuelse, at der ogsaa hos os ved Stiftelsen af et Kommanditselskab dannes en Fællesmasse, der er i Sameje mellem Interessenterne.

Hvis der er flere ansvarlige Deltagere, afgøres det efter de i § 11 fremstillede Regler, hvem Tredjemand kan anse kompetent til at handle for Interessentskabet⁴⁾.

³⁾ At han kun hæfter for Interessentskabets ∴ Forretningens Gæld, forudsættes ogsaa bestemt i Dec. i U. f. R. 1881 S. 47 (59) samt udtales udtrykkeligt i Dec. i U. f. R. 1899 S. 217, cfr. ogsaa 1891 S. 730 og 1896 S. 4.

⁴⁾ Jfr. herved D. i U. f. R. 1909 S. 232. Om denne Afgørelse er rigtig, er tvivlsomt. Det fremgaar ikke af Domsreferatet, om Interessentskabet var anmeldelsespligtigt eller anmeldt — eller ikke.

Hvis der kun er en Komplementar, kan han i Forhold til Tredjemand optræde for Interessenskabets. Særlige Indskrænkninger i den eller de signaturberettigedes Kompetence kan efter det ovenf. i § 11 bemærkede ikke gøres bindende for godtroende Tredjemand ved Anmeldelse til Handelsregistret.

Den Regel, at Kommanditisten kun hæfter med sit Indskud, er ikke undtagelsesfri. Forskellige Omstændigheder kan bevirke, at han bliver fuldt ansvarlig for Selskabets Gæld. Som saadanne kan nævnes følgende:

1) Efter flere fremmede Love⁵⁾ gælder den Regel, at Kommanditisten hæfter fuldt solidarisk, naar det forsømmes at anmelde Kommanditselskabet til Handelsregistret. Hos os kan en saadan Regel ikke opstilles, selv om man vilde antage, at Kommanditselskaber ubetinget — og ikke blot naar de optræder under et Selskabsfirma, jfr. ovenf. § 22, — er anmeldelsespligtige. Ifølge L. 1. Marts 1889 § 16, 2. St. paahviler Anmeldelsespligten nemlig kun de fuldt ansvarlige Medlemmer, ikke Kommanditisterne, og ligesom Loven⁶⁾ ikke antyder, at en saadan Virkning skulde kunne indtræde ved Anmeldelsens Forsømmelse⁷⁾, saaledes har denne heller ikke Hjemmel i vor Rets almindelige Grundsætninger. Naar Kommanditisterne ikke ved at optræde som aktive Deltagere o. l. — hvorved Tilfældet vilde falde udenfor denne Undersøgelse — har givet Tredjemand særlig Anledning til at

⁵⁾ D. H. G. B. § 163, jfr. tysk H. L. 1897 § 176; østerrigsk H. L. Art. 163; ungarsk H. L. Art. 138; schweizisk Obligationenrecht Art. 599 m. fl.

⁶⁾ Det samme maatte antages efter L. 23. Jan. 1862, jfr. Aagesen: Interessentsk. S. 47 flg.

⁷⁾ Et saadant Resultat kan navnlig ikke bygges paa L. 1. Marts 1889 § 7, 2. St.; thi denne knytter sine Virkninger til Manglen af Kundgørelse, men ifølge L.'s § 18 sidste Pkt. skal Kommanditisternes Navne og Beløbet af deres Indskud dog ikke bekendtgøres.

vente, at de vil hæfte ud over deres Indskud, kan der for denne, navnlig paa Grund af Reglen i L. 1. Marts 1889 § 33 b., ikke være noget overraskende i, at der i et Selskab findes Deltagere, der kun hæfter med deres Indskud.

2) Optagelse af Kommanditistens Navn i Selskabets Firma maa medføre, at han hæfter solidarisk⁸⁾ med de ansvarlige Deltagere overfor enhver Tredjemand, der ikke er vidende om, at han blot er Kommanditist, idet Optagelsen af hans Navn hos Tredjemand maa vække den Forestilling, at han er ansvarlig Deltager, jfr. nærmere ovenfor § 12. Der er saa meget mindre Grund til at tvivle herom, da L. 1. Marts 1889 § 9, 3. St. udtrykkelig forbyder Optagelse af Kommanditistens Navn i Firmaet. Dette Ansvar indtræder dog ikke, hvis Benyttelsen af Kommanditistens Navn er sket uden hans Vidende og Vilje. Men saa snart han bliver vidende herom, maa han være pligtig at protestere herimod og ved Bekendtgørelser o. l. at bringe denne Protest til almindelig Kundskab. Selv om man ikke kan paalægge en udenfor staaende Tredjemand, hvis Navn retstridigt benyttes i Firmaet, en saadan Pligt, jfr. ovenf. § 12, maa denne Pligt vistnok paahvile Kommanditisten. Paa Grund af hans Stilling som Medlem af Selskabet kan han ikke hævde, at de ansvarlige Deltageres Handlinger er ham uvedkommende. Vil han nyde godt af sin Stilling som Interessent, maa han ogsaa være pligtig at handle loyalt overfor Tredjemand, og hertil hører, at han gør sit til, at der ikke hos denne vækkes urigtige Forestillinger om hans Forhold til Selskabet. Iøvrigt kan han, hvis Firmaet er anmeldt, benytte sig af Bestemmelserne i L. 1. Marts 1889 § 21, 4. St. jfr. § 6. Hvis Forretningen hører til de i L. 1. Marts 1889 § 8, jfr. § 35, om-

⁸⁾ Jfr. Aagesen: Interessentskab S. 43 Noten og S. 48; Platou: Handelsselsk. S. 12; Hallager-Aubert II. S. 230; U. f. R. 1890 S. 436, jfr. dog tildels afvigende Gram II. 2. S. 648.

talte, følger det endvidere af L.'s § 12, 2. Pkt., at Kommanditisten ikke bliver ansvarlig, fordi hans Navn findes i Firmaet, hvis han tidligere har været ansvarlig Deltager i samme. Ifølge L.'s § 21 skal en saadan Forandring imidlertid anmeldes. Uagtet Anmeldelsespligten ikke paahviler den udtrædende (Kommanditisten), men kun den (de) efter Forandringen ansvarlige Deltager, maa Kommanditisten dog ifølge L.'s § 7, 2. St. overfor Tredjemand bære Følgerne af, at saadan Anmeldelse forsømmes. Han har intet andet Middel herimod end at erhverve Dom til Udslettelse (§ 6) over de ansvarlige Deltagere og i Henhold til § 21, 4. St. at faa en Bemærkning herom optaget i Registret. -- Hvis Firmaet ikke hører til de i L.'s § 8, jfr. § 35 omtalte, er Reglen i § 12, 2. Pkt. ikke direkte gældende, og en analogisk Anvendelse maa anses udelukket derved, at Forandringen ikke gennem Anmeldelse paa bindende Maade kan bringes til Tredjemands Kundskab. Den tidligere ansvarlige Deltager, der med Bevaring af sit Navn i Firmaet gaar over til at blive Kommanditist, maa derfor fremdeles hæfte personligt for Firmaets Forpligtelser overfor enhver, der ikke ved Retshandlens Indgaaelse var bekendt med det virkelige Forhold⁹⁾.

3) Kommanditisten bliver ikke personlig ansvarlig, fordi han deltager i den indre Bestyrelse, og heller ikke ved at optræde handlende udadtil, hvis dette sker med udtrykkelig Angivelse af, at han optræder som Fuldmægtig, f. Eks. ved at underskrive per procura o. l.; men hvis han optræder som aktiv Deltager, bliver han personlig forpligtet overfor Tredjemand, som er i god Tro¹⁰⁾. At han en enkelt Gang er optraadt saaledes, kan dog næppe

⁹⁾ Jfr. som et analogt Tilfælde D. i U. f. R. 1884 S. 808.

¹⁰⁾ Jfr. Bang i J. T. XVI. 1. S. 115; Gram II. 2. S. 648; Aagesen: Interessentsk. S. 48—49; Hallager-Aubert II. S. 231.

medføre personligt Ansvar for alle Interessentskabets Forpligtelser, men kun i det enkelte Tilfælde eller i Forhold til den bestemte Person, overfor hvem han er optraadt. Hvis han derimod oftere optræder saaledes, maa han sikkert blive personlig ansvarlig for alle Interessentskabets Forpligtelser, da der derved vækkes en almindelig Forestilling om, at han er ansvarlig Deltager. Grænsen mellem disse Tilfælde maa bero paa et Skøn.

Ligesom Kommanditisten ikke uden særlig Bemyndigelse kan gøre Selskabets Rettigheder gældende mod Tredjemand, navnlig ikke indtale dem, saaledes kan han — afset fra de foran nævnte Tilfælde, hvor han hæfter personlig — heller ikke af Tredjemand sagsøges til Opfyldelse af Forpligtelserne. Hvis han har gjort det Indskud, hvortil han er forpligtet, kan der ikke rejses yderligere Krav mod ham som Interessent. Og selv om han ikke har opfyldt sine Forpligtelser, giver dette kun Komplementaren Ret til at fordre Opfyldelse. Tredjemand, der har Fordringer mod Selskabet, kan ikke sagsøge Kommanditisten til Indbetaling, da han ingen Ret har erhvervet mod denne. Men hvis han ikke faar Betaling, kan han eventuelt gøre Udlæg i Selskabets eller den ansvarlige Deltagers Fordring paa Kommanditisten og derefter holde sig til denne. Hvis de ansvarlige Deltagere og derved Selskabet gaar fallit, kan Boet fordre Indbetaling af Beløbet. — Af det anførte følger, at de i § 13 behandlede Spørgsmaal om Benyttelsen af Selskabets Fordringer til Compensation ikke opstaar i Forhold til Kommanditisterne.

Med Hensyn til Selskabets Retsstilling overfor Kommanditistens private Kreditorer, maa ganske de samme Regler gælde som ved det navngivne Interessentskab overfor den enkelte Deltagers Særkreditorer, jfr.

ovenf. § 14. Hvis man som ovenfor hævdet antager, at der ogsaa ved disse Selskaber dannes en Fællesmasse, der er i Sameje mellem Deltagerne¹¹⁾, maa Regler svarende til de i § 14 fremstillede ogsaa komme til Anvendelse i Forhold til Komplementarens private Kreditorer¹²⁾. Hvis man derimod antog, at Kommanditistens Indskud ligefrem gaar ind i Komplementarens Eje, maa Kreditorerne frit kunne holde sig til alt, hvad de forefinder hos ham. Det maatte da blive den passive Interessents egen Sag at komme til sin Ret hos Komplementaren eller i dennes Bo.

Medens det er klart, at den passive Interessents Konkurs ikke medfører Selskabets Konkurs, og at heller ikke denne nødvendig medfører Kommanditistens Fallit¹³⁾, maa det af lignende Grunde, som i § 15 med Hensyn til det navngivne Interessentskab anført, antages, at Selskabets Konkurs er enstydig med samtlige ansvarlige Deltageres Konkurs, og at omvendt samtlige disses Konkurs medfører Selskabets Opløsning og Massens Deling efter Reglerne om Konkurs.

Med Hensyn til de forskellige Kreditors Stilling i Tilfælde af Kommanditselskabets Konkurs stiller Sagen sig noget forskelligt, eftersom Komplementaren er en Enkeltmand eller et navngivent Interessentskab.

I sidstnævnte Tilfælde maa utvivlsomt de i § 15 fremstillede Regler om Fælleskreditorernes Fortrinsret til Fyldestgørelse af Selskabsmassen være anvendelige. At der er en uansvarlig Deltager, forringer paa ingen Maade de ansvarlige Deltageres Interesse i og Ret til at fordre, at Selskabsmidlerne — derunder Komman-

¹¹⁾ Hvis der er flere Komplementarer, der altsaa danner etnavngivent Selskab, er der ingen Tvivl om, at ogsaa den passive Interessents Indskud gaar ind i Selskabsmassen, ikke i Deltagerens private Formue, og at derfor de i § 14 fremstillede Regler maa anvendes.

¹²⁾ Jfr. ogsaa Forudsætningen i D. i U. f. R. 1882 S. 1241 (1246).

¹³⁾ Jfr. U. f. R. 1881 S. 47 flg.

ditistens Andel — forlods anvendes til Dækning af Fællesgælden, og i denne deres Ret indtræder Fælleskreditorerne ganske som ved de rene navngivne Interessentskaber.

Naar derimod Komplementaren er Enkeltmand, kan der, selv naar man som her hævdet antager, at der dannes en særskilt Selskabsmasse, som er i Sameje mellem Deltagerne¹⁴⁾ rejses Tvivl om, hvorvidt de i § 15 om det navngivne Interessentskab fremstillede Regler kan overføres paa vor Rets Kommanditselskab. Dette maatte vel anses for givet, hvis Fælleskreditorernes Fortrinsret i dansk Ret kunde anses som en disse tilkommende selvstændig Ret uafhængig af Interessenternes Ret til at fordre Selskabsmidlernes forlods Anvendelse til Selskabsformaal¹⁵⁾, altsaa hvis Tanken var den, at der er dannet en særskilt Masse, hvis Anvendelse til forlods Dækning af deres Krav Kreditorerne kan paaregne paa lignende Maade som ved Aktieselskaber. — Men naar man, som i § 15 paavist, ikke uden positiv Hjemmel kan opstille en saadan selvstændig Ret for Kreditorerne¹⁶⁾, stiller Sagen sig her mere tvivlsomt. Da Kommanditisten ikke hæfter personlig for Interessentskabets Gæld, har han i og for sig ingen Interesse i, at denne i Boet betales af de fælles Midler fremfor Komplementarens private Gæld. Hvad han kan fordre er, at Opgørelsen sker saaledes, at han ikke kommer til at betale Komplementarens private Gæld. Men hertil kunde det synes tilstrækkeligt, at der finder en foreløbig Opgørelse Sted af Selskabets Status, afset fra Komplementarens private Forhold, og at Kommanditisten faar udbetalt sin Andel af Nettomassen, saaledes som den herefter be-

¹⁴⁾ Om Retsstillingen i de Tilfælde, hvor ingen Fællesmasse er dannet (stille Selskab), henvises til § 26.

¹⁵⁾ Saaledes vistnok nærmest Platou I. S. 193.

¹⁶⁾ Saaledes ogsaa udtrykkeligt Dec. i U. f. R. 1905 S. 185.

findes. Hvorledes der forøvrigt forholdes med Massen, om Fælleskreditorerne betales forlods eller henvises til at konkurrere sammen med Komplementarens Særkreditorer i den Del af Bruttomassen, som bliver tilovers, naar Kommanditistens Andel fradrages, samt i Komplementarens Særformue — dette er uden Interesse for Kommanditisten. Og da Komplementaren ikke har nogen berettiget Interesse i, at Fælleskreditorerne betales frem for hans private Kreditorer, synes en Separationsret for hine ikke at kunne begrundes ved disse Selskaber.

Denne Betragtning er dog næppe ganske afgørende. Hvor en Opgørelse af Selskabets Status udviser et Overskud, saa at altsaa Fallitten skyldes Komplementarens private Gæld, maa vor Rets Regel om, at Kommanditisten med sit Indskud hæfter solidarisk for Selskabets Gæld, medføre, at Selskabskreditorerne kan modsætte sig, at nogen Del af hans Indskud tilbagebetales ham, naar de ikke faar fuld Fyldestgørelse. Men da Kommanditisten har Krav paa at faa sin Andel af Selskabets Overskud, maa han i saa Fald af de i §§ 14 og 15 udviklede Grunde kunne fordre, at Selskabsmassen forlods anvendes til Betaling af Selskabsgælden. Kun, hvor alligevel hele Fællesmassen vil medgaa til Dækning af Forretningsgælden, saa at der intet Overskud bliver til Deling mellem Komplementarens Bo og Kommanditisten, bortfalder dennes Interesse i at fordre Fællesgælden forlods dækket af Massen¹⁷⁾.

§ 25.

Kommanditselskabets Oplosning.

Ved Spørgsmaalet om, hvilke Grunde der kan medføre Kommanditselskabets Oplosning, maa de i § 16 Lit. a.—d. fremstillede Regler ligefrem være anvende-

¹⁷⁾ Jfr. ogsaa U. f. R. 1899 S. 217; 1905 S. 185.

lige. Det samme gælder de under Litr. e. Nr. 1 (Formaalets Uopnaaelighed), og Nr. 2 (Misligholdelse) omtalte Ophørsgrunde. Ogsaa det under Nr. 3 og 4 bemærkede om de der omtalte Ophørsgrunde (en Interessents Fallit og andre ekstraordinære personlige Forhold), maa i alt væsentligt være anvendeligt, hvis nogen af disse Kendsgerninger indtræder med Hensyn til en ansvarlig Deltager. — Hvis der kun er én Komplementar, vil der dog ikke vel kunne være Tale om en Fortsættelse af Selskabet i Henhold til Vedtagelser af den i § 16 b. og e. Nr. 3, jfr. § 14, omtalte Art.

Kommanditistens Død, Fallit, Umyndiggørelse osv. vil derimod i Reglen ikke give de ansvarlige Deltagere Ret til at forlange Selskabets Opløsning, idet disse Kendsgerninger som Regel vil være uden Indflydelse paa dettes Eksistensbetingelser¹⁾. Kommanditistens Fallit vil dog give de andre Deltagere Ret til at fordre Opløsning, hvis han endnu ikke har indbetalt sit fulde Indskud, og Indbetaling ikke til Trods for Falliten finder Sted eller Sikkerhed stilles for, at den vil finde Sted i rette Tid. Samme Virkning vil Kommanditistens Død, Sygdom o. l. eventuelt kunne have, naar han skulde udføre personlig Virksomhed for Interessentskabet. Hvilken Ret Kommanditistens Arvinger, hvis han dør, eller hans Kreditorer, hvis han gaar fallit, har til at fordre Opløsning, maa afgøres efter de i § 16, jfr. § 14, med Hensyn til navngivne Interessentskaber fremstillede Regler.

Med Hensyn til Opløsningens Virkninger for Interessenterne maa i det hele taget de i § 17 fremstillede Regler komme til Anvendelse med enkelte temmelig selvfølgelige Modifikationer, der navnlig har deres Grund i, at Kommanditisterne ikke hæfter personlig for Selskabsgælden. Heraf følger bl. a., at de ikke kan fordre,

¹⁾ Jfr. dog med Hensyn til Konkurs Platou I. S. 203.

at Gælden betales, førend Delingen finder Sted, saa meget mere som der ikke i vor Ret er Hjemmel til at opstille nogen Regel svarende til D. H. G. B. Art. 259, jfr. ny tysk H. L. 1897 § 342²⁾ eller overhovedet nogen særlig Regel for Kommanditistens Ansvar i disse Tilfælde³⁾. Af samme Grund vil der her ikke blive Tale om Regres, fordi Selskabskreditorerne har søgt Betaling hos Kommanditisten. — Det er endvidere tvivlsomt, om man ikke maa antage, at Kommanditisten som Regel maa finde sig i at udløses efter Vurdering⁴⁾, altsaa uden at kunne fordre Realisation af samtlige Aktiva m. v., hvor den eller de ansvarlige Deltagere vil fortsætte Virksomheden efter hans Udtræden. En saadan Ordning vil utvivlsomt normalt være i alles Interesse, da Realisationen altid vil medføre Tab; og meget ofte vil det være udtrykkelig aftalt eller dog forudsat, at Kommanditisten skal finde sig i saadan Udløsning. Til Støtte herfor kan maaske ogsaa anføres, at Kommanditisten staar i en mere løs Forbindelse med Forretningen end en navngiven Deltager, og at det derfor vil være normalt, at Firmaet — ialtfald udadtil — fortsættes uforandret trods en Kommanditists Udtræden. Spørgsmaalet er dog tvivlsomt. Ialtfald behøver Kommanditisten, naar Selskabet opløses af Grunde, der bevirker, at Realisation og Afvikling dog maa finde Sted, f. Eks. Komplementarens Død o. l., sikkert ikke at finde sig i Udløsning efter Vurdering, men kan fordre sin Anpart bestemt i Henhold til det ved Realisationen udkomne.

Efter Opløsningen hæfter Kommanditisten lige saa lidt som tidligere personligt overfor Tredjemand. Hvis

²⁾ Denne bestemmer, at hvis Komplementaren gaar fallit inden et Aar efter Interessentskabets Opløsning, hæfter den passive Interessent med sit Indskud overfor Kreditorerne, medmindre det oplyses, at Insolvensen er indtraadt efter hans Udtræden.

³⁾ Jfr. ogsaa Platou i N. R. T. 1882 S. 509.

⁴⁾ Jfr. Vogt S. 422.

han imidlertid maatte have modtaget mere, end der efter rigtig Opgørelse vilde tilkomme ham, og de andre Deltagere derved ere blevne ude af Stånd til at betale Selskabsgælden, opstaar det Spørgsmaal, om han er pligtig til atter at udlevere det formeget modtagne til Boet. Da vi ingen særlige Regler har herom, maa det afgøres efter K. L.'s almindelige Regler om Afkræftelse af Retshandler. Hvis Modtageren har været vidende om, at der efter rigtig Opgørelse ikke tilkom ham saa meget, som han har modtaget, vil Forholdet i Reglen være at opfatte som en Gave, og Bestemmelsen i K. L. § 26 vil da ligefrem være anvendelig, jfr. navnlig §'s Slutning. Hvor derimod Betingelserne for at opfatte Ydelsen som en (delvis) Gave ikke foreligger, og hvor Forholdet ikke undtagelsesvis rammes af K. L.'s §§ 24 og 28, kan Afkræftelse i Reglen ikke finde Sted, da Tilfældet vil falde udenfor Bestemmelserne i K. L.'s §§ 20—23, 25 og 27, og Loven afskærer Adgang til at afkræfte udenfor de Tilfælde, hvor den udtrykkeligt hjemler Afkræftelse. Det modtagne vil da kun kunne kræves tilbage, naar Transaktionen maa antages at være sket pro forma, eller for at hjælpe de ansvarlige Deltagere til at forstikke Boets Midler⁵⁾.

Hvis Kommanditselskabet er anmeldt til Handelsregistret, skal ogsaa dets Ophør eller et Medlems Udtreden anmeldes, jfr. L. 1. Marts 1889 § 21. 1. St. Da Anmeldelsespligten kun paahviler de ansvarlige Medlemmer, jfr. L.'s § 16, da endvidere ifølge § 18 i Slutn. Kommanditistens Navn og Indskud ikke bekendtgøres, og da det endelig ifølge § 7 er Kundgørelsen og ikke Anmeldelsen, som i Forhold til Tredjemand har Betydning, ligger det i og for sig nær at antage, at det ikke skal blive Kommanditisten til Skade, at Anmeldelse om hans Ud-

⁵⁾ Jfr. herved Deuntzer: Skifteret S. 390—402.

træden forsømmes. Denne Opfattelse kan dog næppe fastholdes. En nødvendig Konsekvens af Reglerne om Anmeldelsespligten og Kundgørelsen er den ikke; og det kan unægtelig i høj Grad bidrage til at skuffe Tredjemand, at Kommanditisten efter at være udtraadt og have udtaget sit Indskud vedblivende staar anmeldt som hæftende med dette. Det modsatte er da ogsaa antaget i Praxis⁶⁾. Undladelsen af at anmelde Kommanditistens Udtræden kan dog selvfølgelig kun paaberaabes af den Fordringshaver, der, da han indlod sig med Selskabet, var i god Tro, altsaa ikke var eller burde have været bekendt med Udtrædelsen.

Med Hensyn til Formen for Opløsningen og Afgørelsen af eventuelle Tvistigheder i Anledning af samme henvises til det ovenf. i § 19 bemærkede.

§ 26.

Nogle Bemærkninger om det stille Selskab.

Som allerede ovenfor i § 21 bemærket er der efter dansk Ret intet til Hinder for, at en Person indtræder som passiv Interessent i en af en anden (eller flere) som fuldt ansvarlig dreven Virksomhed, uden at de i §§ 22—25 fremstillede Regler finder Anvendelse, idet der ikke ved Selskabets Stiftelse dannes en Fællesmasse, men Indskudet ligefrem gaar ind i den ansvarlige Deltagers Formue, medens den passive Interessent, der regelmæssig kun hæfter pro rata, i den ansvarlige Deltagers Bo konkurrerer som almindelig Kreditor med sit Indskud med Fradrag af den Del af Tabet, som falder paa hans Andel. Retsstillingen bliver da i det væsentlige den samme som i fremmede Lovgivningers saakaldte »stille« Selskab. Dansk Ret indeholder lige saa lidt særlige positive Regler

⁶⁾ H. R. T. 1903 S. 498.

om disse Selskaber som om de egentlige Kommanditselskaber, idet det blot i L. 1. Marts 1889 § 33 b., forudsættes, at saadanne Selskaber kan stiftes, at de ikke er anmeldelsespligtige, og at Optagelsen af en stille Interessent, hvis Anmeldelse ikke har fundet Sted, ikke berettiger til at benytte et Firma, der angiver et Selskabsforhold. Om Anmeldelse af en saadan Interessents Optagelse overhovedet kan finde Sted, er efter L. 1. Marts 1889 § 33 a tvivlsomt, jfr. ovenf. § 22. Efter den hos os herskende Retsopfattelse er imidlertid, som tidligere fremhævet, Formodningen imod, at der ved Optagelsen af en passiv Interessent tilsigtes Dannelse af et stille Selskab, idet de ovenfor i §§ 22—25 fremstillede Regler om Kommanditselskaber bringes til Anvendelse, hvis det ikke af Retshandlen positivt fremgaar, at Meningen har været at danne et stille Selskab. Da disse Selskaber som Følge deraf spiller en ganske underordnet Rolle i vort Forretningsliv, er der kun Anledning til her at fremhæve enkelte Hovedpunkter, hvor der for dem maa gælde Regler, der afviger fra de for almindelige Kommanditselskaber gældende.

Da Forudsætningen er, at der ikke ved disse Selskaber dannes nogen fælles Selskabsmasse, er det stille Selskab nødvendigvis et Selskab mellem Komplementaren og *e n e n k e l t* passiv Deltager. Optager Komplementaren flere passive Deltagere, hvilket han i Forhold til en tidligere passiv Interessent har fuld Frihed til, dannes lige saa mange selvstændige stille Selskaber, og der opstaar ikke derved noget Retsforhold mellem de forskellige stille Interessenter, men alene mellem Komplementaren og hver enkelt af disse. — Af samme Grund kan der ikke blive Tale om nogen Selskabskonkurs med Fortrinsret for visse Kreditorer, medmindre Komplementaren selv er et navngivet Interessentskab, i hvilket Tilfælde den stille Interessent, for saa vidt han har et

Krav, maa anses som Selskabskreditor. I Komplementarens Bo konkurrerer alle Fordringshavere under et, derunder ogsaa den stille Interessent for sit Indskud med Fradrag af den Del af Tabet, som ved særskilt Opgørelse af Forretningens Balance falder paa hans Andel. Har Forretningen givet Overskud, saa at Konkursen skyldes andre Grunde (for stort personligt Forbrug eller Tab paa andre Foretagender), konkurrerer den stille Interessent for det fulde Indskud med Tillæg af den ham efter særskilt Opgørelse af denne Forretning tilkommende Andel i Vindingen¹⁾. — Har han ikke fuldt indbetalt det af ham overtagne Indskud, maa han til Boet indbetale saa meget, som er fornødent for at dække hans Andel af det ved Forretningen lidte Tab, dog aldrig ud over den resterende Del af det aftalte Indskud.

¹⁾ Jfr. Platon I. S. 215.

IV. Afsnit.

De anonyme Selskaber.

(Selskaber med begrænset Ansvar).

§ 27.

Indledning.

Det har i dansk Lovgivning¹⁾ og Retsvidenskab²⁾ været almindeligt at sammenfatte alle Selskaber, i hvilke intet af Medlemmerne hæfter direkte personligt for Selskabets Forpligtelser, under Fællesbetegnelsen anonyme Selskaber. Oprindeligt havde man dog derved vistnok kun saadanne Selskaber for Øje, hvor intet Medlem hæfter personligt, men hvor i den personlige Hæftelses Sted en ved Medlemmernes Indskud dannet Kapital skulde tjene til Sikkerhed for Opfyldelsen af Selskabets Forpligtelser. Men i Tidernes Løb har den økonomiske Udvikling ført til Dannelsen af en Række andre Selskabsformer, der vel har Manglen af direkte personlig Hæftelse tilfælles med hine, men som iøvrigt i deres økonomiske og retlige Struktur frembød saa store Afvigelser saavel indbyrdes som i Forhold til Aktieselskaberne og dermed ensartede Former, at en samlet Behandling af alle disse Selskabsformer ikke vilde være hensigtsmæssig. Som fælles Betegnelse for alle de ovenfor nævnte Selskaber

¹⁾ Jfr. Firmal. 23. Jan. 1862 § 6.

²⁾ Aagesen: Interessentskab S. 51 flg.

benytter nu L. 1. Marts 1889 Udtrykket: Selskaber med begrænset Ansvar³⁾. At der ved Siden af Aktieselskaber forekommer andre Selskaber med begrænset Ansvar. forudsættes i L.'s §§ 18 og 20, jfr. § 33, c. Men nogen Angivelse af, hvad der forstaas ved Selskab med begrænset Ansvar eller anonymt Selskab findes lige saa lidt her som i den øvrige Lovgivning⁴⁾. Heller ikke opstiller vor Ret bortset fra de særlige Regler om Aktieselskaber i A. L. 29. Sept. 1917, bestemte Betingelser for, at et saadant Selskab kan komme til Eksistens. men fastholder som man oftere har udtrykt det,⁵⁾ Kontraktsfrihedens Standpunkt. Meningen hermed er selvfølgelig ikke, at Parterne ved Stiftelsen af et saadant Selskab kan vedtage alt, hvad det skal være, men kun, at der ikke bestaar andre Grænser for Parternes Frihed i denne Henseende eller andre Garantier mod Misbrug af denne Frihed end de, som kan udledes af Lovgivningens almindelige Grundsætninger anvendte paa dette særlige Omraade. Særlig fremhæves, at der ikke i Almindelighed⁶⁾ i dansk Ret til Stiftelse af saadanne Selskaber kræves offentlig Autorisation, idet en saadan kun er nødvendig til Op-

³⁾ Udtrykket er for saa vidt unøjagtigt, som det ikke er Selskabets, men Medlemmernes Ansvar, der er begrænset. Loven anvender endvidere Udtrykket i saa vid Betydning, at det omfatter ogsaa Tilfælde, hvor Medlemmerne hæfter fuldt ud og solidarisk, jfr. § 33, c. Det fælles Kendemærke, der adskiller alle disse Selskaber fra de ovenf. i Afsn. I.—III. omhandlede, er da kun, at Medlemmerne ikke hæfter direkte for Selskabsgælden, men, hvor de ikke helt er fritagne for personlig Hæftelse, i det højeste hæfter subsidiært.

⁴⁾ Navnlig heller ikke i L. 1. Marts 1889 § 33, c. Ganske bortset fra, at denne ikke giver nogen Definition, siger den kun, at visse Selskaber i denne Lov, 3: forsaavidt angaar dens Bestemmelser om Firma og Anmeldelse, skal anses som Selskaber med begrænset Ansvar.

⁵⁾ Aagesen: Interessentskab S. 54: Norsk Kommissions Betænkning S. 56 flg.

⁶⁾ Jfr. dog om Livsforsikringsselskaber L. Nr. 65, 1. April 1914 § 1.

naaelse af særlige Begunstigelser (Stempelfrihed, Rente-garanti, Eneret, Ekspropriationsbeføjelse o. l.). Ejheller kræves — bortset fra Aktieselskaber og (gensidige) Livs-forsikringsselskaber, jfr. det følgende — Tilvejebringelse af en særlig Selskabskapital, endsige Minimumskapital eller Tilværelsen af et større Antal Medlemmer. Endelig er heller ikke offentlig Anmeldelse nødvendig udenfor de, ganske vist omfattende Omraader, hvor dette særlig er foreskrevet⁷⁾. Og selv, hvor saadan Anmeldelse er fore-skrevet, kan dens Foretagelse som Regel⁸⁾ ikke anses som en Betingelse for Selskabets Eksistens som anonymt, altsaa for Udelukkelse eller Begrænsning af det personlige Ansvar⁹⁾.

Manglen af positiv Lovgivning medfører, at der i dansk Ret hersker stor Frihed ogsaa i Henseende til Formen for disse Selskabers Organisation. Forholdet er ikke det, at kun saadanne Selskaber med begrænset Ansvar, som Loven positivt anerkender, kan stiftes, men Parterne har fuld Frihed til at stifte saadanne Selskaber af den forskelligste Art og under de forskelligste Former. Der er i saa Henseende ingen anden Grænse end den, som den menneskelige Opfindsomhed selv sætter. Derfor kan der heller ikke opstilles aldeles faste Kategorier af disse Selskaber, idet de enkelte Former kan gaa over i hinanden eller kombineres paa forskellig Maade. Navnlig kan ogsaa Omfanget af Medlemmernes Hæftelse være begrænset paa meget forskellig Maade selv ved Selskaber, der iøvrigt efter deres økonomiske Formaal og retlige Konstruktion maa siges at høre til samme Gruppe.

⁷⁾ Jfr. L. 1. Marts 1889 § 16, jfr. §§ 8 og 35; L. om Livsforsikrings-virksomhed 1. April 1914 § 14; A. L. § 9.

⁸⁾ Jfr. dog A. L. § 12.

⁹⁾ Jfr. om alle disse Spørgsmaal nærmere Torp: Om Interessentskab S. 207 flg. Den der givne Fremstilling har, bortset fra Aktieselskaber, endnu i det hele Gyldighed.

Som Hovedarter kan nævnes:

A. Selskaber, der virker med en til en vis Grad forud fikseret Kapital, fordelt paa Andele, hvor ingen af Deltagerne hæfter personlig for Selskabets Forpligtelser, og hvor Medlemmernes indbyrdes Berettigelse bestemmes væsentlig paa Grundlag af deres Andel i Selskabskapitalen. Hovedeksemplet herpaa er Aktieselskabet, jfr. A. L. § 1, 1. St. I Tilknytning hertil fremstilles naturligst Reglerne om de saakaldte Kommanditaktieselskaber, jfr. A. L. § 47.

B. Selskaber, hvis Kapital regelmæssig ikke er forud fikseret, men beror paa Medlemmernes Antal og deres Indskuds Størrelse, hvilke begge kan være vekslende, og hvor Udbyttet fordeles til Medlemmerne i Forhold til deres Andel i Selskabets Omsætning, jfr. A. L. § 1, 2. St. Som Hovedformer af disse Selskaber (kooperative Selskaber, Selskaber med vekslende Medlemstal eller vekslende Kapital) kan nævnes Kreditforeninger, Forbrugs- og Produktionsforeninger (Andelsselskaber), gensidige Forsikrings-, Understøttelses- og Forsørgelsesselskaber samt Sparekasser.

C. Videnskabelige, selskabelige, velgørende og lignende Foreninger, for saa vidt de har særlig Formue.

Som allerede bemærket er Afgrænsningen mellem de ovennævnte Grupper i dansk Ret paa Grund af Lovgivningens mangelfulde Regler ikke fast. Medens derom iøvrigt henvises til det følgende, skal her blot fremhæves, at navnlig den under B. nævnte Gruppe omfatter Selskaber af højst forskellig Struktur. Medens mange fremmede Lovgivninger, jfr. ogsaa L. 1. Marts 1889 § 33, c. som det særegne for denne Gruppe fremhæver det vekslende Medlemstal eller den vekslende Kapital, fremhæver A. L. § 1, 2. St. — sikkert med Rette — den særegne Ordning af Udbyttets Fordeling. Om end ved disse Selskaber det vekslende Medlemstal og den vekslende Kapital er det absolut normale, er der intet til Hinder for, at det for

dem ejendommelige Princip for Udbyttefordelingen (Andelsprincippet) ogsaa kan realiseres i Selskaber, hvor baade Medlemskapitalen og Medlemmernes Antal er en Gang for alle fikseret. Efter Lovgivningens Tilstand er der dernæst Mulighed for Dannelsen af og forekommer faktisk Mellemformer med Fordeling af Udbyttet dels efter Kapital, dels efter Omsætning, hvorved Grænsen mellem de under A. og de under B. nævnte Selskaber bliver ganske flydende. Endelig kan ved de under B. nævnte Selskaber Begrænsningen af Medlemmernes Ansvar være højst forskellig, idet Gruppen omfatter alle Selskabsformer med den angivne Fordelingsnorm, hvor Medlemmerne ikke hæfter direkte personligt for Selskabets Forpligtelser.

Idet en positiv Lovordning — endda med ret begrænset Indhold — kun er givet for Aktieselskaber, og end ikke omfatter alle disse, jfr. nedf. § 28, vil et stort Antal Retsregler blive fælles for alle Selskaber med begrænset Ansvar. Det vil da være det naturligste at lægge Hovedvægten paa Fremstillingen af de for Aktieselskaber gældende Regler, medens Fremstillingen for de andre Selskabsformers Vedkommende hovedsagelig vil have at gøre Rede for dels de faktiske Ejendommeligheder — hvorledes disse Forhold i Reglen ordnes — dels de Punkter, hvor de for dem gældende Retsregler afviger fra de for Aktieselskaber gældende.

A. Aktieselskaber og dermed beslægtede Selskabsformer.

§ 28.

Begreb. Historisk Udvikling.

Ved Aktieselskab i teknisk Forstand¹⁾ forstaas et Selskab, hvis Medlemmer ikke hæfter personligt for Sel-

¹⁾ Jfr. herved Renaud: Aktiengesellschaften S. 70; K. Lehmann: Aktiengesellschaften I. S. 132 flg.; Platou II. S. 33 flg.; Hagströmer S. 1 flg.; K. U. I. og II. § 1.

skabsgælden, idet alene den ved Medlemmernes Indskud dannede, paa et vist Antal Andele (Aktier)²⁾ fordelte Selskabsformue (Aktiekapital) hæfter for Gælden og saaledes som Kreditbasis træder i den personlige Hæftelses Sted, medens Medlemmernes indbyrdes Berettigelse bestemmes paa Grundlag af deres Andel i Grundkapitalen. — Her griber imidlertid Bestemmelsen i A. L. § 1 ind, idet den giver en legal Definition af Aktieselskaber: saadanne Selskaber, paa hvilke A. L.'s Bestemmelser finder Anvendelse, og som i deres Benævnelse er pligtige og alene berettigede til at benytte Ordet »Aktieselskab« eller deraf dannede Forkortelser.

A. L. § 1 opstiller først den Begrænsning, at kun »erhvervsdrivende« Selskaber af den i Loven beskrevne Art anses som Aktieselskaber. Og som erhvervsdrivende anses et Selskab, naar det har til Formaal under hvilken-somhelst Form at indvinde økonomisk Udbytte til Fordeling mellem Deltagerne. Medens det herefter maa være nok til at betegne et Selskab som Aktieselskab i Lovens Forstand, at Fordeling af Udbytte staar som subsidært eller endog blot eventuelt Formaal, selv om Hovedformaalet er at andet, f. Eks. filantropisk, og selv om Udbyttet er fast begrænset, f. Eks. ikke maa overstige almindelig Udlaansrente, er derimod et Selskab ikke i Lovens Forstand et Aktieselskab, naar enhver Uddeling af Udbytte til Medlemmerne er udelukket, selv om Selskabet stiftes og ledes under Aktieselskabets Form, og selv om det gennem økonomisk Virksomhed overfor Tredjemand paadrager sig Forpligtelser, for hvilke alene Selskabsformuen, men ikke Medlemmerne personlig skal hæfte³⁾.

²⁾ Andelene vil i Reglen lyde paa bestemte Beløb, men kan ogsaa lyde paa en Brøkdel af Grundkapitalen, jfr. K. U. I. § 2; K. U. II. § 4, cfr. herved Torp: Interessentskab S. 226—227.

³⁾ Om det irrationelle i denne Afgrænsning se nærmere Torp i J. T. 1918 S. 21.

Medens Loven paa dette Punkt indsnævrer det naturlige Omraade, for Begrebet Aktieselskab, medfører A. L. § 1, 2. St. paa den anden Side en Udvidelse af Begrebets naturlige Omraade. Af denne Bestemmelse fremgaar nemlig modsætningsvis, at Lovens Regler og dermed Retten og Pligten til at betegne sig som Aktieselskab finder Anvendelse paa alle gensidige (kooperative) Selskaber uden personligt Ansvar, hvad enten Medlemstallet er fast eller vekslende, og selv om Udbyttet fordeles i Forhold til Medlemmernes Andel i Selskabets Omsætning, naar Virksomheden ikke strengt er begrænset til Medlemmernes Kreds. For saa vidt Meningen hermed er, at A. L.'s Bestemmelser om Anmeldelse og Registrering samt andre Bestemmelser til Værn for Kreditorerne skal finde Anvendelse paa disse Selskaber, er dertil ikke andet at sige end, at det synes ret urimeligt at begrænse Anvendelsen af disse Regler alene til de ovenfor nævnte Tilfælde. Afgørende for deres Anvendelse synes det ikke at burde være, om f. Eks. en Brugsforening sælger eller et Andelsslagteri køber henholdsvis til eller af andre end Selskabets Medlemmer, men snarere i hvilket Omfang Selskabet kan paadrage sig økonomiske Forpligtelser overfor Tredjemand, og navnlig om og hvorledes Medlemmernes Hæftelse for Selskabsgælden er begrænset. Men i forskellige andre Retninger fører Bestemmelsen i A. L. § 1, 2. St. til noget mærkelige Resultater. Det synes saaledes mærkeligt og lidet heldigt, at Loven gør det til Ret og Pligt for Selskaber, der ifølge deres hele Struktur, falder ganske udenfor de Rammer, der i den almindelige Retsopfattelse er fastslaaede for Aktieselskabet i teknisk og traditionel Betydning, at kalde sig Aktieselskaber⁴⁾.

⁴⁾ Til en vis Grad vil der kunne bødes herpaa gennem den Handelsministeren i A. L. § 1, 4. St. givne Beføjelse til at give visse Selskaber Tilladelse til i Stedet for Ordet Aktieselskab at benytte en Be-

Endmere unaturligt er det, at ved denne Bestemmelse en Række Forskrifter i A. L., der alene er affattede med de egentlige Aktieselskaber for Øje — f. Eks. §§ 4, 9, 2. St., 19—22, 25 — gøres anvendelige paa saadanne Andelselskaber.

Angaaende A. L. § 1, 2. St. bemærkes endvidere, at Lovens Regler og dermed ogsaa Retten og Pligten til at kalde sig Aktieselskab maa gælde for Selskaber med blandedt Fordelingsmodus, altsaa hvor Udbyttet fordeles dels i Forhold til Kapitalindskudene, dels i Forhold til Medlemmernes Andel i Omsætningen, selv om Medlemsantallet (og Kapitalen) er vekslende, og selv om Selskabet iøvrigt nærmest virker som et Andelsselskab. Det kan dog næppe medføre Anvendelse af A. L.'s Regler, at der svares ordinær Rente af de gjorte Kapitalindskud, forinden Udbytte fordeles i Forhold til Omsætningen. Da A. L. § 1, 2. St. kun taler om Udbyttets Fordeling til Medlemmerne, kan dernæst den Omstændighed, at en Del af Udbyttet fordeles til andre end Medlemmerne (f. Eks. til Garanter, der ikke ejer Selskabets Midler,) efter et andet Forhold end det i § 1, 2. St. angivne, ikke medføre, at A. L.'s Regler bliver anvendelige paa Selskabet.

Angaaende ikke erhvervsdrivende Selskaber, der iøvrigt er organiserede og virker som Aktieselskaber, bestemmer A. L. § 1 kun, at Loven ikke finder Anvendelse paa dem, men siger intet om, hvilke Regler der skal gælde. Man maa da formentlig paa dem anvende de før A. L. sædvanemæssigt fastslaaede Regler om Aktieselskaber.

 tegnelse, der angiver Selskabet som Selskab med begrænset Ansvar. Men ligesom saadan Tilladelse kun kan gives, hvis Fællesformuen helt eller delvis bestaar i Garantibeviser — altsaa ikke, hvor Andelene i et af de heromhandlede Selskaber er fuldt indbetalte, saaledes er omvendt denne Beføjelse ikke begrænset til saadanne Andelsselskaber, saa at altsaa ethvert nok saa udpræget Aktieselskab, hvis Aktier ikke er fuldt indbetalte, kan faa den samme Dispensation.

Hvad særlig Anmeldelse og Registrering angaar, fremgaar det af A. L. § 60, at Bestemmelserne i L. 1. Marts 1889, jfr. navnlig § 35 sidste Stk., fremdeles finder Anvendelse paa dem. Da disse Selskaber er af meget ringe praktisk Betydning, kan der angaaende dem henvises til Fremstillinger af den tidligere gældende Ret⁵⁾, saaledes at den følgende Fremstilling alene omfatter de Selskaber, paa hvilke A. L.'s Regler finder Anvendelse.

Endnu bemærkes, at særlige Bestemmelser, der ved eller i Henhold til Lov er givne for enkelte Aktieselskaber, ifølge A. L. § 1, 3. St. ikke berøres af Loven, hvis Regler derimod maa finde Anvendelse paa disse Selskaber overalt, hvor saadanne særlige Bestemmelser ikke griber ind. — Dernæst finder Loven ikke Anvendelse paa Livsforsikrings-Aktieselskaber (jfr. om disse L. Nr. 65, 1. April 1914) og Sparekasser (jfr. L. Nr. 64, 28. Maj 1880) eller paa de i L. Nr. 36, 15. Febr. 1895 omhandlede Selskaber 3: Aktieselskaber, som har deres Sæde paa Steder, hvor Danske ikke er undergivne Landets Jurisdiktion⁶⁾.

Aktieselskabet er ligesom alle de Selskabsformer, der betegnes som anonyme eller Selskaber med begrænset Ansvar, af forholdsvis ny Oprindelse. I den romerske Ret og i den ældre Middelalder maa denne Selskabsform antages at have været ukendt. Det ældste kendte Eksempel⁷⁾ er vistnok St. Georgsbanken i Genua, stiftet 1407 som en Sammenslutning af Statskreditorer og 1419 udformet som en egentlig Aktiebank; muligvis dannedes

⁵⁾ Jfr. Torp: Interessentskab S. 226 flg.

⁶⁾ Jfr. om disse Selskabers Anmeldelsespligt A. L. § 60.

⁷⁾ Jfr. Renaud: Aktiengesellschaften S. 21; K. Lehmann: Aktiengesellschaften I. S. 42 flg.; s. Forl.: Die geschichtliche Entwicklung des Aktienrechts S. 6 flg.; Hammarskjöld: Redogørelse S. 9; Platon II. S. 4 flg.

efter dennes Forbillede i den følgende Tid i Italien flere lignende Institutioner. Nogen direkte Indflydelse paa Udviklingen af den nyere Tids Aktieselskaber synes disse italienske Selskaber dog ikke at have haft. Det egentlige Udgangspunkt for denne Udvikling maa vistnok søges i de fra Begyndelsen af det 17de Aarhundrede i Holland, England, Frankrig, Danmark, Sverige o. fl. St. dannede store Rederi- og Handelskompagnier⁸⁾. Disse Kompagnier havde i Reglen en halvt offentlig Karakter, idet de stiftedes under Statens Medvirken. Denne konfirmerede deres Statuter, meddelte dem Privilegier, var ofte selv Participant i Foretagendet og udøvede tildels en kontrollerende og regulerende Virksomhed, der ofte blev skæbnesvanger for deres Eksistens.

Hvad særlig Danmark angaar, stiftedes 1616 det ostindiske Kompagni, i 1658 det guineaske og i det følgende Hundredeaar det vestindiske, islandske, grønlandske ogsaa kaldet det almindelige Handelskompagni, og det afrikanske⁹⁾, samt forskellige Selskaber i andet Øjemed end Handel og Kolonisation, saaledes det Kjøbenhavnske (Sø) Assurance-Kompagni af 1726, der endnu bestaar, jfr. Konv. 2. April 1850, og flere andre. Om mange af disse Selskaber, navnlig de ældste haves kun ufuldstændige Oplysninger; særlig findes i Reglen ingen bestemt Angivelse af, at Medlemmerne ikke hæftede udover det gjorte eller tegnede Indskuds Beløb. I mange Tilfælde ialtfald maa dette dog antages, jfr. saaledes m. H. t. Assurancekompagniet af 1726 den Forudsætning herom, som findes i Konv. 2. April 1850 § 2, der forudsætter dette som allerede bestaaende Regel, uagtet det ikke med Sik-

⁸⁾ I Holland stiftedes 1602 det hollandsk-ostindiske Handelskompagni, i England 1603 det ostindiske Kompagni, i Danmark konfirmeredes Oktroien for det ostindiske Kompagni d. 17. Marts 1616.

⁹⁾ Norsk Kommissions Betænkning S. 6 og de der anf. Forf.

kerhed kan ses af Konv. 1. Marts 1726 og 1. Juli 1746; ligeledes findes en temmelig bestemt Forudsætning herom bl. a. i det almindelige Handelskompagnis Konvention af 22. Sept. 1747 Art. V., hvor det siges, at den ikke indbetalte, men ved Pant sikrede Halvdel af Aktiebeløbene er den Fond, hvorpaa Kompagniets Kredit skal etableres. Konventionerne indeholder iøvrigt nærmere Regler om Aktionærernes Rettigheder og Pligter samt Generalforsamlingens og Direktionens Myndighed. mere eller mindre svarende til, hvad der findes i Statutterne for Nutidens Aktieselskaber.

Disse ældste Selskaber eller Kompagnier var som anført oktroierede, ligesom deres Konventioner ialtfald i Reglen konfirmeredes. Dette behøvede dog i og for sig ikke at være Udtryk for den Opfattelse, at Stiftelse af anonyme Selskaber og særlig Aktieselskaber var betinget af offentlig Autorisation. Oktroierne og Konfirmationerne var nemlig fornødne allerede af Hensyn til de Privilegier — navnlig Monopoler og Toldbegunstigelser — der indrømmedes dem for at opmuntre til Deltagelse i dem. I de fleste europæiske Lande fæstnedes dog, tildels med Støtte i den positive Lovgivning, den Opfattelse, at Aktieselskaber og i det hele Selskaber uden personligt Ansvar for Medlemmerne ikke kunde stiftes uden offentlig Autorisation, en Opfattelse, som Lovgivningerne først forholdsvis sent har frigjort sig for¹⁰⁾. I Danmark (og Norge) derimod er Retsopfattelsen — selv om man oprindelig maatte være gaaet ud fra, at offentlig Autorisation var nødvendig til Stiftelse af Aktieselskaber og andre Selskaber med begrænset Ansvar — allerede forholdsvis tidligt fæstnet derhen, at saadanne Selskaber, naar de ikke ønsker særlige Privilegier, gyldigt kan stiftes ved

¹⁰⁾ Jfr. om denne Udvikling K. Lehmann: Aktiengesellschaften I. S. 68 flg.

almindelig Retshandel, uden at denne behøver offentlig Stadfæstelse. Denne Opfattelse, ud fra hvilken det praktiske Forretningsliv længe har virket, har ligeledes længe staaet fast i Retsanvendelsen, jfr. allerede D. i J. T. XV. 2. S. 153 flg., cfr. XVIII. S. 290, der støtter sin Afgørelse paa D. L. 5—1—1 samt den Omstændighed, at den i Sagen omhandlede Fabrik var angivet som forpligtet uden Navngivelse af bestemte Personer, hvorfor det ikke kunde komme i Betragtning, at Kreditor ikke havde kendt Interessentskabets Konvention, der hverken var promulgeret ved nogen Lov (konfirmeret) eller tinglæst¹¹⁾. Og denne nærmest sædvansmæssige Hjemmel (andt Støtte i en Række Lovbud¹²⁾), der bestemt forudsætter, at saadanne Selskaber gyldigt kan stiftes, uden at det nogetsteds antydes, at dertil kræves offentlig Autorisation¹³⁾.

I Erkendelse af, at Autorisations- eller Koncessions-systemet uden at yde nogen virkelig Sikkerhed mod Misbrug af Aktieselskabsformen lagde utaalelige Baand paa den for Forretningslivets Udvikling fornødne Handlefrihed, blev dette efterhaanden, navnlig fra Midten af det 19. Aarhundrede, i næsten alle de Lande, hvor det tidligere havde været gældende, afløst ved mere eller mindre omfattende Aktielove, der ad andre Veje søgte at modvirke disse Misbrug. I nogle Lovgivninger søgtes dette opnaaet ved Gennemførelsen af det saakaldte Normativsystem, hvorefter Reglerne om saavel Selskabets Stiftelse som dets Ledelse i vidt Omfang ordnedes gennem detaillerede, præceptive Bestemmelser. Da ogsaa dette viste sig utilfredsstillende, er ligeledes dette System

¹¹⁾ Jfr. ogsaa Ørsted i Nyt J. A. XXVI. S. 126 og Haandb. V. S. 120.

¹²⁾ Jfr. bl. a. Opregningen hos Torp: Interessentskab S. 219—220.

¹³⁾ Jfr. herved Bang i J. T. XVI. I. S. 55; Ørsted: Haandb. V. S. 431; Gram II. 2. S. 655; Vogt S. 402; Platou II. S. 9.

forladt af de nyere Lovgivninger, der alle i Hovedsagen bygger paa det fra England stammende Publicitets- eller Offentligheds-System, hvorefter de egentlige Normativbestemmelser indskrænkes til det til Sikring af Aktie-tegnere og Kreditorer nødvendige Minimum, medens Hovedvægten lægges paa, at navnlig alt Selskabes Stiftelse vedrørende skal lægges saaledes aabent for Dagen, at den offentlige Kritik maa antages at sikre imod eller ialtfald at vanskeliggøre større Misbrug. — Medens de allerfleste europæiske og amerikanske Stater allerede forholdsvis længe har havt en særlig Lovgivning om Aktieselskaber, er en saadan i Danmark og Norge¹⁴⁾ først gennemført i den seneste Tid.

I Norge ordnedes Forholdet efter ret langvarige Forberedelser ved Lov om Aktieselskaber og Kommanditaktieselskaber af 19. Juli 1910. I Danmark, hvor der i en lang Aarrække — fra 1875 — fra mere privat Side var gjort et betydeligt Arbejde for Tilvejebringelsen af en Aktielov, skete det første officielle Skridt til Realisation heraf ved, at Indenrigsministeriet i Oktober 1900 nedsatte et Udvalg til at udarbejde et Udkast til Lov om Aktieselskaber m. m. Dette Udvalg afgav i April 1901 et Udkast med Motiver, men dette førte ikke til nogen videre Foranstaltning. I 1909 fik en ny Kommission det Hverv at gennemgaa og eventuelt fremsætte Forslag til Ændringer i og Tilføjelser til nævnte Udkast, og denne afgav i 1910 Udkast til Lov om Aktieselskaber, Kommanditaktieselskaber samt Andelsforeninger med Motiver. Forslagene til Lov om Aktieselskaber og Kommanditaktieselskaber forelagdes i Rigsdagssamlingen 1910—11 og paany i de

¹⁴⁾ I Sverige ordnedes Aktieselskabernes Forhold ved Kgl. Fr. 6. Oktober 1848, der opretholdt Autorisationssystemet. Dette afskaffedes i det væsentlige ved Bolagsl. 25. Juni 1895, der nu er afløst af L. om Aktiebolag 12. Aug. 1910.

to følgende Rigsdagssamlinger, men mødte afgjort Modstand, idet det hævdedes, dels at Forslaget greb for stærkt ind i Aktieselskabernes Virkefrihed, dels at der sammen med Aktieloven burde gennemføres en Lov om Andels-selskaber, hvilket sidste imidlertid fra anden Side mødte stærk Modstand. Dette foranledigede, at der i 1913—14 og 1914—15 forelagdes et nyt Forslag, der vel byggede paa Kommissionsforslaget, men dog dels modificerede, dels navnlig i høj Grad beskar dette, saa at det i det væsentlige indskrænkedes til at give Regler om Aktieselskabers Stiftelse og Opløsning samt enkelte meget ufuldstændige og kortfattede Bestemmelser om Regnskabsførelse og om Selskabsmyndighederne. Et endnu yderligere reduceret Forslag forelagdes dernæst i Rigsdagssamlingen 1916 og blev endelig, efter paany saa vel i Lands-ting som i Folketing at være stærkt ændret og endmere beskaaret, vedtaget som Lov om Aktieselskaber Nr. 468, 29. September 1917¹⁵). Loven er traadt i Kraft 1. Februar 1918, jfr. dog om dens Anvendelse paa Selskaber stiftede før dette Tidspunkt Bestemmelsen i § 59 samt L. Nr. 502, 28. Sept. 1918.

§ 29.

Aktieselskabets Elementer.

Som allerede i § 28 anført hører som nødvendige Re-kvisiter til Aktieselskabet 1) en ved Medlemmernes Indskud dannet Grundkapital (Aktiekapital), der er Selskabets Kreditbasis, 2) dennes Fordeling paa et vist Antal Andele (Aktier) og 3) Udelukkelse af personligt Ansvar for Med-

¹⁵) Om den uheldige Indflydelse som den stærke Beskæring og de mange under Lovens Behandling ofte meget kritikløst foretagne Æn-dringer har haft paa A. L. s Indhold, se bl. a. Torp i J. T. 1918 S. 2 flg.

lemmerne, idet disse kun hæfter med de gjorte eller til-
sagte Indskud¹⁾).

I. Aktiekapitalen.

For Opfyldelsen af Selskabets Forpligtelser hæfter som oftere berørt alene Selskabsformuen. Denne hæfter dernæst principalt kun for Selskabets Forpligtelser. Ligesom de enkelte Medlemmer (Aktionærerne) ikke selvstændig kan raade over eller udtage deres Andel af Selskabsformuen, saaledes kan disses Kreditorer ikke holde sig til denne²⁾, saa længe den ikke paa lovlig Maade er udskilt og overført til Medlemmernes særlige Formue. Selskabsformuen vil selvfølgelig stadig være Forandring undergiven, idet navnlig Virksomhedens Resultat (Vinding eller Tab) til enhver Tid paavirker dens Størrelse. Det faste Grundlag for Selskabsformuen danner atter den ved Medlemmernes Indskud tilvejebragte Grundkapital, Aktiekapitalen, der udadtil fremtræder som Selskabets Kreditbasis. Dennes Størrelse er ikke saaledes som ved andre Selskaber med begrænset Ansvar vekslende, navnlig afhængig af det skiftende Medlemstal, men principielt paa Forhaand fastsat, saaledes at Aktieselskabet kun under Iagttagelse af Lovgivningens Regler herom kan forøge eller formindske sin Kapital, jfr. herom nedf. § 34.

Ligesom Aktiekapitalens Størrelse som Selskabets egentlige og eneste Kreditbasis er afgørende for Selskabets

¹⁾ Om den rent positivretlige Fordring, der i A. L. § 1, 1. St., opstilles gennem Ordet »erhvervsdrivendes«, samt om den Betydning, som Reglerne om Udbyttets Fordeling har ved Afgrænsningen mellem Aktieselskaber og andre Selskaber med begrænset Ansvar, henvises til det i § 28 med Noterne 3 og 4 bemærkede.

²⁾ Derimod kan de selvfølgelig søge Fyldestgørelse i Aktien 0: Aktieretten, forsaavidt denne er overdragelig. Men den, der gennem Retsfølgningsskridt erhverver Aktien, faar i Forhold til Aktieselskabet ikke anden Ret end den oprindelige Aktionær.

Kredit og Levedygtighed, saaledes er saavel Aktionærerne som Selskabskreditorerne i høj Grad interesserede i baade, at den fra først af effektivt er til Stede, og at den ikke vilkaarligt formindskes, samt at eventuelle Formindskelser kommer til almindelig Kundskab. Ud fra disse Hensyn indeholder de forskellige Aktielove en Række Bestemmelser til Værn saavel for Aktionærerne som for Kreditorerne. Værnet for Aktionærerne, baade de oprindelige Aktietegnere og senere Købere af Aktierne, maa navnlig søges i Reglerne om Aktiekapitalens Tilvejebringelse (Stiftelsen) og eventuelle Udvidelse samt om Regnskabsopgørelsen, og hvad dermed staar i Forbindelse³⁾. Kreditorerne har først og fremmest Krav paa dels, at Aktietegnerne yder de pligtige Indskud, dels at Aktiekapitalen ikke af Aktionærerne vilkaarligt formindskes til Skade for allerede bestaaende Krav, dels endelig at de lovligt foretagne Formindskelser af Aktiekapitalen sker saaledes aabenlyst, at Tredjemand, som derefter indlader sig med Selskabet, ikke skuffes. Samme Formaal tjener endvidere bl. a. Reglerne om Regnskabsaflæggelse og om Selskabets Opløsning eller Fusion med et andet Selskab. Iøvrigt vil de Bestemmelser, der i første Linie sigter til at sikre Aktionærerne, indirekte tjene ogsaa til Kreditorernes Beskyttelse og omvendt. — I dansk Ret savnedes særlige Regler herom indtil A. L. af 1917 næsten ganske. Og de Regler til Beskyttelse af Aktionærer og Kreditorer mod Misbrug fra Stifternes og senere fra Aktionærernes eller Bestyrelsens Side, der kunde udledes af vor Rets almindelige Grundsætninger, ydede kun ringe Betryggelse⁴⁾. Nu findes hertil sigtende Regler i A. L. Men paa Grund af den Beskæring og de Omformninger, denne Lov under sin Tilblivelse som tidligere bemærket har

³⁾ Jfr. K. U. I. Motiver S. 5 flg., jfr. S. 14.

⁴⁾ Jfr. herved Torp: Interessentskab S. 231 flg.

været Genstand for, er ogsaa dette Værn blevet ret ufyldestgørende, jfr. nærmere nedf.

Som allerede ovenf. antydte maa der bestemt skelnes mellem Aktieselskabets Kreditbasis, Aktiekapitalen og den Formue, der tjener Selskabskreditorerne til Fyldestgørelsesgrundlag, den virkelige Selskabsformue. Denne kan og vil faktisk saa at sige altid være forskellig fra Aktiekapitalen. Denne Forskel kan være til Stede allerede ved Selskabets Stiftelse. Selskabsformuen kan være større end Aktiekapitalen, fordi Aktietegningen er sket til Overkurs, eller fordi Genstande eller en bestaaende Forretning ved Stiftelsen overtages for mindre end deres virkelige Værdi. Den kan omvendt — men burde ikke kunne — være mindre, fordi Aktietegning er sket til Underkurs⁵⁾ eller fordi Genstande eller Forretninger overtages til højere Værdi end den virkelige⁶⁾. Men Forskellen vil ialtfald fremkomme under Selskabets Bestaaen, idet Selskabsformuens Størrelse bl. a. paavirkes ved den Vinding eller det Tab, som Selskabets Virksomhed medfører. I Modsætning til Selskabsformuen, der stadig veksler, er Aktiekapitalen forsaavidt en fast Størrelse, som den og kun den er Aktionærernes pligtmæssige Bidrag til den Formuemasse, hvori Selskabskreditorerne kan søge Fyldestgørelse. Det

⁵⁾ Dette forbydes i de fleste Aktielove, jfr. bl. a. norsk A. L. § 20; svensk A. L. (1910) § 3; tysk H. L. 1897 § 184, jfr. ogsaa K. U. I. § 3, II. § 4, cfr. §§ 33 og 98. Idet dette Forbud er strøget i de tilsvarende Bestemmelser i A. L. §§ 4 og 20, ikke tilfældigt, men i den bevidste Hensigt at aabne Adgang til Udstedelse af Aktier til Underkurs, kan der ikke være Tvivl om, at A. L. § 7 Lit. e. maa forstaas saaledes, at Udbydelse til Underkurs er tilladt. Om Betænelighederne derved se Torp i J. T. 1918 S. 15—16.

⁶⁾ Nogen absolut Garanti derimod kan næppe skabes gennem Lovregler. Forskellige Love indeholder dog Bestemmelser herom, der kan anses som ret effektive, jfr. ogsaa K. U. II. § 6, 4. St. Bestemmelserne i A. L. § 5 kan derimod ikke i saa Henseende anses fyldestgørende, jfr. Torp i J. T. 1918 S. 7—8.

Beløb, hvormed Selskabsformuen overstiger Aktiekapitalen, kan Aktionærerne i Forhold til Kreditorerne frit raade over⁷⁾ til Fordeling af Udbytte eller paa anden Maade men ogsaa kun dette. Bliver Selskabsformuen f. Eks. ved Tab mindre end Aktiekapitalen, er Aktionærerne vel ikke pligtige at yde nye Tilskud for at udligne Forskellen, men de maa ikke til Uddeling af Udbytte, Tilbagebetaling af ydede Indskud o. l. undtage nogen Del af Selskabsformuen, naar denne er eller derved nedbringes under Aktiekapitalens Størrelse⁸⁾. Og overhovedet maa — væsentlig af Hensyn til Kreditorerne — Nedsættelse og — væsentlig af Hensyn til Aktionærerne — Forhøjelse af Aktiekapitalen kun finde Sted under Iagttagelse af særlige i Loven derom givne Forskrifter, jfr. nærmere nedf. Regnskabsmæssigt giver denne Aktiekapitalens Funktion som Aktionærernes garanterede Bidrag til Kreditorernes Fyldestgørelse sig regelmæssigt Udtryk deri, at den i Selskabets Status opføres som Passiv. Men det maa naturligvis vel fastholdes, at »Passiv« her ikke betyder Gæld, og at denne Passivpost⁹⁾ derfor ikke tæller med ved Afgørelsen af det Spørgsmaal, om Selskabet er solvent eller ikke. Derimod er den afgørende for, om der foreligger et regnskabsmæssigt Overskud, som eventuelt kan fordeles, eller ikke. — Til Aktiekapitalen hører ikke blot det af Aktionærerne virkelig i Penge eller andre Indskud ydede Beløb, den indbetalte Kapital, men det fulde Beløb af den til enhver Tid tegnede Kapital, altsaa indenfor denne Grænse ogsaa Fordringerne mod Aktietegnerne

⁷⁾ Til yderligere Sikkerhed for Kreditorerne og iøvrigt tillige i Aktionærernes egen Interesse paabyder forskellige Love pligtmæssige Henlæggelser til Reservefond o. l., jfr. ogsaa K. U. I. § 38, II. § 48. I A. L. er ikke optaget nogen Bestemmelse herom.

⁸⁾ Jfr. A. L. § 23, 5. St. og § 26, 4. St.

⁹⁾ Tilsvarende Bemærkning gælder Reservefond og andre Henlæggelser, der regnskabsmæssigt opføres som Passiva i Status (Balancen).

for endnu ikke ydede Indbetalinger¹⁰⁾ og, hvis Tegning til Underkurs har fundet Sted, det Beløb, som er nødvendigt for at udfylde den derved fremkomne Manko. Afgørende er derimod ikke den muligvis ved Stiftelsesoverenskomsten projekterede større Kapital, jfr. A. L. § 5 b., selv om Adgang til Tegning af denne efter Selskabets Stiftelse stadig staar aaben, jfr. A. L. § 10 f.

Aktiekapitalens Størrelse maa til enhver Tid være fastsat som et Beløb i Penge. Dette gælder, selv om Aktietegnernes Indbetalinger tildels eller alene bestaar i Ydelsen af andre Formueværdier. Medens nogle Lovgivninger kræver, at Størrelsen skal være fastsat til et bestemt Beløb, der kun kan forandres i Overensstemmelse med de for Forhøjelse eller Nedsættelse af Aktiekapitalen givne Regler, er der efter dansk Ret Mulighed for en relativ Ubestemthed, idet det er tilladt i Stiftelsesoverenskomsten at fastsætte et Mindste- og et Højeste-Beløb, jfr. A. L. § 5 b. Betydningen heraf er, at en Forøgelse af Aktiekapitalen ved ny Tegning, selv efter at den tegnede Aktiekapitals Størrelse i Henhold til A. L. § 10 e. er anmeldt til Aktieselskabs-Registeret — hvilket ifølge A. L. § 9 som Regel ikke maa finde Sted, forinden det fastsatte Mindste-Beløb er fuldt tegnet — indenfor Grænserne af det vedtægtsmæssigt fastsatte Højeste-Beløb kan finde Sted uden Iagttagelse af Lovens Regler om Forhøjelse af Aktiekapitalen. Men retligt og regnskabsmæssigt gælder som tidligere bemærket kun den til enhver Tid tegnede Kapital som Aktiekapital.

Medens der tidligere i dansk Ret ikke var fastsat noget Mindste-Beløb for Aktiekapitalens eller de stedfundne Indbetalingers Størrelse, foreskriver nu A. L. § 4. at et Aktieselskab ikke uden Handelsministerens Samtykke kan stiftes med en mindre Aktiekapital end 5000

¹⁰⁾ Derimod ikke Kravet paa en eventuel Overkurs.

Kr.. Forsikrings-Aktieselskaber dog ikke med en mindre Aktiekapital end 50000 Kr. Og ifølge A. L. § 9, 2. St. maa Anmeldelse til Aktieselskabs-Registret, der er Betingelse for, at Selskabet, anses som retligt bestaaende. jfr. A. L. § 12, uden Handelsministerens Samtykke ikke finde Sted, forinden der paa Aktiekapitalen er indbetalt mindst 10 pCt., for Forsikrings-Aktieselskaber dog mindst 25 pCt., af hver Akties Paalydende og saaledes, at de stedfundne Indbetalinger udgør mindst 5000 Kr., for Forsikrings-Aktieselskaber mindst 12,500 Kr.¹¹⁾. Fra disse Regler kan som anført Handelsministeren dispensere. Af Modsætningen mellem 1. og 2. Pkt. i § 9, 2. St. kunde det ganske vist synes at fremgaa, at de i 2. Pkt. angivne Mindestebeløb er ufravigelige. Det fremgaar imidlertid af A. L. § 1, 4. St., at dette ikke kan være Meningen, idet det der forudsættes, at Aktieselskaber kan bestaa helt uden Indbetaling. I denne Forbindelse mærkes endvidere Reglen i A. L. § 22, hvorefter Aktiekapitalen ikke uden Samtykke af Handelsministeren maa nedsættes under 5000 Kr. Der tages ikke her noget til Bestemmelsen i A. L. § 4 svarende Forbehold om, at Forsikrings-Aktieselskabers Kapital ikke maa nedsættes under den der angivne Grænse 50000 Kr. Dette skyldes utvivlsomt en Inkurie, idet man, da Bestemmelsen om Forsikrings-Aktieselskaber blev indsat i § 4 — hvilket først skete under Lovforslagets Behandling i Folketinget — har glemt at foretage den dertil svarende Ændring i § 22. Da Bestemmelsen om Forsikrings-Selskabers Mindeste-Kapital i § 4 vilde blive ganske værdiløs, hvis man umiddelbart efter Selskabets Stiftelse frit kunde nedsætte Aktiekapitalen til 5000 Kr..

¹¹⁾ Angaaende Livsforsikrings-Aktieselskaber mærkes L. Nr. 63. 1. April 1914 § 3, hvorefter der skal være indbetalt mindst 25 pCt. for hver Aktie og mindst 100,000 Kr., medens Aktiekapitalens Mindeste-Beløb i hvert enkelt Tilfælde skal godkendes af Indenrigsministeren, jfr. § 1. 2. St.

tør det maaske antages, at § 22 maa fortolkes i Overensstemmelse med § 4.

II. *Aktie, Aktieret, Aktiebrev.*

Ordet *Aktie* bruges i forskellige Betydninger¹²⁾. Set i Forhold til Grundkapitalen betegner det simpelthen en Andel af denne, jfr. de staaende Udtryk i Selskabsvedtægterne: »Aktiekapitalen er delt i Aktier à 200, 1000 Kr.«, jfr. ogsaa A. L. § 10 Lit. c. Skøndt det ikke siges i den i A. L. § 1 givne Definition af Aktieselskabet, fremgaar det af den anførte Bestemmelse, jfr. ogsaa §§ 5, 7, 9 m. fl., at Aktiekapitalens Fordeling i Aktier hører med til Aktieselskabets Begreb. — Refereret til Selskabsmedlemmerne forstaas ved *Aktie* det samme som *Aktieret* : den ved Indbetaling af Aktiebeløbet eller ved Sukcession i en tidligere Aktionærs Ret erhvervede Andelsret i Selskabet¹³⁾, jfr. nærmere nedf. — Endelig forstaas ved *Aktie* efter *Aktiebrevet*, det Dokument, der udstedes som Legitimation for *Aktieretten*. I denne Betydning taler man f. Eks. om Aktier lydende paa Navn eller paa Ihændehaveren¹⁴⁾.

1. Angaaende Aktiekapitalens Fordeling i Aktier giver A. L. ingen præceptive Regler. A. L. § 7 d. siger, at Indbydelse til Aktietegning skal angive Aktiernes Størrelse, jfr. ogsaa § 15 b., men bindende Forskrifter om denne f. Eks. om Aktiers Mindste-Paalydende¹⁵⁾ giver Loven ikke. Af Ordene »Aktiernes Størrelse« kan navnlig heller ikke udledes, at Aktierne skal være lige

¹²⁾ Jfr. Renaud: *Aktiengesellschaften* S. 89—90; Hagströmer S. 2 Note 1.

¹³⁾ Jfr. f. Eks. A. L. § 10 i: »hvorvidt nogle Aktier har særlige Rettigheder«, cfr. § 15 d.

¹⁴⁾ Jfr. A. L. §§ 5 h. og 10 l.

¹⁵⁾ Jfr. derimod K. U. II. § 4.

store¹⁶⁾, eller at de skal lyde paa et bestemt Beløb. Det er saaledes ikke udelukket, at de lyder paa en Brøkdels af Aktiekapitalen. Den sidstnævnte Ordning vil imidlertid vanskeliggøre en senere Forøgelse af Aktiekapitalen, idet en saadan ikke vel kan ske uden gennem nye Bidrag af Aktionærerne, hvortil de ikke er pligtige. Den er derfor, samt fordi den hemmer Omsætteligheden, ogsaa kun lidet anvendt. Iøvrigt er det retligt ganske ligegyldigt, om Aktien lyder paa en Brøkdels af Kapitalen eller paa en bestemt Sum. Ogsaa hvor det sidste er Tilfældet er det kun en anden Form for Angivelse af en Brøkdels af Kapitalen eller rettere af Selskabsformuen, saaledes som denne til enhver Tid er. Denne og ikke Aktiens Paalydende er derfor Maalestok for Aktiens Værdi. — Flere Aktier kan forenes paa samme Haand. Nogen legal Begrænsning i saa Henseende findes ikke, og i Reglen er en saadan Grænse kun foreskrevet i Selskabsvedtægterne, naar Meningen er, at Selskabet skal virke med ikke fuldt indbetalt Kapital. Kun erindres herved, at det følger af A. L. § 3, 2. St., jfr. § 35, 1. St., at der til enhver Tid skal være mindst 3 Aktionærer, saa at samtlige Aktiers Forening paa 1 eller 2 Hænder medfører Selskabets Opløsning, jfr. dog A. L. § 35, 2. St.

Endnu bemærkes, at Anmeldelsen til Aktieselskabs-Registret bl. a. skal angive Aktiekapitalens Fordeling i Aktier¹⁷⁾. Heraf kan ses, at der i Stiftelses-Overenskomsten eller Vedtægterne maa findes en Regel om Fordelingen; men heller ikke denne Bestemmelse giver nogen bindende Norm enten for Fordelingsformen eller for Andelenes Størrelse.

2. Aktie i Betydning af Aktieret er Udtryk for det enkelte Selskabsmedlems af Stillingen som Aktionær

¹⁶⁾ Jfr. derimod norsk A. L. § 30, K. U. II. § 4.

¹⁷⁾ A. L. § 10 e.

følgende Retsforhold til Selskabet. Strengt taget kan dette ikke ubetinget og udelukkende betegnes som en Ret. Navnlig, saa længe Aktien ikke er fuldt indbetalt, gaar jævnsides med Retten og uadskilleligt knyttet til denne visse Forpligtelser. Men da disse bortfalder ved Aktiens fulde Indbetaling, og da Aktionæren som saadan o: bortset fra særligt Forpligtelsesgrundlag ikke overfor Selskabet er forpligtet til personlig Virksomhed, haves i det følgende alene Aktionærens Ret for Øje, idet Pligten til Indbetaling af det tegnede Beløb naturligt behandles i en anden Sammenhæng.

Om den nærmere Bestemmelse af Aktieretten har der hersket Tvivl. Da Aktiekapitalen dannes ved Medlemernes Indskud, og da Aktieselskabets Formue kun er samtlige til enhver Tid eksisterende Aktionærers Formue, vilde det ikke være rigtigt at anse Aktieselskabet som et selvstændigt fra Aktionærerne forskelligt Retssubjekt. Selv om man maatte finde det rigtigt at betegne det som en juridisk Person¹⁸⁾, vilde dette kun være en kollektiv Betegnelse for Summen af Aktionærernes Andelsrettigheder; og det vilde da være unaturligt at opfatte hver enkelt af disse som en Fordring paa Selskabet. Heller ikke kan Aktieretten opfattes som en Fordring mod de andre Aktionærer; thi udover Pligten til at yde de tegnede Beløb, medfører Stillingen som Aktionær ingen økonomisk Forpligtelse, jfr. ovenf. — Da Selskabsformuen tilhører Aktionærerne, maa Aktien siges at give en Medejendomsret i denne. Denne Ret er dog ikke af samme Indhold som ved almindeligt Sameje, idet enhver Aktionærs Medejendomsret maa være de Indskrænkninger

¹⁸⁾ Det nærmest terminologiske Spørgsmaal, om det er rigtigt at anvende Begrebet »juridisk Person« udenfor det af vore Forfattere i Reglen fastholdte Omraade, hvor der er givet Retsbeskyttelse for en ubestemt Kreds af ikke tilværende eller upaaviselige Personer, skal ikke her optages.

undergivet, som disse Selskabers Natur og Formaål kræver, navnlig at han ikke selvstændigt kan disponere over den til hans Aktier svarende Andel af Selskabets Ejendele eller forpligte disse, ligesom han ikke vilkaarligt kan fordre Opløsning og Fordeling af Midlerne, idet alle Beslutninger desangaaende kun kan fattes af de dertil kompetente Selskabsmyndigheder¹⁹⁾. Den enkelte Aktionær kan derfor ikke paa egen Haand eller i egen Interesse gøre Selskabets Rettigheder gældende, end ikke for sin Andel; og ligesom Fordringer paa ham ikke kan bringes til Modregning overfor Selskabet, saaledes kan han ikke bruge Selskabets Krav til Modregning overfor sin Kreditor, end ikke partielt. At endelig Fordringer paa Selskabet ikke kan bringes til Modregning overfor den enkelte Aktionærs Krav paa Tredjemand, følger af, at han ikke hæfter for Selskabets Gæld. — Aktierettens Karakter af Medejendomsret viser sig renest ved Selskabets Opløsning, i det Aktionæren da har Krav paa sin Andel af Selskabets (Netto-) Formue, jfr. A. L. § 39 og nærmere nedf. § 36. Under Selskabets Bestaaen viser den sig navnlig i, at Aktionæren har Ret til at deltage i Fattelsen af de Selskabet vedrørende Beslutninger, jfr. herom nærmere § 31, A., samt til forholdsmæssig Andel i det lovlig (jfr. A. L. § 26, 4. St.) fastsatte Udbytte. I samtlige disse Retninger er Aktionærerne i Reglen ligestillede, men det er ikke udelukket, at deres Retsstilling kan være forskellig. Det kan saaledes forekomme, at visse Aktionærer ikke har Stemmeret, eller at deres Stemmeret er begrænset, ligesom det kan være bestemt, at visse Aktier (Præferenceaktier) har en særlig Fortrinsret enten til Udbytte eller ved Selskabsformuens Fordeling, naar Selskabet opløses, eller i begge Retninger, jfr. A. L. § 5 e., § 10 i. og § 15 d. Hvorvidt Aktionæren har en uangribelig, navnlig af

¹⁹⁾ Hagströmer S. 123 flg.; Platou II. § 23 og § 30.

undergivet, som disse Selskabers Natur og Formaal kræver, navnlig at han ikke selvstændigt kan disponere over den til hans Aktier svarende Andel af Selskabets Ejendele eller forpligte disse, ligesom han ikke vilkaarligt kan fordre Opløsning og Fordeling af Midlerne, idet alle Beslutninger desangaaende kun kan fattes af de dertil kompetente Selskabsmyndigheder¹⁹). Den enkelte Aktionær kan derfor ikke paa egen Haand eller i egen Interesse gøre Selskabets Rettigheder gældende, end ikke for sin Andel; og ligesom Fordringer paa ham ikke kan bringes til Modregning overfor Selskabet, saaledes kan han ikke bruge Selskabets Krav til Modregning overfor sin Kreditor, end ikke partielt. At endelig Fordringer paa Selskabet ikke kan bringes til Modregning overfor den enkelte Aktionærs Krav paa Tredjemand, følger af, at han ikke hæfter for Selskabets Gæld. — Aktierettens Karakter af Medejendomsret viser sig renest ved Selskabets Opløsning, i det Aktionæren da har Krav paa sin Andel af Selskabets (Netto-) Formue, jfr. A. L. § 39 og nærmere nedf. § 36. Under Selskabets Bestaaen viser den sig navnlig i, at Aktionæren har Ret til at deltage i Fattelsen af de Selskabet vedrørende Beslutninger, jfr. herom nærmere § 31, A., samt til forholdsmæssig Andel i det lovlig (jfr. A. L. § 26, 4. St.) fastsatte Udbytte. I samtlige disse Retninger er Aktionærerne i Reglen ligestillede, men det er ikke udelukket, at deres Retsstilling kan være forskellig. Det kan saaledes forekomme, at visse Aktionærer ikke har Stemmeret, eller at deres Stemmeret er begrænset, ligesom det kan være bestemt, at visse Aktier (Præferenceaktier) har en særlig Fortrinsret enten til Udbytte eller ved Selskabsformuens Fordeling, naar Selskabet opløses, eller i begge Retninger, jfr. A. L. § 5 e., § 10 i. og § 15 d. Hvorvidt Aktionæren har en uangribelig, navnlig af

¹⁹) Hagströmer S. 123 flg.; Platou II. § 23 og § 30.

Generalforsamlingens Beslutning uafhængig Ret til at faa det ved Aarsopgørelsen fremkomne Overskud udbetalt som Dividende, vil blive omtalt nedf. i § 31 A.

Aktien 3: Aktieretten er i Reglen frit overdragelig; i saa Fald kan Aktionærens Kreditorer ogsaa søge Fyldestgørelse i den gennem Udlæg og Tvangsauktion, eventuelt Konkurs. Men Kreditor eller den, til hvem Aktien af Aktionæren eller Kreditorerne overdrages, erhverver overfor Selskabet ikke større Ret, end første Aktionær selv havde. Erhververen bliver selv Aktionær, men kan lige saa lidt som Formanden forlange Opløsning og Udreddelse af sin Anpart. — Undertiden er Aktien dog ikke frit overdragelig²⁰⁾. Dette gælder i Reglen, hvor Aktien ikke er fuldt indbetalt, hvilket især er almindeligt ved Forsikringsselskaber. Ifølge A. L. § 17, 3. St. skal Vedtægterne indeholde Bestemmelse om, hvorvidt og da under hvilke Betingelser en ikke fuldt indbetalt Aktie med bindende Virkning for Selskabet kan overdrages saaledes, at Forpligtelsen til at yde de endnu resterende Indbetalinger paa Aktien overtages af Køberen. Er saadan Overdragelse sket i Overensstemmelse med Vedtægterne, maa den ogsaa i Forhold til Kreditorerne virke frigørende for Overdrageren. Præceptive Bestemmelser til Værn for Kreditorerne i denne Henseende indeholder A. L. ikke, jfr. derimod K. U. I. § 35, II. § 29. Ogsaa ellers kan Vedtægterne begrænse Aktiernes Omsættelighed, f. Eks. give de andre Aktionærer Forkøbsret, betinge Overdragelsen af Bestyrelsens Samtykke eller bestemme, at kun visse Personer, f. Eks. danske Statsborgere eller Læger, Sagførere, visse Arter af Næringsdrivende o. l. maa være Aktionærer. Begrænsninger i Omsætteligheden udelukker i og for sig ikke Aktionærernes Kreditor fra at gøre Udlæg

²⁰⁾ A. L. §§ 5 g., 10 k. 14, 15 f., jfr. herved U. f. R. 1880 S. 999, cfr. 1887 S. 1141; Herschend ad § 14.

i Aktien; men dens Realisation kan kun foregaa under Iagttagelse af de vedtægtsmæssige Begrænsninger, hvilket eventuelt kan nødvendiggøre en forudgaaende Overenskomst med Selskabet (Bestyrelsen). — Ved Overdragelse, Pantsætning o. l. af Aktier anvendes Reglerne om Løsøre, selv om Selskabets Formue væsentlig bestaar af faste Ejendomme²¹). Dette er hjemlet ved Sædvane og Prakiser, og Fr. 28. Juli 1841 forudsætter ogsaa, at Reglerne om Underpant i Løsøre er anvendelige paa Aktier i al Almindelighed. Ogsaa Bestemmelsen om Haandpanthaverens Fyldestgørelse i K. L. § 155 omfatter Aktier, jfr. Udtrykket »Værdipapirer«, ligesom den i L. om Tvangsauktion Nr. 66, 9. April 1891 § 17 om Realisation af visse Værdipapirer givne Regel omfatter Aktier, uden at det kommer i Betragtning, om Selskabet ejer faste Ejendomme, jfr. ogsaa Udtrykket »hvis Udlæget ikke tillige omfatter a n d e t Løsøre«.

Aktieretten ophører regelmæssig ved Selskabets endelige Opløsning, jfr. A. L. § 33 b. Men den kan ogsaa bortfalde paa andre Maader. Der er saaledes intet til Hinder for, at det gyldigt kan bestemmes, at Aktieretten under visse Betingelser forbrydes, f. Eks. naar pligtige Indbetalinger paa Aktien ikke præsteres (Kaducering), jfr. A. L. §§ 18 og 33 d. Men uden særlig Hjemmel kan denne Virkning ikke indtræde. Det kan ligeledes gyldigt vedtages, at Aktionærene skal være forpligtede til at lade deres Aktier indløse jfr. A. L. §§ 5 f., 10 j. og 33 b., f. Eks. naar Nedsættelse af Aktiekapitalen skal ske ved Annulation af et vist Antal Aktier. Men ogsaa dette forudsætter en særlig Hjemmel. Annulation kan iøvrigt ogsaa ske af Aktier, som Selskabet forud paa regelmæssig Maade har erhvervet, jfr. herved K. U. II. § 45, 2. St. — Særlig be-

²¹) Deuntzer: Personret § 36; Platou II. S. 38 Noten. Heller ikke Stempelpligten paavirkes deraf, jfr. Stpll. Nr. 108, 13. Maj 1911 § 86.

mærkes, at Aktieretten ikke bortfalder ved Præskription²²⁾ eller Prækclusion. Da Kravet paa de enkelte Aktionæren som saadan tilkommende Ydelser, f. Eks. Aarsdividenden, i Virkeligheden kun er et særligt Udsnit af selve Aktieretten, synes Konsekvensen af det anførte at maatte være, at heller ikke disse kan forældes eller prækluderes. Dette vil man dog næppe antage; og nægtes kan det heller ikke, at de reale Grunde, hvorpaa Forældelses- og Prækclusionsinstituttet hviler, til en vis Grad gør sig gældende ogsaa her. For Forældelsens Vedkommende har Spørgsmaalet kun liden praktisk Interesse, da Vedtægterne næsten altid vil hjemle en hurtig Forældelse af Dividendekrav.

3. Som Legitimation for Aktieretten udstedes der et skriftligt Dokument, Aktien. Aktiebrevet, der i Almindelighed lyder paa, at Bestyrelsen for N. N. Aktieselskab herved erkender, at P. P. (eller Ihændehaveren) er Deltager i bemeldte Selskab med et Aktiebeløb af X Kroner og som saadan har en forholdsmæssig Andel i alle Selskabets Ejendele og Rettigheder i Overensstemmelse med Vedtægterne. A. L. udtaler ikke udtrykkeligt, at der skal udfærdiges Aktiebreve; men af L.'s § 15, der paabyder Udstedelse af Interimsbeviser for Aktionærernes Indbetalinger, i Forbindelse med § 16, der bestemmer, hvad Aktiebrevet skal indeholde, kan formentlig udledes, at Aktionærene kan fordrø, at Aktiebrev udstedes, jfr. ogsaa A. L. § 10 Lit. l., hvorefter Anmeldelsen til Aktieselskabs-Registret skal angive, hvorvidt Aktierne skal lyde **paa Navn** eller **kan** lyde paa Ihændehaveren. — Aktiebrevet, der ikke maa udgives, før Selskabet, henholdsvis Meddelelse om Aktiekapitalens Forhøjelse, er optaget i Aktieselskabs-Registret²³⁾, underskrives af Bestyrelsens Medlemmer.

²²⁾ Jfr. som Analogi H. R. T. 1897 S. 804.

²³⁾ A. L. §§ 16 og 21. At Aktien er udstedt forinden dette Tidspunkt, medfører ikke Aktiebrevets Ugyldighed, men paadrager Bestyrelsen Strafansvar efter A. L. § 55 Nr. 2.

De enkelte Navne kan paaføres ad mekanisk Vej; dog skal mindst en Underskrift være egenhændig. Det skal ifølge A. L. § 16, jfr. § 15, angive Registreringens Dato. Løbenummer²⁴⁾, Selskabets Navn, Aktiens Størrelse og ifølge A. L. § 17, 2. St. Størrelsen af den stedfundne Indbetaling samt, hvis Aktien ikke er fuldt indbetalt, de Tider, til hvilke Retsbeløbet kan fordres indbetalt, hvorved det dog ikke kan anses udelukket, at det forbeholdes Bestyrelsen eller Generalforsamlingen nærmere at bestemme Indbetalingstiden. Senere Indbetalinger skal afskrives paa Aktiebrevet, jfr. A. L. § 17, 2. St. Saafremt der er truffet Bestemmelse om, at nogle Aktier har særlige Rettigheder fremfor andre, at Aktionærerne er forpligtede til at lade deres Aktier indløse, at Aktierne ikke er frit overdragelige, eller at der er Adgang til²⁵⁾ Mortifikation af Aktier uden Iagttagelse af Lovgivningens almindelige Regler, skal dette anføres i Aktierne. Om de civilretlige Virkninger af, at det forsømmes i Aktierne at optage, hvad der saaledes er paabudt, udtaler A. L. sig ikke, jfr. derimod om Bestyrelsens Strafansvar A. L. § 55 Nr. 2.

Bortset fra Livsforsikringsselskaber, hvis Aktier ifølge L. Nr. 65, 1. April 1914 § 4 skal lyde paa Navn, kan Aktier udstedes saa vel til Ihændehaveren som lydende paa Navn. Dette, der længe har været antaget i Praksis, idet Forbudet mod at stile Dokumenter til Ihændehaveren i Fr. 14. Maj 1754 § 4 og 3. Decbr. 1828 § 14 kun antages at angaa Gældsbreve, forudsættes nu i A. L. §§ 5 h. og 10 l., jfr. ogsaa L. 1. Marts 1889 § 19 Nr. 5, samt i A. L. § 14, der bestemmer, at Aktier, hvis Overdragelighed er begræn-

²⁴⁾ Der er intet til Hinder for, at et Aktiebrev omfatter flere Aktier.

²⁵⁾ A. L. § 15 g. tilføjer: »udenfor de i denne Lov hjemlede Tilfælde«. Saadanne Tilfælde findes imidlertid slet ikke. Ordene er ved en Inkurie overførte fra K. U. II. § 25 Nr. 10, hvor de var naturlige, da Udkastet i flere Tilfælde hjemlede Adgang til saadan Mortifikation, jfr. §§ 30, 43, cfr. § 83, hvilke Regler ikke er optagne i Loven.

set ifølge Selskabets Vedtægter, ikke kan udstedes til eller med gyldig Virkning overfor Selskabet overdrages til Ihændeoveren. Da Selskabsvedtægterne regelmæssig vil begrænse Overdrageligheden, saa længe Aktierne ikke er fuldt indbetalte, vil dette faktisk føre til, at saadanne Aktier normalt ikke kan udstedes eller gyldigt overdrages til Ihændeoveren. Men noget almindeligt Forbud herimod indeholder A. L. ikke, jfr. derimod K. U. I. § 23. II. § 26. Og saaledes som Bestemmelserne i A. L. § 14. jfr. § 17, 3. St. er affattede, ses der ikke i dem at være Hjemmel til at anse Udstedelse (Overdragelse) af Aktier (og Interimsbeviser) til Ihændeoveren for udelukket ved ikke fuldt indbetalte Aktier, skøndt saadant ikke burde kunne finde Sted, fordi det vil skabe Usikkerhed med Hensyn til Indbetalingspligtens Opfyldelse. Hvor saadan Udstedelse (Overdragelse) herefter lovligt maatte finde Sted, maa Følgen blive, at Aktietegneren ifølge A. L. § 17, 1. St. trods mulige Overdragelser fremdeles hæfter for den fulde Indbetaling. Og da paa den anden Side Erhververen ikke faar større Ret, end Overdrageren havde, vil han, saa længe pligtige Indskud ikke er betalte, ikke kunne udøve de af Stillingen som Aktionær følgende Beføjelser.

Hvor Overdragelse til Ihændeoveren er hjemlet, sker saadan Overførelse ved en af rette Ejer foretagen Paategning paa Aktien, ligesom denne atter ved en simpel Paategning: »Tilhører N. N.« kan forvandles til et Navnepapir. Vedtægterne vil i Reglen paabyde Førelsen af en Aktiebog — i de fleste Lovgivninger, jfr. ogsaa K. U. I. § 22, II. § 27, er Førelsen af en saadan Aktiebog foreskrevet, men ikke i A. L. — og bestemme, at kun de i Aktiebogen noterede Overdragelser har Gyldighed overfor Selskabet. Men for Overdragelsens civilretlige Virkninger er saadan Notering uden Betydning.

Hvis Aktiebrev ikke straks ved Tegningen udleveres²⁶⁾, skal der ifølge A. L. § 15 udstedes Interimsbeviser for Aktionærernes Indbetalinger. Om deres Indhold gælder i det væsentlige det samme som om Aktierne; og det med Hensyn til disse ovenfor bemærkede finder derfor her tilsvarende Anvendelse, dog at de ikke behøver at indeholde Angivelse af Registreringens Dato og ikke behøver at være underskrevne af Bestyrelsen. I Reglen udfærdiges de af den Bank eller Bankier, der modtager Tegningen. Om Udstedelse til Ihændehaveren. Overdragelse m. m. gælder ganske tilsvarende Regler som angaaende Aktier. I Selskaber, hvor det er Meningen, at Aktierne inden en kortere Frist skal fuldt indbetales, finder Interimsbevisets Ombytning med Aktiebrevet i Reglen først Sted, samtidig med eller efter at sidste Rate er indbetalt; men Udlevering af Aktiebrev kan finde Sted forinden, jfr. A. L. § 17, 2. St. Da det ikke maa udgives, før Selskabet er optaget i Aktieselskabs-Registeret, jfr. ovenf., er det dog en Betingelse for Udgivelsen, at de i A. L. § 9, 2. St. som Betingelse for Optagelse i Registeret krævede Indbetalinger — 10 pCt., for Forsikrings-Aktieselskaber 25 pCt. — har fundet Sted. — Aktiebrevet vil i Reglen være forsynet med Udbyttekupons for et vist Antal Aar samt med en Talon, der tjener som Legitimation, naar nye Kuponsark skal udleveres.

Som tidligere antydte kan Aktien — Aktiebrevet — ikke anses som et Gælds-brev og de for Gælds-breve gældende Regler kan derfor ikke ubetinget anvendes paa Aktier. Af Fr. 28. Juli 1841 § 1 fremgaar dog, at ogsaa

²⁶⁾ Paabudet om Udstedelse af Interimsbeviser i A. L. § 15 er efter Ordlyden ubetinget. Hvor Aktiebrev straks ved Tegningen kan udleveres, navnlig hvor fuld Indbetaling er sket, maa Udstedelse af Interims-kvittering kunne undlades. I Praxis forekommer dette dog sikkert meget sjældent.

Aktier er Genstand for den der hjemlede eksstinktive Erhvervelse. Det maa da sikkert antages, at ogsaa Analogien af Reglen i Fr. 9. Febr. 1798 § 2 om Eksstinktion af Indsigelser maa anvendes paa dem, saaledes at den, der i god Tro gennem Overdragelse har erhvervet en Aktie — under tilsvarende Betingelser som ved Gældsbreve — herved erhverver en Aktieret, overfor hvilken Indsigelser, som Selskabet maatte have mod Overdrageren, f. Eks. at Beløbet ikke er fuldt indbetalt, fortabes, naar de f. Eks. i Strid med Reglen i A. L. § 17, 2. St. ikke fremgaar af Aktiebrevet. — Om de almindelige Regler om Mortifikation af Gældsbreve er anvendelige paa Aktier, kunde tidligere være tvivlsomt, da Fr. 7. Febr. 1823, jfr. nu herved Rpl. § 475, direkte kun angaar Gældsbreve²⁷⁾. Det antoges dog almindeligt, ogsaa i Praxis. Nu forudsætter A. L. § 15 g. ganske almindeligt, at Aktiebrev (og Interimsbeviser) kan mortificeres under Iagttagelse af Lovgivningens almindelige Regler. Men det forudsættes endvidere, at Mortifikation uden Iagttagelse af disse Regler er tilladt, naar de derom trufne Bestemmelser er anført i Aktierne (Interimsbeviserne). Men dette maa fremtidig ogsaa kræves saa at det ikke, saaledes som man tidligere vistnok maatte antage, er tilstrækkeligt, at Vedtægterne hjemler saadan Mortifikation, og at Aktiebrevet lyder paa, at Aktionæren har Andelsret i Selskabet i Overensstemmelse med Vedtægterne. Paa den anden Side kan det ikke kræves, at de nærmere Betingelser for Mortifikationen optages i Aktiebrevet. Det maa være tilstrækkeligt, at det i dette siges, f. Eks. under Henviſning til vedkommende Paragraf i Vedtægterne, at Mortifikation uden Iagttagelse af Lovgivningens almindelige Regler kan finde Sted.

Mortifikation af Aktier er i Praxis givet, ogsaa hvor Aktien lød paa Ihænde-haveren²⁸⁾.

²⁷⁾ Jfr. nærmere Torp: Interessentskab S. 241—243.

²⁸⁾ Jfr. U. f. R. 1890 S. 1058.

III. Udelukkelse af personligt Ansvar.

Ifølge A. L. § 1 er kun saadanne Selskaber i Lovens Forstand Aktieselskaber, i hvilke ingen af Deltagerne (Aktionærerne) hæfter personlig for Selskabets Forpligtelser, men hvor samtlige Deltagere hæfter alene med en af dem tilvejebragt Fællesformue (Aktiekapital²⁹). Naar blot et enkelt eller enkelte Medlemmer som saadanne hæfter personlig for Selskabsgælden, foreligger herefter intet Aktieselskab, jfr. særlig om Kommanditaktieselskaber nedf. § 38. Dette gælder, selv om Hæftelsen er indirekte eller subsidiær. Derfor finder Reglerne om Aktieselskaber heller ikke Anvendelse paa Andelsselskaber o. l., hvis Medlemmer hæfter — om end kun subsidiært — personlig, selv om Virksomheden ikke alene er begrænset til Medlemmernes Kreds, og selv om Udbyttet ikke (alene) fordeles i Forhold til Medlemmernes Andel i Selskabets Omsætning. De almindelige Udtryk i A. L. § 1, 2. St. maa utvivlsomt forstaas under Hensyn til Reglen i 1. St.³⁰). — Derimod er der ikke noget til Hinder for, at en Aktionær hæfter personlig for Selskabets Forpligtelser ifølge særlig Vedtagelse, f. Eks. som Kautionsist, eller paa Grund af Retsbrud, jfr. ogsaa A. L. §§ 12, 2. St. og 43, 4. St. Han hæfter blot ikke i selve sin Egenskab af Aktionær. Naar det i A. L. § 1 siges, at Deltagerne alene hæfter med en af dem tilvejebragt Fællesformue (Aktiekapital), maa for det første erindres, at dertil hører ikke blot den indbetalte Del af Aktiekapitalen, men den tegnede Aktiekapitals fulde Beløb, jfr. ovenf. under I. Men da Aktietegnerne dernæst selvfølgelig er bundne ved deres

²⁹) Udtrykkene i den sidste Del af Lovens Definition er iøvrigt ikke helt nøjagtige. Det er ikke Deltagerne, der hæfter med Aktiekapitalen, idet denne er gaaet ud af deres særlige og ind i Selskabets Formue, der alene hæfter for dets Forpligtelser, jfr. herom nærmere det ovenfor under I. bemærkede.

³⁰) Jfr. ogsaa Herschend Note 2 ad § 1.

Tegning, ogsaa hvor denne er sket til Overkurs, vil de eventuelt til Dækning af Selskabsgælden ogsaa kunne tilpligtes at indbetale et til Overkursen svarende Beløb udover Aktiekapitalen. — Endnu bemærkes, at, selv om Aktionærerne hæfter for tegnede, men ikke indbetalte Indskud, kan Selskabskreditorerne ikke holde sig direkte til Aktionærerne, men maa søge Fyldestgørelse gennem Selskabet, saaledes at dette, eventuelt dets Konkursbo indkræver de resterende Beløb.

§ 30.

Aktieselskabets Stiftelse.

Medens vor tidligere Lovgivning bortset fra Livsforsikringsselskaber¹⁾ ikke opstillede særlige Betingelser for Stiftelsen af Aktieselskaber, saaledes at vor Rets almindelige Regler om Formueretshandlers Indgaaelse maatte finde Anvendelse²⁾, giver A. L. nu i §§ 2—12 en Række Bestemmelser om Stiftelse af alle under Lovens Omraade faldende Aktieselskaber. Stiftelsen af Aktieselskaber kan finde Sted enten paa Grundlag af en samtidig Overenskomst mellem samtlige Stiftere, der tegner hele Aktiekapitalen og fordeler Aktierne mellem sig (Simultanstiftelse³⁾), eller, hvad der hos os er det ubetinget almindelige, saaledes at nogle Personer (Stifterne) efter at have vedtaget Selskabets Stiftelse, i Henhold til en forud bekendtgjort Plan (Prospektus, Tegningsindbydelse) indbyder andre til Tegning af Aktiekapitalen ved Subskription (Sukcessivstiftelse). Til denne Sondring knytter mange Aktielove vigtige Retsvirkninger, idet Reglerne for henholdsvis Simultanstiftelse og Sukcessivstiftelse er

¹⁾ Jfr. nu L. Nr. 65. 1. April 1914 §§ 3—6, 11—14.

²⁾ Nærmere herom Torp: Interessentskab S. 243 flg.

³⁾ Jfr. J. T. XV. 2. S. 153 flg.; Norsk A. L. §§ 4 og 5.

væsentlig forskellige⁴⁾. Aktieloven gør imidlertid ikke denne Sondring. For saa vidt den opstiller en Forskel i Reglerne om Stiftelsen, sonderer den paa et andet Grundlag, nemlig eftersom Aktietegningen foregaar underhaanden (Underhaandsstiftelse) eller i Henhold til offentlig Indbydelse til Aktietegning, jfr. A. L. §§ 5 c. og 7, hvorefter nærmere nedf. Bestemmelsen i § 7 finder vel kun Anvendelse ved Sukcessivstiftelse, men gælder omvendt ingenlunde alle Tilfælde af denne Art.

Til Stiftelse af et Aktieselskab udkræves ifølge A. L. § 2:

- a. Oprettelse af en skriftlig Overenskomst om Selskabets Stiftelse (Stiftelses-Overenskomsten);
- b. Fastsættelse af Selskabets Vedtægter samt Valg af Bestyrelse og Revisorer;
- c. Tilvejebringelse af Aktiekapitalen;
- d. Selskabets Optagelse i Aktieselskabs-Registeret.

Den egentlig Aktieselskabet konstituerende Akt er Optagelsen i Aktieselskabs-Registret. A. L. § 12 bestemmer nemlig: »Et Selskab, der ikke er registreret, kan ikke som saadant erhverve Rettigheder eller indgaa Forpligtelser«. Heraf kan formentlig modsætningsvis sluttes, at Aktieselskabet anses som retligt bestaaende, naar Registrering har fundet Sted, selv om nogen af de under a. — c. nævnte Betingelser for Stiftelsen ikke maatte være fyldestgjort. At dette er Tilfældet, er det iøvrigt Overregistrators Pligt at paase, jfr. A. L. § 49. — De ovenfor

⁴⁾ At dette ikke er rationelt, men skyldes en unøjagtig Generalisering, se K. U. I. Motiver S. 7—9. I Stedet derfor var i K. U. I. §§ 13 og 14, II. §§ 14 og 15 optaget en Sondring paa et andet Grundlag. Denne er imidlertid heller ikke optaget i A. L. Naar denne gør en Forskel, eftersom Aktietegningen sker underhaanden eller efter offentlig Tegningsindbydelse, maa det vel fastholdes, at Underhaandsstiftelse og Simultanstiftelse ingenlunde er det samme, jfr. dog Vinding Kruse i U. f. R. 18 B. S. 268.

nævnte Akters Følgeorden er forsaavidt bestemt ved Loven, som der skal begyndes med 1. Oprettelse af Stiftelses-Overenskomsten og 2. Fastsættelse af Vedtægterne samt afsluttes med Registreringen. Af A. L. § 6 fremgaar nemlig, at Stiftelses-Overenskomsten skal foreligge, forinden det Møde afholdes, hvor Vedtægterne fastsættes, samt at Tilsagn om Aktietegning givet før Vedtægternes Fastsættelse ikke er bindende. Offentlig Indbydelse til Aktietegning maa overhovedet ifølge A. L. § 7 ikke finde Sted, forinden Vedtægterne er fastsatte. Og af A. L. § 10, cfr. § 9, 2. St., fremgaar, at samtlige i § 2 a—c nævnte Akter maa være foregaaede forinden Registreringen. Hvad angaar den indbyrdes Følgeorden mellem Valg af Bestyrelse og Revisorer og Tilvejebringelse af Aktiekapitalen, giver Lovene derimod Valgfrihed, idet de nævnte Valg ifølge A. L. § 6 kan foretages enten paa det konstituerende Møde — hvilket ialtfald ved Sukcessivstiftelse⁵⁾ vil sige, forinden Aktiekapitalen tilvejebringes — eller, hvis Vedtægterne hjemler det, kan udsættes til den første Generalforsamling 3: efter at (Minimums-)Aktiekapitalen er tilvejebragt.

A. Stiftelses-Overenskomsten skal være skriftlig; den skal være dateret, jfr. A. L. § 9, 1. St., og underskrevet af alle Stifterne, jfr. A. L. § 5 i. f. Som Stifter anses ifølge A. L. § 3 omvendt enhver, der har underskrevet Stiftelses-Overenskomsten. Dette vil sige, at det særlige Stifteransvar⁶⁾ altid paadrages ved Underskriften, selv om den paagældende iøvrigt faktisk intet har haft med Stiftelsen at gøre. Derimod er det tvivlsomt, om man deraf maa slutte, at Stifteransvar ikke kan paalægges virkelige

⁵⁾ I Virkeligheden gælder det samme ved Simultanstiftelse, da Aktietegning foretaget forinden Bestyrelsesvalget ifølge A. L. § 6 realiter ikke er bindende.

⁶⁾ Jfr. om Strafansvaret A. L. §§ 55 og 56.

Stiftere, der ikke har underskrevet Overenskomsten; thi ifølge § 5 i Slutn. er det deres Pligt at underskrive, og denne Forskrift vilde blive uden Betydning, hvis kun Underskriverne kan behandles som Stiftere. Men kun Underskriverne tæller som Stiftere i Forhold til Bestemmelsen i A. L. § 3, 2. St., hvorefter Stifternes Antal ikke maa være under tre. Hver af Stifterne skal være fuldmyndig og maa ikke være ude af Raadighed over sit Bo eller ved Dom fundet skyldig i en i den offentlige Mening vanærende Handling. Det fremgaar deraf, at kun fysiske Personer, ikke juridiske Personer eller andre kollektive Enheder, kan være Stiftere⁷⁾. Det antages almindeligt, at de Virkninger, der er betingede af, at nogen er dømt for en i den offentlige Mening vanærende Handling, ikke suspenderes ved, at Dommen appelleres⁸⁾. Dette maa da ogsaa gælde her. Derimod bortfalder Virkningen utvivlsomt ved Æresoprejsning. Naar man⁹⁾ herimod har henvist til, at Æresoprejsningens Virkning ifølge L. 3. April 1868 § 1 alene er, at den borttager de af Dommen flydende Indskrænkninger i Æreretten, er dette ikke rigtigt. Ifølge § 1 ophæver Æresoprejsningen »alle de Følger, som i Lovgivningen ere knyttede til den af Dommen flydende Indskrænkning i hans Æreret«. Det vil netop sige, alle de Retsvirkninger (Retsindskrænkninger), som i Lovgivningen er knyttede til en saadan Dom: At Benaadning ikke har denne Virkning, er alle enige om. — Ifølge A. L. § 3, 2. St. skal endvidere Flertallet af Stifterne have Bopæl her i Riget¹⁰⁾ og derhos enten have Indfødsret

⁷⁾ Jfr. ogsaa Herschend Note 2 ad § 3; Krenchel i J. T. 1918 S. 330—331.

⁸⁾ Matzen: Statsret II. S. 250; Berlin: Statsforfatningsret I. S. 343.

⁹⁾ Herschend Note 3 ad § 3 (S. 11).

¹⁰⁾ Dette maa efter den nu med Island trufne statsretlige Overenskomst betyde: »i Kongeriget«.

eller i mindst 5 Aar — 3: de sidste 5 Aar — have været bosiddende her. Stifterne skal hver tegne mindst 1 Aktie.

Stiftelses-Overenskomsten skal¹¹⁾ ifølge A. L. § 5 angive:

a. Selskabets Navn, Hjemsted og Formaals.

Om Pligten til i Navnet at benytte Benævnelsen Aktieselskab, eller en Forkortelse deraf henvises til A. L. § 1, 4. St. og det derom ovenf. i § 28 bemærkede. Ifølge A. L. § 50 skal samtlige i Aktieselskabs-Registeret indførte Aktieselskabsnavne tydeligt adskille sig fra hverandre. Andenmands Navn eller Navnet paa Andenmands faste Ejendom maa ikke uden Hjemmel optages i et Aktieselskabs Navn, ligesom dette ikke maa indeholde Angivelse af Foretagender, der ikke staar i Forbindelse med Selskabets Formaals. »Andenmands Navn« vil i Virkeligheden sige, »ethvert Personnavn«. Da L. Nr. 168, 20. Marts 1918 § 9 selvfølgelig gælder ved Siden af A. L. § 50, maa det iøvrigt ogsaa være forbuget i Aktieselskabets Navn at optage et allerede bestaaende Firmaes Navn. Dersom Selskabsnavnet angiver en bestemt Art af Forretning — hvilket altsaa ikke er nødvendigt, ligesom en saadan Angivelse ikke behøver at være udtømmende — maa det ikke bibeholdes uforandret, naar Forretningens Art væsentlig forandres.

Selskabets Formaals maa kunne angives med en vis Ubestemthed, og dette vil paa Grund af Bestemmelsen i A. L. § 33, Lit. e. være hensigtsmæssigt for at muliggøre senere Ændringer i eller Udvidelser af Virksomheden. Det kan end ikke være udelukket at angive Formaals i saa vide Udtryk, at faktisk enhver Begrænsning mangler, f. Eks. »Fabrikation, Handel, Rederi og anden dermed i Forbindelse staaende økonomisk Virksomhed.« Gennem Optagelse i Stiftelses-Overenskomsten (og den senere

¹¹⁾ Der er intet til Hinder for at den indeholder andet og mere.

Registrering) gives der Aktietegnere (og senere Købere af Aktierne) Lejlighed til at bedømme, om Formaalets Vidde forekommer dem betænkelig;

b. Aktiekapitalens Størrelse ved Selskabets Stiftelse, herunder det Mindste-Beløb, der skal være tegnet, forinden Selskabet kan træde i Virksomhed;

c. hvor stor en Del af Aktiekapitalen der er tegnet af Stifterne, og hvorvidt Resten skal tilvejebringes ved offentlig Indbydelse eller underhaanden;

Af Litr. b. og c. fremgaar, at Loven ikke fastslaar nogen Grænse for Forholdet mellem Aktiekapitalens Højeste- og Mindste-Beløb. Heller ikke afgrænser den skarpt Kredsen af de Personer, der kan deltage i en Underhaandsstiftelse altsaa uden Iagttagelse af de i A. L. § 7 til Beskyttelse af Aktietegnerne givne Regler, idet alt her beror paa Fortolkningen af det ret ubestemte Udtryk i A. L. § 7 »offentlig Indbydelse til Aktietegning«, jfr. derom nærmere nedf. under C. Dertil henvises ogsaa Undersøgelsen af det Spørgsmaal, om A. L. yder noget Værn imod, at Stifterne hurtigt efter at have tegnet Aktiekapitalen lægger Aktierne over paa et godtroende Publikum, uden at Erhververen har haft Lejlighed til at gøre sig bekendt med de med Stiftelsen forbundne Omstændigheder. Direkte udtaler A. L. sig ikke derom, idet § 7 kun angaar den oprindelige Aktietegning¹²⁾.

d. Største-Beløbet af de med Selskabets Stiftelse forbundne Omkostninger, herunder Oplysning om det Vederlag, der maatte være tillagt Stifterne.

De benyttede Udtryk er lidet klare, og strengt taget staar Tilføjsen: »herunder Oplysning om det Vederlag der maatte være tillagt« osv. uden logisk Forbindelse med Hovedreglen, der kun omtaler en generel Angivelse af

¹²⁾ Jfr. derimod angaaende begge de nævnte Forhold K. U. I. §§ 13 og 14, II. §§ 14 og 15.

»Største-Beløbet« uden Specifikation. Desuagtet synes Meningen at være klar nok. Der skal angives dels Største-Beløbet af samtlige Stiftelses-Omkostningerne (under ét), dels (specialiseret) det Vederlag, der maatte være tillagt Stifterne. Da man under Lovens Behandling med Forsæt har strøget de i K. U. I. § 4, II. § 5 efter »Stifterne« tilføjede Ord »eller andre«, er det formentlig givet, at man ikke kan forandre specificeret Opgivelse af Vederlag, der maatte være ydet andre end Stifterne, hvorved Bestemmelsens Betydning unægtelig let kan gøres illusorisk¹³⁾.

e. hvorvidt nogle Aktier skal have særlige Rettigheder;

f. hvorvidt Aktionærer skal være forpligtede til at lade deres Aktier indløse;

g. hvorvidt der skal gælde Indskrænkninger i Aktiernes Omsættelighed;

h. hvorvidt Aktierne skal lyde paa Navn eller kan lyde paa Ihændeoveren;

i. hvorvidt og paa hvilke Vilkaar Selskabet skal overtage en bestaaende Forretning eller bestemte Formuegenstande, hvorledes Værdien af det saaledes overtagne er ansat, og hvorvidt Vederlaget ydes ved Aktier i Selskabet.

Paa Grund af en mindre heldig Affattelse — jfr. derimod K. U. I. § 4 og II. § 5 — maa Stiftelses-Overenskomsten indeholde Oplysning om alle disse Punkter, selv om ingen Vedtagelse af den Art som nævnt under Lit. e., f., g. eller i. har fundet Sted, i hvilket Tilfælde det skulde synes overflødigt at udtale noget derom. En tilsvarende Bemærkning gælder iøvrigt A. L. § 10 i.—l., hvor Ulemper er større, idet derved Anmeldelsen til Aktieselskabs-

¹³⁾ Den af Vinding Kruse i U. f. R. 1818 B. S. 273—274 hævdede herfra afvigende Opfattelse forekommer mig lige saa lidt forenelig med Bestemmelsens Ordlyd som med dens Tilblivelseshistorie.

Registeret ofte belemres med en Række unødvendige Angivelser. — Betydningen af de under i. benyttede Udtryk: »hvorledes Værdien af det saaledes overtagne er ansat«, er noget tvivlsom. Ordet »hvorledes« tillader i og for sig baade den Forstaaelse, at det skal angives, paa hvilket Grundlag Værdien er ansat — f. Eks. Vurdering til Ejendomsskyld eller Stifternes Skøn — og den, at blot det Beløb, til hvilket Forretningen eller Genstanden overtages, skal angives. Det er givet, at Udtrykket er valgt som en bevidst Modsætning til den i K. U. II. § 6, 4. St. givne Bestemmelse om, at Grundlaget for Værdiansættelsen skal anføres¹⁴). Da imidlertid Bestemmelsens Formaal kræver, at dette Grundlag angives, og da Angivelsen af selve Beløbet maa siges at høre med til »de Vilkaar, paa hvilke Selskabet skal overtage en bestaaende Forretning eller bestemte Formuegenstande«, saa at et nyt Paabud om Angivelse af Vederlagets Størrelse synes overflødig, kan det formentlig forsvares at kræve, at Grundlaget for Værdiansættelsen skal angives¹⁵).

Som Bilag til Overenskomsten vedføjes samtlige de i Anledning af Stiftelsen oprettede Dokumenter i Original eller af Stifterne bekræftet Genpart. Aftaler angaaende de i Stiftelses-Overenskomsten omhandlede Forhold, som ikke stadfæstes gennem Overenskomsten, har ikke Gyltighed overfor Selskabet, jfr. A. L. § 5, 2. St. Mellem de paagældende Kontrahenter indbyrdes kan saadanne Aftaler derimod meget vel være forpligtende; og der er intet til Hinder for, at de senere ratihaberes af Aktieselskabets dertil kompetente Myndigheder, idet A. L. ikke i saa Henseende opstiller særlige Begrænsninger¹⁶).

¹⁴) Jfr. bl. a. Rigsdagstid. 1916—17 Forhandl. i Landstinget Sp. 1750—51 (Handelsministeren).

¹⁵) Saaledes Herschend Note 7 ad § 5: Vinding Kruse i U. f. R. 1918 B. S. 274—275; Krenchel i J. T. 1918 S. 340.

¹⁶) Jfr. derimod K. U. II. § 21.

B. Om Fastsættelse af Selskabets Vedtægter bestemmer A. L. § 6, at Stifterne skal afholde et Møde, hvortil de har at tilkalde enhver, fra hvem de har modtaget Tilsagn om Aktietegning i Selskabet. Meningen hermed er utvivlsomt at skabe en Garanti for dem, der uden Kendskab til Stiftelsesoverenskomsten, Vedtægterne etc. har givet Tilsagn om Aktietegning, idet Paragrafens sidste Punktum giver dem Ret til at træde tilbage fra Tegningen, naar de enten ikke har været tilkaldt eller paa Mødet ikke tiltræder Vedtægterne eller det foretagne Valg af Bestyrelse. Garantien er dog ret mangelfuld. Loven bestemmer intet om, hvor Mødet skal holdes, hvorledes Indkaldelse skal ske og med hvilket Varsel. Det maa nu ganske vist antages, at en Indkaldelse, der praktisk talt gør det umuligt for Aktietegnerne at give Møde, maa behandles som ikke stedfunden. Men videre kan man uden positiv Hjemmel næppe gaa. Og enhver, der ikke giver Møde efter en Indkaldelse, der ikke efter det bemærkede kan behandles som usket, er bundet ved sit Tilsagn om Aktietegning, selv om han ikke billiger Vedtægterne eller Valget af Bestyrelse. — A. L. § 6 bestemmer videre, at Deltagerne i Mødet fastsætter Vedtægterne, der ikke maa indeholde Bestemmelser stridende mod Stiftelses-Overenskomsten, uden at denne paa tilsvarende Maade ændres, samt vælger Bestyrelse og Revisorer, medmindre disse Valg ifølge Vedtægterne bliver at foretage paa den første Generalforsamling. At Deltagerne i Mødet gøres bekendt med Stiftelses-Overenskomstens Indhold, er ikke paa-budt; og om det end selvfølgelig bør ske, er der ingen Hjemmel til at betragte en Tilslutning, der er foretaget uden saadant Kendskab som uforbindende¹⁷⁾. Dette fremgaar allerede deraf, at ingen af Aktietegnerne behøver at være mødt, men at de dog bindes, naar de blot er tilkaldte. Naar det i § 6 siges, at Deltagerne i Mødet fastsætter Vedtægterne, maa derved bemærkes, at det dog ikke kan være Meningen,

¹⁷⁾ Jfr. dog Vinding Kruse l. c. S. 270.

at de mødende Aktietegnere ved en Flertalsbeslutning kan ændre de af Stifterne forelagte Forslag til Vedtægter, eventuelt derved fremtvinge Ændringer i Stiftelses-Overenskomsten og saaledes beslutte Selskabets Stiftelse paa et Grundlag, som Stifterne ikke anser sig tjent med. Disse maa altid kunne gøre Selskabets Stiftelse afhængig af, at den af dem foreslaaede Ordning antages. Aktietegnerne har heller ikke Krav paa andet end at blive løste fra deres Tegning, hvis de ikke kan slutte sig til den af Stifterne fastholdte Ordning. Det bliver derfor i Virkeligheden Stifterne og de Aktietegnere, der slutter sig til dem, der fastsætter Vedtægterne m. m.

C. Tilvejebringelse af Aktiekapitalen kan som tidligere berørt ske ved, at Stifterne eventuelt i Forbindelse med andre forinden eller under det i A. L. § 6 omhandlede Møde tegner hele Aktiekapitalen, hvorved dog erindres, at andre, der har givet Stifterne Tilsagn om Aktietegning, kan fragaa deres Tegning, hvis de ikke er tilkaldt til Mødet, eller hvis de paa dette ikke tiltræder Vedtægterne eller det foretagne Valg af Bestyrelse. Da Ikke-Tiltrædelse ikke behøver at begrundes, vil det sige, at et forud for Mødet afgivet Tilsagn ikke er bindende. Det maa dog utvivlsomt kræves, at de senest under Mødet erklærer, at de ikke vil staa ved deres Tilsagn. At de ikke mødende har været (behørigt) tilkaldte, maa i paakommende Tilfælde Stifterne godtgøre. — Men Loven tillader ogsaa, at kun en Del af Aktiekapitalen — jfr. herved A. L. § 3, sidste Pkt. — tegnes paa det nævnte Møde, medens Resten udbydes senere. Og den giver ingen almindelig præceptiv Forskrift om, hvorledes denne Udbydelse skal ske. Den kan ifølge A. L. § 5 c. ske underhaanden eller ved offentlige Indbydelse. Først paa dette Punkt opstiller A. L. en Forskel i Stiftelsesreglerne.

Sker Tegningen underhaanden, kræves ikke Iagttagelse af nogen Form, og Loven giver overhovedet ikke

for dette Tilfælde nogen Forskrift til Værn for Aktietegnerne¹⁸⁾ Hvor derimod offentlig Tegningsindbydelse benyttes finder de præceptive Bestemmelser i A. L. §§ 7 og 8 Anvendelse. Det maa navnlig antages, at ogsaa § 8, skøndt det ikke udtrykkelig siges, kun angaar offentlig Tegningsindbydelse¹⁹⁾. Herfor taler for det første Benyttelsen af den bestemte Artikel »Tegningsindbydelsen«, der naturligt henviser til § 7, saa meget mere som Benyttelse af en særlig Tegningsindbydelse, hvor Tegning sker underhaanden, er en ganske frivillig Sag, jfr. A. L. §§ 5 c. og 7, der alene taler om offentlig Indbydelse. Men herfor taler endvidere forskellige i § 8 benyttede Udtryk, jfr. saaledes: »Det. opgivne Tidsrum, indenfor hvilket, der skal være tegnet« osv., der maa antages at henvise til § 7 f., og senere: »de i Tegningsindbydelsen angivne Blade«, der maa sigte til § 7 i., samt endelig A. L. § 21, hvorefter Bestemmelserne i § 8 kun, naar offentlig Indbydelse til Aktietegning benyttes, finder Anvendelse ved Udvidelse af Aktiekapitalen. — Afgørende for Afgrænsningen mellem de to Sæt Stiftelsesregler er Fortolkningen af det i A. L. § 7 benyttede Udtryk »offentlig Indbydelse til Aktietegning«. Under Hensyn til Lovbestemmelsens fornuftige Formaal, at sikre det aktietegnende Publikum mod Udbytning fra Stifternes Side, maa det være berettiget at fortolke Ordet »offentlig« meget vidt. Som offentlig maa Indbydelsen derfor utvivlsomt anses ikke blot, hvor den sker gennem Bekendtgørelser i Avi-

¹⁸⁾ Efter det ovenf. om A. L. § 6 bemærkede, kan det navnlig ikke kræves, at Aktietegnerne gøres bekendt med Stiftelses-Overenskomsten, jfr. herimod Vinding-Kruse l. c. S. 270. En anden Sag er det, at en s v i g a g t i g F o r t i e l s e af Omstændigheder, der kan antages at være af Betydning for Viljeserklæringen, ifølge L. om Aftaler Nr. 242, 8. Maj 1917 § 30 gør Tegningen uforbindende. Det maa imidlertid være Aktietegnerens Sag at bevise, at saadan Fortielse foreligger.

¹⁹⁾ Jfr. dog Herschend Note 1 til § 8.

serne, men overhovedet, naar den rettes til en ubestemt Almenhed f. Eks. ved Opslag i Vinduer, paa Plakatsøjler o. l., ved Uddeling paa Gaden, paa Møder, hvortil Adgangen ikke er forbeholdt en mere privat Kreds, eller ved Ombringen i Husene uden Adressering til bestemte Personer. Mere tvivlsom bliver Sagen, saasnart Indbydelsen rettes til bestemt angivne Personer, f. Eks. gennem udsendte, paa Navn lydende, skrevne eller trykte Henvendelser. Ogsaa saadan Henvendelse kan ske i saadant Omfang og Udvalgelsen ske saaledes uden enhver personlig Bedømmelse (efter Vejviser o. l.), at man vil finde det naturligt at betegne Indbydelsen som offentlig²⁰⁾. Men hvor en mere personlig Udvalgelse finder Sted, f. Eks. hvor hver af Stifterne udpeger et Antal (selv et større) af sine Venner eller Forretningsforbindelser, vil man sikkert vægre sig ved at betegne Indbydelsen som offentlig. Afgørelsen vil efter Omstændighederne kunne bero paa et ret tvivlsomt Skøn. Men uberettiget vilde det sikkert være kun at tale om Underhaandsstiftelse, hvor Aktietegningen begrænses til »en meget lille Kreds af Personer, der alle maa forudsættes at være nøje inde i Forholdene og derfor ikke behøver Oplysning«²¹⁾. At en saadan Begrænsning maaske vilde være rationel, kan saa meget mindre være afgørende, som det er givet, at man ved Lovens Behandling med fuldt Overlæg strøg de begrænsende Bestemmelser, der fandtes i K. U. II. § 14. Og at Lovtanken, som man har sagt, skulde kræve netop denne Begrænsning, er ingenlunde sikkert. De strengere Regler i § 7 kan ogsaa være begrundede i den Betragtning, at en Udbydelse, der sker til en ubestemt Kreds, medfører større Fare end en Henvendelse til en ved personligt Udvalg afgrænset Kreds. Og almindelig Sprogbrug ikke mindre end Lovens

²⁰⁾ Jfr. herved Herschend Note 1 ad § 7.

²¹⁾ Saaledes Vinding Kruse l. c. S. 268 og 270.

Tilblivelseshistorie taler utvivlsomt mod en saa vid Forstaaelse af Udtrykket »offentlig Indbydelse«, som af Vinding Kruse hævdet.

Offentlig Indbydelse til Aktietegning skal underskrives af Stifterne²²⁾ (A. L. § 7) og være dateret (A. L. § 8) samt indeholde Oplysning om:

a. Stiftelses-Overenskomstens Indhold i nøjagtig Gengivelse;

b. Vedtægternes Regler om Aktionærernes Stemmeret;

c. Selskabets Bestyrelse og Revisorer, forsaavidt disse er valgte paa det i § 6 nævnte Møde;

d. Aktiernes Størrelse;

e. Kursen, hvortil Aktierne udbydes;

f. Tiden og Stedet for Aktietegningen;

g. de for Indbetalingen gældende Bestemmelser;

h. de Bestemmelser, der skal følges i Tilfælde af Overtegning;

i. i hvilke Blade den i § 8 omhandlede Meddelelse om Aktietegningens Forløb vil blive bekendtgjort.

Medens de under Litr. b.—i. nævnte Forhold dels allerede tidligere har været omtalte, dels vil blive nærmere omtalt i det følgende, skal her angaaende Litr. a. bemærkes, at det efter Ordene er noget tvivlsomt, om der kræves en ordret Gengivelse af Stiftelses-Overenskomsten eller kun et nøjagtigt Referat. Det sidste har vistnok været tilsigtet²³⁾ og er vel ogsaa det med Ordene bedst stemmende.

Det i Tegningsindbydelsen opgivne Tidsrum indenfor hvilket der skal være tegnet det i Stiftelses-Overenskomsten for Aktiekapitalen fastsatte Mindste-Beløb —

²²⁾ Den kan selvfølgelig meget vel underkrives ogsaa af andre. f. Eks. Bestyrelsen eller det Bankhus, hvor Tegningen skal foregaa. Disse bliver ikke derved Stiftere.

²³⁾ Jfr. Rigsdagstid. 1916—17. Tillæg B. Sp. 2712.

jfr. A. L. § 7 f., hvorefter Tiden for Aktietegningen skal opgives i Indbydelsen — maa ifølge A. L. § 8 ikke strække sig ud over to Maaneder fra Tegningsindbydelsens Dato. Hvis det nævnte Beløb ikke inden Fristens Udløb er tegnet, bortfalder Aktietegnernes Forpligtelse, og de indbetalte Beløb tilbagebetales, dog med Fradrag af afholdte Udgifter, hvis dette er betinget i Tegningsindbydelsen, ellers altsaa ubeskaaret. Hvis derimod det opgivne Mindste-Beløb er tegnet, inden Fristens Udløb, kan Tegningen fortsættes, indtil den i Stiftelses-Overenskomsten fastsatte Aktiekapital er fuldt tegnet. Da der ikke er fastsat nogen Frist for Tegningens Afslutning — jfr. derimod K. U. I. § 7, II. § 9²⁴) — kan der derved fremkomme en lidet heldig Usikkerhed om den til enhver Tid virkelig tilstedeværende Aktiekapitals Størrelse, idet Anmeldelsen til Aktieselskabs-Registeret, jfr. A. L. § 10 e., selvfølgelig kun kan oplyse, hvor meget der paa Anmeldelsesdagen var tegnet. Og ganske vist bestemmer A. L. § 11, 2. St., at der, saafremt Aktietegning fortsættes, efter at Anmeldelsen er afgivet, ved Tegningens Ophør skal afgives Anmeldelse om Udfaldet, men da der jo ikke er fastsat nogen Frist for Tegningens Afslutning, er det muligt, at denne Usikkerhed kan vare meget længe. — Senest 8 Dage efter Tegningsfristens (o: Fristen for Mindste-Beløbets Tegning) Udløb skal det enten ved Bekendtgørelse i de i Tegningsindbydelsen angivne Blade eller ved anbefalet Brev til hver enkelt Aktietegner meddeles, hvorvidt det fastsatte Mindste-Beløb er tegnet, og i bekræftende Fald, hvor stor en Del af det tegnede Beløb der tilfalder Aktietegneren. Loven udtaler sig ikke om den civilretlige Betydning af, at saadan Meddelelse forsummes. Da der ikke er foreskrevet nogen Straf for saa-

²⁴) Jfr. ligeledes norsk A. L. § 9.

dan Undladelse, maa Følgen formentlig være, at Aktietegneren ikke er bunden.

A. L. § 7 angaar, som tidligere berørt kun offentlig Indbydelse til selve Aktietegningen, men ikke Afhændelse, end ikke offentlig Udbydelse af de tegnede Aktier; og heller ikke andetsteds giver Loven positive Regler herom, jfr. derimod K. U. I. § 14 og II. § 15, der for de første 2 Aar efter Registreringens Offentliggørelse opstillede særlige og strenge Betingelser for gyldig Overdragelse af Aktier, der ikke er tegnede i Henhold til offentlig Bekendtgørelse. At A. L. § 16 følger nu vel, at A k t i e b r e v e ikke maa udgives og derfor heller ikke kan overdrages, før Selskabet er optaget i Aktieselskabs-Registret. Men det udelukker ikke, at Aktierne kan handles og Interimsbeviserne leveres forinden. At fri Overdragelighed af underhaandstegnede Aktier straks ikke burde være tilladt, da den i høj Grad aabner Døren for Misbrug ved, at Stifterne eller andre Aktietegnere lægger saadanne Aktier over paa et intet anende Publikum, er klart. Men da de til at hindre saadant Mis'brug sigtende Bestemmelser i K. U. med fuldt Forsæt blev strøgne ved Aktielovens Behandling, findes der nu intet andet Værn mod saadant Misbrug end det, der kan udledes af L. om Aftaler 8. Maj 1917 § 30, særlig 2. St. Naar man har hævdet²⁵⁾, at Overdragelse af Aktier inden Selskabets Registrering overhovedet kun kan ske indenfor den tidligere omtalte »meget lille Kreds af Personer«, og endda kun paa Betingelse af, at Køberen faar Oplysning i det mindste om alle i A. L. § 5 Lit. a.—i. nævnte Stiftelsesforhold, kan dette ikke anerkendes. For det første maa utvivlsomt Salg til hvemsomhelst være gyldigt, naar Køberen har faaet Kundskab om alle relevante Forhold. Mere kræver end ikke K. U. II. § 15. Men overhovedet kan det ingenlunde hævdes, at Und-

²⁵⁾ Jfr. Vinding Kruse l. c. S. 271—272.

ladelse af at oplyse nogle af de i A. L. § 5 a.—i. nævnte Forhold altid eller blot regelmæssig kan betegnes som svigagtig Fortielse i Aftalelovens Betydning. Og paa den anden Side kan det næppe antages, at Registreringen, eller rettere dennes Bekendtgørelse udelukker Anvendelsen af Aftalelovens § 30, 2. St. paa Overdragelse af saadanne Aktier. Efter dette Tidspunkt k u n d e ganske vist Køberne skaffe sig al fornøden Underretning; men det vilde være ganske urigtigt at se bort fra, at det aktiekøbende Publikum faktisk saa at sige aldrig ser Statstidende. Registreringen (Kundgørelsen) egner sig derfor slet ikke til at danne Grænse i denne Henseende. Dens Betydning ligger praktisk talt i den Adgang til Oplysning, som den byder dem, der yder Selskabet Kredit, og i hvis Forretningsførelse det hører med som et regelmæssigt Led at søge saadan Oplysning.

A. L. foreskriver ikke Iagttagelse af nogen Form ved Aktietegningen²⁶⁾, heller ikke hvor den sker i Henhold til offentlig Tegningsindbydelse. Tegningen maa anses betinget af, at Selskabet kommer til Eksistens, jfr. bl. a. A. L. § 8, 1. St. 3. Pkt. og det tidligere derom bemærkede. Den vil endvidere kunne være uforbindende efter de almindelige Regler om Virkningen af urigtige eller bristende Forudsætninger²⁷⁾, navnlig naar de i Tegningsindbydelsen — hvad enten denne er offentlig eller ikke — givne Oplysninger ikke er rigtige, eller hvis deri indeholdte Angivelser om Virksomhedens Art og Omfang ikke overholdes. Og endelig er der efter vor Ret²⁸⁾ ikke noget til Hinder for,

²⁶⁾ Jfr. derimod norsk A. L. § 10; svensk A. L. §§ 10 og 11; tysk H. L. 1897 § 189; K. U. I. § 6, II. § 10, (skriftlig paa selve Indbydelsen eller en Genpart af denne og med udtrykkelig Angivelse af, at Indbydelsens Indhold er Aktietegningen bekendt).

²⁷⁾ Jfr. Jul. Lassen: Læren om Aftaler S. 112 flg.

²⁸⁾ Jfr. derimod norsk A. L. § 16; svensk A. L. § 11; tysk H. L. 1897 § 189; K. U. I. § 8, II. § 10.

at der ved Tegningen tages særlige Forbehold eller opstilles særlige Betingelser. En anden Sag er det, at Stifterne kan nægte at anerkende en Tegning, ved hvilken der er taget saadant særligt Forbehold, og at de, saa længe Betingelsen ikke er opfyldt eller Opfyldelsen sikret, ikke kan være berettigede til at medregne saadan Tegning ved Afgørelsen af, om det i A. L. § 4 foreskrevne eller det i Stiftelses-Overenskomsten angivne Mindste-Beløb er tegnet. Hvis det af de Overregistrator forelagte Oplysninger fremgaar, at dette Mindste-Beløb kun naas ved Medregning af saaledes betingede Tegninger, maa han derfor ogsaa nægte Registrering, saalænge det ikke for ham er godtgjort, at Betingelsen er opfyldt. Hvis et Forbehold er taget, men ikke fremgaar af Tegningen, kan det, da denne indeholder en Forpligtelse ikke blot overfor Stifterne, men ogsaa overfor de andre Aktietegnere eller, om man vil, det eventuelle Selskab, ikke gøres gældende overfor dette. Men Aktietegneren vil efter Omstændighederne kunne gøre Ansvar gældende mod den (Stifterne, Emissionshuset), som har godkendt Forbeholdet. — Om en given Forudsætning kan anses for relevant, maa afgøres efter almindelige Regler; og om Tegningen i det enkelte Tilfælde er foretaget under en bestemt Forudsætning eller knyttet til særlige Betingelser, er et faktisk Spørgsmaal, der efter Omstændighederne kan volde Tvivl²⁹⁾. Særlig bemærkes, at det i en Række Domme før A. L.'s Ikrafttræden er

²⁹⁾ Jfr. som herhenhørende Retsafgørelser fra Tiden før A. L.'s Ikrafttræden, der fremdeles maa have Betydning, H. R. T. 1880 S. 476; 1881 S. 513; 1889 S. 694; U. f. R. 1905 S. 373; 1906 S. 123; H. R. T. 1908 S. 647; U. f. R. 1909 S. 243; 1910 S. 281; H. R. T. 1910 S. 608; U. f. R. 1912 S. 138, 424, 426; H. R. T. 1912 S. 20, 617, 893; U. f. R. 1913 S. 23; H. R. T. 1913 S. 574; U. f. R. 1914 S. 109; H. R. T. 1915 S. 120. Se særlig om Bevisspørgsmaalet bl. a. U. f. R. 1904 S. 123; 1911 S. 720; 1912 S. 425, 788, samt om, at Kravet maa gøres gældende inden en rimelig Tid, H. R. T. 1917 S. 239.

antaget, at Aktietegneren ikke kan anses løst fra den ved Tegningen paatagne Forpligtelse, fordi der hengaar længere Tid efter Tegningen, inden Selskabet træder i Virksomhed³⁰). Herved maa dog erindres, at det efter det tidligere om A. L. §§ 8 og 9 bemærkede maa være en Betingelse for, at Tegningen kan fastholdes, at de der angivne Frister for Mindste-Beløbets Tegning (hvor offentlig Tegningsindbydelse benyttes) og (i alle Tilfælde) for Anmeldelse til Aktieselskabs-Registeret — der atter forudsætter, at Vedtægterne er vedtagne og Bestyrelsen valgt, jfr. A. L. § 10 b. og o. — er overholdte.

A. L. besvarer ikke det Spørgsmaal, hvilken Betydning det har, at en Aktietegning er sket i Henhold til en offentlig Tegningsindbydelse, der uden at indeholde urigtige eller vildledende Angivelser ikke opfylder de i A. L. § 7 opstillede Fordringer, f. Eks. ikke giver Oplysning om de i § 7 b., c., g., eller h. omhandlede Forhold. Da A. L. §§ 55 og 56 ikke foreskriver Straf for Overtrædelse af Reglen i § 7, synes Følgen at maatte være, at Tegningen er uforbindende³¹), idet Bestemmelsen ellers vilde blive en *lex imperfecta*. Da paa den anden Side Aktietegneren maa have Ret til at fastholde sin Tegning og Stifterne (Selskabet) ikke bør være ensidigt bundne i ubegrænset Tid, maa disse efter at have oplyst Aktietegneren om den begaaede Fejl kunne afæske ham en Erklæring om, hvorvidt han vil opretholde (*ratihabere*) sin Tegning, med den Virkning, at hans Aktietegning anses som bortfalden, hvis han ikke omgaaende svarer bekræftende.

Omfanget af den ved Aktietegningen paatagne Forpligtelse bestemmes ved de i Tegningsindbydelsen — even-

³⁰) U. f. R. 1867 S. 879; 1880 S. 954; 1900 S. 329.

³¹) Saaledes udtrykkelig norsk A. L. § 10, jfr. herved K. U. I. § 8, II. § 10, der dog sætter en bestemt Frist for Adgangen til at faa Tegningen udslettet. Om Registrering af denne Grund kan nægtes, synes efter Ordene i A. L. s § 49 tvivlsomt.

tuelt særlige Aftaler — fastsatte Regler. A. L. § 17, 1. St. bestemmer: Den, der har tegnet en Aktie, hæfter for dens fulde Indbetaling. Fuld Indbetaling betyder her ikke Aktiens Paalydende, men fuld Opfyldelse af den Forpligtelse, som i Overensstemmelse med Tegningsindbydelsen er overtaget. Det kan altsaa betyde mere eller mindre end Aktiens Paalydende, hvis den er tegnet henholdsvis til Overkurs eller til Underkurs³²). Hvor offentlig Tegningsindbydelse er benyttet, skal denne indeholde Oplysning om de for Indbetalingen gældende Bestemmelser, jfr. A. L. § 7 g., altsaa enten angive bestemte Indbetalingsterminer eller angive, af hvem Indbetaling kan indkaldes, og om denne Beføjelse er undergivet nogen særlig Begrænsning. Hvor — udenfor det nævnte Tilfælde — intet herom er fastsat, maa Indkaldelse af de ikke betalte Beløb kunne finde Sted til enhver Tid. Berettiget til at forlange Indbetaling er Selskabet, naar dette kommer i Stand, — ikke Stifterne som saadanne — og Retten gøres gældende af den Myndighed, der overhovedet varetager Selskabets Interesser, altsaa i Reglen Bestyrelsen. Indkaldelsen maa dog, hvis ikke andet særlig er vedtaget, jfr. A. L. §§ 5 c. og 10 i., omfatte alle Aktier saaledes, at de alle skal betale til samme Tid og i samme Forhold.

Nærmest af Ordenshensyn foreskriver A. L. § 17, 2. St., at hvis Aktiebrev udleveres, inden Aktiens Beløb er fuldt indbetalt, skal Aktionæren udstede Forskrivning for det ikke indbetalte Beløb. Ved Udstedelsen af denne saakaldte Aktionær- eller Grundfondsforskrivning stiftes ingen ny Ret. Den indeholder kun en særlig skriftlig Bevidnelse af den ved Tegningen overtagne Forpligtelse til — eventuelt i flere Rater — at betale det tegnede Be-

³²) I Ordene i A. L. § 17, 1. St. kan derfor ikke søges noget Argument imod, at Aktier kan tegnes til Underkurs, jfr. iøvrigt herom det ovenf. i § 29 Note 5 bemærkede.

løb til forud angivne Tider eller efter gyldig Indkaldelse fra Selskabet mod til Gengæld derved at erholde de med Stillingen som Aktionær forbundne Rettigheder. Af dette sidste slutter Platou³³⁾, at Selskabet ikke kan borttransportere Grundfondsforskrivningen — følgelig heller ikke give den til Sikkerhed — ligesom Selskabets Kreditor ikke kan gøre Udlæg i Retten efter denne, jfr. ogsaa norsk A. L. § 32. Denne Regel, der maaske vilde være legislativt anbefalelsesværdig³⁴⁾, kan ikke anses som gældende i dansk Ret, idet den navnlig ikke som paastaaet kan udledes af Grundfondsforskrivningens Natur som Bevis for den ene Parts Forpligtelse ifølge en gensidig Kontrakt. Det er jo ingenlunde saa, at Retten efter en gensidig Kontrakt efter vor Ret³⁵⁾ ikke kan overdrages eller pantsættes, eller at der ikke kan gøres Udlæg i den. Og der kan ikke i det heromhandlede Forholds Natur findes nogen særlig Grund til at nægte Overdrageligheden. Modydelsen — Erhvervelsen af Aktionærretten — indtræder eo ipso ved pligtmæssig Betaling. Men det maa selvfølgelig fastholdes, at Cessionaren etc., da Aktietegneren som ovenf. anført kun er pligtig at betale i Henhold til en almindelig fra Selskabet udgaaende Indkaldelse, ikke faar Ret til selv at indkalde Beløbet. Derimod kan han, naar lovlig Indkaldelse har fundet Sted, fordre Beløbet betalt til sig; og kan han sikre sig mod, at Betalingen erlægges til Selskabet ved at underrette Aktietegneren om den sted-

³³⁾ Platou II. S. 132—133, jfr. ogsaa Einar Haussen: Lov om Aktieselskaber og Kommanditaktieselskaber af 19. Juli 1910 Note 3 til § 32.

³⁴⁾ Dog ikke saa meget af de af Platou anførte Grunde som af Hensyn til Selskabets almindelige Kreditorer. Det kan jo ikke nægtes, at Afhændelse, Pantsætning etc. af Grundfondsforskrivninger overfor dem virker paa lignende Maade som en ikke registreret Nedsættelse af Aktiekapitalen.

³⁵⁾ Jfr. Jul. Lassen: Haandbog I. § 51 II. 3.

fundne Erhvervelse. Derimod yder Besiddelsen af Grundfondsforskrivningen næppe nogen Sikkerhed i saa Henseende, da den ikke kan anses som et negatiabelt Dokument. Vel bestemmer A. L. § 17, 2. St., at senere Indbetalinger skal afskrives paa dem, men det maa sikkert alene opfattes som en Ordensforskrift, der ikke berettiger til videregaaende Slutninger. Meget praktisk vil Overdragelse etc. af Grundfondsforskrivninger ikke være, da Selskabet i Reglen, naar det har Brug for Penge, vil foretrække at indkalde det resterende Beløb eller en Del af dette. Men, hvis ifølge Tegningsindbydelsen Indkaldelse ikke kan ske for Tiden, eller hvis Pengebehovet er rent midlertidigt, vil Selskabet kunne have Interesse i, at optage f. Eks. et Banklaan mod Sikkerhed i Forskrivningerne i Stedet for at indkalde et Beløb, som det maaske senere ikke har Brug for; og en saadan Disposition maa da gyldigt kunne træffes³⁶⁾.

Vedtægterne skal ifølge A. L. § 18 indeholde Regler for, hvorledes der skal forho'des overfor Aktionærer, der ikke foretager de dem paahvilende Indbetalinger. Kun forsaavidt Vedtægternes Regler maatte være ufuldstændige, vil der da blive Anvendelse for vor Rets almindelige Regler om Moraansvar³⁷⁾ som supplerende dem. Med Hensyn til den nærmere Bestemmelse af Ansaret for den Aktietegner, der ikke opfylder sin Forpligtelse, giver Loven fuld Frihed. Herved erindres dog A. L. § 33 Lit. d., hvorefter Bestemmelser om Kaducering ikke uden enstemmig Beslutning af Aktionærerne kan optages i Vedtægterne, hvis de ikke fandtes i selve Stiftelses-Overenskomsten.

Den ved Aktietegningen paatagne Forpligtelse bort-

³⁶⁾ Jfr. ogsaa Herschend Note 3 til § 17.

³⁷⁾ Jfr. herom Torp: Interessentskab S. 250. Til Bemærkningerne om K. L. § 16 mærkes nu Købel. §§ 39—41.

falder foruden ved Betaling, jfr. A. L. § 17, 1. St., efter de almindelige Regler om Fordringsrettigheders Ophør, f. Eks. ved Forældelse og Prækclusion. Da Forpligtelsens Bortfald i sidste Instans bliver til Skade for Selskabskreditorerne, vilde en Bestemmelse om, at Aktionærens Forpligtelse ikke er Genstand for Forældelse³⁸⁾ maaske være legislativt anbefalelsesværdig. Men uden positiv Hjemmel kan en saadan Regel ikke opstilles. Det kan ikke herimod anføres³⁹⁾, at det ikke staar i Selskabskreditorernes Magt at afbryde Forældelsen; thi dette er kun en Følge af, at Selskabskreditorerne ikke har nogen Fordring direkte mod Aktionærerne. De har direkte kun Krav imod »Selskabet« og maa derfor nøjes med den Varetagelse af deres Interesser, som finder Sted af vedkommende Selskabsmyndighed, og det Ansvar, som denne eventuelt kan ifalde overfor dem for udvist Forsømmelse⁴⁰⁾. — Det fremgaar dernæst af A. L. § 23, at Forpligtelsens Bortfald kan blive en Følge af Aktiekapitalens Nedsættelse, jfr. herom nærmere nedf. § 34. 2. Endelig kan Forpligtelsen bortfalde derved, at en ikke fuldt indbetalt Aktie overdrages saaledes, at Forpligtelsen til at yde de resterende Indbetalinger overtages af Køberen. Under hvilke Betingelser dette med bindende Virkning for Selskabet (og Kreditorerne) kan ske, afgør Loven ikke⁴¹⁾, men den bestemmer i § 17, 3. St., at Vedtægterne skal indeholde Bestemmelser herom. Af A. L. § 17, 3. St. i Forbindelse med 1. St. kan derimod udledes, at Selskabsmyndighederne (Bestyrelsen eller Generalforsamlingen) ikke pure, d: uden Indtræden af en

³⁸⁾ Saaledes norsk A. L. § 39.

³⁹⁾ Platon II. S. 134.

⁴⁰⁾ Meget praktisk vil Forældelse af Aktionærforpligtelsen ikke være, idet Aktionæren i Reglen i Forældelsestiden har gjort sin Aktieret gældende, f. Eks. hævet Udbytte. Deri maa da ligge en Anerkendelse af den dermed forbundne Forpligtelse.

⁴¹⁾ Jfr. derimod K. U. I. § 35, II. § 29.

ny forpligtet, kan eftergive Fordringen mod en Aktietegner, jfr. dog det følgende om Reduktion i Tilfælde af Overtegning.

Ved Tegningen erhverver Aktietegneren Ret til mod behørig Erlæggelse af det tegnede Beløb eller de efterhaanden forfaldende Rater at blive Aktionær for det tegnede Antal Aktier⁴²⁾. Indbydelsen til Aktietegning maa opfattes som et Tilbud, der akcepteres ved Tegningen. Indbyderne kan ikke vilkaarligt vrage den enkelte Tegner. Dog maa de, hvis ikke hele Beløbet betales ved Tegningen, overfor Aktietegnere, som de ikke anser for tilstrækkelig sikre, kunne stille Krav om Sikkerhedsstillelse, ligesom de maa kunne slette Tegning fra Personer, som ikke opfylder de i Indbydelsen (Vedtægterne) stillede særlige Betingelser. Endvidere maa Aktietegneren, hvis det tegnede Beløb overstiger den projekterede Aktiekapital, finde sig i Reduktion. Hvor offentlig Tegningsindbydelse benyttes, skal denne ifølge A. L. § 7 Lit. h. indeholde Oplysning om de Bestemmelser, der skal følges i Tilfælde af Overtegning. Forsaavidt ikke andet positivt fremgaar af Indbydelsen, maa dennes Regler om Reduktionen dog vistnok kun i den Forstand anses som bindende, at Aktietegneren kan modsætte sig, at det af ham tegnede Beløb reduceres mere, end ved Indbydelsen hjemlet — eller, hvor ingen Bestemmelser herom findes, proportionelt⁴³⁾. Derimod kan han næppe fordre, at Reduktion for hans Vedkommende skal finde Sted⁴⁴⁾. Han er i og for sig bundet for det tegnede Beløb; og Stifterne (eller Selskabet) maa derfor kunne fastholde hans Tegning og f. Eks. frigøre andre, som de ikke anser for sikre.

D. Om Aktieselskabets Stiftelse skal der senest fire

⁴²⁾ Platon II. S. 68—70.

⁴³⁾ Platon II. S. 76; Renaud: Aktiengesellschaften S. 274.

⁴⁴⁾ Jfr. dog Hagströmer S. 161.

Maaneder efter Stiftelses-Overenskomstens Dato ske Anmeldelse til Aktieselskabs-Registret, jfr. A. L. § 9, 1. St. Dette har sit Sæde i København og forestaas af en af Kongen udnævnt Overregistrator. For Selskaber, hjemmehørende i København eller Frederiksberg, sker Anmeldelsen umiddelbart til Aktieselskabs-Registret. For andre Selskaber indgives Anmeldelsen i to Eksemplarer enten umiddelbart til Aktieselskabsregisteret eller til Føreren af Handelsregisteret (L. 1. Marts 1889) paa Selskabets Hjemsted, hvorefter den af disse Myndigheder, der har modtaget Anmeldelsen, straks oversender det ene Eksempplar til den anden⁴⁵⁾. Meningen med, at et Eksempplar af Anmeldelsen skal blive hos eller sendes til det stedlige Handelsregister, er dog ikke, at Anmeldelsen i disse Tilfælde tillige skal optages i dette, men blot at skabe en lettere Adgang til at foretage Anmeldelsen samt til paa Selskabets Hjemsted at gøre sig bekendt med Indholdet af den stedfundne Anmeldelse. Registreringen sker alene ved Aktieselskabs-Registret^{45 a)}. Sker Anmeldelse ikke i rette Tid, maa Stiftelsesakten gentages, hvoraf bl. a. følger, at en tidligere foretagen Aktietegning ikke er bindende; jfr. om Strafansvaret A. L. § 56, 2. St. Derimod kræves ikke at Registrering skal være foretaget inden den i § 9 angivne Frist. Hvis denne nægtes, fordi Anmeldelsen ikke fyldestgør Lovens Fordringer, betragtes Anmeldelsen dog som sket rettidig, og der er ikke foreskrevet nogen Frist, inden hvilken Manglerne skal være afhjulpne; men Bestyrelsen vil ifølge A. L. § 54 under en daglig eller ugentlig Mulkt kunne tilpligtes at foretage det fornødne.

⁴⁵⁾ A. L. § 48.

^{45a)} For saa vidt det modsatte forudsættes i H. M. Cirk. 18. April 1918, er det næppe rigtigt, jfr. A. L. § 60, 2. St., hvorefter disse Selskabers Optagelse i Handelsregisteret ikke mere kan siges at være lovhjemlet og derfor ifølge L. 1. Marts 1889 § 3 ikke bør finde Sted. Heller ikke vilde der kunne tillægges saadan Registrering nogen retlig Betydning.

Anmeldelsen, der ligesom de medfølgende Bilag skal underskrives af alle Bestyrelsesmedlemmer (A. L. § 11), skal foretages i en af Handelsministeren foreskreven Fællesform og skal angive⁴⁶⁾: a. Selskabets Navn; b. Vedtægternes Dato; c. Selskabets Formaal; d. den eller de Kommuner, i hvilke Selskabets Hovedkontor og Filialkontorer findes; e. den tegnede Aktiekapitals Størrelse og Fordeling i Aktier; f. hvorvidt Aktietegning er ophørt eller fortsættes; g. hvor meget der er indbetalt paa Aktierne, og hvornaar det mulige Restbeløb kan fordres indbetalt; h. Vedtægternes Regler om Aktionærernes Stemmeret; i. hvorvidt nogle Aktier har særlige Rettigheder; j. hvorvidt Aktionærer er forpligtede til at lade deres Aktier indløse; k. hvorvidt der gælder Indskrænkninger i Aktiernes Omsættelighed; l. hvorvidt Aktierne skal lyde paa Navn eller kan lyde paa Ihændehaber; m. hvorledes Bekendtgørelse til Aktionærer skal finde Sted; n. Stifternes fulde Navn, Stilling og Bopæl; o. Bestyrelsesmedlemmernes og Direktørernes (Forretningsførerernes) fulde Navn, Stilling og Bopæl; p. hvem der har Ret til at forpligte Selskabet; q. til hvem og under hvilken Adresse Henvendelse fra Aktieselskabs-Registret skal rettes.

Som Bilag til Anmeldelsen skal medfølge: r. en Genpart af Stiftelses-Overenskomsten med tilhørende Bilag; s. en Genpart af Tegningsindbydelsen, hvis saadan er udstedt; t. Selskabets Vedtægter i to Eksemplarer; u. behørigt Bevis for, at Stifterne opfylder de i § 3, og at Bestyrelsens og Direktionens Medlemmer opfylder de i § 29 foreskrevne Betingelser.

De underskrivende Bestyrelsesmedlemmer hæfter alle for en og en for alle for Indholdets Rigtighed. De Personer, der har Ret til at forpligte Selskabet, skal paa

⁴⁶⁾ A. L. § 10.

Anmeldelsen egenhændigt angive, hvorledes de vil tegne Firmaet⁴⁷⁾.

Idet der iøvrigt angaaende de enkelte i A. L. § 10 som Genstand for Anmeldelsen nævnte Forhold henvises dels til det om A. L.'s §§ 5 og 7 tidligere bemærkede dels til den følgende Fremstilling, skal her kun omtales enkelte Spørgsmaal, som der ikke i anden Forbindelse er Lejlighed til at komme ind paa. Naar der i Litr. d. tales om Selskabets Filialkontorer, maa dette Udtryk utvivlsomt forstaas i Overensstemmelse med L. om Handelsregistre m. m. 1. Marts 1889 § 16, altsaa som sigtende til Forretningsafdelinger, der staar under særskilt Bestyrelse, som kan tegne Firmaet ialtfald pr. procura⁴⁸⁾, medens Anmeldelsen hverken kan eller skal indeholde noget om Forretningsafdelinger, der ikke har saadan selvstændig Bestyrelse. — Naar det ifølge Litr. g. skal anmeldes, hvornaar det mulige Restbeløb kan fordres indbetalt, er det ikke Meningen at kræve Angivelse af bestemte Terminer. Det er overhovedet ikke i A. L. foreskrevet, at Aktiernes hele Paalydende skal indbetales⁴⁹⁾. Saa længe det ikke er nødvendigt til Kreditorernes Fyldestgørelse, bestaar der ingen legal Forpligtelse — anderledes maaske efter Vedtægterne — til yderligere Indbetaling end den i A. L. § 9, 2. St. paabudte. Bestemmelsen i § 10 Litr. g. fyldestgøres derfor f. Eks. ved en Bemærkning som: »efter Bestyrelsens (Generalforsamlingens) nærmere Bestemmelse«. — Bestemmelsen i Litra p. maa utvivlsomt forstaas som kun sigtende til den egentlige (almindelige) Signaturbeføjelse, jfr. herom nærmere nedf. § 35, men ikke til Bemyndigelse til i en eller anden særlig Retning eller ved en bestemt Lejlighed at forpligte Selskabet. Af Ordet »hvem« frem-

⁴⁷⁾ A. L. § 11.

⁴⁸⁾ Jfr. Justm. Cirk. Nr. 180, 14. Aug. 1889. 7.

⁴⁹⁾ Jfr. derimod svensk A. L. § 29.

gaar, at Signaturbeføjelse kan tillægges ikke blot — som efter L. 1. Marts 1889 § 19 — Bestyrelsens Medlemmer, men ogsaa Direktører og i og for sig hvemsomhelst. — Naar Litr. u. taler om »behørigt« Bevis for, at Stiftere m. fl. opfylder Lovens Betingelser, maa Skønnet herover naturligvis forsaavidt tilkomme Overregistratør, som hans Godkendelse af Beviset er tilstrækkelig. Men hvis hans Afgørelse falder ud til, at Beviset ikke er behørigt, maa den kunne indankes ikke blot for Handelsministeren, men ogsaa for Domstolene, jfr. A. L. § 49.

Hvis Anmeldelsen eller den anmeldte Ordning⁵⁰⁾ ikke fyldestgør Lovens Forskrifter eller ikke stemmer med Aktieselskabets Vedtægter, eller dersom Anmeldelsen indeholder noget, hvis Indførelse i Registeret ikke er lov-hjemlet, eller dersom den Beslutning, i Henhold til hvilken den anmeldte Ordning er truffet, ikke er fattet paa den Maade som Loven eller Vedtægterne foreskriver⁵¹⁾, skal Registrering nægtes, jfr. A. L. § 49. Om Paaanke af saadan Nægtelse, se A. L. § 49, 2. St. Nægtelsen eller en eventuel Stadfæstelse af denne medfører vel, at Registrering med de til denne knyttede Virkninger ikke indtræder, men berører ikke de Virkninger, som ifølge A. L. § 9 er betingede af rettidig Anmeldelse. — Spørgsmaalet, om Tredjemand kan fordre en stedfunden Registrering ud-slettet, fordi den er ham til Skade — jfr. herved f. Eks. A. L. § 50 — henhører under Domstolenes Afgørelse, jfr.

⁵⁰⁾ Derved sigtes navnlig til Stiftelses-Okerenskomstens Indhold. jfr. A. L. § 10 r. — f. Eks. at Selskabets Navn ikke er i Overensstem-melse med Reglerne i A. L. § 1, 4. St. og § 50, at den tegnede Aktiekapital ikke naar det i Stiftelses-Overenskomsten angivne Mindste-Beløb, at Medlemmerne skal hæfte solidarisk etc.

⁵¹⁾ Jfr. f. Eks., at Vedtægterne ikke er fastsatte paa et i Overens-stemmelse med A. L. § 6 indkaldt Mode. Størst praktisk Betydning faar denne Del af Bestemmelsen ved senere Ændringer i den anmeldte Ord-ning, jfr. A. L. § 13.

A. L. § 49, 3. St., hvoraf fremgaar, at Udslettelse kun kan ske paa Grundlag af en af den forurettede erhvervet Dom, medens der ikke er givet Overregistrator eller Handelsministeren nogen Ret til at erhverve Dom til Udslettelse, naar en stedfunden Registrering skønnes at burde have været nægtet⁵²⁾. Loven siger ikke, hvem der i en saadan Sag er rette Sagvolder — Registreringsmyndigheden eller Bestyrelsen for det anmeldte Selskab. Det maa antages at være Bestyrelsen.

Anmeldelsen skal bekendtgøres i Statstidende, ligesom den skal offentliggøres i Registreringstidende, jfr. A. L. § 48, 2. St. Efter Ordene kunde det synes, at Kundgørelsen skulde ske uopholdelig efter Anmeldelsens Modtagelse uden Hensyn til, om Registrering nægtes. Dette vilde dog være ganske urimeligt, og i Praxis finder Bekendtgørelse ogsaa først Sted, naar Anmeldelsen er godkendt til Registrering.

Om Retsvirkningen af de ovenfor nævnte Akter bemærkes følgende: Selve Anmeldelsen har væsentlig kun den Betydning, at dens Foretagelse i rette Tid er Betingelse for, at de forud gaaende Stiftelsesakter bevarer deres Gyldighed, jfr. A. L. § 9, 1. St. og det derom tidligere bemærkede, samt at Bestyrelsen derved sikrer sig mod Ansvar efter A. L. § 56 sidste St. — Bekendtgørelse i Registreringstidende er der ikke i A. L. tillagt nogen Betydning. Derimod er Bekendtgørelse i Statstidende afgørende for Selskabets Forhold overfor Tredjemand, jfr. A. L. § 51 samt nærmere nedf. §§ 35 og 36. — Om selve Registreringens retlige Betydning gives Reglen i A. L. § 12. Et Selskab, der ikke er registreret, kan ikke som saadant erhverve Rettigheder eller indgaa Forpligtelser. Ej heller kan det optræde som Part i Rettergang undtagen til Indkrævning af tegnet Aktiebeløb samt i andre Søgmaal ved-

⁵²⁾ Jfr. derimod K. U. I. § 72, 3. St., II. § 86, 4. St.

rørende Aktietegningen. For Forpligtelser, der forinden Registreringen er indgaaede paa Selskabets Vegne, hæfter de, der har indgaaet Forpligtelserne, en for alle og alle for en. — Hvad Rettighedens Erhvervelse angaar, er Meningen selvfølgelig ikke, at Retshandler til Fordel for Selskabet, indgaaede forinden Registreringen, er ugyldige, saa at den forpligtede, indtil Registrering er sket, kan hæve den indgaaede Overenskomst. Af Ordene: »Et Selskab. som saadant« fremgaar, at der blot ikke er stiftet nogen Ret for »Selskabet«, før det ved Registreringen er kommet til Eksistens. Men den, der paa Selskabets Vegne har kontraheret, erhverver paa det eventuelle Selskabs Vegne en — betinget — Ret, der bliver Selskabets, naar Betingelsen, Selskabets Registrering, opfyldes. Heller ikke følger det af A. L. § 12, 2. St., at alene de, der forinden Registreringen har forpligtet Selskabet, hæfter solidarisk. Hvis de har haft Kompetence til at binde det eventuelle Selskab, eller dette — efter Registreringen — paa gyldig Maade har ratihaberet Forpligtelsen, kan Kreditor, naar Selskabet er kommet til Eksistens, holde sig til dette : til Selskabsformuen. Da paa den anden Side Kontrahenternes solidariske Ansvar maa anses som et Surrogat for »Selskabets« Forpligtelse, saa længe denne ikke kan komme i Stand, maa det, skøndt Loven intet siger desangaaende, antages, at det bortfalder, naar Selskabet ved Registreringen eller gyldig Rati- habering indtræder i Forpligtelsen, selvfølgelig forudsat, at de, der har stiftet Forpligtelsen, ikke tillige særlig har overtaget en personlig Garanti for dens Opfyldelse.

Paa den anden Side maa det fastholdes, at Registreringen ikke medfører, at noget, der med Urette maatte være optaget i Anmeldelsen, derved bliver gyldigt⁵³⁾. Hvis f. Eks. Anmeldelsens Angivelse med Hensyn til

⁵³⁾ Jfr. ogsaa Platou II. S. 89—90.

Aktionærernes Stemmeret, visse Aktiers Fortrinsret, Aktiernes Omsættelighed o. l. maatte være i Strid med Stiftelses-Overenskomsten, er det dog stadig denne, der danner Grundlaget for den indbyrdes Retsstilling; og Registreringen ændrer intet deri.

§ 31.

Selskabsmyndighederne.

Det har altid været anset som en Følge af Aktieselskabets Karakter som et rent Kapitalselskab med et i Reglen større Antal Medlemmer, at de enkelte Deltagere hverken er berettigede eller forpligtede til paa egen Haand at handle for Selskabet, men at alle Beslutninger paa Selskabets Vegne fattes af bestemte alene dertil kompetente Selskabsmyndigheder. Forinden A. L. traadte i Kraft, herskede der i vor Ret fuld Frihed til i Vedtægterne at fastslaa baade de enkelte Myndigheders Art og Beskaffenhed og Afgrænsningen af deres Myndighed overfor hinanden indbyrdes. A. L. gør for saa vidt Forandring heri, som den paabyder, at der skal findes mindst tre Selskabsmyndigheder, hvorom Vedtægterne skal give nærmere Regler, dels en Myndighed, der har den regelmæssige Ledelse, jfr. A. L. § 28: »Selskabet ledes af en Bestyrelse« etc. cfr. §§ 6, 11 m. fl., dels en øverste ogsaa over Bestyrelsen staaende Myndighed, der ikke saaledes som denne fungerer kontinuerligt, jfr. A. L. § 32: »Vedtægterne skal indeholde Regler om: a. b. Indkaldelse af Generalforsamlinger«, samt senere: »Ordentlig Generalforsamling skal afholdes en Gang aarlig«. Og endelig paabyder A. L. Tilstedeværelsen af en af Generalforsamlingen valgt Revision, jfr. navnlig §§ 6 og 30. Andre Selskabsmyndigheder er ikke obligatoriske. Navnlig paabyder Loven ikke — end ikke ved større Selskaber — at der skal finde en Tvedeling af Ledelsen Sted, saaledes, at der ved

Siden af den Myndighed, der har den aktive daglige Ledelse (Direktionen), findes en fra denne skarpt sondret kontrollerende Myndighed (Bestyrelse, Kontrolkomité, Repræsentantskab)¹⁾. Derimod er der intet til Hinder for, at der ved Siden af de ovennævnte bestaar andre Selskabsmyndigheder, jfr. ogsaa A. L. §§ 10 o. og 29, der ved Siden af Bestyrelsen nævner en Direktion. Og det regelmæssige i alt Fald i større Selskaber er hos os, at der foruden Generalforsamlingen findes en Direktion (en eller flere Direktører, Forretningsførere ell. lign.), der varetager den daglige Ledelse, og en af Generalforsamlingen valgt Bestyrelse (Repræsentantskab, Tilsynsraad, Kontrolkomité).

A. Generalforsamlingen.

Generalforsamlingen er Selskabets øverste Organ, der indenfor de ved Lovgivningen og Selskabsvedtægterne dragne Grænser har den højeste Myndighed i alle Selskabets Anliggender. Som direkte Udtryk for Aktionærernes Vilje kan den fastslaa almindelige Regler for Ledelsen, udøve Kontrol med og gøre Ansvar gældende mod denne, jfr. nærmere nedf., medens den ikke er egnet eller bestemt til selv at lede Selskabets Administration, da den ikke permanent kan være samlet og bestaar af stadig vekslende, i Reglen talrige og ofte uforretningskyndige Deltagere. Dens Sammentræden forudsætter altid en forudgaaende Indkaldelse af den dertil kompetente Myndighed, i Reglen Bestyrelsen (Repræsentantskabet etc.) eller — efter Begæring af et vist Antal Aktionærer — af Overregistrator, jfr. nedf. Ordenlig Generalforsamling skal afholdes en Gang aarlig²⁾. Den indkaldes, hvis ikke Vedtægterne foreskriver andet, af Bestyrelsen. Hvis

¹⁾ Jfr. derimod tysk H. L. 1897 §§ 231 flg.; K. U. I. §§ 40 og 41, II. §§ 51 og 52.

²⁾ Jfr. A. L. § 32.

denne forsømmer sin Pligt dertil, kan Handelsministeren efter Indstilling af Overregistrator under Tvangsmulkt paalægge den at foretage Indkaldelsen, jfr. A. L. § 54. Men ogsaa enhver Aktionær maa ved Dom kunne faa den tvunget dertil³⁾. Iøvrigt maa Bestyrelsen være pligtig til at indkalde en (overordentlig) Generalforsamling, naar der til Afgørelse foreligger et Spørgsmaal, som ifølge Loven, Vedtægterne eller sin almindelige Beskaffenhed henhører under Generalforsamlingen, hvorhos Aktionærer, der ejer en Fjerdedel af Aktiekapitalen eller den mindre Brøkdel, som Vedtægterne maatte bestemme, kan fordre overordentlig Generalforsamling afholdt til Behandling af et bestemt angivet Emne. Hvis lovlig Indkaldelse ikke er udfærdiget inden 14 Dage derefter med højst 14 Dages Varsel, kan Generalforsamlingen indkaldes af Overregistrator, jfr. A. L. § 32, 4. St.

Vedtægterne skal indeholde Regler om Indkaldelse af Generalforsamlingen, A. L. § 32, jfr. ogsaa § 10 m. Hvis ikke andet er bestemt, maa det anses som en selvfølgelig Forudsætning, at den ikke lovligt kan indkaldes til Møde udenfor Selskabets Hjemsted⁴⁾. Endvidere maa enhver Aktionær have Adgang til Generalforsamlingen, hvorfor Indkaldelsen bør rettes til samtlige Aktionærer. Dette maa gælde, selv om Vedtægterne foreskriver, at kun Aktionærer, som en vis Tid forud har været indtegnede som saadanne i Selskabets Bøger, skal have Stemmeret; og det er overhovedet tvivlsomt, om denne Møderet kan betages Aktionærer gennem Vedtægtsbestemmelse⁵⁾. Streng Iagttagelse af Indkaldelsesreglerne er nødvendig, da Tilsidesættelse af dem maa medføre, at Generalforsam-

³⁾ Hagströmer S. 227—228; Vogt S. 409.

⁴⁾ A. L. § 5 Lit. a. Dette er ikke nødvendigvis samme Sted som det, hvor Selskabets Hovedkontor (A. L. § 10 Lit. d.) findes.

⁵⁾ Jfr. Krenchel i J. T. 1918 S. 322—324.

lingen anses som ulovlig, og at de paa denne fattede Beslutninger er ugyldige.

Indkaldelsen skal angive Dagsordenen for Generalforsamlingen. Før A. L. var det i Teori og Praxis antaget, at — med ganske enkelte Undtagelser — ingen gyldig Beslutning kunde fattes om nogen Sag, der ikke findes paa Dagsordenen⁶⁾. Dette er ogsaa andetsteds Reglen⁷⁾. Herfra gør imidlertid nu A. L. § 32 en højst betænkelig Afvigelse, idet Beslutning om en Sag, der ikke er anført i Dagsordenen, kan tages med Enstemmighed. Til Værn mod den heri liggende Fare for alvorlige Retstab for de Aktionærer, som i Tillid til, at Dagsordenen ikke indeholder noget af Vigtighed, undlader at give Møde, bestemmer A. L. § 32 ganske vist videre, at en Aktionær, der ikke har været til Stede⁸⁾ paa Generalforsamlingen, inden 8 Dage efter denne overfor Bestyrelsen kan nedlægge Indsigelse mod en saadan Beslutning med den Virkning, at den ikke kan udføres, forinden den paa vedtægtsmæssig Maade er vedtaget af en Generalforsamling. Men at dette Værn er ganske ufyldestgørende, fremgaar allerede deraf, at det vil være et rent Tilfælde, om en ikke mødende Aktionær — inden 8 Dage — faar Kundskab om en saadan Beslutning⁹⁾.

Generalforsamlingen kan herefter bestemmes som en Forsamling af Aktionærer, der paa lovlig Maade til forud fastsat Tid og Sted er indvarslet for at tage Beslutning om Selskabsanliggender. Hvis intet modsat er bestemt i Vedtægterne, er Generalforsamlingen beslutningsdygtig, hvor faa der end er mødt. Ofte kræver imidlertid

⁶⁾ Jfr. Torp: Interessentskab S. 254 med Note 3.

⁷⁾ Jfr. bl. a. norsk A. L. § 66; svensk A. L. §§ 81 og 83; tysk H. L. 1897 § 256.

⁸⁾ Det maa utvivlsomt kræves, at han ogsaa var i Stand til at udøve Stemmeret.

⁹⁾ Jfr. nærmere Torp i J. T. 1918 S. 13—14.

Vedtægterne til Vedtægtsændringer og undertiden til visse andre Beslutninger Tilstedeværelsen af et vist Antal Aktionærer eller Aktier og Vedtagelse med en vis kvalificeret Majoritet. I Reglen foreskrives det da endvidere¹⁰⁾, at, hvis det fornødne Antal Aktier ikke er repræsenterede paa den første Generalforsamling, indkaldes en ny Generalforsamling, der kan vedtage Forslaget uden Hensyn til det repræsenterede Aktiebeløbs Størrelse. Efter den i Praxis fulgte og i Teorien herskende¹¹⁾ om end ikke ubestridte¹²⁾ Anskuelse ligger i disse Tilfælde Hovedvægten paa Reglen om den anden Generalforsamlings Kompetence, saaledes at den første »undervægtige« Generalforsamling ikke ved sin Beslutning, f. Eks. Forkastelse af Forslaget, kan binde denne¹³⁾.

Om Aktionærernes Stemmeret paa Generalforsamlingen skal Vedtægterne indeholde Regler, jfr. A. L. § 32 a. Af denne Bestemmelse i Forbindelse med A. L.'s Bestemmelser om, at en Række Beslutninger alene kan fattes af Generalforsamlingen, jfr. herom nedf., følger, at det er uforeneligt med Aktieselskabets Natur at berøve alle Aktionærerne Stemmeret, idet derved en anden Myndighed vilde blive sat i Generalforsamlingens Sted. Af A. L. § 33, der til visse Beslutninger kræver Enstemmighed, kan maaske endvidere sluttet, at Loven gaar ud fra, at enhver Aktionær ialtfald under visse Forudsætninger maa have Stemmeret, og at Vedtægterne derfor ikke kan bestemme.

¹⁰⁾ Jfr. ogsaa den deklaratoriske Bestemmelse i K. U. I. § 58. II. § 68.

¹¹⁾ Jfr. Torp i U. f. R. 1907 B. S. 89, 130, 271; Grundtvig sammest. S. 177, 244; Vinding Kruse i U. f. R. 1908 B. S. 41.

¹²⁾ Jfr. N. H. Bache i U. f. R. 1907 B. S. 64, 116; L. C. David sammest. S. 137, 216.

¹³⁾ Anderledes, hvis det fornødne Antal Aktier er repræsenteret paa den første Generalforsamling. Hvis fornøden Majoritet her ikke opnaas, bliver der ikke Tale om nogen »anden« Generalforsamling.

at visse Aktionærer ubetinget og for bestandig skal være uden Stemmeret¹⁴⁾. Derimod udelukker Loven ialtfald ikke, at Aktionærers Stemmeret kan være knyttet til visse Betingelser, f. Eks., at Aktien har været noteret paa Navn, eller at Aktieretten paa anden Maade er dokumenteret en vis Tid før Generalforsamlingen. Og Bestemmelser af denne Art har længe været almindelige i Vedtægterne¹⁵⁾. Saa vidt Vedtægternes Regler indenfor de angivne Grænser rækker, er de bindende. Hvis de i nogen Retning er ufuldstændige, maa, naar ikke andet er fastsat, enhver mødende Aktionær, der behørigt legitimerer sig som saadan, have Stemmeret og saa mange Stemmer, som han har Aktier. Hvis Afstemningen viser lige mange (gyldige) Stemmer for og imod et Forslag, maa det anses som forkastet, idet der maa kræves Flertal til dets Vedtagelse. Denne Regel maa dog fraviges, hvor en positiv Afgørelse maa træffes, f. Eks. ved Valg af et Bestyrelsesmedlem, en Revisor o. l. Hvis Vedtægterne ikke afgør, hvorledes der i saadanne Tilfælde skal forholdes ved Stemmeligbed, maa Generalforsamlingen selv afgøre, om der skal finde ny Afstemning Sted eller Spørgsmaalet henskydes til en ny Generalforsamling, eller om Lodtrækning skal finde Sted. — Hvis Vedtægterne ikke bestemmer andet kan en Aktionær lade møde for sig ved Fuldmægtig¹⁶⁾. Men hvis Vedtægterne maatte foreskrive en synkende Skala for den enkeltes Stemmetal, naar han har flere Aktier, kan han ikke ved at fordele sine Aktier paa flere Hænder skaffe sig et større Antal Stemmer, end Vedtægterne hjemler. — Nogen Hjemmel til at nægte Aktionærer Stemmeret i Sager, eller dog visse

¹⁴⁾ Jfr. Krenchel i J. T. 1918 S. 235. Ganske sikker er denne Slutning dog ikke. Følgen af, at nogle Aktionærer helt er uden Stemmeret, vil nemlig kun være, at de i A. L. § 33 omhandlede Beslutninger ikke kan fattes.

¹⁵⁾ Jfr. om herved opstaaende Tvivl Krenchel l. c. S. 237.

¹⁶⁾ Hagtsrömer S. 225; Platou II. S. 207.

Sager, der vedrører dem selv, giver A. L. ikke¹⁷⁾ Ved Valg kan herefter enhver Aktionær stemme paa sig selv, ligesom Bestyrelsen f. Eks. kan stemme for Decharge til sig selv.

Angaaende Behandling af Forslag skal Vedtægterne indeholde Regler, jfr. A. L. § 32 Litr. c. Ofte vil de ogsaa indeholde nærmere Regler om Ledelsen af Generalforsamlingen. Hvis ikke andet er bestemt, maa Generalforsamlingen selv vælge sin Dirigent, der leder Forhandlingerne, afgør om Forsamlingen er lovlig indvarslet, og hvem af de mødende der er stemmeberettiget. Han er dog ikke berettiget til at hindre Forhandlingen om et Anliggende eller Vedtagelsen af en Beslutning, fordi han mener, at Spørgsmaalet ligger udenfor Generalforsamlingens Competence. Herom maa Forsamlingen i Tilfælde af Uenighed selv træffe Afgørelse. Spørgsmaalet om Lovligheden saa vel af Dirigentens som af Generalforsamlingens herhen hørende Afgørelser, maa dog altid kunne indbringes for Domstolene, og dette, selv om Vedtægterne indeholder den — iøvrigt overflødige — Bestemmelse, at Generalforsamlingen har den øverste Myndighed. — Over Forhandlingerne føres i Reglen en Protokol, der underskrives af Dirigenten. Det er i Praxis antaget¹⁸⁾, at den deri optagne Beretning om det paa Generalforsamlingen passerende maa staa til troende, indtil dens Urigtighed godtgøres. Forsaavidt Meningen hermed er, at Protokollen afgiver Bevis, der staar indtil Modbevis føres, er dette ikke rigtigt¹⁹⁾. Den indeholder kun en privat udenretlig Bevidnelse, der vel kan skabe en vis Formodning, men ikke i Reglen²⁰⁾ kan anses som fuldt Bevis.

¹⁷⁾ Jfr. derimod bl. a. norsk A. L. § 63. 3. St.; K. U. I. § 51, 2. St., II. § 62, 2. St.

¹⁸⁾ Jfr. U. f. R. 1882 S. 187.

¹⁹⁾ Anderledes hvor Vedtægterne udtrykkelig hjemler dette.

²⁰⁾ Jfr. nu herved Rpl. § 292, 1. St. og Munch-Petersen: Der danske Retspleje I. S. 159 flg.

Beslutninger om visse Selskabsanliggender er ved Loven forbeholdt Generalforsamlingen. Spørgsmaalet om Godkendelse af Aarsregnskab og Statusopgørelse (Decharge) skal afgøres af den ordentlige Generalforsamling, jfr. A. L. § 32, 3. St., cfr. § 31. Iøvrigt mærkes A. L. § 20, hvorefter Beslutninger om Aktiekapitalens Forhøjelse²¹⁾ kun kan fattes af Generalforsamlingen, § 30 om Valg af Revisorer, § 36, 37 og 39 angaaende Beslutning om Selskabets frivillige Opløsning, Valg af Likvidatorer, og Godkendelse af den af disse foretagne Statusopgørelse og det af dem aflagte Regnskab, samt § 40 om Overdragelse af Aktieselskabets Formue som Helhed eller om dets Sammensmeltning med et andet Aktieselskab (Fusion). Derimod findes intet saadant Paabud med Hensyn til en Række andre vigtige Beslutninger, som efter fremmede Aktielove skal træffes af Generalforsamlingen. Saaledes forbeholder A. L. ikke Generalforsamlingen Valg af Bestyrelse (Selvsupplering er altsaa mulig), ja end ikke Ændringer i Vedtægterne²²⁾. Men faktisk vil Paabud herom vel altid findes i Vedtægterne, der overhovedet kan henlægge et hvilket som helst andet Spørgsmaal til Generalforsamlingens udelukkende Afgørelse. Endelig maa ogsaa uden udtrykkelig Hjemmel i Vedtægterne alle saadanne Spørgsmaal, til hvis Afgørelse ingen anden Selskabsmyndighed kan anses kompetent, jfr. herom nedf. § 32, henhøre under Generalforsamlingens Afgørelse. Hertil vil, hvis Vedtægterne ikke hjemler andet, bl. a. netop høre Valg af Bestyrelse og Vedtægtsforandringer. Ligeledes maa Generalforsamlingen med bindende Virkning for

²¹⁾ Mærkelig nok er det samme ikke foreskrevet om Nedsættelse af Kapitalen.

²²⁾ Det er derfor bl. a. ikke udelukket, at Generalforsamlingen kan bemyndige Bestyrelsen til at foretage saadanne Ændringer i Vedtægterne, som maatte blive fordrede af Registreringsmyndigheden. Andetsteds vil saadant i Reglen ikke kunne ske, jfr. Platou II. S. 219—220.

andre Selskabermyndigheder (Bestyrelsen) kunne give almindelige eller særlige Forskrifter angaaende Selskabets Ledelse.

Uagtet Generalforsamlingen saaledes er det højeste Organ for Selskabets Vilje, erkendes det i Nutiden almindeligt, at den ikke er omnipotent i Selskabets Anliggender. Der er for det første ikke Tvivl om, at Generalforsamlingen ikke gyldigt kan sætte sig ud over de ved Lov eller Vedtægter fastslaaede Regler om den formelle Fremgangsmaade — Reglerne om Indkaldelse, Dagsordenens Betydning, Betingelser for visse Forslags Vedtagelse, Stemmegivning etc. — Heller ikke vil den gyldigt kunne vedtage Beslutninger, der er i direkte Strid med Vedtægterne, medmindre det sker under Iagttagelse af de Former, der gælder for Vedtagelse af Ændringer i disse. Saadanne Beslutninger maa hver enkelt Aktionær kunne faa omstødt ved Dom, hvorved bemærkes Reglen i A. L. § 34 om, at saadant Søgmaal maa være anlagt mod Selskabet inden 2 Maaneder efter, at Beslutningen er fattet. Det maa dog antages, at en begaaet Formfejl ikke medfører Omstødelse af Beslutningen, hvis det bevises, at den — f. Eks. Medregning af en ikke gyldig Stemme — har været uden Indflydelse paa Udfaldet²³⁾. Naar det ovenfor er hævdet, at Generalforsamlingen ikke gyldigt kan fatte Beslutninger, der er i Strid med Vedtægterne, er Meningen, som allerede antydet, ikke, at Generalforsamlingen ikke kan vedtage Ændringer i Vedtægterne. En Ordning, der betingede enhver Ændring i Vedtægterne af samtlige Aktionærers Samtykke, vilde let blive en utaalig Hæmsko paa Selskabets Udvikling. I Reglen indeholder Vedtægterne da ogsaa udtrykkelig Bestemmelse om, hvorledes Vedtægtsændringer skal foretages. Men, selv om de ganske tier herom, maa Generalforsamlingen

²³⁾ Jfr. ogsaa Platou II. S. 238—239.

(og da med simpel Stemme flerhed af de mødte) kunne vedtage saadanne Ændringer, der ikke særlig kan anses udelukkede.

Paa den anden Side har man længe været enig om, at Generalforsamlingen ikke kan vedtage enhver Beslutning, naar den blot holder sig de formelle Betingelser og Vedtægternes positive Forskrifter efterrettelige, hvorved erindres at det jo er rent tilfældigt, om Vedtægterne udtaler sig om de Forhold, hvor Tvivl kan opstaa. For saa vidt Grænsen for Generalforsamlingens Kompetence, saaledes som i vor før A. L. gældende Ret, ikke var positiv fastslaaet i Loven, maatte den formentlig drages saaledes, at den er uberettiget til at vedtage Beslutninger, der strider imod, hvad der ved Stiftelsesakten positivt er tilsagt Aktionærerne eller kendeligt maatte anses som en ufravigelig Forudsætning for deres Indtræden i dette Selskab²⁴). Her griber imidlertid A. L. § 33 ind, idet den foreskriver, at der ikke uden enstemmig Beslutning af samtlige Aktionærer kan vedtages Bestemmelser, som udover det i Stiftelses-Overenskomsten fastsatte gaa ud paa: a. at paalægge Aktionærerne nogen Indskudspligt udover den ved Tegningen paatagne; b. at forpligte Aktionærerne til at lade deres Aktier indløse undtagen i Tilfælde af Selskabets Opløsning; c. at gøre Indskrænkning i Aktiernes fri Omsættelighed; d. at paabyde, at en Aktionærs Aktieret skal være forbudt, naar Indbetaling ikke er blevet erlagt i rette Tid; e. at foretage væsentlige Ændringer i Selskabets Formaal. Bestemmelser af denne Art kan derfor — uden enstemmig Beslutning — kun optages i Vedtægterne, naar dette enten udtrykkelig er hjemlet i Stiftelses-Overenskomsten, eller denne dog positivt giver Hjemmel til senere at vedtage dem. Det sidste maa til Trods for de noget usikre Udtryk: »udover det i Stiftelses-Overens-

²⁴) Jfr. Torp: Interessentskab S. 260—262.

komsten fastsatte« være tilstrækkeligt, da der ikke derved gøres Brud paa de Forudsætninger, under hvilke Indtrædelsen i Selskabet har fundet Sted. Da A. L. § 33 Lit. a.—e. fremtræder som en udtømmende Opregning af de Tilfælde, der er undtagne fra Generalforsamlingens Kompetence, maa det antages, at Generalforsamlingen, eventuelt under Iagttagelse af de særlige Regler om kvalificeret Majoritet o. l., som Vedtægterne maatte indeholde angaaende saadanne Beslutninger, kan vedtage Ændringer i andre Regler om Aktionærernes Retsstilling, selv om disse vedrører Punkter, der efter Sagens Natur maatte betragtes som fundamentale Forudsætninger for deres Indtræden og derfor ogsaa efter K. U. var foreslaaet undtagne fra Generalforsamlingens Kompetence²⁵). Dette gælder saaledes Reglerne om Aktionærernes Stemmeret, deres Andelsret i Selskabet og deres indbyrdes Ligeberettigelse²⁶), alt dog forudsat, at Vedtægterne ikke udelukker disse Spørgsmaals Afgørelse ved Flertalsbeslutning, hvilket de kan og faktisk ofte gør. — Herved maa imidlertid bemærkes, at A. L. § 33 kun kan antages at have Forholdet mellem Selskabet og Aktionærerne som saadanne for Øje. Overfor Tredjemand har en Generalforsamlingsbeslutning kun Betydning som Udtryk for, hvad Selskabet overfor ham vil erkende eller foretage; men om denne Vilje er berettiget eller ikke, er ganske uafhængigt af denne Beslutning²⁷). Generalforsamlingen kan derfor ikke ved sin Beslutning gøre Indgreb i nogen ham ifølge Retshandel eller paa andet Retsgrundlag tilkommende Ret. Men ganske det samme maa selvfølgelig gælde overfor Aktionærer, naar Talen er om en ikke paa selve Medlems-

²⁵) Jfr. ogsaa Herschend ad § 33.

²⁶) Jfr. K. U. I. § 58, 3. St., II. § 72, jfr. herved U. f. R. 1896 S. 779; 1903 S. 517; 1917 S. 249.

²⁷) Jfr. som Analogi K. L. § 64 sidste Pkt., cfr. U. f. R. 1894 S. 766.

forholdet, men paa selvstændigt Retsgrundlag (Kontrakt, Skadetilføjelse o. l.) støttet Ret.

Et omtvistet Spørgsmaal, der i forskellige Lovgivninger besvares forskelligt²⁸⁾, er det, hvilken Myndighed Generalforsamlingen har med Hensyn til Fastsættelse af Aarsudbyttet. At den ikke kan fastsætte dette højere end rigtig Regnskabsopgørelse tilsteder, er givet, jfr. A. L. § 26, 4. St., hvorom nærmere nedf. i § 33. Spørgsmaalet er blot, om Generalforsamlingen kan beslutte, at ikke hele det efter rigtig Regnskabsopgørelse foreliggende Netto-Overskud skal fordeles, eller om Aktionærene har en af Generalforsamlingens Beslutning uafhængig Ret til at fordre hele Overskudet fordelt. Ifølge A. L. § 26, 1. St. skal Vedtægterne indeholde Regler om Overskudets Fordeling. Hvis disse udtrykkelig afgør Spørgsmaalet, f. Eks. ved efter at have givet faste Regler om Afskrivninger, Henlæggelser etc. at foreskrive: »Restbeløbet fordeles som Udbytte til Aktionærene« ell. lign., maa dette som andre Vedtægtsbestemmelser være bindende. Dog antages det almindeligt, at et rimeligt Beløb kan overføres til næste Regnskabsaar²⁹⁾ (i ny Regning). Naar derimod Vedtægterne ikke saaledes udtrykkelig afgør Spørgsmaalet, maa det sikkert siges, at den i vort Forretningsliv herskende Opfattelse gaar ud paa, at Generalforsamlingen frit kan beslutte Overførelser, Henlæggelser udover de vedtægtsmæssigt paabudte etc., med andre Ord, at Aktionærene ikke har noget uangribeligt Dividende krav. Og dette maa formentlig ogsaa e contrario følge af A. L. § 33.

§ 32.

Selskabsmyndighederne. (Fortsættelse).

B. Bestyrelse, Direktion.

Som allerede i § 31 anført skal der i ethvert Aktieselskab være en Bestyrelse, medens det overlades til

²⁸⁾ Jfr. herved Platou II. S. 144—145.

²⁹⁾ Jfr. U. f. R. 1915 S. 996.

Bestemmelse i Vedtægterne, om der ved Siden af Bestyrelsen skal findes en særlig Direktion, der forestaar Selskabets daglige Ledelse, jfr. A. L. § 28, 1. St. Medens forskellige fremmede Love¹⁾ kræver, at der skal findes to skarpt adskilte Selskabsmyndigheder, en administrerende (Direktører, Forretningsførere) og en rent kontrollerende (Bestyrelse, Tilsynsraad etc.), har Udviklingen hos os ført til, at den regelmæssige Ordning, selv hvor der findes baade Direktion og Bestyrelse, er en noget anden. Ligesom der ikke er paabudt nogen skarp personlig Adskillelse, saa at det navnlig ikke er udelukket, at Direktører tillige er Medlemmer af Bestyrelsen²⁾, saaledes opstiller A. L. ikke nogen legal Afgrænsning af deres indbyrdes Myndighedsomraade. En saadan kan selvfølgelig være givet i Vedtægterne; men forsaavidt disse ikke positivt udelukker det, vil Reglen være, at Bestyrelsen ikke alene er kontrollerende Myndighed, men i større eller mindre Omfang har direkte Andel ialtfald i visse Sider af Selskabets Administration. — Skøndt A. L. foreskriver, at der altid i Aktieselskabet skal være en Bestyrelse, kan det formentlig ikke kræves, at netop denne Benævnelse benyttes, og andre Betegnelser (Repræsentantskab, Kontrolkomité o. l.) benyttes faktisk ofte. Da Loven imidlertid stiller bestemte Krav til Bestyrelsens Personer og paa-lægger Bestyrelsen særlige Pligter, er det i saa Fald af Vigtighed at afgøre, hvilken Selskabsmyndighed der i Lovens Forstand maa anses som Bestyrelse. Hvor kun én administrerende Myndighed findes, er det klart, at denne maa anses som Bestyrelse uden Hensyn til den benyttede Benævnelse. Hvor der ifølge Vedtægterne findes flere saadanne Myndigheder, maa den af disse anses som Besty-

¹⁾ Jfr. saaledes tysk H. L. 1897 §§ 231 flg.; K. U. I. §§ 39 og 40, II. §§ 50 og 51.

²⁾ Jfr. derimod K. U. I. § 41, II. § 52.

relse, der har den øverste Ledelse af Selskabets Virksomhed i alle Retninger, hvor Myndigheden ikke er henlagt til andre.

Som almindelig Betingelse for at være Medlem af et Aktieselskabs Bestyrelse kræver A. L. § 29, at de paa-gældende skal være fuldmyndige samt ikke maa være ude af Raadighed over deres Bo eller ved Dom fundet skyldige i en i den offentlige Mening vanærende Handling. Angaaende disse Betingelser henvises til det ovenf. i § 30 A. om Stiftere bemærkede³⁾. Ifølge § 29, 2. St., skal endvidere Flertallet af Bestyrelsens Medlemmer have Bopæl her i Riget og derhos enten have Indfødsret eller i mindst 5 Aar — 3: de sidste 5 Aar — have været bosiddende her⁴⁾. I Selskaber, hvis Navn indeholder en dansk Sted- eller Nationalitetsbetegnelse skal samtlige Bestyrelsens Medlemmer opfylde disse Bestemmelser⁵⁾.

Aktieloven forudsætter, ialtfald som det regelmæssige, at Bestyrelsen bestaar af flere Medlemmer, jfr. § 28. »Bestyrelsens Sammensætning«, § 29 »Flertallet af Bestyrelsens Medlemmer«. Vilde man lægge Vægt paa den sidste Udtalelse, maatte der kræves mindst tre Bestyrelsesmedlemmer. Det er dog næppe berettiget heri at se mere end et Udtryk for det normale Forhold; og faktisk nægtes Registrering af Aktieselskaber med kun et Bestyrelsesmedlem ikke. At Bestyrelsens Medlemmer skal være Aktionærer, kræves ikke. Om dens Valg bestemmer A. L. § 28 kun, at Vedtægterne skal indeholde Bestemmelser derom. Faktisk er Valget saa at sige altid henlagt til Generalforsamlingen, men paabudt er dette ikke⁶⁾. Det ud-

³⁾ Jfr. herved H. M. Skriv. 22. Juli 1918 (Min. Tid. A. S. 196).

⁴⁾ De særlige Regler i Sølov § 1, Registreringsl. § 1, 3. St., jfr. L. Nr. 10, 4. Febr. 1898 § 2, berøres ikke heraf.

⁵⁾ Jfr. dog med Hensyn til ældre Selskaber A. L. § 59, 2. St.

⁶⁾ Jfr. derimod svensk A. L. § 57; tysk H. L. 1897 § 243; K. U. I. § 40, II. § 51.

tales ogsaa i A. L. § 6, at den første Bestyrelse kan vælges paa det af Stifterne indkaldte konstituerende Møde, og det er ikke udelukket, at denne Bestyrelse ifølge Vedtægterne kan forny sig ved Selvsupplering o. l., ligesom det kan vedtages, at nogle af eller samtlige Bestyrelsens Medlemmer skal vælges af en offentlig Myndighed, en videnskabelig, velgørende ell. lign. Institution eller af et andet Aktieselskab (f. Eks. Selskabets Bankforbindelse eller Moderselskabet). Nogen Tidsfrist for Bestyrelsesmedlemmernes Funktion fastsætter Loven ikke. Valg paa Livstid er saaledes muligt. Naar Valget sker af Generalforsamlingen, vil det dog i Reglen ske paa bestemt Tid. Hvis Vedtægterne hjemler det, kan Bestyrelsen for dette Tidsrum være gjort uafsættelig; men hvor dette ikke særlig er hjemlet, maa dens Mandat kunne tilbagekaldes før Valgperiodens Udløb⁷⁾, idet Bestyrelsen ikke har nogen berettiget Interesse i at paatvinge Selskabet sin Tjeneste, og Selskabet ikke mere end en anden Principal kan anses bunden til at lade sine Interesser varetage af de valgte. Men de fjernede Bestyrelsesmedlemmer har da Krav paa det tilsagte Vederlag og andre med deres Stilling forbundne Fordele for hele den Tid, Valget galdt, medmindre der fra deres Side foreligger saadant Forhold, som efter almindelige Regler vilde berettige en Principal til at afskedige en Funktionær i Utide⁸⁾. Retten til at fjerne Bestyrelsen maa, hvis ikke andet er bestemt, tilkomme samme Myndighed, som vælger den, altsaa i Reglen Generalforsamlingen. Omvendt maa Bestyrelsens Medlemmer vistnok være berettigede til at nedlægge deres Hverv før Udløbet af den Tid, for hvilken de er valgte⁹⁾, hvilket navnlig vil

⁷⁾ U. f. R. 1882 S. 186; Hagströmer S. 246; Platou II. S. 171—172.

⁸⁾ Jfr. H. R. D. i U. f. R. 1887 S. 892; K. U. I. § 40, 3. St., II. § 51, 3. St.

⁹⁾ K. Lehmann: Aktiengesellschaften II. S. 365—366, jfr. derimod Hagströmer S. 247; Platou II. S. 173.

være praktisk, naar der indtræder en Konflikt mellem Bestyrelsen og Generalforsamlingens Majoritet. Dog maa den afgaaende Bestyrelse være pligtig at fungere, indtil en ny Bestyrelse er valgt. — Bestyrelsen maa anses som et Kollegium, hvis Beslutninger, hvis ikke andet er bestemt, fattes ved Stemme flerhed af samtlige (ikke blot af de i Mødet tilstedeværende) Medlemmer.

I de almindelige Tilfælde, hvor Bestyrelsen vælges af Generalforsamlingen, har man ud fra den Betragtning, at denne udøver en kontrollerende og anordnende Myndighed overfor den, undertiden hævdet, at Bestyrelsen maa anses som Generalforsamlingens Fuldmægtig. Dette er dog ikke rigtigt. Generalforsamlingen er ikke noget selvstændigt Retssubjekt, men selv kun den normale Form for Aktionærernes Viljestilkendegivelse. Det er samtlige disses, ikke Generalforsamlingens Interesser, Bestyrelsen skal varetage; den er derfor samtlige Aktionærers eller, om man vil, Selskabets Befuldmægtigede. Dette har navnlig den Betydning, at Generalforsamlingens Beslutninger ikke berettiger eller forpligter Bestyrelsen til Handlinger, der er i Strid med enkelte Aktionærers Særrettigheder¹⁰⁾ eller med Vedtægterne, naar ikke disse derved forandres.

Om Bestyrelsens Pligter indeholder A. L. en Del positive Forskrifter. Ifølge A. L. § 11, jfr. om Ændringer i anmeldte Forhold § 13, skal Anmeldelse til Aktieselskabsregisteret saavel som de medfølgende Bilag underskrives af alle Bestyrelsesmedlemmer, der alle for en og en for alle hæfter for Indholdets Rigtighed. At selve Anmeldelsespligten paahviler Bestyrelsen, siges ikke udtrykkeligt, men maa anses forudsat som selvfølgeligt, saa at samtlige Bestyrelsesmedlemmer ifalder Ansvar efter A. L. § 56, 2. St., naar Anmeldelse undlades. Skøndt Loven

¹⁰⁾ Jfr. U. f. R. 1896 S. 779.

ubetinget fordrer Underskrift af samtlige Bestyrelsesmedlemmer, maa Bestemmelsen dog utvivlsomt forstaas med det Forbehold, at Registrering ikke skal kunne nægtes, fordi enkelte Underskrifter mangler, naar det godtgøres, at dette skyldes lovligt Forfald, f. Eks. Sygdom eller Bortrejse. Uden en saadan Begrænsning vilde Reglen i A. L. § 11 kunne føre til højst alvorlige Ulemper for Selskaberne. — Dernæst erindres de ovenf. i § 29 II. 3. omtalte Bestemmelser i A. L. §§ 15 og 16, hvorefter det paahviler Bestyrelsen at sørge for Udstedelse af Interimsbeviser for stedfundne Indbetalinger paa Aktierne, samt at underskrive Aktiebrevene. — Ifølge A. L. § 21 skal, naar i Tilfælde af Aktiekapitalens Udvidelse offentlig Indbydelse til Tegning af nye Aktier udstedes, denne underskrives af (hele) Bestyrelsen. — Endelig bestemmer A. L. § 27, at Bestyrelsen inden 6 Maaneder efter Regnskabsaarets Udløb til Aktieselskabs-Registeret skal indsende Afskrift af Selskabets Aarsregnskab og Statusopgørelse. Denne Bestemmelse gælder dog ikke, saafremt Selskabets Aktier alle lyder paa Navn og Antallet af Aktionærer ikke overstiger ti. Det synes heraf at fremgaa, at Bestemmelsen er givet ikke af Hensyn til Kreditorerne, men af Hensyn til Aktionærerne. Hvem selve Pligten til Regnskabsaflæggelse paahviler, siger Loven ikke. A. L. § 26 bestemmer blot, at Vedtægterne skal indeholde Regler om Regnskabsaflæggelsen. Forsaavidt disse tier angaaende dette Punkt, maa det utvivlsomt paahvile Bestyrelsen som den, der har den øverste Ledelse af Selskabets Virksomhed, at sørge for, at Regnskabsaflæggelse finder Sted, medens den, hvor der findes en Direktion, maa kunne overlade selve Regnskabsaflæggelsen til denne.

A. L. §§ 26 og 27 taler kun om Aarsregnskab og Statusopgørelse, men ikke om Bestyrelsens Pligt til iøvrigt at sørge for behørig Regnskabsførelse og Bogføring. At Pligt dertil maa paahvile Bestyrelsen, hvis ikke Vedtægterne

bestemmer andet, kan dog ikke være tvivlsomt. Omfanget af Bogføringspligten overfor det offentlige maa bestemmes efter L. Nr. 98, 10. Maj 1912. Men uafhængigt heraf maa Bestyrelsen overfor Selskabet (Aktionærerne) være forpligtet til at sørge for en efter Forholdene afpasset forsvarlig Bog- og Regnskabsførelse¹¹⁾, ligesom det, hvis ikke Vedtægterne bestemmer andet, maa paahvile den at fremlægge Regnskabet for Generalforsamlingen og gøre Rede for dette og for sin Ledelse i det hele.

Iøvrigt gaar Bestyrelsens Pligt først og fremmest ud paa at paase, at Selskabets Drift ledes paa forsvarlig og behørig Maade i Overensstemmelse med Selskabets Formaål og Vedtægterne samt de Beslutninger, som Generalforsamlingen i Overensstemmelse med disse maatte have truffet. Hvor der findes en særlig Direktør (Forretningsfører) eller Direktion, vil Bestyrelsen ikke have den personlige Ledelse af den daglige Drift. Men den har da, hvis ikke andet er foreskrevet, at træffe alle principielle Afgørelser, at foreskrive almindelige Hovedregler for Driften og at føre Tilsyn med, at denne ledes forsvarligt. Hvor langt dens Pligt i saa Henseende gaar, maa bero paa de konkrete Forhold, særlig Virksomhedens Art og Omfang. Bestyrelsen maa herved udvise almindelig Agtpaagivenhed og maa erstatte Tab, som Selskabet maatte lide ved forsætlige eller uagtsomme Fejl fra dens Side¹²⁾. For Undladelser hæfter Bestyrelsens Medlemmer solidarisk, medmindre Vedtægterne hjemler en Fordeling af Forretningerne mellem dem. For Skade, der følger af positive Skridt fra Bestyrelsens Side, er derimod sikkert kun de Medlemmer ansvarlige, som har deltaget i Beslutningen, eller som, hvis de kunde have hindret den, har forsømt deres Pligt i saa Henseende.

¹¹⁾ For Livsforsikringsselskaber mærkes de særlige Regler i L. Nr. 65, 1. April 1914 §§ 15 flg.

¹²⁾ Jfr. herved D. i J. U. 1849 S. 483.

Omfanget af Bestyrelsens Myndighed er ofte nærmere fastsat i Vedtægterne. Hvor dette ikke er Tilfældet, kan Grænserne for denne næppe angives nærmere, end at den maa kunne foretage eller lade foretage alt, hvad der hører til den almindelige Ledelse af en Virksomhed af den Art, som Selskabet er bestemt til at drive. I Reglen kan den indenfor denne Grænse handle efter bedste Skøn; men forsaavidt Generalforsamlingen har givet særlige Forskrifter, er Bestyrelsen pligtig at rette sig herefter¹³⁾, medmindre Generalforsamlingen ved Beslutningen har overskredet sin Kompetence, jfr. ovenfor. Og alle Handlinger, der ligger udenfor den almindelige Forretningsførelse, altsaa er af ekstraordinær Art, er Bestyrelsen næppe berettiget til at foretage paa egen Haand, men maa hertil indhente Generalforsamlingens Samtykke. Hvad der falder indenfor denne Grænse, maa bero paa et Skøn og kan ofte være tvivlsomt. I Reglen antages det dog, at Bestyrelsen ikke paa egen Haand kan sælge og pantsætte Selskabets Ejendomme, købe faste Ejendomme eller optage egentlige Driftslaan¹⁴⁾. Herved bemærkes, at A. L. § 28, 2. St. nu foreskriver, at Vedtægterne særlig skal indeholde Bestemmelser om, hvem der har Ret til at forpligte Selskabet ved Afhændelse og Pantsætning af fast Ejendom. Denne Bestemmelse angaar vel kun Forholdet til Tredjemand, men i Mangel af modsat Udtalelse maa det antages, at Vedtægternes Regler herom ogsaa er afgørende for Bestyrelsens Myndighed i Forhold til Selskabet. Endvidere antages det almindeligt, at Bestyrelsen ikke paa egen Haand kan bortgive noget Selskabet tilhørende. Men denne Regel maa dog sikkert forstaas med den Begrænsning, at Gaver, der ligger indenfor det kutumemæssige (f. Eks. Nytaarsgratiale o. l.), eller som

¹³⁾ U. f. R. 1879 S. 925; denne Dom angaar et gensidigt Forsikringsselskab, men samme Regel maa gælde ved Aktieselskaber.

¹⁴⁾ Jfr. Hagströmer: Om Aktiebolag S. 241—42.

ikke gaar ud over, hvad der ved en Virksomhed af den paagældende Art skønnes at være forsvarligt, ikke rammes af den. Endelig maa det antages, at Bestyrelsen ikke er berettiget til paa egen Haand at afslutte Retshandler for Selskabet, i hvilke den selv er Selskabets Medkontrahent. f. Eks. bevilge sig selv Laan af Selskabets Midler¹⁵⁾. — I det foregaaende haves kun Bestyrelsens Myndighed i Forhold til Selskabet for Øje. I hvilket Omfang den overfor Tredjemand er legitimeret til at binde Selskabet, vil blive omtalt i næste Paragraf.

I Almindelighed¹⁶⁾ vil det være Bestyrelsen, der ansætter og afskediger Direktøren (Forretningsførere), og ofte er det ogsaa den, der ansætter (eller godkender Ansættelsen af) visse andre overordnede Funktionærer. Hvor ikke andet fremgaar af Vedtægterne, maa det endelig sikkert antages, at Bestyrelsen har Ret til at meddele Prokura¹⁷⁾.

Saa længe Selskabet bestaar, kan Ansvar mod Bestyrelsen i Anledning af dens Ledelse af Selskabets Anliggender kun gøres gældende i Henhold til en Beslutning af Generalforsamlingen, idet denne maa have Ret til at godkende Bestyrelsens Handlemaade¹⁸⁾. Dette gælder dog ikke, hvor Bestyrelsen har krænket enkelte Aktionærers Særrettigheder, idet da enhver, der har lidt Skade herved, maa kunne gøre Ansvar gældende. Efter Selskabets Opløsning kan derimod enhver Aktionær søge Erstat-

¹⁵⁾ H. R. D. i U. f. R. 1879 S. 749, der vel angaar en Direktør, men maa finde tilsvarende Anvendelse paa Bestyrelser, jfr. ogsaa herved U. f. R. 1910 S. 293.

¹⁶⁾ Undertiden vælges dog Direktørerne direkte af Generalforsamlingen.

¹⁷⁾ Jfr. C. Torp i U. f. R. 1910 B. S. 211 flg.; H. Leyy sammest. S. 233, jfr. dog herimod N. H. Bache sammest. S. 33 flg., 259 flg.

¹⁸⁾ Jfr. U. f. R. 1882 S. 1115. Den tilsyneladende modstridende Afgørelse i U. f. R. 1908 S. 211 angaar et Forhold af en saa særegen Beskaffenhed, at man næppe deri kan finde Udtryk for en modsat Opfattelse.

ning for det Tab, han maatte have lidt ved Bestyrelsens uretmæssige Handlinger, medmindre der lovligt er givet Bestyrelsen Decharge for det paagældende Forhold, hvortil maa høre, at de Omstændigheder, der skal begrunde Ansvar, har været behørigt oplyste for Generalforsamlingen. I modsat Fald Fald maa den meddelte Decharge være uden Betydning.

Hvor der ved Siden af Bestyrelsen findes en særlig Direktion, vil denne i Reglen have den daglige Ledelse af Virksomheden under Bestyrelsens Tilsyn og Kontrol. Den maa derved være bunden ved de Anvisninger, Bestyrelsen maatte give, og maa ogsaa til Frigørelse for Ansvar kunne henskyde sig under disse, medmindre Bestyrelsen derved er gaaet udenfor sin Kompetence. I de almindelige Tilfælde, hvor Direktionen ansættes og afskediges af Bestyrelsen, vil det ogsaa være denne, der paa Selskabets Vegne gør Ansvar gældende mod Direktionen for Fejl eller Forsømmelser fra dennes Side.

De almindelige Habilitetsbetingelser for Direktører er ifølge A. L. § 29, 1. St. de samme som for Bestyrelsens Medlemmer og der kan forsaavidt henvises til det derom ovenf. bemærkede. Særlig for Direktører er derimod Reglen i A. L. § 29, 3. St., hvorefter Direktionens Medlemmer, forsaavidt de ikke bestyrer Forretningsafdelinger af Selskabet i Udlandet, skal have Bopæl her i Riget, og derhos enten have Indfødsret eller i de sidste 2 Aar have været bosiddende her. Fra den sidstnævnte Bestemmelse kan Handelsministeren, hvor Omstændighederne taler derfor, gøre Undtagelse.

Direktørernes fulde Navn, Stilling og Bopæl skal ligesom Bestyrelsesmedlemmernes anmeldes til Aktieselskabs-Registeret, jfr. A. L. § 10 o., men Anmeldelsespligten paahviler alene Bestyrelsen.

C. Revisorer.

Ifølge A. L. § 30 skal der vælges en eller flere regnskabskyndige Revisorer til at foretage Revision af Aktieselskabets Regnskab og Statusopgørelse. De kan første Gang vælges paa det i A. L. § 6 nævnte Møde, men iøvrigt foretages Valget af Generalforsamlingen. Medens andre Aktielove, jfr. ogsaa K. U. I. § 50, II. § 61, stiller ret strenge Krav for at sikre Revisorernes Uafhængighed af Bestyrelse og Direktion, giver A. L. § 30 kun den selvfølgeligste Regel, at Revisorer ikke maa være Medlemmer af Bestyrelsen. Det er altsaa end ikke udelukket, at en Direktør eller en Bestyrelse og Direktion underordnet Funktionær vælges til Revisor¹⁹⁾, — Saafremt der ansættes mere end en Revisor, kan Aktionærer (en maa være nok), der ejer en Tredjedel af den paa Generalforsamlingen repræsenterede Aktiekapital, bestemme, at mindst en af Revisorerne skal være autoriseret Revisor. Valget af denne sker med simpel Stemme flerhed.

Under Udførelsen af Revisionen har Revisorerne Adgang til alle Bøger vedrørende Selskabets Regnskabsvæsen, og Bestyrelsen — det samme maa gælde Direktionen — er pligtig at meddele dem enhver Oplysning, de forlanger til Bekræftelse af Regnskabets og Statusopgørelsens Rigtighed. De kan altsaa kræve saadanne Oplysninger, der er fornødne for at konstatere, at de opgjorte Beholdninger er til Stede, og at Grundlaget for Beholdningernes Prisansættelse er forsvarligt, ligesom de maa være berettigede til at efterse Selskabets Kasser o. l. Derimod blev en Bestemmelse i K. U. II. § 61 om, at de skulde have Adgang til alle Selskabets Bøger, under Lovens Behandling strøget. Forsaavidt ikke Vedtægterne giver Revisorerne en vidergaaende Myndighed, vil de derfor ikke kunne kræve saa-

¹⁹⁾ Om det uheldige ved Lovens Regel se nærmere C. Torp i J. T. 1918 S. 11.

danne Oplysninger, som er nødvendige til en egentlig kritisk Revision.

Revisorerne skal, hver Gang de har foretaget Revision, herom indføre en Beretning i en Revisionsprotokol, der fremlægges paa Bestyrelsesmøderne, jfr. A. L. § 30, 3. St. Nogen Pligt til at foretage Revision mere end en Gang aarlig hjemler Loven ikke, ligesom den ikke sikrer Aktionærerne nogen Adgang til at blive bekendt med Revisionsberetningen en passende Tid før Generalforsamlingen²⁰⁾.

Om den fornyede Revision, som Generalforsamlingen kan foranledige, jfr. A. L. § 31, vil blive talt i næste Paragraf.

Om Strafansvar for Bestyrelse, Direktion og Revisorer, der krænker de dem paahvilende Pligter, henvises til A. L. §§ 55 og 56.

§ 33.

Regnskabsaflæggelsen.

Om Regnskabsaflæggelsen gives nogle iøvrigt ret kortfattede Bestemmelser i A. L. § 26, der næst at udtale, at Vedtægterne skal indeholde Regler om Regnskabsaflæggelsen og Overskudets Fordeling, som Hovedgrund-sætning fastslaar, at Regnskabet skal indeholde et Drifts-regnskab og en Statusopgørelse udvisende Selskabets sande Stilling efter Bestyrelsens bedste Skøn. Særlig for Statusopgørelsen gives dernæst i A. L. § 26, 3. St. den Regel, at de med Selskabets Stiftelse og Aktiekapitalens Tilvejebringelse forbundne Omkostninger ligesom ogsaa Vederlag, der af Selskabet er betalt for en Forretnings Afstaaelse (goodwill), skal opføres paa en særlig Konto og aarlig nedskrives med mindst en Tiendedel af det oprindelige Beløb. Forudsætningen herfor er naturligvis at disse Beløb — Stiftelsesomkostninger og goodwill —

²⁰⁾ Jfr. derimod K. U. II. § 55.

ikke straks dækkes gennem en ved Aktietegningen betinget Overkurs, hvilket ofte sker og i Reglen maa anses som det rationelle. Men hvor dette ikke sker, tillader Loven altsaa, at et til disse Udgifter svarende Beløb i Status opføres som Aktiv, blot med Pligt til at foretage den paabudte Afskrivning, der vel at mærke skal finde Sted uden Hensyn til, om Driftsregnskabet viser det dertil fornødne Overskud, eller ikke. Bestemmelsen maa finde Anvendelse ikke blot paa saadanne Udgifter ved selve Stiftelsen, men ogsaa paa Udgifter (Provision o. l.) i Anledning af Aktiekapitalens senere Udvidelse og paa Vederlag for Afstaaelse af senere under Selskabets Drift overtagne Forretninger.

Den fælles Hovedregel for Driftsregnskab (Vindens- og Tabskonto) og Statusopgørelse er, at de skal udvise Selskabets sande Status efter Bestyrelsens bedste Skøn. Heri ligger næppe andet og mere end det ret selvfølgelige, at de skal opgøres saaledes, som ordentlig og forsvarlig Forretningsbrug tilsiger, jfr. K. U. II. § 47, saaledes at de giver et (subjektivt) efter Bestyrelsens bedste Skøn sandt Billede af Stillingen, medens der ikke deri kan lægges noget Krav om, at Regnskabet skal gøre Rede for, hvorledes man er naaet til de skete Værdiansættelser¹⁾. En modsat Opfattelse kan saa meget mindre støttes paa det ret neutrale Udtryk »udvisende«, — der næppe betyder andet end »som er Udtryk for« — som Tilføjelsen »efter Bestyrelsens bedste Skøn« afgjort taler imod at kræve nogen særlig Redegørelse eller Dokumentation af Ansættelsernes Rigtighed. Dermed er det naturligvis ikke Meningen, at Bestyrelsen er berettiget til rent vilkaarligt at skønne over Værdierne. Selv om A. L. § 26 i Modsætning til mange fremmede Love og K. U. har ment

¹⁾ Jfr. ogsaa Herschend Note 3 til § 26, jfr. derimod Vinding Kruse i U. f. R. 1918 B. S. 276.

at burde se bort fra positive Forskrifter angaaende de enkelte Regnskabsposter, er der selvfølgelig visse Grundsatninger, der er saa almindelig anerkendte, at Bestyrelsen maa følge dem, hvis den ikke vil paadrage sig Ansvar. Saaledes vil Værdipapirer og Varer, der noteres paa Børsen, ikke kunne opføres til højere Værdi end den noterede. At Ansættelse til en højere Pris skulde være forsvarlig, vil ialfald forudsætte ganske særlige Omstændigheder. Navnlig vil det være ganske utilladeligt ved Statusopgørelsen at foruddiskontere en forventet Prisstigning. For faste Ejendomme, Skibe, Maskiner, Driftsinventar o. l. er det en meget benyttet Fremgangsmaade at opføre dem til Anskaffelsesprisen med Fradrag af en fast aarlig Procentandel for Forringelse ved Slid og Alder. Dette vil ogsaa som Gennemsnitsregel være forsvarligt og praktisk, idet et paalideligere Ansættelsesgrundlag ofte vil savnes. Men hvis den ad denne Vej udfundne Ansættelse kendeligt afviger fra Genstandens virkelige Værdi, vil det ikke være forsvarligt, at lægge den efter en saadan fast Afskrivningsskala udfundne Værdi til Grund for Opgørelsen. Thi denne vil da ikke udvise Selskabets s a n d e Stilling.

Skøndt Driftsregnskab og Statusopgørelse til en vis Grad er uafhængige af hinanden, saa at f. Eks. meget vel Driftsregnskabet kan udvise Overskud, medens Status udviser Tab — idet Fondsbeholdning, Ejendomme, Maskiner²⁾ o. l. kan vise en Værdiforringelse, der nødvendigvis gør Afskrivning — er de to Dele af Regnskabet dog ikke uden Betydning for hinanden. Ligesom selvfølgelig Driftsregnskabets Resultat influerer — gunstigt eller ugunstigt — paa Status, saaledes kan der ikke disponeres paa Grund-

²⁾ Værdien af Varelager, Emballage, lost Inventar o. l. bør derimod gaa saaledes ind i Driftsregnskabet, at Værdiforringelser paa disse Poster paavirker ogsaa dettes Resultat.

lag af Driftsregnskabet alene uden Hensyn til Status. Dette faar særlig Betydning med Hensyn til Fordeling af Udbytte. A. L. § 26, 4. St. giver herom den rigtige Regel, at Udbytte til Aktionærene kun kan udredes af det Netto-Overskud, som Regnskabet udviser, efter at de vedtægtsmæssige³⁾ Afskrivninger og Henlæggelser har fundet Sted, og uafskrevet Underskud fra tidligere Aar er dækket. Ved Udfindelsen af dette »Netto-Overskud« maa der utvivlsomt tages Hensyn ogsaa til Statusopgørelsens Resultat saaledes, at Aarsregnskabets Driftsoverskud først maa anvendes til Dækning af et ved Værdiforringelser o. l. fremkommet Underskud paa Status, inden der kan blive Tale om Fordeling af Udbytte⁴⁾. Omvendt maa formentlig A. L. § 26, 4. St. forstaas saaledes, at Udbytte kun kan udredes af Driftsoverskuddet, men ikke af et muligt Overskud, som Statusopgørelsen paa Grund af Værdistigning paa Ejendomme, Fondsbeholdning⁵⁾ o. l. maatte udvise. Derimod hjemler A. L. § 26 udtrykkeligt, at de Beløb, som maatte være henlagte til særlige Fonds (Udbytte-Udligningsfond o. l.) i saadant Øjemed, kan anvendes til Forøgelse af det regnskabsmæssige Netto-Overskud, hvorefter Udbytte udredes, eller til Udligning af

³⁾ Udtrykket er ikke nøjagtigt, idet utvivlsomt ikke blot de i Vedtægterne hjemlede, men overhovedet alle pligtige Afskrivninger og Henlæggelser, derunder ogsaa den i A. L. § 26, 3. St. nævnte Nedskrivning, maa have fundet Sted.

⁴⁾ Da A. L. § 26 4. St., kun taler om Udbytte til Aktionærene, gælder ingen tilsvarende præceptiv Regel med Hensyn til Tantiemberegning, jfr. herved K. U. II. § 60. Om Tantieme kan beregnes udelukkende paa Grundlag af Driftsregnskabet uden Hensyn til muligt Underskud paa Status, vil derefter bero paa Indholdet af Vedtægternes Bestemmelser herom.

⁵⁾ Med Hensyn til Fondsbeholdningen gælder dog noget andet for Banker o. l. Pengeinstituter, hvor Fondsbeholdningen indgaar i Driftsregnskabet, fordi Køb og Salg af Fonds udgør en Del af Bankens regulære Forretning.

Tab. Det sidste kan faa Betydning for paafølgende Aars Udbyttefordeling.

Om Bestemmelsen i A. L. § 27 er talt ovenf. i § 32. Inden den der foreskrevne Frist af 6 Maaneder efter Regnskabsaarets Udløb maa Regnskabet være afsluttet. Derimod foreskriver A. L. ikke nogen Frist, inden hvilken Regnskabet skal forelægges Generalforsamlingen. En Grænse er dog givet derved, at det reviderede Regnskab og Status ifølge A. L. § 32 skal forelægges den o r d e n t l i g e Generalforsamling til Godkendelse, og at saadan Generalforsamling skal afholdes en Gang aarlig. Heller ikke indeholder A. L. nogen Regel, der sikrer Aktionærerne Lejlighed til at blive bekendt med Regnskabet en passende Tid forinden Generalforsamlingen. I begge de nævnte Retninger vil dog i Reglen Vedtægterne indeholde Forskrifter, hvis Efterlevelse da vil kunne fremtvinges i Henhold til A. L. § 54. — Saafremt Generalforsamlingen med simpel Stemme flerhed nægter Godkendelse af Regnskabet, kan den endvidere, ligeledes med simpel Stemme flerhed⁶⁾ beslutte, at Regnskabet og Statusopgørelsen skal gøres til Genstand for en ny Revision samt bestemme, hvem der skal foretage denne, og det Vederlag, som derfor skal ydes. Umiddelbart efter den ny Revisions Tilendebringelse skal⁷⁾ Bestyrelsen med 14 Dages Varsel indkalde en ny Generalforsamling til Regnskabets Godkendelse, jfr. A. L. § 31.

At Generalforsamlingen godkender Regnskabet (giver Decharge) medfører med de ovenf. i § 32 angivne Forbehold at Bestyrelsen kan handle i Henhold til Regnskabet (udbetale Udbytte etc.) og er fri for Ansvar, forsaavidt angaar de af Dechargen omfattede Forhold. Selv om

⁶⁾ Vedtægterne maa kunne bestemme, at ogsaa en Minoritet har denne Ret; derimod ikke, at dertil skal kræves kvalificeret Majoritet.

⁷⁾ Jfr. herved A. L. § 54.

Bestyrelsen maatte have handlet udenfor sin Kompetence, og selv om den derved eller iøvrigt ved urigtigt Forhold eller Forsømmelse maatte have paaført Selskabet Tab, kan ingen Aktionær herefter gøre Ansvar gældende mod den for saadant Forhold. Hvor Generalforsamlingen derimod vil forbeholde sig at gøre Ansvar gældende, vil den, selv om selve Regnskabet er i Orden, ofte gaa den Vej at nægte Decharge, medens den strengt korrekte Fremgangsmaade vilde være, at godkende Regnskabet, men samtidig at tage Forbehold angaaende Bestyrelsens Ansvar⁸⁾. Iøvrigt behøver Nægtelse af Decharge slet ikke at være Udtryk for, at Generalforsamlingen vil forbeholde sig at gøre Ansvar gældende. Undertiden er den simpelthen Udtryk for et Mistillidsvotum til Bestyrelsen; men navnlig kan den skyldes Uoverensstemmelse mellem Generalforsamlingen og Bestyrelsen angaaende den foreslaaede Fordeling af Overskudet — Henlæggelser, Udbyttets Størrelse, Tantieme-Beregning o. l. Forsaavidt Generalforsamlingen efter Vedtægterne har Myndighed til efter eget Skøn at afgøre disse Spørgsmaal, maa vel den af Generalforsamlingen vedtagne Form for Regnskabsopgørelsen være bindende for Bestyrelsen. Men en Konflikt, der ikke ensidigt kan afgøres af Generalforsamlingen, kan opstaa f. Eks., naar Vedtægterne tillægger Bestyrelsen Ret til at skønne over, hvor meget der skal afskrives eller henlægges til visse Fonds, eller hvis Striden netop drejer sig om, hvorledes Vedtægternes Regler om Fordelingen i en eller anden Retning skal forstaas. I saadanne Tilfælde vil Nægtelse af Decharge navnlig have den Betydning, at Bestyrelsen kun paa eget Ansvar kan foretage Udbetaling af Udbytte, Tantiemer o. l., saa længe Spørgsmaalet ikke er endelig afgjort ved Dom (f. Eks. i en mod Bestyrelsen anlagt Sag), eller For-

⁸⁾ Jfr. Platou II. S. 214.

staaelse er opnaaet gennem Forhandling med paafølgende Godkendelse af Regnskabet af en senere Generalforsamling.

§ 34.

Forhøjelse og Nedsættelse af Aktiekapitalen.

1. Om Forhøjelse af Aktiekapitalen bestemmer A. L. § 19, at den ikke kan ske, forinden Aktiekapitalen er fuldt indbetalt, eller der i Selskaber, hvor fuld Indbetaling ifølge Vedtægterne ikke skal finde Sted indenfor en bestemt fastsat Frist, er udstedt Aktionærforskrivninger i Henhold til A. L. § 17. Efter en stedfunden Forhøjelse af Aktiekapitalen kan en ny Forhøjelse kun finde Sted under tilsvarende Betingelser. — Herved erindres først, at A. L., som nærmere ovenf. i § 30 C. omtalt tillader, at Aktietegning, hvor Aktiekapitalen ikke ved Stiftelses-Overenskomsten er fikseret til et bestemt Beløb (altsaa hvor der er fastsat et Mindste- og et Største-Beløb) kan fortsættes ogsaa, efter at Selskabet ved Registreringen er endelig stiftet. Selv om Selskabet for at sætte nyt Liv i en saadan Tegning foretager en fornyet Udbydelse af den ikke tegnede Del af Aktiekapitalen, er dette ikke en Forhøjelse af Aktiekapitalen¹⁾. Om en saadan bliver der kun Tale naar enten den oprindelige Aktiekapital (Største-Beløbet) er fuldt tegnet eller Tegningen iøvrigt afsluttet og Anmeldelse derom sket i Henhold til A. L. § 11. — Skøndt det ikke udtrykkelig siges i A. L. § 19, maa det utvivlsomt antages, at Forhøjelse af Aktiekapitalen ikke kan finde Sted, forinden Selskabet ved Registreringen er endelig stiftet. Ellers vilde gennem Reglerne om Aktiekapitalens Forhøjelse være anvist en altfor bekvem Vej til delvis Omgaaelse af Stiftelsesreglerne baade, hvor

¹⁾ Saadan Tegning kan derfor kun ske under Iagttagelse af de ovenf. i § 30 C. angivne Regler.

offentlig Tegningsindbydelse benyttes, idet det f. Eks. ikke er paabudt, at Indbydelsen skal indeholde Oplysning om Emissionsomkostningerne, jfr. A. L. § 5 d., og navnlig, hvor saadan Indbydelse ikke benyttes, idet der bl. a. ikke her findes nogen Bestemmelse svarende til A. L. § 6. Herfor taler ogsaa Bestemmelsens Plads — efter Stiftelsesreglerne²⁾).

Beslutning om Aktiekapitalens Forhøjelse kan kun fattes af Generalforsamlingen, jfr. A. L. § 20. Hvor en saadan Beslutning uden nærmere Tilføjelse foreligger, maa Bestyrelsen være forpligtet til at iværksætte den uden uforødent Ophold og i sit fulde Omfang. Men Generalforsamlingen kan ikke blot foreskrive bestemte Betingelser, som Bestyrelsen maa overholde; den kan ogsaa efter at have fastsat det Beløb, hvormed Aktiekapitalen skal forhøjes, meddele Bestyrelsen Bemyndigelse til at foretage Forhøjelsen paa det Tidspunkt, i det Omfang og paa de Vilkaar, Bestyrelsen maatte bestemme. Der er derfor heller ikke noget til Hinder for, at Bestyrelsen bemyndiges til at udvide Aktiekapitalen med »indtil« et vis Beløb. Skøndt det ikke siges udtrykkeligt, maa en saadan Bemyndigelse ogsaa kunne gives Bestyrelsen i selve Stiftelses-Overenskomsten. — Hvis offentlig Udbydelse af Aktierne ikke finder Sted, idet hele Beløbet paa Forhaand er overtaget eller ventes tegnet underhaanden, gælder ingen præceptive Bestemmelser om Aktieudvidelsens Iværksættelse. Saafremt derimod offentlig Indbydelse³⁾ til Tegning af de nye Aktier udstedes, kommer Bestemmelserne i A. L. § 21 til Anvendelse. Tegningsindbydelsen skal da underskrives af Bestyrelsen og indeholde de i A. L. § 5 e.—i. og § 7 b.—i. foreskrevne

²⁾ Jfr. ogsaa Herschend Note 1 ad § 19.

³⁾ Om Afgrænsningen af Begrebet »offentlig Indbydelse« henvises til det ovenf. i § 30 C. anførte.

Oplysninger tilligemed Oplysning om, hvorvidt og paa hvilke Vilkaar der for de ældre Aktieejere eller for andre er forbeholdt nogen Fortrinsret ved Tegningen, samt om, hvor stor en Del af det udbudte Beløb der skal være tegnet, for at Tegningen skal være bindende, og om de særlige Vilkaar, der iøvrigt maatte være knyttede til denne. Herved bemærkes, at A. L. ikke i Almindelighed hjemler de ældre Aktionærer nogen Fortrinsret til saadan Aktietegning; men denne Ret kan være hjemlet dem i Vedtægterne eller være forbeholdt ved Generalforsamlingens Beslutning om Aktieudvidelsen. Hvor offentlig Indbydelse benyttes, finder endvidere Bestemmelserne i A. L. §§ 8, 16, 17 og 18 tilsvarende Anvendelse, jfr. herom ovenf. § 30 C. Det samme maa gælde Reglerne om Interimsbeviser i A. L. § 15, skøndt denne ikke nævnes i § 21. Endnu erindres, at ifølge A. L. § 13 skal Anmeldelse til Aktieselskabsregisteret om Aktiekapitalens Forhøjelse finde Sted inden en Maaned. Denne Frist maa, hvis Udvidelsen medfører en Vedtægtsændring, regnes fra dennes Vedtagelse. Hvis Bestyrelsen har faaet en saadan Bemyndigelse til senere at foretage Forhøjelsen, som hjemles ved A. L. § 20, maa endvidere Anmeldelse om den stedfundne Forhøjelse finde Sted inden en Maaned efter den nye Aktietegnings Afslutning.

2. Medens Regler om Aktiekapitalens Forhøjelse væsentlig gives af Hensyn til Aktietegnerne og de ældre Aktionærer, skyldes Aktielovens Bestemmelser om Aktiekapitalens Nedsættelse væsentlig Hensynet til Kreditorerne. De Bestemmelser, A. L. § 23⁴⁾ giver herom, yder dog kun Kreditorerne et højst ufylddestgørende Værn⁵⁾.

⁴⁾ Om A. L. § 22 er talt ovenf. i § 29 I.

⁵⁾ Jfr. nærmere C. Torp i J. T. 1918 S. 16—18; Charles V. Nielsen Haandbog i Aktieret S. 44 flg.

A. L. § 23 udtaler intet om, hvem der kan fatte Beslutning om Aktiekapitalens Nedsættelse. Der er derfor fuld Frihed til at træffe Bestemmelse derom i Vedtægterne. Findes saadan Bestemmelse ikke, maa det dog anses for givet, at kun Generalforsamlingen kan beslutte Nedsættelsen. — Hvis Aktiekapitalens Nedsættelse ikke vil medføre enten Udbetaling til Aktionærer eller Bortfald af nuværende eller tidligere Aktionærers Forpligtelse til at gøre Indbetaling, opstiller A. L. § 23 overhovedet ikke nogen Begrænsning for Adgangen til at foretage saadan Nedsættelse. Strengt taget kunde det nu hævdes, at saadanne Tilfælde ikke kan forekomme. Før eller senere vil enhver Nedsættelse af Aktiekapitalen medføre — eller kunne medføre — Udbetaling til Aktionærerne. Det praktiske Tilfælde, hvor Nedsættelse af Aktiekapitalen finder Sted, uden at den straks skal medføre Udbetaling til Aktionærerne (eller Afskrivning paa Aktionærforskrivningerne), er det, at en Del af Aktiekapitalen er tabt. Og Øjemedet med denne »Nedskrivning« er da netop at muliggøre senere Udbetaling af Udbytte i Overensstemmelse med A. L. § 26. 4. St. uden at afvente, at Tabet atter er indtjent og afskrevet. Da hele det ovenfor nævnte Forbehold i A. L. § 23, imidlertid vilde blive uden Realitet, hvis de i Paragrafen foreskrevne Regler skulde iagttages ogsaa i disse Tilfælde, maa det være Lovens Mening netop i saadanne Tilfælde at hjemle Nedsættelse af Kapitalen uden Iagttagelse af de til Kreditorernes Beskyttelse givne Regler⁶⁾. — Hvis derimod Aktiekapitalens Nedsættelse vil medføre enten Udbetaling til Aktionærerne (o: straks eller dog til et bestemt fikseret Tidspunkt) eller Bortfald af Indbetalingspligt, maa ifølge A. L. § 23 en af to Fremgangsmaader iagttages. E n t e n maa der mindst et Aar

⁶⁾ Om det uheldige heri, navnlig overfor Obligationslaan eller anden i længere Tid uopsigelig Kredit se C. Torp l. c.

forud foretages Anmeldelse til Aktieselskabs-Registeret om den Bestemmelse, som hjemler saadan Udbetaling eller saadant Bortfald. Loven taler kun om Anmeldelse, ikke om dennes Registrering. Da en Anmeldelse, hvis Registrering nægtes, imidlertid er uden al Betydning som Oplysning for Kreditorerne, maa det sikkert kræves, at Anmeldelsen er saaledes i Orden, at den uden Ophold modtages til Registrering og virkelig bliver registreret. Selv med denne Begrænsning, yder denne Fremgangsmaade ikke noget rimeligt Værn for Kreditorerne, navnlig saadanne, hvis Krav ikke er forfaldne eller i Mellemtiden forfalder, jfr. ovenf. Note 6. — Eller Selskabets Fordringshavere skal ved en Bekendtgørelse, der indrykkes tre Gange i Statstidende, opfordres til at anmelde deres Krav, inden tre Maaneder, forsaavidt angaar Fordringshavere i Kongeriget, og inden 6 Maaneder, forsaavidt angaar andre Fordringshavere. Saa længe de forfaldne Krav, der er anmeldte i Henhold til denne Bekendtgørelse, ikke er fyldestgjorte, eller der ikke paa Forlangende er stillet Sikkerhed for uforfaldne eller omtvistede Krav, kan Aktiekapitalens Nedsættelse ikke lovligt foretages. Om en tilbuds Sikkerhed maa anses for betryggende, afgøres paa en af Parternes Begæring af Overregistrator. Fra de ovennævnte Bestemmelser kan Handelsministeren efter Omstændighederne tillade Afvigelse. Den i A. L. § 23 foreskrevne Indkaldelse har ikke præklusiv Virkning, men den, der undlader, i rette Tid, at anmelde sit Krav, kan ikke bagefter rejse Indsigelse mod den foretagne Nedsættelse af Aktiekapitalen. Har derimod Nedsættelse fundet Sted med Tilsidesættelse af Fordringshavernes Ret til Betaling eller Sikkerhedsstillelse af anmeldte Krav, vil dette ikke blot paadrage Bestyrelsen Erstatningsansvar overfor de Kreditorer, der senere maatte vise sig ikke at kunne faa Dækning for deres Krav, samt Strafansvar efter A. L. §§ 55 og 56, men de forurettede

Fordringshavere maa endvidere kunne erhverve Dom over Selskabet til at foretage saadan Betaling eller Sikkerhedsstillelse. Hvis denne da ikke præsteres, maa de kunne faa Selskabet erklæret konkurs. Og Boet kan da kræve, at Aktionærerne tilbagebetaler de modtagne Beløb eller indbetaler de manglende Rater uden Hensyn til den muligvis foretagne Afskrivning paa Aktionærforskrivningen, alt i det Omfang, som er nødvendigt til Fyldestgørelse af Kreditorernes Krav. Denne Restitutionspligt maa formentlig ifølge Analogien af Reglerne om Ansvar for Forbrug af andres Ting og retsstridig Udøvelse af andres Formuerettigheder⁷⁾ paahvile de paagældende Aktionærer uden Hensyn til, om de ved Modtagelsen (Afskrivningen) maatte have været i god Tro, idet Aktionærernes Modtagelse ikke kan stilles ved Siden af en Erhvervelse gennem Overdragelse. Om iøvrigt en Nedsættelse af Aktiekapitalen sker ved en udtrykkelig derpaa rettet Akt eller paa anden Maade, er ligegyldigt. Ifølge A. L. § 23, 5. St. er enhver Tilbagebetaling af Indskud, der formindsker den anmeldte Aktiekapital, ulovlig, naar den ikke sker under Iagttagelse af de i § 23 eller af de for Selskabets Opløsning givne Bestemmelser. Herunder falder f. Eks. ogsaa Udbetaling af Udbytte, som efter rigtig Regnskabsopgørelse ikke er fortjent. Med Tilbagebetaling af Indskud maa ligestilles Afskrivning paa det ikke indbetalte Beløb.

Grunden til Aktiekapitalens Nedsættelse vil som Regel være enten Ønsket om at opnaa Balance paa Regnskabet, naar en Del af Aktiekapitalen er gaaet tabt, jfr. ovenf., eller at Selskabet skønnes at have en i Forhold til sin Virksomhed for stor Kapital, f. Eks. fordi det har realiseret en Del af sin Virksomhed eller opgiver en Branche, der har vist sig ikke at være lukrativ. Og Gennemførelsen

⁷⁾ Jfr. Jul. Lassen: Haandb. I. § 29, III. og § 33. 2. a.

af Nedsættelsen vil som Regel enten ske ved Nedskrivning af samtlige Aktiers Paalydende eller ved Annullation (Amortisation) af en Del af Aktierne. Nedskrivning af Aktiernes Paalydende, vil, naar Nedsættelsen skyldes Tab, ske ved Afskrivning paa det indbetalte Beløb, hvad enten Aktierne er fuldt indbetalte eller ikke. Herved maa naturligvis Reglen i A. L. § 9, 2. St. overholdes, hvorved i Tilslutning til det ovenf. i § 29 I. antagne forudsættes, at A. L. § 22 maa fortolkes i Overensstemmelse med L.'s § 4. Hvis Nedsættelsen derimod skyldes, at Selskabets Kapital skønnes at være for stor, vil Nedskrivningen ved fuldt indbetalte Aktier forudsætte Tilbagebetaling af en tilsvarende Del af det indbetalte, medens den ved ikke fuldt indbetalte Aktier hyppigst vil ske ved Nedsættelse af det Beløb, for hvilket Aktionærerne hæfter, og tilsvarende Afskrivning paa Aktionærforskrivningerne. — Aktiekapitalens Nedsættelse ved Annullation af en Del af Aktierne kan iværksættes enten med tvungen Indløsning af Aktier, f. Eks. i Henhold til Lodtrækning, hvis saadan Indløsning er hjemlet ved Stiftelsesoverenskomsten, jfr. A. L. § 5 f., eller ved en senere i Overensstemmelse med A. L. § 33 fattet Beslutning — eller ved Indkøb af Aktier til Annullation. Særlige Regler om, hvorledes der skal forholdes i disse forskellige Tilfælde, giver A. L. ikke, og heller ikke Bestemmelser sigtende til at lette Gennemførelsen. A. L. § 23, 4. St. bestemmer vel, at Bestyrelsen ved en tre Gange i Statstidende indrykket Bekendtgørelse med Aars og Dags Varsel kan indkalde Aktiebrevne til Nedskrivning, Ombytning eller Indløsning i Anledning af Nedsættelsen; men denne Bestemmelse, der kun udtaler noget ganske selvfølgelig, er intetsigende, idet den ikke knytter nogen Virkning til Undladelsen af at efterkomme saadan Indkaldelse. Nævnig giver Bestemmelsen ingen Hjemmel til at erklære ældre, ikke indleverede Aktiebrevne døde og magtesløse, jfr. derimod K. U. II. § 43. Dette

kan foranledige praktiske Vanskeligheder, hvis der ikke i Vedtægterne findes Bestemmelser herom.

Endnu erindres Bestemmelsen i A. L. § 24 om, at Anmeldelsen til Aktieselskabs-Registeret om Nedsættelse af Aktiekapitalen skal ledsages af Bevis for, at de i § 23 foreskrevne Relger er iagttagne.

3. Af Aktieselskabets Natur som et Kapitalselskab, i hvilket en bestemt, i Anmeldelsen angiven Kapital tilsikres Kreditorerne som Fyldestgørelsesobjekt, skulde strengt taget følge, at Selskabet er udelukket fra at erhverve egne Aktier, ialtfald naar dette sker for Midler, der pligtmæssig skal tjene Kreditorerne til Sikkerhed, altsaa udgør en Bestanddel af Aktiekapitalen. Ved disse Midlers Anvendelse til Indkøb af Selskabets egne Aktier formindskes i Virkeligheden til Skade for Kreditorerne den effektive Aktiekapital. Tilsvarende Bemærkninger gælder Modtagelse af egne Aktier som Sikkerhed for Gæld. Opkøb af egne Aktier — f. Eks. for at holde Kursen oppe i Krisetider — har ogsaa baade hos os⁸⁾ og andetsteds ført til meget alvorlige Kalamiteter; og saadan Erhvervelse er derfor i de fleste Aktielove, naar den ikke sker under Iagttagelse af de for Aktiekapitalen Nedsættelse gældende Regler, enten ubetinget forbudt eller meget stærkt begrænset⁹⁾. — A. L. § 25 har derimod paa dette Punkt givet fuld Frihed. Om Pant i egne Aktier taler den slet ikke; og den giver udtrykkelig Selskabet Ret til i ubegrænset Omfang at erhverve egne Aktier, idet den blot paa-byder, at disse i Aarsregnskabet skal opføres under en selvstændig Post, og at Anmeldelse til Aktieselskabs-Registeret skal ske, saafremt Beholdningen af egne Aktier efter

⁸⁾ Jfr. bl. a. U. f. R. 1911 S. 446—447.

⁹⁾ Jfr. bl. a. norsk A. L. §§ 28 og 29; svensk A. L. § 51; tysk H. L. 1897 § 226; K. U. I. §§ 33 og 34, II. §§ 44—46. Se herved Vinding Kruse i U. f. R. 1918 B. S. 278—279.

disses Paalydende udgør 5 pCt. af Aktiekapitalen eller derover. — Dette er for det første en meget upraktisk og besværlig Ordning, idet Bestemmelsen, hvis den skal tjene til at give virkelig Oplysning, maa forstaas saaledes, at Anmeldelsen skal angive Beholdningens nøjagtige Størrelse — ikke blot: »over 5 pCt.« —, saa at der maa finde ny Anmeldelse Sted, hver Gang Beholdningen forøges eller formindskes¹⁰⁾. Men Hovedsagen er, at Loven legaliserer en Fremgangsmaade, der kan føre til de alvorligste Misbrug. Bestemmelsen om, at Aktierne skal særskilt opføres i Aarsregnskabet, hindrer ikke, at Opkøb af egne Aktier i stort Omfang kan fortsættes et Aar (ja endog noget længere), inden det gennem Regnskabet bliver bekendt. Og hvad Anmeldelsen til Aktieselskabs-Registeret angaar, er det ikke blot meget tilfældigt, om den kommer til de interesseredes Kundskab, men den yder ialtfald ikke dem noget Værn, der i Løbet af den Maaned, inden hvilken Anmeldelse skal ske, har ydet Selskabet Kredit. Den giver dem end ikke Ret til at hindre fortsatte Indkøb, ligesom den ikke giver dem Ret til af denne Grund at kræve Betaling for Forfaldstid.

§ 35.

Aktieselskabets Retsforhold til Tredjemand.

Vedrørende Aktieselskabets Retsforhold til Tredjemand opstaar navnlig Spørgsmaal om Selskabets Repræsentation udadtil, om Hæftelsen for Retshandler, indgaaede paa Selskabets Vegne, og om Selskabets Ansvar for sine Organers Retsbrud.

¹⁰⁾ Dette vil bl. a. kunne føre til en højst uheldig og for Registreringsmyndigheden besværlig Overfyldning af Registeret, hvorved dette taber sin Overskuelighed. Iøvrigt giver Bestemmelsen Anledning til en Række Tvivl, f. Eks. om hvorvidt Anmeldelse skal ske, naar indkøbte Aktier sælges igen inden Udløbet af den i A. L. § 13 givne Frist (en Maaned).

I. Selskabets Repræsentation udadtil.

Dette Spørgsmaals Besvarelse former sig forskelligt, eftersom Talen er om Beføjelsen til at forpligte Selskabet ved Retshandler eller om Selskabets Repræsentation i processuelle Forhold.

1. I Henseende til Afslutning af Retshandler er det andetsteds og har det hidtil hos os været den almindelige Regel, at Selskabet repræsenteres ved Bestyrelsen og kun ved denne eller Medlemmer af denne, forsaavidt en almindelig eller begrænset Bemyndigelse hertil ikke særlig er tillagt andre. Efter L. 1. Marts 1889 § 19 Nr. 9 kunde overhovedet, bortset fra Reglerne om Prokura, ikke andre end Bestyrelsens Medlemmer anmeldes som signaturberettigede og ved ikke anmeldte Selskaber maatte ogsaa Bestyrelsen, og kun den, anses som legitimeret til at handle for Selskabet. — Efter A. L. opstaar det sidste Spørgsmaal ikke, da alle Aktieselskaber skal anmeldes og Selskabet først anses som retligt bestaaende, naar det er registreret, jfr. ovenf. § 30. Og iøvrigt bestemmer Loven herom kun, at Anmeldelsen skal angive, hvem der har Ret til at forpligte Selskabet, jfr. A. L. § 10 p., hvortil svarer Bestemmelsen i § 28, 2. St. om, at Vedtægterne skal bestemme, hvem der har Ret til at forpligte Selskabet. Det fremgaar heraf dels, at Spørgsmaalet om, hvem der kan forpligte Selskabet, skal være positivt afgjort gennem Anmeldelsen og de med denne stemmende (A. L. § 49) Vedtægter, dels at denne Beføjelse kan tillægges hvemsomhelst. Der er navnlig intet til Hinder for, at der tillægges andre end Direktionens og Bestyrelsens Medlemmer Signaturbeføjelse og vel at mærke den fulde Beføjelse, ikke blot den mere begrænsede Ret til at underskrive pr. procura. Heri gør A. L. § 28, 2. St. kun den Indskrænkning,

at denne Ret ikke kan¹⁾ udøves af Bestyrelsesmedlemmer²⁾, der er bosatte i Udlandet og ikke har Indfødsret, uden i Forbindelse med en eller flere her i Landet bosatte Personer (kollektiv Signatur). Af denne sidste Bestemmelse fremgaar iøvrigt klart, at A. L. § 10 p., hvis Udtryk: »hvem der har Ret« osv. i og for sig kunde efterlade nogen Tvivl, maa forstaas saaledes, at det er tilladt at anmelde, at Firmaet kun kan tegnes af flere i Forening. Det kan herefter navnlig ogsaa anmeldes, at Firmaet kun kan tegnes af et Bestyrelsesmedlem eller en Direktør i Forbindelse med en anden (f. Eks. Bogholder, Kasserer eller Prokurist), eller at det kan tegnes af A. alene eller af B. og C. i Forening. Derimod maa det efter A. L. § 10 p. ligesom efter L. 1. Marts 1889 antages, at Signaturbeføjelsen maa være generel: uden Forbehold, saa at det navnlig ikke kan anmeldes, at der til visse Retshandlers, f. Eks. Vekselforpligtelsers Indgaaelse kræves andet og mere end til gyldig Signatur i Almindelighed, eller at den eller de signaturberettigede eller nogle af disse, kun kan forpligte Selskabet ved Handlinger af en bestemt Art o. l. — Derimod er der ikke Tvivl om, at Vedtægterne eller en Generalforsamlingsbeslutning kan paalægge den eller de signaturberettigede kun at handle indenfor nærmere angivne Grænser eller under bestemte Betingelser, naar dette kun skal gælde som en indre Ordensregel, der ikke gennem Anmeldelse skal gøres bindende for Tjerdjemand. Og det maa da endvidere i Henhold til vor Rets almindelige Grundsætninger antages, at saadanne Bestemmelser kan gøres gældende

¹⁾ Da Loven bruger Udtrykket: »kan« — ikke: »maa« —, maa det antages, at dette ikke blot er en indre Ordensforskrift, men at Underskrift i Strid med denne Bestemmelse er uforbindende for Selskabet.

²⁾ Loven nævner kun »Bestyrelsesmedlemmer«. En analogisk Udvidelse til andre signaturberettigede er bl. a. paa Grund af Bestemmelsen i A. L. § 29, 3. St. betænkelig.

overfor den Tredjemand, der i saa Henseende ikke er i god Tro, idet han kendte eller burde have kendt dem³⁾. — Omvendt er der intet til Hinder for, at rette Vedkommende, i Reglen Bestyrelsen, uden at derom sker Anmeldelse, kan bemyndige andre til i større eller mindre Omfang at handle for Selskabet; og saadan Bemyndigelse behøver ikke at være udtrykkelig, men kan ligge i, at den paa-gældende ansættes i en Stilling, der efter den almindelige Opfattelse af dens Betydning legitimerer ham til at træffe visse Dispositioner⁴⁾.

For at Tredjemand ved Retshandler med den signaturberettigede — eventuelt andre, som ifølge det ovenf. bemærkede maa anses legitimerede til indenfor visse Grænser at forpligte Selskabet — skal erhverve Rettigheder mod Selskabet, maa det selvfølgelig kræves, at han i de foreliggende Omstændigheder havde Hjemmel til at gaa ud fra, at der er handlet paa Selskabets Vegne, hvortil ikke nødvendigt hører, at Retshandelen udtrykkeligt er afsluttet i Selskabets Navn⁵⁾, jfr. det ovenf. i § 11 om det tilsvarende Forhold ved navngivne Selskaber bemærkede.

Det fremgaar allerede af det tidligere anførte, at den, der har kontraheret med en ikke som signaturberettiget anmeldt Person, som i Kraft af sin Stilling eller særlig

³⁾ Jfr. med Hensyn til den til A. L. § 10 p. svarende Bestemmelse i L. 1. Marts 1889 § 19 Nr. 9 Justm. Skriv. 7 Decbr. 1889.

⁴⁾ Jfr. herved U. f. R. 1902 S. 203 og 526; 1909 S. 512; 1910 S. 436 og 1913 S. 678. Det erindres herved, at Fuldmagt til at tegne pr. procura ifølge A. L., jfr. L. 1. Marts 1889 § 31, ikke behøver at anmeldes, og at heller ikke Direktører (Forretningsførere) efter A. L. behøver at være anmeldte som signaturberettigede. Faktisk sker dette jevnligt ikke. Desuagtet maa Direktøren kunne forpligte Selskabet ved Retshandler o. l. vedrørende Selskabets daglige Ledelse, jfr. A. L. § 28, 1. St., medmindre Medkontrahenten ved eller burde vide, at hans Beføjelse er mindre vidtgaaende.

⁵⁾ Om det tilsvarende Spørgsmaal i Forholdet mellem Selskabet og den, der har handlet paa dettes Vegne, se U. f. R. 1915 A. S. 443.

Bemyndigelse har handlet for Selskabet, ikke i Almindelighed kan anse dennes Bemyndigelse til at forpligte Selskabet som ubegrænset. Angaaende det Spørgsmaal, hvilket Omfang den paagældendes Legitimation har, maa henvises til den almindelige Lære om Fuldmagt. Men heller ikke den signaturberettigedes Legitimation til at forpligte Selskabet kan anses som ubegrænset. Udelukket er det vel efter det tidligere udviklede gennem Anmeldelsen at fastslaa særlige Begrænsninger, men dette udelukker ikke, at der kan opstilles visse almindelige Grænser for Signaturbeføjelsens Omfang. En saadan Begrænsning maa antages at ligge i Anmeldelsens Angivelse af Selskabets Formaal, jfr. A. L. § 10 c. Til Afslutning af Retshandler, der øjensynligt ligger udenfor den herved angivne Ramme, kan Tredjemand ikke anse den signaturberettigede legitimeret⁶⁾. I Overensstemmelse hermed har det bl. a. været almindelig antaget⁷⁾, at den signaturberettigede i Almindelighed⁸⁾ ikke er legitimeret til at købe, sælge eller pantsætte faste Ejendomme, stifte Obligationslaan o. l. Her griber imidlertid Bestemmelsen i A. L. § 28, 1. St., 1. Pkt. ind. Til Reglen om, at Vedtægterne skal indeholde Bestemmelse om, hvem der har Ret til at forpligte Selskabet, føjer den; »derunder ogsaa Bestemmelse i saa Henseende med Hensyn til Afhændelse og Pantsætning af fast Ejendom. Denne Tilføjelse, der først blev indsat under Forhandlingerne paa Rigsdagen, er utvivlsomt foretaget for at fjerne de Ulemper, der fulgte af, at man i Praksis var uklar over, hvilken Legitimation Retsskriveren kunde kræve for uden Retsanmærkning at tinglæse Skøde eller Panetbrev vedrørende et Aktieselskabs

⁶⁾ Jfr. herved U. f. R. 1910 S. 293, 999.

⁷⁾ Jfr. C. Torp: Interessentskab S. 275; Platou II. S. 177.

⁸⁾ Nemlig, naar ikke dette netop hører til Selskabets Formaal, saaledes som dette frengaar af Anmeldelsen.

Ejendom⁹⁾. Dette fremgaar ogsaa deraf, at der kun tales om Salg og Pantsætning, ikke om Køb. Det nævnte Øjemed kræver ikke med Nødvendighed mere end, at Vedtægterne giver en klar Regel om, hvad der i denne Retning skal til; og hermed vilde da en Vedtægtsbestemmelse om, at der til de nævnte Dispositioner kræves f. Eks. Generalforsamlingens Godkendelse, ikke være uforenelig. Registreringskontoret opfatter imidlertid den paagældende Bestemmelse som en ren Tegningsforskrift, saaledes, at Vedtægterne og Anmeldelsen skal angive bestemte Personer som ubetinget legitimerede til at underskrive ogsaa saadanne Dokumenter paa Selskabets Vegne. Gyldigheden af denne Underskrift overfor Retsskriveren og Tredjemand skal herefter ikke kunne gøres afhængig af en Beslutning af Generalforsamlingen ell. lign., medens der selvfølgelig intet er til Hinder for, at den eller de paagældende i Forhold til Selskabet er forpligtede til at indhente saadant Samtykke, ligesom det heller ikke kræves, at Signaturbeføjelse i denne Retning tilkommer de samme Personer, der iøvrigt har Signatur. Til Støtte herfor anføres navnlig den ved Ordet »derunder« angivne Forbindelse med den forudgaaende almindelige Regel. Rigtigheden af denne Forstaaelse er dog meget tvivlsom. Netop den Omstændighed, at Bestemmelsen angaaende fast Ejendom ikke findes gentagen i Bestemmelsen i A. L. § 10 p. om, hvad Anmeldelsen skal indeholde angaaende Firmategningen, kan tale for, at den kun skal udtale, at Vedtægterne skal give klar Besked om, hvad der kræves til at forpligte Selskabet ved de særlig nævnte Retshandler, uden at ville afskære Selskabet fra at opstille andre, af Signaturbestemmelserne uafhængige, Betingelser for disse Dispositioners Gyldighed. Herfor taler endvidere det tidligere fremhævede Hensyn til Bestemmelsens historiske

⁹⁾ Jfr. Rigsdagstid. 1916—17. Landstinget. Sp. 1799.

Oprindelse samt den Omstændighed, at den hverken nævner Køb af fast Ejendom eller andre Dispositioner af rent ekstraordinær Karakter, ved hvilke Spørgsmaalet om Signaturbeføjelsens Omfang har foranlediget Tvivl.

2. De Bestemmelser, der maatte være trufne med Hensyn til Signaturen, kan ikke anses afgørende med Hensyn til Selskabets Repræsentation i processuelle Forhold. I denne Retning maa, hvis ikke Vedtægterne bestemmer andet, Bestyrelsen og kun denne være kompetent. I denne Forbindelse bemærkes Reglen i A. L. § 53, hvorefter Sager mod et Aktieselskab kan indbringes for Forligelseskommisionen og Retten paa det Sted, hvor Aktieselskabets Hovedkontor findes¹⁰⁾. I saadanne Sager kan endvidere Hovedkontoret — for udenlandske Selskabers Vedkommende den paagældende her registrerede Forretningsafdelings Kontor¹¹⁾ — med Hensyn til Forkyndelse og Varsel betragtes som Bopæl¹²⁾.

II. Hæftelsen for de paa Selskabets Vegne stiftede Forpligtelser.

Som allerede ovenf. i § 29 anført hæfter Aktionærene, bortset fra særlig begrundet Ansvar, ikke personlig for Opfyldelsen af de paa Selskabets Vegne stiftede Forpligtelser, idet kun Selskabsformuen tjener Kreditorerne som Fyldestgørelsesobjekt. Medens der iøvrigt herom henvises til Fremstillingen i § 29 I., skal blot angaaende Kreditorernes Adgang til at holde sig til Selskabets Krav mod Aktionærer, der ikke fuldt ud har opfyldt den ved Aktietegningen paatagne Forpligtelse, bemærkes følgende: Indbetaling kan af Kreditorerne kun fordres i det Omfang

¹⁰⁾ Angaaende Tinglæsning ved Underpant i Løsøre o. l. se Torp Tingsret S. 711.

¹¹⁾ Jfr. A. L. § 43.

¹²⁾ Jfr. herved Retspll. § 156 og Munch-Petersen: Den danske Retspleje I. S. 255—256. Se angaaende Donum efter den tidligere Ret bl. a. U. f. R. 1902 A. S. 210, 551; 1903 A. S. 154; 1911 A. S. 164.

C. Torp: Selskabsret.

som er fornødent til Dækning af Gælden. I Overensstemmelse med de almindelige for Aktionærernes Indbetalingspligt gældende Regler maa de dertil fornødne Indskud fordeles ligeligt paa alle Aktionærer, der i dette Forhold maa antages at hæfte principalt pro rata subsidiært solidarisk¹³⁾. Kreditorerne kan ikke gøre dette Krav gældende ved direkte Søgmaal mod Aktionærerne, men maa, hvis ikke Selskabet foretager det fornødne, faa dette erklæret fallit, hvorefter Skifteretten indtaler det Beløb, der kræves til Fordringshavernes Fyldestgørelse. — Om Aktionærernes Restitutionspligt i Tilfælde af retstridig Fordeling af Selskabsformuen o. l. er talt ovenf. i § 34, 2.

III. Selskabets Ansvar for sine Organers Retsbrud.

Det følger af Grundsætningen om Aktionærernes manglende personlige Ansvar, at Aktieselskabets Ansvar for sine Organers Retsbrud lige saa vel som dets Hæftelse i andre Retninger er begrænset til Selskabsformuen. Det er dernæst utvivlsomt, at de Personer, Bestyrelse eller andre, som paa Selskabets Vegne begaar Retsbrud, overfor den skadelidende bliver personlig forpligtede til Erstatning efter almindelige Regler¹⁴⁾, altsaa navnlig, naar Retsbrudet er dem tilregneligt. Ligeledes er disse og kun disse strafbare, forsaavidt Handlingen er en Forbrydelse¹⁵⁾. — Hvad derimod angaar Betingelserne for, at Selskabet

¹³⁾ Jfr. U. f. R. 1903 B. S. 223.

¹⁴⁾ For Ikke-Opfyldelse af Selskabets Forpligtelser hæfter Bestyrelsen eller den, hvem Pligtens Opfyldelse iøvrigt paahviler, dog sikkert ikke personlig, medmindre den paagældende paa tilregnelig retstridig Maade er Aarsag dertil, selv om Ansvaret for saadan Ikke-Opfyldelse ellers ikke er betinget af, at denne kan tilregnes Skyldneren.

¹⁵⁾ Jfr. Goos: Strafferet II. S. 150—151; Aagesen: Indledning S. 211; Torp: Strafferettens alm. Del S. 216 flg.; Platou II. S. 178; U. f. R. 1889 S. 179; H. R. T. 1901 S. 123, 125; U. f. R. 1903 A. S. 16, 723; 1908 A. S. 298, jfr. dog m. H. t. Toldmulkter U. f. R. 1910 A. S. 331.

bliver civilretlig ansvarligt for sine Organers retstridige Handlinger, maa der formentlig sondres. Forsaavidt angaar Selskabet paahvilende, særlige Forpligtelser, maa det være ansvarligt for enhver i Strid med saadan Forpligtelse værende Handling eller Undladelse af det Organ, som det paahvilede at drage Omsorg for denne Forpligtelses Opfyldelse, selvfølgelig forudsat, at de i det paagældende Forhold krævede almindelige Ansvarsbetingelser foreligger. Udenfor disse Tilfælde maa i Overensstemmelse med de almindelige Regler om Ansvar for Fuldmægtiges Handlinger, navnlig D. L. 3—19—2¹⁶), Reglen være, at Selskabet svarer for de paagældende Organers Handlinger¹⁷), naar disse fremtræder som foretagne i Medfør af det dem paahvilende Hverv¹⁸), hvortil navnlig hører, at de efter deres almindelige Beskaffenhed ligger indenfor Grænserne for vedkommende Organs Virksomhedsomraade¹⁹). Principielt gør det herefter ikke nogen Forskel, om det paagældende Organ er overordnet eller underordnet, idet Forskellen alene ligger i deres forskellige Myndighedsomraade. Særlig for Generalforsamlingens Vedkommende maa det antages, at Selskabet maa være ansvarligt for enhver Handling, hvis Foretagelse den har besluttet, da dens Beslutning er Udtryk for, hvad Selskabet som saadant vil gøre eller undlade.

¹⁶) Morgenstjerne: Om Erstatningsansvar for andres Handlinger S. 111 mener, at D. L. 3—19—2 ikke er anvendelig f. Eks. paa Generalforsamlingens Beslutninger og støtter dette paa Ordet »Tjener«. Dette er dog ikke afgørende, allerede fordi der staar »Tjener eller anden«.

¹⁷) Jfr. om Undladelse af at reklamere U. f. R. 1907 A. S. 365.

¹⁸) Jfr. H. R. T. 1913 S. 574 og som Analogi U. f. R. 1910 A. S. 317 (Fagforeningsformand).

¹⁹) Platon II. S. 177 Note 17; jfr. angaaende et beskægtet Spørgsmaal (om et Aktieselskab havde mistet Retten til Forsikringssummen paa Grund af en af en Fabriksbestyrer udvist Uforsigtighed) H. R. T. 1916 S. 65. Se herved N. H. Bache: Forelæsninger over de almindelige Forsikringsbetingelser for Løsøre S. 53—54.

§ 36.

Aktieselskabets Opløsning.

I. En udtømmende Opregning af de Grunde, der kan føre til Aktieselskabets Opløsning, giver Aktieloven ikke. Den nævner: a. at Antallet af Aktionærer er gaaet ned under tre, A. L. § 35, b. at Generalforsamlingen beslutter Selskabets frivillige Opløsning, A. L. §§ 36—39, jfr. med Hensyn til Fusion § 40, og c. at Aktieselskabet kommer under Konkursbehandling, A. L. § 41. Heraf kan dog ikke sluttes, at Opløsning udenfor de under a. og c. angivne Tilfælde kun kan ske ifølge en Generalforsamlings-Beslutning og under Iagttagelse af Bestemmelserne i A. L. §§ 36—39. Der maa utvivlsomt ved Selskabets Stiftelse kunne tages udtrykkeligt Forbehold om, at Selskabet under visse Betingelser skal opløses, eller dette kan være en saaledes for alle Deltagere kendelig Forudsætning, at enhver Aktionær eller — hvis det særlig maatte være bestemt — et vist Antal Aktionærer, naar disse Betingelser indtræffer, kan fordre Opløsning uafhængigt af, hvad Generalforsamlingen senere maatte bestemme. Som Tilfælde af denne Art kan nævnes, at der er sat en bestemt Frist for Selskabets Varighed, at dets Formaal er bestemt begrænset, f. Eks. til Realisation af visse nærmere betegnede Arealer, og at dette Formaal er opnaaet, eller omvendt at Grundlaget for dets Virksomhed er bortfaldet ved Udløbet af en Koncession, en Patentret o. l., eller fordi en saadan Ret nægtes. Ligeledes kan det være vedtaget, at enhver Aktionær — eller dog en Minoritet — kan fordre Selskabets Likvidation, naar en vis Del af Aktiekapitalen er gaaet tabt¹⁾. — Naar Opløsningsgrunde af denne Art

¹⁾ En Række Aktielove foreskriver, at Opløsning i saadanne Tilfælde skal finde Sted eller kan fordres af en Minoritet, jfr. norsk A. L. § 76; svensk A. L. § 97. I.; tysk H. L. (1897) § 240; fransk L. 24. Juli 1867 Art. 37; italiensk H. L. § 146, jfr. ogsaa K. U. I. § 48, II. § 59. — A. L.

foreligger, kan Generalforsamlingen selvfølgelig tage Beslutning om Likvidation og gaa frem efter Reglerne i A. L. § 36 flg. Det maa ogsaa være Bestyrelsens Pligt at foranledige, at saadan Beslutning tages. Men, hvis Bestyrelsen intet foretager eller Generalforsamlingen ikke vedtager et fremsat Forslag om Likvidation, maa enhver Aktionær (eventuelt det foreskrevne Antal Aktionærer) ved Dom kunne faa sin Ret til Opløsning fastslaaet og maa da, hvis denne Dom ikke efterkommes, kunne fordre Likvidationen iværksat af Skifteretten i Henhold til Skiftel. 30. Novbr. 1874 § 82²⁾, jfr. Rpl. § 654.

Om de enkelte Ophørsgrunde bemærkes endnu følgende:

a. Hvis Antallet af Aktionærer er gaaet ned under tre, giver A. L. § 35 en Frist af 3 Maaneder til at afhjælpe denne Mangel. Sker dette ikke, skal Selskabet opløses. medmindre samtlige Selskabets Aktier ejes af et andet Aktieselskab, der falder ind under A. L.³⁾. Generalforsamlingen kan naturligvis ogsaa, naar denne Opløsningsgrund foreligger, beslutte Opløsning og vælge Likvidatorer, i hvilket Tilfælde Bestemmelserne i A. L. §§ 36—39 finder Anvendelse. Men har den ikke inden Fristens Udløb gjort dette, maa sikkert enhver Aktionær kunne fordre Selskabets Bo taget under offentlig Skiftebehandling i Henhold til Skiftel. § 82. Om Virkningerne af, at Selskabets Drift fortsættes efter Fristens Udløb, se nedf. under III.

b. Beslutning om Selskabets frivillige Opløsning kan kun fattes af Generalforsamlingen, jfr. A. L. § 36. Bestemmelsen fremtræder som præceptiv. Generalforsamlingen maa derfor endelig afgøre Spørgsmaalet og kan ikke f. Eks. bemyndige Bestyrelsen til at træffe Afgørelse om Opløs-

har som bemærket ingen dertil svarende Regel, jfr. derimod med Hensyn til Livsforsikringsselskaber L. Nr. 65, 1. April 1914 § 25 flg.

²⁾ Jfr. herved K. U. I. § 61, II. § 75.

³⁾ Jfr. A. L. § 35, 2. St.

ningen. Tvivlsomt er det kun, hvorvidt og i hvilket Omfang Bestemmelser i Stiftelses-Overenskomsten kan modificere denne Regel. Som tidligere bemærket maa det sikkert kunne bestemmes, at hver enkelt Aktionær eller en Minoritet under bestemte nærmere angivne Betingelser (Formaalets Bortfald eller Opfyldelse, Tab af en vis Del af Kapitalen o. l.) kan fordre Opløsning. Men en rent diskretionær Myndighed til at beslutte Selskabets Opløsning kan sikkert ikke henlægges til andre end Generalforsamlingen. Loven opstiller ingen Fordring om kvalificeret Majoritet. Hvilket Flertal der skal kræves til at beslutte Opløsning, maa derfor bero paa Vedtægterne. Hvis de tier derom, er simpelt Flertal tilstrækkeligt.

Et Aktieselskabs Fusion med et andet eller Overdragelse af dets Formue som Helhed er ikke nogen særlig Ophørsgrund. Det er kun en særlig Maade at iværksætte Opløsningen paa og efter Omstændighederne et Motiv for denne. Opløsningsgrunden er ogsaa her den frivillige Beslutning om Selskabets Opløsning. I Overensstemmelse hermed bestemmer A. L. § 40, at saadan Beslutning kun kan tages af Generalforsamlingen. For denne Beslutning maa i det hele de ovenfor fremstillede Regler gælde.

c. Aktieloven indeholder ingen Bestemmelse om, at Aktieselskabet skal tages under Konkursbehandling, naar det er insolvent, altsaa naar dets Passiver overstiger Aktiverne, selv om dette fremgaar af en stedfunden Regnskabsopgørelse, jfr. derimod K. U. I. § 48, 2. St., II. § 59, 2. St. I de i K. L. § 46 omhandlede Tilfælde er Bestyrelsen, der ene paa Selskabets Vegne kan fremsætte Konkursbegæring, jfr. A. L. § 41, 3. St., vel pligtig at overgive Selskabets Bo til Konkursbehandling, selv om ingen Fordringshaver forlanger det erklæret fallit. Men udenfor disse Tilfælde kan det i Mangel af positiv Hjemmel ikke antages, at en saadan ubetinget Pligt paahviler Bestyrelsen. Ligesom Bestyrelsen imidlertid paadrager sig Ansvar, hvis

den ved Regnskabsaflæggelse eller ved Erklæringer til Generalforsamlingen eller overfor Tredjemand gennem urigtige eller vildledende Angivelser (derunder Fortielser) vækker urigtige Forestillinger om Selskabets Status, jfr. ogsaa A. L. §§ 55, 1. og 56, 2., saaledes maa den overfor Aktionærene være forpligtet til paa en dertil indvarslet Generalforsamling at give dem Meddelelse om Insolvensen, saa snart denne er konstateret. Generalforsamlingen vil da i Reglen beslutte Selskabets Overgang til Konkursbehandling, hvorefter Bestyrelsen vil have at fremsætte Begæring derom. Skulde dette ikke ske, vil dog Konkursen regelmæssig blive hidført derved, at Insolvensen bliver almindelig bekendt, jfr. K. L. § 42, cfr. §§ 43 og 44⁴⁾.

II. Som Maader, paa hvilke Opløsningen kan iværksættes, kan navnlig fremhæves Konkurs, Likvidation og Fusion.

a. I Tilfælde af Konkurs foregaar Opløsningen ved Skifteretten efter de almindelige Regler om Behandlingen af Konkursboer⁵⁾ med de Modifikationer, som følger af, at der ikke findes nogen personlig Skyldner for Gælden. Deraf maa formentlig bl. a. følge, at der ikke kan være Tale om nogen Tvangsakkord⁶⁾. Hvis »Forretningen« ønskes reddet, vil den naturlige Udvej være, at der dannes et nyt Selskab til Virksomhedens Fortsættelse⁷⁾. Forpligtelsen til at meddele Oplysninger m. m. ifølge K. L. §§ 47, 54, 72 og 78 paahviler den hidtilværende Bestyrelse eller, hvis der findes en Direktion, denne, jfr. A. L. § 41.

⁴⁾ Jfr. herved H. R. T. 1914 S. 20, hvor det med Rette er antaget, at det ikke er til Hinder for at tage et Aktieselskab under Konkursbehandling, at det til (Handels-) Aktieselskabs-Registeret er afmeldt som hævet.

⁵⁾ Jfr. om Afkræftelse af Retshandler foretagne for Konkursen U. f. R. 1909 S. 380.

⁶⁾ Jfr. K. U. I. Motiver S. 30.

⁷⁾ Platou II. S. 250.

og den i K. L. § 82 hjemlede Straf for Overtrædelse af disse Pligter maa kunne paalægges de samme Personer. Er Aktiekapitalen ikke fuldt indbetalt, tilkommer Beføjelsen til at indkalde saa meget, som udkræves til at dække Fordringshaverne og Udgifterne ved Boets Behandling, Bobestyrelsen (Skifteretten eller Kurator) — ikke Selskabets Bestyrelse eller Generalforsamlingen. Ved Boets Slutning maa Aktieselskabet anses som endelig opløst, medmindre der viser sig at være et Overskud; thi i saa Fald udleveres dette til Bestyrelsen, og Selskabet bestaar da fremdeles, indtil dets endelige Opløsning paa lovlige Maade vedtages.

Om Konkursbehandlingens Aabning og Ophør skal Skifteretten gøre Anmeldelse til Aktieselskabs-Registeret, jfr. A. L. § 41.

b. Udenfor Konkurstilfælde vil Aktieselskabets Opløsning i Reglen foregaa ved Likvidation i Henhold til Generalforsamlingens Beslutning om Selskabets frivillige Opløsning. Herom indeholder A. L. §§ 36—39 en Række præceptive Bestemmelser. Disse maa formentlig ogsaa finde Anvendelse, naar Generalforsamlingen beslutter Selskabets Opløsning, fordi denne af en af de ovenf. under I. anførte Grunde skal finde Sted eller ialtfald kan forlanges af den enkelte Aktionær, skøndt Opløsningen her strengt taget ikke kan betegnes som frivillig, hvorimod den enkelte Aktionær, som ligeledes ovenf. under I. bemærket, hvis Generalforsamlingen ikke tager saadan Beslutning, maa kunne fordrø Likvidationen foretaget af Skifteretten.

Naar Generalforsamlingen beslutter Selskabets Opløsning, vælger den til at foretage Likvidationen en eller flere Likvidatorer, der træder i Bestyrelsens Sted, jfr. A. L. § 36. Generalforsamlingen staar ganske frit med Hensyn til Valget af Likvidatorer og er navnlig til Trods for Ordene, »der træder i Bestyrelsens Sted«, ikke ude-

lukket fra at vælge den tidligere Bestyrelse eller Direktion. Særlige Fordringer til Likvidatorernes Personer stiller Loven ikke. Likvidatorerne kan til enhver Tid afsættes af Generalforsamlingen, der ogsaa under Likvidationen vedbliver at være den øverste Selskabsmyndighed, ligesom ogsaa de almindelige Regler om Regnskabs Revision og Godkendelse vedblivende gælder. Aktieselskabet skal under Likvidationen betegne sig som »Aktieselskab under Likvidation«. Det siges ikke udtrykkeligt, at der om Likvidationens Begyndelse skal ske Anmeldelse til Aktieselskabs-Registeret, men, at saadan Anmeldelse skal ske, maa følge af Reglen i A. L. § 13. Pligten hertil maa paa hvile Likvidatorerne, jfr. A. L. §§ 39 og 54⁸⁾. Og Anmeldelsen maa angive, hvem der under Likvidationen kan tegne Selskabets Firma.

Likvidatorernes første Pligt er at opgøre Selskabets Status ved Likvidationens Begyndelse. Ifølge A. L. § 37 skal de endvidere foretage saadan Opgørelse ved Udløbet af hvert Regnskabsaar, for det første Regnskabsaar dog kun, hvis dettes Udløb indtræffer mindst 6 Maaneder efter Likvidationens Begyndelse. Opgørelsen fremlægges paa Selskabets Kontor og forelægges til Godkendelse paa Generalforsamlingen, hvorved Reglen i A. L. § 32, 3. St. om aarlig Afholdelse af ordentlig Generalforsamling bliver at iagttage.

Idet Likvidatorerne træder i Bestyrelsens Sted, maa deres Myndighed i mange Henseender, f. Eks. i Forhold til Generalforsamlingen, bestemmes i Analogi med Bestyrelsens, dog med den Forskel, der følger af, at deres Hverv ikke er at drive Forretningen, men at likvidere den. Loven udtaler sig ikke om, hvorvidt eller i hvilket Omfang Selskabets Forretninger kan fortsættes under

⁸⁾ Ogsaa Straffebestemmelserne i A. L. §§ 55 og 56 maa, skøndt Likvidatorerne ikke nævnes, anvendes analogisk paa dem.

Likvidationen⁹⁾. I Overensstemmelse med Sagens Natur maa det da antages, at Likvidatorerne, forsaavidt ikke Vedtægterne eller Generalforsamlingen bestemmer andet, kan fortsætte Selskabets Forretninger i det Omfang, som findes formaalstjentligt. Iøvrigt samler Likvidatorernes Opgave sig om de tre Formaal: at realisere Aktiverne, at betale Gælden og at fordele Overskuddet. — I førstnævnte Henseende giver Loven ingen nærmere Forskrifter. Det maa dog være en Følge af Bestemmelsen i A. L. § 40, at Likvidatorerne ikke uden Generalforsamlingens Samtykke kan overdrage Selskabets Formue under et. For saavidt Aktierne ikke er fuldt indbetalte, kan de indkalde resterende Indskud i det Omfang, som er nødvendigt til Likvidationens Gennemførelse, under Iagttagelse af de ved Tegningen eller i Vedtægterne fastsatte Betingelser. — Om Likvidatorernes Pligter med Hensyn til Kreditorernes Fyldestgørelse giver A. L. § 38 kun den Regel, at de ved en tre Gange med en Maanedes Mellemrum i Statstidende indrykket Bekendtgørelse med et Varsel af mindst 6 Maaneder, regnet fra den første Indrykning, skal opfordre Fordringshaverne til at anmelde deres Krav. Denne Opfordring har ikke præklusiv Virkning og har ingen Indflydelse paa Fordringernes Forfaldstid. Og Bestemmelsen er som Værn for Kreditorerne ganske ufyldestgørende, idet der savnes en Bestemmelse svarende til den i A. L. § 23, 2. St. givne. Det er herefter ikke forbudt at foretage Uddeling til Aktionærerne inden Indkaldelsesfristens Udløb, ligesom det ikke forbydes at fordele Aktiverne, inden de anmeldte Krav er fyldestgjorte eller sikrede¹⁰⁾. Det maa vel anses som en Selvfølge, at Likvidatorerne ifalder Ansvar, hvis de ved at foretage saadan Uddeling tilregneligt krænker deres Pligt til at fyldestgøre Kredi-

⁹⁾ Jfr. derimod K. U. I. § 63, II. § 76, norsk A. L. § 76, 3. St. m. fl.

¹⁰⁾ Jfr. derimod K. U. I. § 66, II. § 80.

torerne, jfr. ogsaa Forudsætningen i A. L. § 39 om, at kun Overskudet maa fordeles; men Manglen af en fast Ordning vil kunne vise sig deri, at de bliver ansvarsfri, naar Uddelingen er sket i god Tro paa Grundlag af en Opgørelse, der udviser Overskud, selv om de Forudsætninger hvorpaa denne bygger, senere viser sig at svigte. Og navnlig vil der, naar ingen bindende Forskrift er overtraadt, næppe kunne rejses noget Krav om Tilbagebetaling mod Aktionærer, der paa denne Maade i god Tro har modtaget mere, end der tilkommer dem. — Overskuddets Fordeling giver iøvrigt ikke Anledning til Tvivl, idet den ligefrem sker efter Aktiernes Antal og Størrelse (ved ikke fuldt indbetalte Aktier det indbetalte Beløb), medmindre nogle Aktier ifølge Stiftelses-Overenskomsten eller en senere gyldigt fattet Beslutning har Fortrinsret ved denne Fordeling, i hvilket Tilfælde Vedtægternes Bestemmelse herom bliver afgørende.

Naar Likvidationen er sluttet, bliver Regnskabet at forelægge Generalforsamlingen til Godkendelse, hvorefter Likvidatorerne skal foretage Anmeldelse til Aktieselskabs-Registeret om Selskabets endelige Opløsning, jfr. A. L. § 39. Kreditorer, som senere maatte melde sig, har intet Krav mod Aktionærerne og kan ikke rejse Erstatningskrav mod Likvidatorerne. Deres Krav er altsaa bortfaldet¹¹⁾.

c. En særegen Opløsningsmaade er Fusion 3: et Aktieselskabs Sammensmeltning med et andet. Ved Fusion opløses i Reglen¹²⁾ begge Selskaber og et nyt stiftes

¹¹⁾ Jfr. Platou II. S. 273—274; Herschend Note til § 38.

¹²⁾ Ikke altid, saaledes som Hagströmer S. 289 mener. Fusionen kan nemlig foregaa paa den Maade, at et bestaaende Selskab uden at undergaa nogen Forandring i Formaal og Organisation overtager et andet Selskabs samtlige Aktiver og Passiver mod Vederlag til dette Selskabs Aktionærer i Penge, Obligationer eller nye Aktier i det overtagne Selskab.

under et af de tidligere Selskabers eller et nyt Navn. Bestemmelserne i A. L. § 40 om Fusion m. m. er endnu mere ufuldstændige og endnu mindre betryggende for Kreditorerne end Bestemmelserne om frivillig Likvidation. Foruden Bestemmelser om Anmeldelse angaaende Fusionen giver A. L. § 40 kun den Regel, at Beslutning herom kun kan fattes af Generalforsamlingen. Heraf fremgaar, at enstemmig Beslutning af Deltagerne i det eller de opløste Selskaber ikke kan kræves. Og dette maa, da A. L. § 40 ikke antyder nogen Begrænsning, gælde, selv om Beslutningen gaar ud paa, at Aktionærerne skal fyldestgøres ikke i rede Penge, men ved Modtagelse af Aktier i et andet Selskab¹³). Hvis Fusionen for det ene — ikke opløste — Selskab vil medføre en væsentlig Forandring af dets Formaal, maa dog for dettes Vedkommende kræves enstemmig Beslutning, jfr. A. L. § 33 e. Da Øjemedet her ikke er Likvidation i almindelig Forstand, er det ikke foreskrevet, at der skal vælges Likvidatorer. Afviklingen maa derfor, hvis ikke Generalforsamlingen beslutter andet, foretages af det (eller de) opløste Selskabs Bestyrelse.

A. L. § 40 giver for dette Tilfælde end ikke Kreditorerne det Minimum af Garantier, som A. L. § 38 hjemler ved egentlig Likvidation, idet den ikke kræver Udstedelse af Proklama til Kreditorerne. Endmindre kan det kræves, at det (de) opløste Selskabs Kreditorer skal være fyldestgjorte eller have samtykket i Fusionen, forinden en Overførelse af Aktiverne til det andet Selskab finder Sted. Dertil sigtende Bestemmelser findes i Reglen i fremmede Love¹⁴) ud fra den Betragtning, at det opløste Selskabs Kreditorer kun har kontraheret med dette og i Tillid til

¹³) Før Aktieloven maatte vistnok det modsatte antages, jfr. Torp: Interessentskab S. 285.

¹⁴) Norsk A. L. §§ 83 og 84; tysk H. L. (1897) § 306, jfr. ogsaa K. U. I. §§ 68—70, II. §§ 82—84.

dets Vederhæftighed. I Mangel af positive Bestemmelser kan i dansk Ret Fusionen kun anses retstridig i Forhold til Kreditorerne, naar ved selve Fusionen den Masse, hvorefter Kreditorerne skal have Fyldestgørelse, bliver ude af Stand til at dække deres Krav, altsaa naar det overtagende Selskab efter Overtagelsen af det andet Selskabs Aktiver og Passiver er ude af Stand til at opfylde sine Forpligtelser eller i højere Grad ude af Stand dertil end det opløste Selskab var.

Beslutningen om Selskabets Sammensmeltning med et andet skal senest 8 Dage efter dens Vedtagelse anmeldes til Aktieselskabs-Registeret. Naar Sammensmeltningen endelig har fundet Sted, skal Anmeldelse herom ligeledes ske, jfr. A. L. § 40, der henviser til § 13, hvis Frist da her maa være gældende. Anmeldelsespligten paahviler Bestyrelsen i det Selskab, der ved Fusionen opløses.

Ganske paa samme Maade som Fusion behandler A. L. § 40 det Tilfælde, at et Aktieselskabs Formue uden Fusion med et andet Selskab overdrages som Helhed; og paa saadanne Tilfælde finder da de ovenfor fremstillede Regler tilsvarende Anvendelse. Praktiske Eksempler herpaa er det, at Stat eller Kommune overtager og fortsætter Driften af en hidtil af et Aktieselskab — med eller uden Koncession — drevet Virksomhed. I saadanne Tilfælde volder Manglen af Regler til Værn for Kreditorerne mindre Betænkelighed. Men Loven udelukker ikke Muligheden af en tilsvarende Overdragelse til private Personer — ligeledes uden alle Garantier for Kreditorerne.

III. Hvis et Aktieselskab skal opløses, fordi Antallet af Aktionærer er gaaet ned under tre, anviser Loven ikke noget direkte Middel til at fremtvinge Opløsningen. Men hvis Manglen ikke er afljulpet inden 3 Maaneder, og Selskabets Drift fortsættes efter Udløbet af denne Frist, bestemmer A. L. § 35, at de, der vidende om Forholdet.

indgaar Forpligtelser paa Selskabets Vegne¹⁵⁾, hæfter personlig og solidarisk for disses Opfyldelse. Under Ordet »de« maa indbefattes ikke blot Aktionærer, men enhver, der handler paa Selskabets Vegne. Det personlige Ansvar indtræder kun for de af dem efter Fristens Udløb indgaaede Forpligtelser. Fordringshavere, hvis Krav er ældre, kan alene holde sig til Selskabsformuen. Omvendt kan det ikke antages, at de Fordringshavere, hvis Krav er stiftet efter Fristens Udløb, er udelukkede fra ogsaa at søge Dækning i Selskabsformuen lige med andre Selskabskreditorer.

Det følger af A. L. § 51, 2. St., at Selskabets Opløsning, saa længe en i Henhold til A. L. §§ 39 eller 40, stedsfunden Anmeldelse om Selskabets endelige Opløsning ikke er bekendtgjort i Statstidende, ikke kan gøres gældende mod Tredjemand, medmindre det bevises, at han har haft Kundskab derom. Han erhverver da Ret mod Selskabet med Adgang til Fyldestgørelse af Selskabsformuen ved Retshandler med de ifølge Anmeldelsen signaturberettigede (Bestyrelse, Likvidatorer etc.), forsaavidt disse har handlet indenfor de ved Anmeldelsen afstukne Grænser for deres Legitimation. Herved maa dog bemærkes, at hvis Fordeling af Overskuddet eller endelig Overførelse af Selskabets Formue til andre lovlig har fundet Sted — og A. L. §§ 39 og 40 forudsætter, at dette sker før Afmeldelsen — har et Krav mod »Selskabet« ingen Værdi. Tredjemand har da praktisk talt kun en Fordring mod den, der har kontraheret paa Selskabets Vegne. — Hvis Selskabet kommer under Konkurs, var det før A. L. utvivlsomt, at K. L. § 2 maatte medføre, at Tredjemand, naar behørig Bekendtgørelse om Konkursen havde fundet Sted, ikke

¹⁵⁾ Jfr. herved norsk A. L. § 74, hvorefter den Aktionær, der i Maaned har været vidende om Forholdet, hæfter, selv om han ikke har indgaaet Forpligtelsen.

ved Retshandler indgaaede i Selskabets Navn kunde erhverve Rettigheder, der kunde søges fyldestgjorte i Boet, idet den i L. 1. Marts 1889 § 21, 5. St. omhandlede Meddelelse fra Skifteretten ikke er en egentlig Anmeldelse¹⁶⁾ og ikke har dennes Virkninger. Nu paabyder A. L. § 41, at Skifteretten skal gøre Anmeldelse som Konkursbehandlingens Aabning; og det maa da være en Følge af Relgen i A. L. § 51, 2. St., at Konkursens Indtræden, saalænge saadan Anmeldelse ikke er bekendtgjort i Statstidende, ikke kan gøres gældende mod Tredjemand, medmindre han bevislig har haft Kundskab derom. Men da omvendt Konkursen, naar den derom stedfundne Anmeldelse er registreret og bekendtgjort i Statstidende, ifølge A. L. § 51, 1. St. skal betragtes som kommet til Tredjemands Kundskab, kan den i K. L. § 2 foreskrevne Bekendtgørelse om Konkursen heller ikke mere for Aktieselskabers Vedkommende være nødvendig; og Kundgørelse i Hénhold til A. L. § 51 træder saaledes for Aktieselskabers Vedkommende ganske i Stedet for den i K. L. § 2 foreskrevne Bekendtgørelse¹⁷⁾. Derimod kan det næppe antages, at den i A. L. § 51 omhandlede Bekendtgørelse kan træde i Stedet for den Tinglæsning angaaende Konkursen, som K. L. § 2 kræver, forsaavidt angaar faste Ejendomme.

§ 37.

Udenlandske Aktieselskaber.

At udenlandske Aktieselskaber kunde drive Virksomhed her i Landet gennem en herværende Filial, var før Aktieloven anerkendt og forudsattes i L. 1. Marts 1889 § 16. Men Lovgivningen indeholdt, bortset fra den

¹⁶⁾ Jfr. Torp: Interessentskab S. 286—287, cfr. S. 151—152.

¹⁷⁾ Om dette har været tilsigtet, er i det mindste meget tvivlsomt. Saa vidt det af Lovens Forarbejder kan ses, har man slet ikke været opmærksom paa denne væsentlige Forandring i den hidtil gældende Ret.

nævnte Bestemmelser Forskrift om Filialens Anmeldelse til Handelsregisteret, ingen Bestemmelser hverken om Betingelserne for at drive saadan Virksomhed eller om selve Virksomhedens Udøvelse. Nu findes Bestemmelser herom i A. L. §§ 42—46. — Om et Selskab er udenlandsk, maa bero paa, om dets Ledelse foregaar i Udlandet, altsaa om dets Bestyrelse har sit Sæde der¹⁾, medens i og for sig Aktionærernes, Bestyrelsens og Direktionens Nationalitet er ligegyldig²⁾. Aktieselskaber hjemmehørende paa Island maa anses som udenlandske Selskaber. At et Selskab er stiftet her i Landet, udelukker ikke, at det kan være at anse som udenlandsk; og A. L.'s Stiftelsesregler finder da ikke Anvendelse paa det. Omvendt kan et Selskab være at anse som dansk, selv om Stiftelses-Overenskomsten er oprettet i Udlandet, men i saa Fald maa A. L.'s Forskrifter, ogsaa dens Regler om Stiftelsen iagttages. Anmeldes til Aktieselskabs-Registeret som selvstændige Selskaber kan kun danske Aktieselskaber.

Betingelserne for, at et udenlandsk Selskab kan drive Virksomhed her i Landet, er følgende:

1) Selskabet skal være gyldigt stiftet i Hjemlandet, jfr. A. L. § 42. Som Bevis herfor kræves en af vedkommende danske Konsul eller paa anden Maade behørig bekræftet Attest fra den (o: Hjemlandets) kompetente Myndighed om, at Selskabet er lovlig bestaaende og har sit Hovedkontor i Udlandet, hvilken Attest som Bilag skal følge Anmeldelsen til Aktieselskabs-Registeret, jfr. A. L. § 43 a.

2) Tilsvarende Ret skal tilkomme danske Aktieselskaber i vedkommende fremmede Land, jfr. A. L. § 42.

3) Det udenlandske Selskab skal have en herværende Forretningsafdeling (Filial), der ledes af en eller

¹⁾ H. R. T. 1917 S. 599.

²⁾ Jfr. Herschend Note 1 ad § 42.

flere her bosatte Personer, der skal være fuldmyndige, ikke maa være ude af Raadighed over deres Bo eller ved Dom fundne skyldige i en i den offentlige Mening vanærende Handling, og uden hvis Medvirken Firmaet ikke kan tegnes. Denne sidste Fordring vilde bogstavelig forstaaet føre til, at det er en Betingelse for, at udenlandske Aktieselskaber kan drive Virksomhed gennem en herværende Filial, at deres Firma overhovedet ikke kan tegnes uden Medvirken af en eller flere herværende Filialbestyrere, der opfylder de i A. L. § 42 opstillede Betingelser. Da dette selvfølgelig ikke kan være Meningen, maa Bestemmelsen læses saaledes, at Firmategningen, forsaavidt angaar de gennem en herværende Filial afsluttede Forretninger, skal kræve en saadan Filialbestyrers Medvirken. Paa den anden Side kan det, saaledes som Bestemmelsen er affattet, jfr. derimod K. U. I. § 79, II. § 93, ikke kræves, at den eller de her bosatte Filialbestyrere selvstændig skal kunne tegne Selskabets Firma. Angaaende de for Filialbestyrerne krævede Habilitetsbetingelser henvises til det om A. L.'s §§ 3 og 29 tidligere bemærkede. — Lige med et udenlandsk Aktieselskabs Forretningsafdeling anses et Agentur for et udenlandsk Forsikrings-Aktieselskab, jfr. A. L. § 43 sidste St.

4. Forretningsafdelingen skal, forinden den træder i Virksomhed, anmeldes til Aktieselskabs-Registeret, jfr. A. L. § 43. Paa Anmeldelsen finder Bestemmelserne i A. L. § 9, 2. St. og § 10 a.—m., o.—q. og t. tilsvarende Anvendelse. Registrering kan derefter ikke finde Sted, naar der ikke paa det udenlandske Aktieselskabs Kapital er indbetalt mindst 10 pCt., for Forsirings-Aktieselskaber dog mindst 25 pCt., af Aktiernes Paalydende samt tilsammen mindst 5000, for Forsikrings-Aktieselskaber mindst 25000 Kr. Desuden skal Anmeldelsen angive Filialbestyrernes fulde Navn, Stilling og Bopæl. Med Anmeldelsen skal

foruden den tidligere omtalte Attest om, at Selskabet er lovligt bestaaende, følge en notarielt bekræftet Erklæring saavel fra Selskabet som fra den herværende Filialafdeling om, at Selskabet, forsaavidt angaar Forretninger, der afsluttes gennem den herværende Forretningsafdeling, underkaster sig dansk Ret, og at Sager mod Selskabet i Anledning af saadanne Forretninger kan indbringes for Forligelseskommissionen og Retten paa det Sted, hvor Forretningsafdelingen ifølge Anmeldelsen findes. Om Forkyndelse og Varsel se A. L. § 53, jfr. RpII. § 156.

5) Et udenlands Aktieselskabs herværende Forretningsafdeling skal i sin Benævnelse betegne Selskabet som »Udenlandsk Aktieselskab« med Tilføjelse af Selskabets Hjemland, jfr. A. L. § 44. Dette maa ogsaa iagttages ved Anmeldelsen, jfr. A. L. § 10 a. Da Ordene »Udenlandsk Aktieselskab« staar i Anførelsestegn, maa det kræves at selve disse Ord optages i Firmanavnet, saa at det ikke er tilstrækkeligt, at Selskabets Egenskab som udenlandsk paa anden Maade fremgaar af dette. Derimod maa Angivelsen af Hjemlandet kunne ske indirekte gennem selve Firmanavnet, naar den blot er utvetydig. Hvis Selskabet (o: Hovedselskabet) træder i Likvidation, skal det betegnes som »Udenlandsk Aktieselskab under Likvidation«.

Hvis de ovennævnte Betingelser er opfyldte, maa Selskabet gennem sin herværende Forretningsafdeling kunne drive enhver Virksomhed, som det er tilladt et dansk Selskab at drive, medmindre der for det paagældende Erhverv er opstillet særlige nationale Begrænsninger, hvorved fremmede Selskaber udelukkes, jfr. f. Eks. L. Nr. 316, 2. Juni 1917 om Saltvandsfiskeri § 1, 2. St. Positivt forbyder A. L. § 42 kun udenlandske Selskaber her at drive Detailhandel. Om derunder kun indbefattes saadan Handel hvortil kræves Detailhandler-Borgerskab (Næringsbevis); jfr. Næringsl. §§ 30, 33 og 34, eller enhver Handel i smaat, er tvivlsomt. Endnu bemærkes, at Opfyldelsen af

de ovenfor nævnte Betingelser kun kræves for her i Landet at »drive Virksomhed«. Disse Ord maa ligesom de tilsvarende Udtryk i L. 1. Marts 1889 § 8, »drive Handel, Haandværksnæring eller Fabriksvirksomhed« forstaas som kun sigtende til Virksomheder, der er bestemte til at have en vis Varighed, saa at Foretagelsen af en enkelt Forretning o. l. ikke omfattes af disse Bestemmelser, jfr. det ovenf. S. 15 bemærkede.

Hvis derimod de ovenfor under 1—5 nævnte Betingelser ikke er opfyldte, bliver Registrering af udenlandsk Aktieselskabs herværende Filial at nægte, jfr. A. L. § 49. I saa Tilfælde — og selvfølgelig ogsaa, naar Anmeldelse slet ikke har fundet Sted — hæfter de, der (her i Landet) indgaar Forpligtelser paa Selskabets Vegne, personlig og solidarisk for disses Opfyldelse, jfr. A. L. § 43, 4. St. Dette udelukker dog ikke Fordringshaverne fra ogsaa at holde sig til det udenlandske Selskab.

De Pligter i Henseende til Anmeldelse o. l., som ellers paahviler Bestyrelsen, maa for udenlandske Aktieselskabers herværende Filialer paahvile Filialbestyrerne, jfr. ogsaa med Hensyn til det strafferetlige Ansvar for Krænkelser af disse Pligter A. L. §§ 55 og 56, der udtrykkelig nævner dem. Herved erindres, at A. L. §§ 13 og 27 finder tilsvarende Anvendelse paa udenlandske Aktieselskaber, jfr. A. L. § 43, 3. St. Filialbestyrerne er derfor pligtige at foretage ny Anmeldelse, hvis der sker Ændring i noget Forhold, hvorom Anmeldelse er sket, ligesom de inden 6 Maaneder efter Regnskabsaarets Udløb til Aktieselskabs-Registeret skal indsende Afskrift af det udenlandske Selskabs Aarsregnskab og Statusopgørelse. Hvis det udenlandske Selskab kommer under Konkurs, skal de anmelden dette til Aktieselskabs-Registeret og til vedkommende Skifteret, 2: Skifteretten paa det Sted, hvor Filialen ifølge Anmeldelsen findes, jfr. A. L. § 45.

Om Bortfaldet af udenlandske Selskabers herværende

Filialers Adgang til at virke her i Landet gives Bestemmelser i A. L. § 46. — For samtlige Filialers Vedkommende skal den stedfundne Anmeldelse slettes af Aktieselskabs-Registeret, naar Begæring derom fremsættes af en Kreditor, der godtgør, at det under en af ham foretagne Eksekutionsforretning har vist sig, at han ikke af Selskabets her i Landet værende Midler har kunnet opnaa Fyldestgørelse for sit Krav. Ingen ny Anmeldelse angaaende Oprettelse af en Forretningsafdeling her i Landet for samme Selskab kan da modtages, førend den paagældende Kreditor har modtaget fuld Betaling eller samtykker i, at Anmeldelsen finder Sted. — Dersom et udenlandsk Aktieselskab tilbagekalder den Bemyndigelse, der er givet den herværende Forretningsafdelings Ledelse, skal Anmeldelse herom, ledsaget af en af vedkommende danske Konsul eller paa anden Maade behørig bekræftet Attest fra den kompetente Myndighed om Beslutningens Lovlighed indgives til Aktieselskabs-Registeret, hvorefter Forretningsafdelingen udslettes af Registeret.

B. Kommandit-Aktieselskaber.

§ 38.

Rent systematisk hører Kommandit-Aktieselskaberne egentlig ikke hjemme i dette Afsnit, men i Afsnit III. sammen med Kommanditselskaberne. Ligesom disse bestaar Kommandit-Aktieselskabet nemlig af en eller flere fuldt og direkte ansvarlige Deltagere, der leder Selskabet og andre (passive) Deltagere, der kun hæfter med deres Indskud. Det særlige er blot, at disse Kapitalindskud fremtræder som en paa Aktier fordelt Grundkapital, saaledes at Summen af Aktionærer træder i de enkelte Kommanditisters Sted. Naar disse Selskaber dog behandles paa dette Sted, skyldes det, at Aktielovens Be-

stemmelser ifølge dennes § 47 med nogle Ændringer finder Anvendelse ogsaa paa Kommandit-Aktieselskaber, saa at en Mængde Gentagelser undgaas, naar disse Selskaber behandles i Tilslutning til Aktieselskaberne.

Grunden til, at denne Selskabsform i visse Lande til Tider har vundet stor Udbredelse, er tildels, at man benyttede den som Middel til at komme udenom de Vanskeligheder, som Lovgivningerne, navnlig gennem Kravet om offentlig Autorisation, lagde Dannelsen af almindelige Aktieselskaber i Vejen¹⁾. Men ogsaa bortset fra saadanne tilfældige Impulser kan reelle, forretningsmæssige Hensyn gøre Benyttelsen af denne Selskabsform naturlig, navnlig naar en Virksomhed kræver større Kapital, end man regelmæssig kan paaregne indskudt i et Kommanditselskab, samt større Sikkerhed for Kapitalens varige Forbliven til Disposition²⁾, medens paa den anden Side Aktieselskabsformen ikke tilfredsstiller, enten fordi en bestemt Mand — f. Eks. Virksomhedens Grundlægger — vil sikre sig selv Ledelsen og derfor vil være uafsættelig, eller fordi de uansvarlige Deltagere ønsker at binde Forretningsførerens Interesse uadskilleligt til Forretningen ved at gøre ham til fuldt personlig ansvarlig Leder af denne.

De for disse Selskaber gældende Regler er tildels forskellige i de forskellige Lovgivninger. Afvigelserne viser sig navnlig i Komplementarens Stilling overfor Aktionærene og disses Organer. I nogle Retsforfatninger lægges Hovedvægten paa disse Selskabers Lighed med Aktieselskaberne. Forskellen reduceres i det væsentlige til, at Forretningslederen (Komplementaren) hæfter personlig for Selskabs-

¹⁾ Jfr. Platou i N. R. T. 1885 Nr. 21, cfr. Platou II. S. 320 fig.: Primker i Endemanns Handb. des Handelsrechts I. S. 502; Hj. L. Hammar-skjöld: Redogørelse S. 13.

²⁾ I denne Henseende har det navnlig Betydning, at Kommandit-Aktiekapitalen bliver uberørt af den enkelte Aktionærs Død, Salg af Andelen etc.

gælden. medens han iøvrigt nærmest sidestilles med Direktøren (eller Bestyrelsen) for et Aktieselskab og derfor kan fjernes ved Beslutning af Aktionærernes Organer og i sin Ledelse ialtfald tildels kan bindes ved Beslutninger af disse Selskabsmyndigheder³⁾. Andre Lovgivninger lægger Hovedvægten paa Selskabets Karakter af Kommanditselskab, og opfatter derfor Komplementaren som selvstændig Forretningsleder, der ikke kan afsættes af Selskabsmyndighederne, og hvis Ledelse kun for saa vidt kan bindes af disse, som de har Ret til at kontrollere, at han holder sig de ved Loven og Selskabskontrakten fastslaaede Regler efterrettelig⁴⁾. At denne Forskel i Grundopfattelsen let vil faa Indflydelse paa Afgørelsen af en Række andre Spørgsmaal, f. Eks. om Selskabets Opløsning ved Komplementarens Død o. l., er indlysende.

I dansk Ret er disse Hovedspørgsmaal ikke positivt afgjorte. I A. L. § 1 defineres ganske vist Kommandit-Aktieselskabet som et (erhvervsdrivende) Kommanditselskab, i hvilket et Aktieselskab er Kommanditist, en Definition der nærmest peger i Retning af den tysk-norske Opfattelse. Men det er dog næppe berettiget heri at se et Udtryk for et Princip, hvis Konsekvenser er bindende ved Afgørelsen af de ovennævnte o. l. Spørgsmaal. Ikke blot er Sprogbrugen, som ovenf. i § 21 fremhævet, hos os ret usikker med Hensyn til Betydningen af Ordet: Kommanditselskab. Men navnlig findes der heller ikke i A. L. § 47 noget, der tyder paa, at Loven har villet tage Stilling til disse Spørgsmaal. I Kommissionsudkastene til Lov om Kommanditaktieselskaber § 2 fandtes Bestemmelser, der naturligst maatte opfattes som Udtryk for, at Hovedvægten var lagt paa disse Selskabers Karakter af Kommandit-

³⁾ Saaledes i Hovedsagen fransk, belgisk, italiensk og schweizisk Ret.

⁴⁾ Saaledes bl. a. tysk og navnlig norsk Ret. jfr norsk A. L. § 1, 3 og 4. St. og §§ 92—99.

selskaber⁵⁾, men disse er ikke optagne i A. L. § 47. Selv om man derfor vel med Støtte i Lovens Definition tør lægge det nævnte Synspunkt til Grund, hvor intet andet fremgaar af Selskabskontrakten, maa det sikkert fastholdes, at Loven ikke er til Hinder for, at en Ordning, der nærmest svarer til den i fransk Ret m. fl. gældende, vedtages.

En nærmere Fordybelse i disse Spørgsmaal er der formentlig ingen Anledning til, da saadanne Selskaber, om de overhovedet forekommer, sikkert ikke spiller nogen Rolle i vort økonomiske Liv. De om dem i A. L. § 47 givne Bestemmelser gaar da ogsaa i alt væsentligt ud paa at foreskrive en (noget modificeret) Anvendelse paa dem af Aktielovens Regler og har derfor utvivlsomt nærmest for Øje at hindre, at denne Selskabsform benyttes til Omgaaelse af A. L.'s Forskrifter. Her skal derfor kun kort omtales de i A. L. § 47 givne positive Bestemmelser.

Naar A. L. § 47 foreskriver, at Lovens Bestemmelser — med enkelte Ændringer — finder Anvendelse paa Kommandit-Aktieselskaber, har den utvivlsomt kun det af Kommanditisterne dannede Aktieselskab for Øje, medens det først er gennem Ændringerne, at et vist Hensyn til den anden Part i Forholdet, Komplementaren, kommer frem. Disse Ændringer vedrører iøvrigt alle Stiftelsen og Anmeldelsen, medens Loven som allerede bemærket, ikke udtaler sig om Forholdet mellem Komplementaren og Aktionærerne og iøvrigt heller ikke om de særlige Spørgsmaal, der her kan opstaa angaaende Forholdet til Tredjemand eller Selskabets Opløsning.

Et Kommandit-Aktieselskab skal i sin Benævnelse betegne sig som Kommandit-Aktieselskab. Ifølge L. 1. Marts 1889, skulde dets Firma indeholde mindst et ansvarligt Medlems Navn. Da dette ikke er gentaget i A. L.

⁵⁾ Jfr. endnu skarpere norsk A. L. § 96; Platou II. S. 338—339.

§ 47 og heller ikke er hjemlet ved A. L. § 50, der med den nævnte Modifikation maa gælde ogsaa for disse Selskaber, kan denne Fordring ikke nu fastholdes. Paa den anden Side er § 50 ikke til Hinder for, at Komplementarens Navn optages i Firmaet. — I Stiftelsen af et Kommandit-Aktieselskab skal som Stiftere deltage samtlige fuldt ansvarlige Medlemmer samt mindst tre Aktieejere, paa hvem Bestemmelsen i L.'s § 3 kommer til Anvendelse. Om Ordet »hvem« refererer sig alene til de tre Aktieejere eller ogsaa til de ansvarlige Medlemmer, er efter Ordforbindelsen tvivlsomt. For den førstnævnte Opfattelse taler, at det ellers vilde følge af A. L. § 3, at de ansvarlige Deltagere hver skal tegne mindst 1 Aktie, hvilket vilde være urimeligt, jfr. nedf., samt at det da vilde have været naturligt, om der i § 47, 3. St. havde staaet ikke: »mindst tre Aktieejere«, men »mindst tre a n d r e Aktieejere«. Hvis Bestemmelsen læses som her antaget, vil de i A. L. § 3 for Stifterne opstillede personlige Betingelser ikke være gældende for de ansvarlige Medlemmer; men derimod maa formentlig de i A. L. § 29, 1. og 3. St. om Direktionen givne Regler anvendes analogisk paa dem.

Saa vel Stiftelses-Overenskomsten som den mulig udstedte offentlige Indbydelse til Aktietegning og Anmeldelsen til Aktieselskabs-Registeret skal, foruden de i L.'s §§ 5, 7 og 10 paabudte Angivelser tillige indeholde Oplysning om:

- a. samtlige fuldt ansvarlige Medlemmers fulde Navn, Stilling og Bopæl;
- b. Størrelsen af den Kapital, som hvert af de fuldt ansvarlige Medlemmer maatte have indskudt i Selskabet;
- c. hvorledes Selskabets Vinding og Tab fordeles mellem de fuldt ansvarlige Medlemmer og Aktieejerne;
- d. Aktieejernes og de fuldt ansvarlige Medlemmers Stemmeret paa Selskabets Generalforsamling.

Bestemmelsen under b. er noget uklar, idet det ikke med Sikkerhed kan ses, om herved alene sigtes til Indskud udenfor Aktiekapitalen, eller om der kræves Anmeldelse ogsaa om de ansvarlige Medlemmers Andel i Aktiekapitalen. Det første maa dog antages, da en Anmeldelse om deres Andel i Aktiekapitalen vilde være uden al Betydning, naar det ikke samtidig paabydes, at Aktierne skal lyde paa Navn og være uafhængelige; og hertil savnes al Hjemmel. Iøvrigt er Bestemmelsen ogsaa efter denne Forstaaelse mærkelig. De enkelte Komplementarers Indskud i »Selskabskapitalen« er af Betydning for Retsforholdet mellem dem indbyrdes og mellem dem og Aktieejerne (ved Udbyttefordeling og Opgørelse i Tilfælde af Selskabets Opøsning), ligesom de kan faa Betydning for Opgøret mellem Selskabskreditorer og Særkreditorer, jfr. ovenf. § 24. Men for Spørgsmaalet om Selskabets Soliditet, det der navnlig interesserer Tredjemand, er dette Forhold af ingen eller liden Interesse, da Komplementaren dog hæfter med hele sin Formue. Hverken Fimaloven § 18 eller saavidt vides nogen anden Lov kræver eller tilsteder da ogsaa Anmeldelse angaaende Komplementarens Indskud, og der fremkommer derved paa dette Punkt en mærkelig og formentlig ganske umotiveret Forskel mellem Aktielovens Regler om Kommandit-Aktieselskaber og Fimalovens Bestemmelser om Kommanditselskaber⁶⁾. — Hvis man forstaar Bestemmelsen i A. L. § 47, b. som her forudsat, indeholder den ingen Hjemmel for, at Komplementaren tillige kan (endsige skal) være Aktieejers. Men Loven kan omvendt ikke siges at udelukke denne Mulighed, skøndt det maa erkendes at være ganske irrationelt, at samme Person i samme Selskab dels hæfter med hele sin Formue, dels er Parthaver i Aktiekapitalen, idet herved den samme For-

⁶⁾ L. 1. Marts 1889 § 18 angik ogsaa Kommandit-Aktieselskaber, men er forsaavidt forandret ved A. L. § 47.

muemasse overfor Kreditorerne figurerer to Gange som Sikkerhed for samme Krav⁷⁾. Norsk A. L. § 93 og K. U. til L. om Kommandit-Aktieselskaber § 1 forbyder derfor udtrykkelig de ansvarlige Medlemmer at tegne, erhverve eller tage Pant i Aktier i Selskabet.

Anmeldelsespligten og det dermed forbundne Ansvar paahviler, foruden alle Selskabets Bestyrelsesmedlemmer (3: de af Aktieejerne valgte) tillige samtlige fuldt ansvarlige Medlemmer.

Om den nærmere Ordning af Retsforholdet mellem den eller de ansvarlige Medlemmer og Aktieejerne (Aktieselskabet) indeholder A. L. ingen dispositive Bestemmelser, men henskyder, som det ogsaa fremgaar af A. L. § 47 c. og d., dette til nærmere Ordning ved Selskabskontrakten. Ogsaa af denne Grund er der ingen Anledning til at gaa nærmere ind paa de Spørgsmaal, som her frembyder sig.

C. Selskaber med vekslende Medlemstal og (eller) vekslende Kapital*).

(Kooperative Selskaber.)

§ 39.

I. Kreditforeninger, Hypotekforeninger o. l.

Ved Kreditforening (Hypotekforening o. l.), ialtfald saaledes som denne Selskabsform har udviklet sig hos os, forstaas et Selskab med begrænset Ansvar, der har til

⁷⁾ Jfr. nærmere C. Torp i J. T. 1918 S. 24.

*) Som allerede ovenf. S. 174—175 bemærket bor den for de i det følgende omhandlede Selskaber fælles og væsentlige Ejendommelighed ikke søges deri, at Medlemstallet og Kapitalen er vekslende, men deri at Medlemmernes Andel i Udbyttet væsentlig bestemmes ikke efter deres Kapitalindskud, men ved deres større eller mindre Benyttelse af — Omsætning med eller Produktion til — Selskabet. Naar desuagtet det nævnte ganske vist hyppigst forekommende Forhold i Overskriften til dette Afsnit er benyttet som Hovedbetegnelse for disse Selskabsformer, skyldes

Formaal at skaffe sine Medlemmer Laan — i Reglen mod Sikkerhed i faste Ejendomme¹⁾ — gennem Udstedelsen af Obligationer, for hvis Fyldestgørelse samtlige Medlemmer hæfter med en vis Del af deres Formue paa en nærmere fastsat Maade. Laanet modtages sædvanlig i Obligationer, som Laantageren selv realiserer, men for hvis Forrentning og eventuelle Betaling Foreningen hæfter; og til Sikkerhed for Opfyldelsen tjener atter de af Laantagerne til Foreningen udstedte Panteobligationer eller andre Forskrivninger.

Ejendommeligt for disse Selskaber er det, at der ikke fra først af dannes nogen særskilt Selskabsformue, der er i Sameje mellem Medlemmerne, men at Selskabets Kredit opnaas ved den fælles Garanti, som Medlemmerne overtager, at man altsaa ikke bliver Medlem ved at gøre Indskud, men ved at modtage Laan, og at det er Laantagerne, der ejer den Formue, som ved Selskabets Virksomhed maatte opspares. Heraf følger, at det ovenfor i § 29 om Aktiekapitalen og Aktieretten

dette dels, at vor Lovgivning, jfr. L. 1. Marts 1889 § 33 c. i Tilslutning til fremmede Lovgivninger knytter visse Retsvirkninger til denne Egenskab, dels, at der savnes en anden brugbar Fællesbetegnelse. Udtrykket »koooperative Selskaber« er dels i sig selv ikke særlig betegnende, dels ikke dansk: Udtrykket »Andelsselskaber« har i vor Sprogbrug faaet en snævrere Betydning som Betegnelse for visse Arter af Produktionsforeninger, særlig i Landbrugets Tjeneste, og heller ikke Udtrykket »gensidige Selskaber« egner sig som Fællesnavn. Medens dansk Ret ligesaa lidt for disse Selskaber som for andre indeholder almindelige, fælles Regler, undtagen forsaavidt angaar Spørgsmaalet om Firmanavnet og Anmeldelsespligten for saadanne herhenhørende Selskaber, der falder ind under Omraadet for L. 1. Marts 1889, jfr. navnlig L.'s §§ 9, 5. St., 16, 2. St., 20, 21, 33 c., har man nu næsten overalt andetsteds fundet det nødvendigt i større Omfang at give almindelige Regler angaaende Ordningen af disse Selskabers Forhold, jfr. herom nærmere Torp: Interessentskab S. 288 Noten.

¹⁾ Jfr. dog L. Nr. 35, 19. Marts 1898 (Kommune-Kreditforening).

udviklede ikke her finder tilsvarende Anvendelse. Selv om man vil kalde Værdien af de til Sikkerhed for Opfyldelsen af Selskabets Forpligtelser tjenende Ejendomme for Selskabets Grundfond, maa det nemlig fastholdes, at denne Kapital ikke er af en forud bestemt Størrelse, men afhænger af de ydede Laans vekslende Sum, ligesom der ikke er et bestemt Antal Medlemmer, idet en Forøgelse af dette Antal — efter Omstændighederne ubegrænset — ligesom en Formindskelse stadigt kan finde Sted ved nye Laantageres Ind- eller Udtræden af Foreningen. Endelig maa det fastholdes, at det ikke er Medlemmernes Andel i denne Grundkapital ²⁾ de enkelte Ejendommers Værdi, forsaavidt de hæfter for Foreningens Forpligtelser, der er bestemmende for Medlemmernes Andel i Foreningens eventuelle Overskud.

Stiftelsen af saadanne Foreninger udkræver ikke Statens Sanktion; men faktisk vil der næppe blive Tale om at oprette dem ad rent privat Vej, forsaavidt de er beregnede paa at yde Laan mod Sikkerhed i faste Ejendomme. Ved L. 20. Juni 1850 fik nemlig Regeringen Bemyndigelse til at meddele saadanne Kreditforeninger en Række Begunstigelser under Forudsætning af, at Statutterne opfyldte visse i Loven foreskrevne Betingelser, i hvilken Anledning disse saa vel som Forandringer i dem da maatte stadfæstes af Indenrigsministeriet; og i Henhold hertil oprettedes flere Kreditforeninger, der fik de omtalte Begunstigelser²⁾. Og efterat L. 19. Febr. 1861 (Lslg. S. 190), der gjorde nogle Lempelser i de Fordringer, der stilledes, for at Foreningerne kunde beholde de meddelte Begunstigelser, har foreskrevet, at disse i Fremtiden kun kan meddeles ved Lov, er Stiftelsen af saadanne Foreninger oftere hjemlet ved særlig Lov³⁾. Med disse

²⁾ Kundg. 1. Dec. 1851; 6. Dec. 1851, cfr. 14. Aug. 1852 og 5. Dec. 1854; 8. April 1851; 19. Nov. 1852; 20. Marts 1860 m. fl.

³⁾ Jfr. L. 9. Febr. 1866; 26. Maj 1868 (Lslg. S. 314); L. Nr. 65,

begunstigede Kreditforeninger vil andre ikke vel kunne konkurrere, og det er derfor kun disse, hvis Omtale har praktisk Interesse. Betegnelsen »Kreditforening« anvendes i Reglen kun paa Foreninger, der ialtfald regelmæssig kun yder Laan mod 1ste Prioritet; og om de nævnte Love end ikke gør dette til Betingelse, sætter de alle faste Grænser for Størrelsen af de Laan, der maa ydes, beregnet efter Ejendommenes Taksationsværdi. Ved L. Nr. 163. 18. Dec. 1897 gives der nu ogsaa Adgang til at opnaa visse Begunstigelser (Stempelfrihed) for Foreninger, der tilsigter at yde Laan til Medlemmerne mod sekundær Pantet i faste Ejendomme, uden at der sættes nogen Grænse for Laanets Størrelse. I Henhold hertil er flere saadanne Laaneforeninger dannede. De kaldes i Reglen »Hypotekforeninger«.

Om Stiftelsen af disse Foreninger gælder intet særligt. Den vil i Reglen foregaa derved, at der i Henhold til derom udgaaet Opfordring finder en successiv Tegning af Interessenter Sted, hvorved ingen Former behøver at iagttages. I Reglen vil Propositionen til Tegningen gøre Foreningens Stiftelse afhængig af, at et vist Minimum af Interessenter indmelder sig, ligesom den nu normalt vil ske i Henhold til en speciel Lov, der indrømmer den eventuelle Forening særlige Begunstigelser paa visse Vilkaar. Opfyldelsen af disse Vilkaar og derved Opnaaelsen af de tilsagte Begunstigelser vil i Reglen være en Betingelse eller Forudsætning for Foreningens Stiftelse. — Disse Selskaber skal og kan ikke anmeldes til Handelsregistret, jfr. L. 1. Marts 1889 §§ 8 og 35. Næringsadkomst kræves ikke.

28. Maj 1880; L. Nr. 31, 17. Marts 1882; L. Nr. 103, 14. April 1893; L. Nr. 62, 23. April 1897, cfr. L. Nr. 244, 13. Dec. 1907, jfr. herved L. Nr. 59, 24. April 1896, hvorved Indenrigsministeriet bemyndiges til at stadfæste visse Ændringer i bestaaende Kreditforeningers Statuter.

Angaaende Selskabets Organisation vil Statutterne indeholde udførlige Regler, hvorved Myndigheden til at lede Selskabet normalt henlægges til en Direktion under Medvirkning og Kontrol af et Repræsentantskab og Generalforsamlingen. Angaaende disse Organer og deres indbyrdes Forhold maa, hvor ikke andet er foreskrevet, lignende Regler gælde som de i §§ 31 og 32 om Aktieselskaber fremstillede. Dog bemærkes, at Forandringer i Statutterne ifølge L. 20. Juni 1850 § 4 h. og de senere specielle Love⁴⁾ ikke kan ske ved Generalforsamlingsbeslutning alene, men udkræver Indenrigsministeriets Sanktion, og at A. L.'s positive Forskrifter ikke her har Gyldighed.

Om Medlemmernes indbyrdes Rettigheder og Forpligtelser bemærkes: Medlemmerne er forpligtede til at erlægge de statutmæssige Ydelser, Renter, Afdrag og Bidrag til Reserve- og Administrationsfonden, hvis Størrelse tildels beror paa Amortisationsperiodens Længde, samt i Reglen til at yde yderligere Tilskud, hvis Foreningen lider Tab, som ikke kan dækkes af Reservefonden. Ofte er de endvidere forpligtede til at modtage Hverv som Taksationsmænd, Repræsentanter o. l. Medlemmernes Ret bestaar navnlig i deres Adgang til at deltage i og stemme paa Generalforsamlingen samt i deres Ret til Andel i Foreningens Formue, navnlig Reservefond. Hvilken Ret de har til denne, og navnlig under hvilke Betingelser de kan fordre deres Andel udbetalt eller benyttet til Afskrivning paa deres Gæld til Foreningen, beror paa Statutterne, hvis Bestemmelser herom inidertid ofte efterlader Tvivl⁵⁾.

Overfor Tredjemand forpligtes Foreningen ved Di-

⁴⁾ L. 9. Febr. 1866; 26. Maj 1868; 28. Maj 1880 § 4, l; 17. Marts 1882 § 1 k.; 14. April 1893 § 1 l.; 23. April 1897 § 1 q.

⁵⁾ Jfr. herved D. i J. U. 1857 S. 227.

rektionens Handlinger, navnlig Udgivelsen af Obligationerne, der vel i Reglen er uopsigelige fra Kreditorernes (Obligationsejernes) Side, men skal amortiseres ved Udbetaling i samme Forhold, som Medlemmernes Gæld afdrages. Iøvrigt kan Direktionen naturligvis i det hele taget forpligte Foreningen ved saadanne Handlinger, der udkræves til Ledelse af Foreningens Virksomhed, f. Eks. Leje af Lokaler, Antagelse af Medhjælp, Bekendtgørelser i Aviserne osv. Herom gælder i det hele taget Regler svarende til de i § 35 I. fremstillede. Ligeledes maa de i § 35 III. fremstillede Regler her være anvendelige⁶⁾. Hvad Hæftelsen for Selskabets Forpligtelser angaar, gælder derimod tildels særlige Regler. Forsaavidt Forpligtelserne ikke kan dækkes af det ved Medlemmernes Renter og Afdrag indkomne, altsaa navnlig naar nogle af Medlemmerne ikke opfylder deres Forpligtelser, hæfter først og fremmest Foreningens opsparede Formue, altsaa Reservefonden og det mulige Overskud paa Administrationsfonden. Men endvidere hæfter samtlige Medlemmer personlig og solidarisk enten fuldtud eller med et Beløb svarende til de af dem pantsatte Ejendommers Taksationsværdi eller en nærmere bestemt Del deraf for alle Foreningens Forpligtelser. Paa hvilken af disse Maader Medlemmerne hæfter, bestemmes for de ældre Foreningers Vedkommende ved L. 20. Juni 1850 § 4. d., for de nyeres Vedkommende ved de paagældende specielle Love⁷⁾. Den solidariske Forpligtelse ophører først, naar Medlemmerne helt har afdraget deres Gæld til Foreningen og derved udtræder af denne. Selv om Medlemmernes

⁶⁾ Jfr. herved U. f. R. 1889 S. 207.

⁷⁾ L. 26. Maj 1868, der henviser til L. 20. Juni 1850 § 4; L. 28. Maj 1880 § 4. f.; 17. Marts 1882 § 1, d.; 14. April 1893 § 1, e.; 23. April 1897 § 1, e.; 19. Marts 1898 § 2, d. For de saakaldte Hypotekforeninger giver L. 18. Dec. 1897 lige saa lidt om dette som om andre Punkter almindelige Forskrifter.

solidariske Hæftelse maatte være ubegrænset, er dette ikke til Hinder for at betragte disse Foreninger som Selskaber med begrænset Ansvar; thi ialtfald er Medlemmerne ikke direkte forpligtede overfor Tredjemand, men kun overfor Selskabet, saa at Tredjemand kun ved en Forfølgning mod *F o r e n i n g e n* kan fremtvinge Opfyldelsen af den solidariske Hæftelse. Efter L. 20. Juni 1850 § 4, d. maatte alle Foreningens Medlemmer deltage i det solidariske Ansvar. Heri har L. 19. Febr. 1861 (Lslg. S. 190) § 1 forsaavidt gjort Forandring, som den paa visse Betingelser giver de Kreditforeninger, der nyder de i L. 20. Juni 1850 ommeldte Begunstigelser, Adgang til fremdeles at beholde disse, uanset at det i deres Statuter maatte vedtages, at Indtrædelsen af Interessenter og den tilsvarende Udstedelse af Kreditforeningsobligationer sker i Afdelinger eller Serier, saaledes at der ikke finder solidarisk Ansvarlighed Sted mellem de forskellige Serier. I Henhold hertil er de fleste Kreditforeninger nu inddelte i Serier.

Angaaende disse Foreningers Opløsning vil Statutterne i Reglen indeholde nærmere Bestemmelser. Iøvrigt maa i det hele taget Regler svarende til de i § 36 fremstillede være anvendelige, idet dog bemærkes, at A. L.'s positive Bestemmelser ikke gælder for disse Selskaber. Særlig bemærkes, at forsaavidt Statutterne ikke hjemler andet, vil en Beslutning om Foreningens Opløsning ikke kunne forpligte de enkelte Medlemmer, der er uvillige dertil, til at betale Resten af deres Gæld til Foreningen tidligere, end de efter de udstedte Forskrivninger er forpligtede til. De nyere Love, der specielt hjemler Oprettelsen af Kreditforeninger, giver Regeringen en vis Adgang til eventuelt at foranledige Foreningens Opløsning⁸⁾.

⁸⁾ Jfr. L. 9. Febr. 1866 § 5; 26. Maj 1868 § 7; 28. Maj 1880 § 5; 17. Marts 1882 § 2; 14. April 1893 § 2; 23. April 1897 § 3; 19. Marts 1898 § 3.

Forskellige fra de egentlige Kreditforeninger er visse Instituter, der forekommer under forskellige Benævnelser, Kreditkasse⁹⁾, Laanekasse osv., og hvor Midlerne til Udlaan tages af en Fond, der er dannet ved Indskud, saaledes at Indskyderne, der i Reglen for Indskudet modtager Obligationer, er Selskabets Interessenter og derfor har Raadigheden over Selskabets Anliggender. Herved nærmer disse Selskaber sig mere til Aktieselskaberne, fra hvilke de dog bl. a. adskiller sig derved, at Interessenterne ikke faar Dividende, men fast Rente; og de for Kreditforeningerne særlige Regler er da heller ikke anvendelige paa dem¹⁰⁾. Den nærmere Ordning kan i øvrigt være forskellig; som Eksempel kan henvises til de approberede Statuter for Københavns Kreditkasse¹¹⁾.

§ 40.

II. Gensidige Forsikringsselskaber og dermed beslægtede Selskabsformer.

Disse Selskaber hviler i mange Henseender paa lignende Principer som Kreditforeningerne. Ligesom disse arbejder de i Reglen ikke med nogen fast Grundkapital¹⁾, men deres Formaals er at skaffe Medlemmerne Forsikring derved, at de samtlige er forpligtede til at bidrage til Dækning af det Tab, som maatte ramme den

⁹⁾ Denne Betegnelse bruges dog ogsaa for egentlige Kreditforeninger, jfr. Kundg. 12. Juni 1866, cfr. L. 9. Febr. 1866 (Lslg. S. 57) og nu Kundg. Nr. 11, 14. Febr., 1906 (Lovtid. B.); L. Nr. 36, 29. Marts 1873 § 15.

¹⁰⁾ Jfr. dog L. 20. Juni 1850 § 6, cfr. herved L. Nr. 11, 27. Jan. 1905.

¹¹⁾ Kundg. Nr. 29, 8. Aug. 1905, jfr. herved U. f. R. 1911 S. 889.

¹⁾ Undertiden tegnes dog ved Selskabets Stiftelse en Garantikapital, der forrentes samt amortiseres, efterhaanden som Selskabet vokser sig stærkt nok til at undvære den. Ved gensidige Livsforsikringsselskaber er Tilvejebringelse af saadan Garantikapital paabudt, jfr. L. 1. April 1914 § 7. Tegnerne af denne Garantikapital er imidlertid ikke Medlemmer af Selskabet. Det er alene de forsikrede.

enkelte paa en vis Maade, f. Eks. ved Ildsvaade, mod at til Gengæld hver enkelt har Krav paa Dækning af saadanne Tab, som maatte ramme ham. Dette Formaal søges da opnaaet ved Indtrædelse i et Selskab, der har at fyldestgøre de enkeltes Krav og at paaligne de Bidrag, som er fornødne hertil. De enkelte Medlemmer er saaledes i Virkeligheden baade forsikrede og Medforsikrere²⁾.

Til Stiftelse af disse Selskaber kræves ikke andet end, at et Antal Personer bliver enige om paa visse Vilkaar at indtræde i et saadant Selskab, jfr. dog for gensidige Livsforsikringsselskaber L. Nr. 65 1. April 1914 §§ 7, 11—14. I og for sig er der intet til Hinder for, at saadanne Selskaber stiftes med et paa Forhaand bestemt uforanderligt Antal Medlemmer; men faktisk vil de vistnok altid stiftes saaledes, at enhver, der opfylder de foreskrevne Betingelser, kan indtræde som Medlem, ligesom Medlemmerne da ogsaa naar de har opfyldt deres Forpligtelser, atter frit kan udtræde. Optagelsen sker ved en med Selskabets Ledelse paa samtlige Medlemmers Vegne truffen Overenskomst, hvorved den tiltrædende optages i Overensstemmelse med de i Selskabskontrakten (Statutterne) foreskrevne Regler. Ifølge L. 1. Marts 1889 § 35 er disse Selskaber ikke anmeldelsespligtige, men anmeldelsesberettigede, hvorved da Reglerne i L.'s § 20, jfr. § 19 og § 9, 5. St. maa iagttages. — L. Nr. 47, 12. April 1889 om Brandforsikringsforeninger for Landbygninger, jfr. L. Nr. 51, 13. April 1894, hjemler, at Foreninger med dette Øjemed kan opnaa visse i § 2 angivne Begunstigelser³⁾ ved at underkaste sig Justitsministeriets Tilsyn og opfylde de i L.'s § 1 foreskrevne Betingelser. Dette er imidlertid ikke en Betingelse for Foreningens gyldige Stiftelse, kun en Betingelse for at opnaa de nævnte Begunstigelser.

²⁾ Platou: Livsforsikringskontrakten S. 65; Platou I. S. 230.

³⁾ Tilsvarende Begunstigelser var allerede tidligere særligt tilstaaet forskellige gensidige Brandforsikringsforeninger.

De enkelte Medlemmers Ret bestaar som bemærket i et Krav paa eventuelt at faa det forsikrede Beløb udbetalt samt i en Andelsret til Selskabets opsparede Formue. Deres Pligt gaar ud paa at yde de til Fyldestgørelse af Selskabets Forpligtelser fornødne Bidrag. Disse kan enten erlægges i Form af en foreløbig fastsat Præmie, saaledes at yderligere Bidrag om fornødent paalignes, eller alene bestaa i saadanne vekslende Bidrag, som efter en i hver Regnskabsperiode foretagen Opgørelse findes fornødne. For Erlæggelsen af disse Bidrag hæfter Medlemmerne ofte kun med en vis Del af deres Formue, f. Eks. den forsikrede Genstand⁴⁾; men de kan ogsaa være fuldt personlig ansvarlige⁵⁾. Dette har foranlediget nogle⁶⁾ til at henføre disse Selskaber til de navngivne (ansvarlige). Men som allerede ovenfor i § 39 med Hensyn til Kreditforeningerne bemærket, er dette næppe rigtigt. Selv om Medlemmerne hæfter personligt, er de nemlig ikke forpligtede direkte overfor dem, der har Krav paa Forsikringssummens Udbetaling, eller overfor Tredjemand, idet disse alene kan holde sig til Selskabet og kun indirekte derigennem til Medlemmerne. — I Henseende til Reglerne om Anmeldelse og Firma anses disse Selskaber ialtfald altid som Selskaber med begrænset Ansvar, jfr. L. 1. Marts 1889 § 33 c.

Hvorledes Medlemmerne hæfter overfor Selskabet, er i visse Tilfælde bestemt ved særlig Lov, men beror ellers paa Statutterne⁷⁾. Hvor disse ikke bestemmer andet, maa det antages, at de hæfter pro rata, men dog

⁴⁾ Jfr. L. Nr. 47. 12. April 1889 § 1, b.; Bekg. Nr. 147, 28. Aug. 1885 § 5.

⁵⁾ Jfr. L. 23. April 1870 § 2, b.; 14. Maj 1870 § 4, b.; Vedtægt Nr. 102, 10. Juni 1871 § 4.

⁶⁾ Gram II. 2. S. 645, 668; herimod Aagesen: Interessentskab S. 57.

⁷⁾ Jfr. herved U. f. R. 1903 A. S. 155; L. Nr. 65. 1. April 1914 § 10 Nr. 2 samt ovenf. Note 5.

saaledes, at de med deres hele Formue subsidiært hæfter for hinanden⁸⁾). Forsaavidt Efterskud ud over den faste Præmie skal erlægges, maa Pligten dertil paahvile samtlige de Personer, der har haft forsikret i den paagældende Regnskabsperiode, selv om de før Regnskabsperiodens Udløb maatte være udtraadte af Selskabet⁹⁾). Efterskudet maa fordeles procentvis paa de erlagte Præmier — ikke Forsikringssummerne¹⁰⁾ — da Præmierne er Udtryk for den af Selskabet overtagne Risiko; alt forsaauidt ikke andet er bestemt i Statutterne¹¹⁾).

Selskabets Organisation vil ogsaa være bestemt ved Statutterne. Forsaavidt disse er ufuldstændige, maa med Hensyn til de enkelte Organers Myndighed og indbyrdes Forhold lignende Regler som de i §§ 31 og 32 udviklede komme til Anvendelse¹²⁾), hvorved dog erindres, at A. L.'s positive Forskrifter ikke her er anvendelige.

Overfor Tredjemand forpligtes Selskabet ved Bestyrelsens Handlinger. Herom gælder i det hele taget Regler svarende til de i § 35 I. fremstillede¹³⁾). En betydeligere Gæld overfor andre end Medlemmerne vil iøvrigt ved disse Foreninger være en Sjældenhed. Ogsaa

⁸⁾ Jfr. dog herved Platou: Livsforsikringskontrakten S. 66; Platou I. S. 240—241.

⁹⁾ Jfr. U. f. R. 1879 S. 177 og 1010 (H. R. D.).

¹⁰⁾ Platou I. S. 238, jfr. dog de i Note 4 og 5 anførte Bestemmelser.

¹¹⁾ Jfr. om nogle herhen hørende Spørgsmaal U. f. R. 1887 S. 700, 1149; 1907 S. 867.

¹²⁾ Jfr. J. U. 1865 S. 588; U. f. R. 1879 S. 925; 1881 S. 1134; jfr. endnu U. f. R. 1884 S. 493, cfr. 1882 S. 1084; 1888 S. 510; 1896 S. 741 (H. R. D.); 1899 S. 706; 1903 A. S. 286; 1906 A. S. 419; 1912 A. S. 564, H. R. T. 1916 S. 312. Da den positive Bestemmelse i A. L. § 33 om Grænserne for Generalforsamlingens Kompetence ikke er gældende her, maa disse fastsættes saaledes; at den er uberettiget til at betage Medlemmerne Rettigheder, hvis Nydelse maa antages at have været en væsentlig Forudsætning for deres Indtræden.

¹³⁾ Jfr. herved D. i U. f. R. 1882 S. 562.

de i § 35 III. fremstillede Regler maa her finde tilsvarende Anvendelse. Angaaende Omfanget af Medlemmernes Hæftelse for Selskabets Gæld er ovenfor det fornødne bemærket. Hvis Medlemmernes Hæftelse er begrænset enten til visse Genstandes Værdi eller til en vis Procent af den forsikrede Værdi, vil det kunne indtræffe, at Selskabet ikke kan opfylde sine Forpligtelser¹⁴). Her viser det sig, at Medlemmernes Krav paa Forsikringssummen er et Interessentskabskrav. Derfor maa dette staa tilbage for Tredjemands Krav paa Selskabet. Kun, hvad der bliver tilbage efter Gældens Dækning, kan fordeles mellem de forsikrede og maa da fordeles i Forhold til de forsikrede Beløb.

Angaaende disse Foreningers Opløsning er der næppe Anledning til særlige Bemærkninger. I det hele maa Regler svarende til de i § 36 fremstillede gælde, dog at heller ikke her A. L.'s positive Forskrifter har Gyldighed.

Beslægtede med de gensidige Forsikringsselskaber og i det hele taget undergivne tilsvarende Regler er saadanne Understøttelses- og Forsørgelsesselskaber, der hviler paa Gensidighed; dog er de ikke anmeldelsesberettigede efter L. 1. Marts 1889 § 35. De for disse Selskaber tidligere gældende Forskrifter i Fr. 10. Maj 1810 og Pl. 30. Nov. 1810 — der forøvrigt ogsaa galdt for Understøttelseskasser o. l. som ikke hvilede paa Gensidighed — er ophævede ved Bekg. 31. Dec. 1861, jfr. Resol. 22. Novbr. s. A. Særlige Former er de saakaldte Tontiner samt Børne- og Alderdomsforsørgelser, jfr. Ørsted: Haandb. V. S. 450 flg.; Gram II. 2. S. 712; Hallager-Aubert II. S. 294; Norsk Kommissions Betænkning S. 10 Note.

¹⁴) Tænkeligt er dette vel ogsaa, naar Medlemmerne hæfter ubegrænset, men praktisk Betydning har denne Mulighed næppe.

III. Forbrugs- og Produktionsforeninger (Andelsforeninger)¹⁾.

Disse Selskaber er i mange Henseender nær beslægtede med de i §§ 39 og 40 omhandlede, om end Forskellen i det økonomiske Formaal, de forfølger, i enkelte Retninger vil føre til en noget forskellig retlig Behandling. Ogsaa her er det normale, at de ikke arbejder med en fast Kapital, og at Medlemstallet ikke er fast begrænset, idet til enhver Tid nye Medlemmer kan optages, ligesom Medlemmerne, forsaavidt ikke andet er vedtaget, til enhver Tid, ialtfald med passende Varsel, kan udtræde²⁾, naar de opfylder deres Forpligtelser. Ligeledes vil, naar disse Selskaber optræder i deres regulære Form, Omfanget af de enkelte Medlemmers Ret ikke væsentligt bero paa Størrelsen af deres til Selskabsfondens Dannelse gjorte Indskud, men derpaa, i hvilket Omfang de deltagere i Selskabets Omsætning. Selv om derfor samtlige Medlemmer ved Indtrædelsen yder et Bidrag til Selskabets Grundfond, er det ikke dettes Størrelse, som bestemmer deres Andel i Selskabets Vinding³⁾, men det Omfang, hvori de har benyttet Selskabet som Leverandør af Fornødenheder, som Afhænder af deres Produkter o. l. Naar f. Eks. i saakaldte Forbrugsforeninger eller Andels-selskaber Udbyttet eller en væsentlig Del af dette fordeles i Forhold til Medlemmernes Kapitalindskud, foreligger ikke nogen egentlig Forbrugs- eller Andelsforening, men et Selskab, der staar Aktieselskabet langt nærmere.

¹⁾ Norsk Kommissions Betænkning S. 40 flg.

²⁾ U. f. R. 1900 S. 127.

³⁾ Den indbyrdes Fordeling af det ved Selskabets Virksomhed lidte Tab vil derimod vistnok som Regel ske i Forhold til Medlemmernes Andel i Grundfonden eller in capita: jfr. om deres Hæftelse overfor Tredjemand nedf. Om det indbyrdes Retsforhold, naar Medlemmer udtræder, se H. R. T. 1910 S. 570.

Og hvis Medlemmerne ikke hæfter personlig⁴⁾, jfr. A. L. § 1, 1. St., finder da ogsaa ifølge A. L. § 1, 2. St. Aktielovens Regler Anvendelse paa saadanne Selskaber, jfr. om den nærmere Afgrænsning mellem Andelsselskaber o. l. og Aktieselskaber iøvrigt det ovenf. S. 176—177 bemærkede. At overhovedet Grænserne mellem de forskellige Arter af Selskaber med begrænset Ansvar paa Grund af vor Lovgivnings ufuldkomne Regler er meget flydende, er fremhævet ovenf. i § 27. Her skal kun omtales de rene Former.

Af de til den her omhandlede Gruppe hørende Selskabsformer udgjorde oprindelig Brugsforeningerne den praktisk set ubetinget vigtigste Klasse⁵⁾. I nyere Tid har imidlertid ved Siden af disse visse Former af Produktions- og Afsætningsforeninger, navnlig de i Landbrugets Tjeneste virkende saakaldte Andelsselskaber (Andelsmejerier, Andelsslagterier, Andels-Eksportforeninger o. l.) faaet en stadig forøget økonomisk Betydning. Ved en Brugsforening i snevrere Forstand forstaaes et Selskab med vekslende Medlemstal, der har til Formaal for fælles Regning at indkøbe Forbrugsgenstande en gros (i Reglen mod kontant Betaling) og atter at fordele dem til Medlemmerne under Form af Salg en detail⁶⁾ (og i Reglen mod kontant Betaling) for derved at indvinde den ellers Mellemhandlere tilfaldende Fortjeneste og at fordele denne — efter

⁴⁾ Til Trods for det mere almindelige Udtryk i A. L. § 1, 2. St. »Selskaber med begrænset Ansvar«, maa A. L. § 1, 1. St. formentlig forstås saaledes, at Lovens Regler er uanvendelige overalt, hvor Medlemmerne eller nogle af disse hæfter personlig, selv om Hæftelsen kun er indirekte (gennem Selskabet) og ikke solidarisk.

⁵⁾ Jfr. om Brugsforeningsbevægelsens Udvikling i Danmark bl. a. Vinding Kruse i Nationaløkonomisk Tidsskrift 1918 S. 5—10. Se om Udviklingen i England og Tyskland bl. a. Platou II. S. 354—355.

⁶⁾ Formaalet kan ogsaa være Salg i en gros Partier enten til Enkeltpersoner (Handlende, Fabrikanter o. l.) eller til Brugsforeninger.

Fradrag af Administrationsomkostninger — mellem Deltagerne i Forhold til den Omsætning, som hver af disse har haft med Foreningen. — Andelsselskaberne tilsigter derimod efter Omstændighederne en Produktion for fælles Regning eller (hyppigere) en Bearbejdelse, Forhandling eller Transport af Medlemmernes Produkter, saaledes at den indvundne Fortjeneste fordeles mellem Deltagerne i Forhold til det Omfang, i hvilket de har haft Andel i Produktionen, Bearbejdelsen osv. — Det økonomiske Princip, hvorefter alle disse Selskaber virker (Andels-tanken), er i alt væsentligt ensartet og kan selvfølgelig bringes til Anvendelse paa mange andre Omraader f. Eks. til Tilvejebringelse af Boliger (Byggeforeninger).

Om Stiftelsen af disse Selskaber er intet særligt at bemærke. De er ifølge L. 1. Marts 1889 § 35 anmeldelsespligtige, naar deres Virksomhed maa betragtes som Næringsdrift, hvorved maa menes saadan Næringsdrift, som overhovedet ifølge L.'s § 8, jfr. § 35, medfører Anmeldelsespligt⁷⁾; jfr. om Anmeldelsens Indhold L.'s § 20. Herved erindres, at en Brugsforening, der alene sælger til sine Medlemmer, ikke anses som næringsdrivende, jfr. straks nedf. Om Firmaet se L. 1. Marts 1889 § 9, 5. St. — Ifølge L. 23. Maj 1873 § 2 (Lsaml. S. 312) er de ligeledes kun pligtige at løse Næringsadkomst, naar deres Virksomhed maa betragtes som Næringsdrift⁸⁾. Som saadan kan deres Virksomhed ikke betragtes, naar de for Foreningens Regning købte Varer udelukkende afsættes til Medlemmerne⁹⁾.

⁷⁾ En Brugsforening, der kun driver Brændevinshandel, Høkerhandel eller saadan Handel, som omhandles i Næringsl. §§ 49, 50, 52 og 57, er derfor ikke anmeldelsespligtig, jfr. Justm. Skriv. 13. Marts 1890.

⁸⁾ Jfr. dog L. 2. Juli 1870 § 4, hvorefter de maa løse Næringsbevis paa Brændevinshandel, hvis de forsyner Medlemmerne med Brændevin, cfr. herved U. f. R. 1908 S. 922.

⁹⁾ Jfr. U. f. R. 1870 S. 380 (H. R. D.); 1874 S. 381; 1876 S. 1142 (H. R. D.); 1879 S. 1027, H. R. T. 1879 S. 617. Se angaaende Tilfælde,

Naar man undertiden som Betingelse for Fritagelsen for at løse Næringsadkomst endvidere har villet kræve, at Medlemmerne skal hæfte personligt¹⁰⁾ eller endog solidarisk¹¹⁾, har dette ingen Støtte i L. 23. Maj 1873 og lader sig næppe fastholde. Den naturlige Forstaaelse af Bestemmelsen i L. 23. Maj 1873 § 2, 1. St. er sikkert, at Fritagelse for at løse Næringsadkomst kun er betinget af, at der alene sælges til Medlemmerne, og at Virksomheden virkelig drives for disses Regning og til Fordel for dem, saaledes at Udbyttet væsentlig tilfalder disse, og at Selskabsformen saaledes ikke er et Skalkeskjul, hvorunder en udenforstaaende søger at omgaa Næringslovens Regler ved uden Næringsadkomst at drive Næring for egen Regning¹²⁾. — De Forbrugsforeninger, der ikke anser sig pligtige at løse Næringsadkomst, er ifølge L. 23. Maj 1873 § 2, 2. St. undergivne et vist Tilsyn af Øvrigheden. Endnu bemærkes at det er og ogsaa i Retsanvendelsen erkendes at være en Konsekvens af den gennem L. 23. Maj 1873 og Praxis fastslaaede Ordning, at Brugsforeninger, der efter det anførte ikke anses som næringsdrivende, i det hele ikke er undergivne de i Næringsloven for Næringsdrift, særlig Handel, givne indskrænkende Bestemmelser¹³⁾, samt at denne Regel maa finde tilsvarende Anvendelse paa Andels-

—
 hvor det med Rette er antaget, at der ikke forelægger egentlige Forbrugsforeninger, U. f. R. 1883 S. 833, 1092; 1884 S. 273. Ifr. iøvrigt herved Vinding Kruse l. c. S. 9 og 17.

¹⁰⁾ U. f. R. 1886 S. 330, 1020.

¹¹⁾ Indm. Skriv. 28. Dec. 1882; 29. Marts 1883, jfr. Indm. Cirk. 13. Novbr. 1888; D. i U. f. R. 1884 S. 1005.

¹²⁾ Jfr. ogsaa i denne Retning D. i H. R. T. 1889 S. 584; U. f. R. 1891 S. 486; se herved Vinding Kruse l. c. samt om Forbrugsforeningers Skattepligt L. Nr. 85, 15. Maj 1903 § 16; L. Nr. 104 s. D. § 2 Nr. 5; U. f. R. 1907 S. 508.

¹³⁾ Jfr. derimod om forskellige andre Bestemmelser, der er gjort anvendelige ogsaa paa Brugsforeninger, Vinding Kruse l. c. S. 18 flg.

selskaber, der indskrænker deres Virksomhed til Medlemmernes Kreds.

Disse Selskabers indre Organisation kan være højst forskellig og vil afhænge af Vedtægternes Bestemmelser derom. Disse vil i Reglen lægge den almindelige Ledelse i Hænderne paa en Bestyrelse, eventuelt i Forbindelse med en Forretningsfører (i Andelsselskaberne i Reglen betegnet som Direktør, i Brugsforeninger som Uddeler), medens den øverste Myndighed i Selskabets Anliggender tilkommer Generalforsamlingen. Om de enkelte Organers Myndighed og om Forholdet mellem dem indbyrdes maa, bortset fra A. L.'s positive Forskrifter, forsaavidt Vedtægterne ikke bestemmer andet, tilsvarende Regler gælde som de ovenf. i §§ 31 og 32 udviklede¹⁴⁾.

Overfor Tredjemand forpligtes Selskabet ved Handlinger af Bestyrelsen eller andre, der i Kraft af den Stilling, de indtager (som Forretningsfører o. l.), staar som legitimerede til i det paagældende Forhold at handle for Selskabet¹⁵⁾. Saa vidt denne Legitimation rækker, er det overfor Tredjemand, der er i god Tro, uden Betydning, om de paagældende har overskredet de ved Vedtægterne eller Generalforsamlingens Beslutning dragne Grænser for deres Kompetence¹⁶⁾. Iøvrigt bestemmes Selskabets og Medlemmernes Forhold til Tredjemand, navnlig Omfanget af Medlemmernes Hæftelse for Selskabets Forpligtelser ved Vedtægternes Indhold¹⁷⁾. I sidstnævnte Hen-

¹⁴⁾ Se særlig angaaende Grænserne for Generalforsamlingens Myndighed H. R. T. 1901 S. 423; 1903 S. 420; 1905 S. 214; U. f. R. 1906 A. S. 618; H. R. T. 1912 S. 839; 1915 S. 827.

¹⁵⁾ H. R. T. 1898 S. 272; U. f. R. 1904 A. S. 478; 1911 A. S. 54; 1916 A. S. 315. Jfr. om Repræsentation i processuelle Forhold U. f. R. 1891 S. 154, 766; 1909 A. S. 59; 1915 A. S. 859.

¹⁶⁾ Jfr. bl. a. U. f. R. 1901 S. 719.

¹⁷⁾ Jfr. herved U. f. R. 1913 A. S. 416, hvor det, vistnok med Rette, er tales bl. a., at Medlemmernes Ansvar, da Selskabet overfor Tredje-

seende hersker der fuld Frihed, og der forekommer faktisk de forskellige Ordninger lige fra solidarisk Ansvar for Medlemmerne til fuldstændig Udelukkelse af alt personligt Ansvar. Vedtægternes Bestemmelser om Hæftelsens Omfang vil oftere efterlade Tvivl¹⁸). Særlig bemærkes, at en almindelig Udtalelse om, at Medlemmerne »hæfter solidarisk for Foreningens Gældsforpligtelser«, naar ikke andet særlig fremgaar af Sammenhængen, ikke kan antages at paalægge dem direkte personligt (solidarisk) Ansvar for Selskabets Forpligtelser. Kreditor maa derfor søge Fyldestgørelse gennem Selskabet, og kan ialtfald først, naar det har vist sig, at han ikke ad denne Vej kan faa Dækning, søge Medlemmerne personlig¹⁹). I hvilket Omfang Medlemmer, der lovlig er udtraadt, hæfter for Selskabets Forpligtelser, maa ligeledes bero paa Vedtægternes Bestemmelse. Forsaavidt disse ikke afgør Spørgsmaalet; maa Reglen være, at de vel ikke hæfter for Forpligtelser, der paadrages Selskabet efter deres Udtræden, men at de, dersom Selskabet allerede ved deres Udtræden havde Underskud, ikke ved at udtræde kan frigøre sig for deres Hæftelse for dette²⁰). — Medens Udelukkelse af alt personligt Ansvar næppe vil være praktisk ved Produktionsforeninger, kan det navnlig forekomme ved Brugsforeninger, naar disses Vedtægter — saaledes som den til Grund for deres Virksomhed liggende

mand er optraadt som anonymt, ikke udvides udover det i Vedtægterne fastsatte, fordi Bestyrelsen havde forsømt at foretage den lovbestemte Firmaanmeldelse. Se endvidere U. f. R. 1915 A. S. 1007.

¹⁸) Jfr. herved U. f. R. 1915 A. S. 859. (Udtrykket: »Samtlige Foreningens Medlemmer hæfter for dens Risiko« antaget at hjemle principalt solidarisk Ansvar).

¹⁹) Jfr. U. f. R. 1903 A. S. 538, 1904 A. S. 54, 1906 A. S. 915; cfr 1901 S. 719. — Se iøvrigt om Medlemmernes Hæftelse U. f. R. 1900 S. 121; 1903 A. S. 333.

²⁰) Jfr. U. f. R. 1900 S. 121.

Tanke tilsiger — foreskriver, at Indkøb og navnlig Salg kun maa finde Sted mod kontant Betaling, idet Udsigten til Tab, ialtfald udover den indskudte Grundkapital, naar denne Bestemmelse overholdes, kun er ringe.

Om disse Selskabers Opløsning maa, forsaavidt Vedtægterne ikke indeholder særlige Bestemmelser derom, bortset fra A. L.'s positive Forskrifter, Regler svarende til de ovenf. i § 36 fremstillede finde Anvendelse.

De Regler, der gælder med Hensyn til de egentlige Sparekasser²¹⁾ 2: saadanne, hvis Virksomhed ikke fremtræder som et Akcessorium til Bank- eller lignende Virksomhed, fremstilles vistnok naturligst i Læren om juridiske Personer og forbigaas derfor her. En Række Forskrifter dem vedrørende findes i L. Nr. 64, 28. Maj 1880. Her mærkes blot, at Sparekasser ifølge L. 1. Marts 1889 § 35 er anmeldelsespligtige.

D. Videnskabelige, selskabelige, velgørende, faglige o. l. Foreninger.

§ 42

Ogsaa disse Foreninger vil ofte være at anse som juridiske Personer¹⁾, idet den af dem opsamlede Formue er bestemt til Anvendelse i almennyttige eller lignende Øjemed og denne Anvendelse er mere eller mindre sikret. Hvor dette er Tilfældet, falder Fremstillingen af disse Foreningers Retsforhold udenfor Læren om Interessentskab. Men, selv hvor dette ikke er Tilfældet, er det som allerede ovenf. S. 3 bemærket kun deres rent formueret-

²¹⁾ U. f. R. 1889 S. 241, 494, jfr. 1891 S. 673.

¹⁾ Jfr. Aagesen: Interessentskab S. 58 med Note.

lige Forhold, der vedrører Læren om Interessentskab²⁾. Og selv derom er der næppe Anledning til mange Bemærkninger. Den almindelige Raaden over Selskabets Formue vil være henholdsvis hos Bestyrelsen³⁾ eller hos Generalforsamlingen⁴⁾ efter Regler, der i Hovedsagen maa svare til de i §§ 31, 32 og 35 fremstillede, idet Grænserne navnlig for Bestyrelsens Myndighed væsentlig maa afhænge af Foreningens Art og Formaål. I de regelmæssige Tilfælde, hvor der ikke paahviler Medlemmerne personligt Ansvar for de paa Foreningens Vegne indgaaede Forpligtelser, vil Fyldestgørelse for disse kun kunne søges i Foreningens Formue, ikke hos de enkelte Medlemmer, medmindre der foreligger en særlig Forpligtelsesgrund. Herom vil Vedtægterne ofte give Regler. — Forsaavidt disse Foreninger driver Handel, Haandværk eller Fabriksvirksomhed, er de anmeldelsespligtige efter L. 1. Marts 1889 § 8. jfr. § 20, ligesom de, hvis de driver bunden Næring, maa løse Næringsadkomst efter Næringsl. 29. Decbr. 1857 § 4, der vel kun nævner Aktieselskaber, men maa være anvendelig ogsaa paa disse Selskaber.

²⁾ Et Spørgsmaal, der meget ofte giver Anledning til Retstvist, er Spørgsmaalet om Retten til at være eller forblive Medlem af Foreningen og om Foreningsmyndighedernes (Generalforsamlingens) Disciplinærmyndighed overfor Medlemmerne, jfr. herom bl. a. U. f. R. 1906 A. S. 68, 737; 1907 A. S. 163; 1911 A. S. 139, 848; 1912 A. S. 445, 995; 1913 A. S. 703; 1915 A. S. 994; 1916 A. S. 987; H. R. T. 1916 S. 449.

³⁾ Jfr. bl. a. U. f. R. 1882 S. 1163; 1887 S. 1027; 1891 S. 441; 1892 S. 243; 1893 S. 1105; 1901 S. 671; 1907 A. S. 208.

⁴⁾ U. f. R. 1886 S. 677; 1887 S. 564; 1888 S. 510, 904; 1894 S. 207; 1897 S. 598; 1902 A. S. 584; 1904 B. S. 375; 1912 A. S. 427, 851, 855.

Sagregister.

- Aager.* S. 44.
Aarsregnskab. S. 48, 238, 247--248, § 33.
commendata, commendator, commendatarius. S. 135.
Afhændelse af Skibspart. S. 129.
Afskrift af Regnskab og Statusopgørelse skal indsendes til Aktieselskabs-Registeret. S. 247, 291.
Afskrivning paa Aktier S. 197; paa Aktionærforskrivninger S. 222, 265; lovbefalet og vedtægtsmæssig paa Regnskabet S. 253--254, 256.
Afvikling, se Likvidation.
Agentur, udenlandsk Forsikringsselskabs, S. 289.
Aktiebog S. 198.
Aktiebrev S. 196 flg., 216, 265.
Aktiekapitalen S. 184--190; dens mindste tilladte Beløb S. 188--189; den mindste pligtige Indbetaling S. 189; dens Tilvejebringelse S. 203, 211 flg.; dens Forhøjelse S. 259--261; dens Nedsættelse S. 261--266.
Aktieloven, dens Omraade S. 175--178; dens Ikrafttræden S. 183.
Aktier S. 190 flg.; paa Navn eller paa Ihændeberen S. 197 --198, jfr. S. 208, 226; Overdragelse af S. 194--195, 198--199; eksstinktiv Erhvervelse og Mortifikation af S. 199--200, 265; Erhvervelse af egne S. 266--267.
Aktieret, dens Natur og Indhold S. 191 flg.; dens Ophør S. 195--196.
Aktieselskab, Begreb og legal Afgrænsning S. 174--178; historisk Udvikling S. 178--183; Stiftelse S. 202 flg.; Opløsning S. 276 flg.; Udenlandske S. 287 flg.
Aktietegning S. 211 flg., 259--261; Omfanget af den dermed stiftede Forpligtelse S. 219--224; den dermed stiftede Ret S. 224.

Aktionærer, deres Særrettigheder S. 240—242; deres Ret til Dividende S. 242; deres Antal maa ikke være under tre S. 277.

Aktionærforskrivninger. S. 220—222, 259.

Amortisation af Aktier S. 265; af Kreditforeningsobligationer S. 303.

Andel, Interessenternes, i Vinding og Tab S. 43 flg.; Overdragelse af S. 49—51; 152—153.

Andelsselskaber (Andelsforeninger) S. 310—316, jfr. S. 176—177 med Note.

Anmeldelse til Handelsregistret S. 14 flg., 54—61, 67—68, 69, 74, 121—124, 144—149, 157—159, 166—167, 168, 225, 287—288; til Aktieselskabs-Registeret S. 191, 224 flg., 246—247, 261, 263, 266, 268—269, 272, 280, 281, 283, 285, 286—287, 288, 289—290, 291—292, 296—298; til Skibs- og Rederiregistrene S. 126—128, 130—131.

Anmeldelsesret S. 18—20.

Annullation af Aktier S. 195, 265.

Anonyme Selskaber S. 6, 7, 170 flg.

Ansvar for Selskabsgælden, ansvarlige Interessenters S. 6, 8, 9, 11, 65—71, 134, Komplementarens S. 134 flg., 292—294; Kommanditistens S. 134 flg., 155—160; Partredernes S. 131; Aktionærernes S. 174, 201—202; i Kreditforeninger S. 303—304; i gensidige Forsikringsselskaber S. 307; i Andelsforeninger S. 314—316.

— Interessenters overfor Medinteressenter S. 34 flg., 151, 302, 307—308, 310, Note 3.

— for Selskabsorganers Retsbrud S. 63—65, 274—275, 303, 309.

— personligt for Forpligtelser indgaaede paa et Aktieselskabs Vegne S. 230, 285—286, 291.

Ansvarlige Selskaber, se navngivne Selskaber.

Arv, ventendes, S. 4—5.

Arvinger efter Interessenter, deres Retsstilling S. 102—104, 163—164.

Autorisation til Stiftelse af Aktieselskaber S. 171, 180, 181, 182, Note 14, 293.

Balance S. 169, se iøvrigt Regnskabsaflæggelse.

Begrænset Ansvar (Hæftelse) S. 6, 66, 67, 134 flg., 155—157, 170 flg., 298, 304, 307, 309.

Bekendtgørelse af Anmeldelse, se Anmeldelse.

Benægtelsesed paa et navngivent Interessentskabs Vegne S. 61.

Bestyrelse i Aktieselskaber o. l. S. 196, 199, 203—204, 210, 214, 220, 226, 231, 242 flg., 253, 254, 257—258, 260, 261, 263, 268, 278—279, 280, 314, 317.

Bestyrende Reder S. 127—133.

Brugsforeninger S. 176, 310 flg.

Brændevinshandel S. 16, 312, Noterne 7 og 8.

Civile Interessentskaber S. 5, 10, 65, 82 Note 16.

commenda, commendator, commendatarius S. 135.

commis intéressé S. 140.

Dagsorden for Generalforsamlingen S. 234.

Dansk Aktieselskab S. 288.

Decharge, se Godkendelse.

Detailhandel maa ikke drives af udenlandske Aktieselskaber S. 290.

Direktion S. 232, 251, 279, 302.

Dirigent S. 237.

Dividende, se Udbytte.

Dividendekrav, Aktionærers, S. 242.

Driftsregnskab, se Regnskabsaflæggelse.

Død, en Interessents, S. 102—5, Pantrederens S. 133, Kommanditistens S. 164.

Egne Aktier, Aktieselskabs Erhvervelse af, S. 266—267.

Ekstinktion af Indsigelser (ved Aktier) S. 200.

Elementer, Aktieselskabets, S. 183 flg.

Emissionshus S. 218, jfr. S. 199 og 214, Note 22.

Erhvervsdrivende Aktieselskaber S. 175.

Etablering, Interessentskabets, S. 22 flg.

Fast Ejendom, Legitimation til at disponere over, S. 59 med Note 18, 271—273.

Filial S. 18, se iøvrigt Forretningsafdeling.

Filialbestyrer for udenlandsk Aktieselskabs herværende Forretningsafdeling S. 289, 291.

Filialkontor, Aktieselskabs, S. 226—227.

Firma, navngivne Interessentskabers, S. 15, 20—21, Kommanditselskabers og stille Selskabers, S. 145—149, 168, se iøvrigt Navn.

- Firmategning* S. 53—62, 130, 151—152, 157, 227—228, 268, —273, 289.
- Forbehold* ved Aktietegning S. 218.
- Forbrugsforening*, se Brugsforeninger.
- Forbrydelse af Aktieret* S. 195, 222, 240.
- Fordelingsmodus* S. 177.
- Foreninger* S. 316—317.
- Forhandlingsprotokol*, Generalforsamlingens, S. 237.
- Forhøjelse af Aktiekapital* S. 187, 188, 196, 238, 259—261.
- Forkyndelse af Stævning og Forligsklage* S. 60—61, 273.
- Forkøbsret* S. 129, 194.
- Formaal*, Aktieselskabets, S. 206—207, 214, 226, 240.
- Forretningsafdeling*, udenlandsk Aktieselskabs, S. 288—292.
- Forretningsfører*, se Direktion.
- Forretningskontoret*, S. 15, 18, 74.
- Forsikrings-Aktieselskab* S. 189—190, 199, 265, 289.
- Fortrinsret*, Selskabskreditorenes (Fælleskreditorenes) S. 88 flg., 132, 161—163, 168.
- Forældelse af Aktieretten* S. 196; af Aktietegnerens Forpligtelse S. 223.
- Fradragsret*, Interessenternes, S. 90, 91, 93, 97, jfr. S. 38, 76—79.
- Fragaaelse af Aktietegning* S. 210, 211.
- Frivillig Opløsning af Aktieselskab*, se Likvidation.
- Fuldmagt*, gensidig, S. 54, jfr. S. 11, 29—30.
- Fuldmagt til at stemme paa Generalforsamling* S. 236.
- Fusion*, se Sammensmeltning.
- Fælleskreditorer*, se Fortrinsret.
- Generalforsamling* i Aktieselskaber S. 204, 231—242, 244—246, 249, 252—253, 257—259, 260, 262, 269, 272, 275, 276—284, 296.
- i andre Selskaber med begrænset Ansvar S. 302, 314, 317.
- Gensidige Selskaber* S. 299 Noten.
- Gensidige Forsikringselskaber* S. 305—309.
- Godkendelse af Regnskab* S. 238, 257—259, 283.
- Goodwill* S. 253.
- Grundfondsforskrivning* S. 220—222.
- Habilitetsbetingelser* for Stiftere S. 205—206; for Bestyrelsesmedlemmer S. 244; for Direktører S. 251; for Filialbestyrere for udenlandske Selskaber S. 289; for Komplementaren i Kommandit-Aktieselskaber S. 296.

- Handel*, som medfører Anmeldelsespligt, S. 15—17.
Handelsberettigede, der ikke er anmeldelsespligtige S. 18—20.
Handelskompagnier S. 179.
Handelsregistret S. 18, se  ovrigt Anmeldelse.
Hjemsted, navngivent Interessentskabs S. 74; Aktieselskabs S. 206, jfr. S. 233.
Hovedkontor S. 226, 273, 288.
Hypotekforening S. 298, 301, 303 Note 7.
Ih ndehaveraktier, se Aktier.
Indkaldelse af Fordringshavere S. 263, 282, 284; af Aktiebrev til Nedskrivning S. 265; af Indbetalinger paa Aktierne S. 197, 220—222, 280, 282.
Indl sning af Aktier S. 195, 197, 208, 226, 240.
Indskrænkning i Aktiers Oms ttelelighed S. 194, 197—198, 208, 226, 240.
Interimsbeviser S. 198, 199, 200, 216, 261.
Island S. 205 Note 10, 288.
Jus prohibendi S. 30, 129, 150—151.
Kaducering, se Forbrydelse af Aktieret.
Kapitalindskud, navngivne Interessenters, S. 22 flg.; Kommanditisters S. 144, 145, 148—150, 152, 153, 155—157, 161, 166; stille Interessenters S. 167, 169; ansvarlige Deltageres i Kommandit-Aktieselskaber S. 292, 296—297; i Andelsforeninger S. 310.
Kollektiv Signatur S. 57 (jfr. S. 18), 269.
Kommanditist-Aktieselskab S. 292 flg.
Kommanditselskab S. 134 flg.
Kompensation, se Modtegning.
Komplementar S. 138, 145, 147, 149 flg., 155, 293—297.
Konfirmation paa Interessentskabskontrakter S. 85—86.
Konkurs, en ansvarlig Interessents S. 75, 83, 86—87, 91, 112; det navngivne Interessentskabs S. 88 flg., 122—123; Partreders S. 133; Komplementarens S. 135, 138, 156, 169; Kommanditistens S. 161; Kommanditselskabets S. 161—163; Aktieselskabets S. 264, 278—280, 291.
Konserverende Foranstaltninger S. 32—33.
Kontrolkomité S. 232, 243.
Kooperative Selskaber S. 298, 299 Noter.
Korresponderende Reder, se bestyrende Reder.
Kreditforening S. 298—304.
Kreditkasse S. 305.

- Kupons* (Udbyttekupons) S. 199.
Kurs (Overkurs, Underkurs), hvortil Aktier tegnes, S. 186, 188, 202, 214, 220, 260.
Kias-Retshandel, Stiftelse ved S. 22.
Laanekasse S. 305.
Lejlighedsselskab S. 143 med Note 19.
Likvidation, Likvidatorer S. 114, 116—118, 123—125, 164—165, 277, 280—283, 284, 286.
Limiteret S. 67.
Livsforsikrings-Aktieselskaber S. 172 Note 7, 178, 197, 202, 248 Note 11, 305 Note 1, 306.
Majoritet i navngivne Interessentskaber S. 30—32, i Partrederier S. 129.
Mindste Antal Aktionærer S. 277, 285, jfr. S. 205, og 296.
Mindste-Beløb, Aktiekapitalens og stedfundne Indbetalingers S. 188—190, 199, 207, 214—215, 218, 219, 259, 265, 289.
Minoritetsrettigheder S. 233, 257 Note 6, 276, 278.
Misligholdelse S. 23—24, 28, 34—38, 110—111, 164, 222, 303.
Modregning S. 71—74, 160, 193.
Mortifikation, se Aktier.
Navn, Aktieselskabs S. 175, 176, 206, 226, 284; udenlandsk Aktieselskabs Filial S. 290; Kommandit-Aktieselskab S. 295—296.
Navngivne Interessentskaber S. 6, §§ 3—19.
Nedsættelse (Nedskrivning) af Aktiekapital S. 187, 261—266.
Nettoandel, Interessenternes S. 76—79, 81.
Netto Overskud S. 256.
Normativ System S. 181.
Nye Medlemmer, Optagelse af, i navngivne Interessentskaber S. 48—51, i Kommanditselskaber S. 153—154.
Nægtelse af Registrering S. 228—229.
Næringsadkomst S. 14, 149, 301, 312—313, 317.
Offentligheds System S. 182.
Offentlig Indbydelse til Aktietegning S. 203, 212—219.
Omkostninger, se Stiftelses-Omkostninger.
Omsættelse af Generalforsamlings Beslutning S. 239.
Opløsning af navngivne Interessentskaber §§ 16—19; af Partrederier S. 133; af Kommanditselskaber § 25; af Aktieselskaber § 36; af Kreditforeninger S. 304; af gen-

- sidige Forsikringsselskaber S. 309; af Andelsforeninger S. 316.
Optagelse i Aktieselskabs-Registeret, Betydningen deraf S. 203, 229—230.
Overdragelse af et Aktieselskabs Formue som Helhed S. 238, 278, 285.
Overkurs, se Kurs.
Overregistrator S. 203, 218, 225, 228, 229.
Overtagelse af Forretning, Aktieselskabs S. 208—209, 214, 226, 253, 260.
Overtegning af Aktier S. 214, 244.
Pantstætning af fast Ejendom S. 59, 249, 271.
Participatio S. 135, 136, 141.
Partrederi S. 6, 17, 126—133.
Passiv Interessent S. 137, 140, 142, 147, 150, 167—169.
Processuelle Forhold, Repræsentation i S. 60—61, 131, 160, 273.
Produktionsforening S. 310 flg.
Proklama, se Indkaldelse.
Prokura, *Prokurist* S. 159, 250, 268.
Pro rata Ansvar S. 6, 11, 65, 131, 137, 167, 307.
Præferenceaktier S. 193, jfr. S. 208, 214, 226, 283.
Prækclusion S. 196, 263, 282.
Præmie S. 307.
Publicitets-System S. 182.
Reduktion, se Overtegning.
Registrering, se Anmeldelse.
Registreringsmyndigheder S. 18, 225.
Registreringstidende S. 229.
Regnskabsaar S. 48, 247, 257, 281.
Regnskab. *Regnskabsaflægning* i Aktieselskaber S. 187, 242, 253 flg., 264, 279, jfr. S. 247—248.
Regnskabspligt S. 41, 128, 151, 247—248.
Repræsentantskab S. 232, 243, 302.
Reservefond S. 187 Noterne 7 og 9.
Revision, *Revisorer* S. 204, 210, 231, 238, 252—253, 257.
Sammensmeltning af Aktieselskaber S. 238, 278, 279, 283—285.
Sammenstød mellem Interessentskabs- og Særkreditorer S. 86 flg.

- Selvsupplering* S. 238, 245.
Signatur, se Firmategning.
Simultantstiftelse S. 202, 204 Note 5.
Skiftebehandling af Selskabsbo S. 100, 124—125, jfr. S. 167, 277, 279—289.
Societates (Arter) S. 4—5.
Sparekasser S. 178, 316.
Statusopgørelse, se Regnskabsaflæggelse.
Stemmeret S. 193, 214, 226, 233, 235—237, 241, 296.
Stiftelse af navngivne Selskaber § 4; af Partrederier S. 126—128; af Kommanditselskaber § 22; af Aktieselskaber § 30; af Kommandit-Aktieselskaber S. 296; af Kreditforeninger S. 300—301; af gensidige Forsikringselskaber S. 306; af Andelsforeninger S. 312.
Stiftelsesomkostninger S. 207—208, 214, 253—254.
Stiftelses-Overenskomst S. 203, 204—209, 210, 211, 214, 226, 240, 260, 296.
Stiftere S. 204—210, 211, 213, 214, 216, 218, 219, 220, 224, 296.
Stille Selskab S. 136, 141, 145, 167—169.
Straffebestemmelser, Aktielovens S. 204 Note 6, 219, 246, 263, 274, 281 Note 8, 291.
Stævning, se Forkyndelse.
Subpartner S. 50.
Successivstiftelse S. 202—203, 204.
Svigagtig Opsigelse af Interessentskab S. 111—112.
Svigagtig Fortielse S. 212 Note 18, jfr. S. 217.
Særformue, Interessenters S. 97—100.
Særkreditorer S. 75—86, 92, 94—96, 98—99, 163.
Særrettigheder, Aktionærers S. 239—242, jfr. S. 208, 226.

Tantieme S. 140 Note 12, 256 Note 4, 258.
Tegningsindbydelse, offentlig, S. 202, 211—216, 260—261.
Tilbagebetaling af Indskud S. 163, 187, 264, 265, 282—283.
Tilsynsraad S. 232, 243.
Tilsynsret, Interessenters, S. 41, 151.
Tinglæsning S. 79 med Note 8, 86, 271, 287.
Tontiner S. 309.
Tvangsakkoord kan et Aktieselskab ikke opnaa S. 279.

Udbytte (Dividende) S. 174, 175—176, 187, 193, 194, 196, 256, 257—258, 262, 264, 298 Note *), 305, 310, 313.
Udenlandske Aktieselskaber S. 287—292.

- Udløsning* efter Vurdering S. 115—116, 165.
Udslettelse af Anmeldelse S. 228—229, 292.
Ufuldmyndige, deres Indtræden i Interessentskab S. 12—13.
Ugyldighed af visse Aftaler ved Aktieselskabs Stiftelse S. 209, jfr. S. 230.
Umyndiggørelse som Grund til Interessentskabs Opløsning S. 112—113, 164.
Underhaandsstiftelse S. 203, 211—212, 213.
Underkurs, se Kurs.
Underskrift af Tegningsindbydelse S. 214; af Anmeldelse til Handelsregistret S. 18; til Aktieselskabsregisteret S. 226, 246, jfr. S. 291 og 298; af Aktier S. 196—197, 247; af Interimsbeviser S. 199.
Understøttelsesselskaber S. 309.
Uopløselighed, Bestemmelser om S. 81 flg., 102—105, 106—107.
- Vedtægter* (Aktieselskabs), deres Fastsættelse S. 203, 210—211.
 —, hvad de skal indeholde S. 194, 222, 237, 244, 253.
Vinding og Tab S. 43—48, 130, 152—153, 296.
Værneling, Interessentskabs S. 74; Aktieselskabs S. 273, 290 (udenlandsk).